JAUNIMO KIRČIAVIMO POLINKIAI: BENDRINĖS KALBOS NORMOS IR VARTOSENOS TENDENCIJOS

Vytauto Didžiojo universitetas
2013

Straipsnių rengimą pagal *Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 m.* programą rėmė Valstybinė lietuvių kalbos komisija (projekto „Jaunimo kirčiavimo polinkiai: bendrinės kalbos normos ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijos sutarties Nr. K-9/2011)

Redaktoriai:

Bonifacas Stundžia (Vilniaus universitetas)

Rūta Kazlauskaitė (Šiaulių universitetas)

Asta Kazlauskienė (Vytauto Didžiojo universitetas)

Recenzentai:

Prof. habil. dr. Antanas Pakerys (Lietuvos edukologijos universitetas)

Dr. Vilija Ragaišienė (Valstybinė lietuvių kalbos komisija, Lietuvių kalbos institutas)

Sudarė Asta Kazlauskienė

ISBN 978-9955-12-988-2

© Asta Kazlauskienė (sudarymas), 2013

© Vytauto Didžiojo universitetas, 2013

Turinys

4 Pratarmė

5 *Asta Kazlauskienė, Irena Markievicz*, Jaunimo kirčiavimo polinkių tyrimas: principai ir metodika
17 Research of youth accentuation tendencies: principles and methodology (*Summary*)

19 *Bonifacas Stundžia*, Pagrindiniai šnekamosios kalbos kirčiavimo kitimai, jų intensyvėjimas ir svarba dabartinės kirčiavimo sistemos raidai ir bendrinės kalbos normų kodifikacijai
27 The main changes in the accentuation of spoken Lithuanian, their intensification and importance for the development of the accentual system of modern Lithuanian and for the codification of standard language (*Summary*)

30 *Rūta Kazlauskaitė*, Daugiaskiemenių priesaginių daiktavardžių kirčiavimas jaunimo kalboje
57 The accentuation of polysyllabic suffixal nouns in the youth speech (*Summary*)

59 *Vitalija Kapsevičienė*, Kai kurių priešdėlinių veiksmažodžių kirčiavimo tendencijos šnekamojoje kalboje
66 Tendencies of stressing some of the prefix verbs in spoken language (*Summary*)

67 *Rima Bakšienė,* Vakarų aukštaičių kauniškių priegaidžių audiciniai tyrimai
75 Auditive analysis of the West Aukshtaitian of Kaunas syllable accents (*Summary*)

77 *Evaldas Švageris,* Monoftongų priegaidžių skirtumai jaunimo kalboje
88 Distinctive features of syllable tones in monophthongs: an investigation of the language of the younger generation (*Summary*)

91 Priedas. Projekto „Jaunimo kirčiavimo polinkiai: bendrinės kalbos normos ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijos“ anketinių apklausų rezultatai (publikuoti parengė *Sigita Dereškevičiūtė*)

Pratarmė

2011–2013 m. pagal *Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 m.* programą Valstybinė lietuvių kalbos komisija finansavo projektą *Jaunimo kirčiavimo polinkiai: bendrinės kalbos normos ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijos* (sutarties Nr. K-9/2011). Projekto tikslas – išsiaiškinti potencialių variantų (žodžių ir jų formų) kirčiavimo polinkius jaunimo (aštuoniolikmečių–dvidešimtmečių) šnekamojoje kalboje.

Baigdami projektą 2013 m. spalio 19 d. jo vykdytojai surengė seminarą, kuriame buvo aptarti svarbiausi tyrimo rezultatai. Šis rinkinys parengtas seminare skaitytų pranešimų pagrindu.

Rinkinys pradedamas Astos Kazlauskienės (projekto vadovės) ir Irenos Markievicz (projektą globojusios informatikės) straipsniu, kuriame aprašoma tyrimo metodika, medžiagos atranka, pateikiama apibendrinta informacija dalyvius, aptariamos rezultatų paieškos galimybės.

Sisteminį žvilgsnį į apliktą tyrimą ir rezultatų svarbą kirčiavimo normų kodifikacijai pateikia vienas iš projekto iniciatorių, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Tarties ir kirčiavimo pakomisės pirmininkas Bonifacas Stundžia.

Visų tyrimų rezultatų išanalizuoti ir aprašyti kol kas dar nebuvo pakankamai laiko, be to, kai ką dar reikia tikslinti, papildomai apklausti daugiau informantų ar įtraukti daugiau tirtinų formų, pavyzdžių. Tad dėmesys šį kartą sutelktas į dvi grupes: priesaginių daiktavardžių ir priešdėlinių veiksmažodžių kirčiavimą. Apie pirmuosius straipsnį parengė Rūta Kazlauskaitė. Priešdėliniai veiksmažodžiai analizuojami Vitalijos Kapsevičienės straipsnyje.

Nemažai tyrimo rezultatų publikuota projekte dalyvavusio Vido Kavaliausko straipsniuose, paskelbtuose kituose leidiniuose.

Rinkinyje publikuojami ir du darbai, kurie iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti menkiau susiję su kirčiavimu. Tai Rimos Bakšienės ir Evaldo Švagerio straipsniai apie priegaidžių audicinius ir akustinius požymius. Pastaruoju metu vis garsiau kalbama, kad jaunimas nebeskiria priegaidžių ir tai gali turėti įtakos kirčiavimo sistemos pokyčiams. Todėl šie tyrimai labai aktualūs analizuojant galimas kirčiavimo tendencijas.

Projekto vykdytojai ir straipsnių autoriai tikisi, kad atliktas tyrimas yra ne tik gairės kirčiavimo normintojams, bet ir kirčiavimo variantų kompleksinių tyrimų pradžia. Tyrimo rezultatai prieinami visiems (jie pateikti šio rinkinio Priede, kurį publikuoti parengė projekte dirbusi Sigita Dereškevičiūtė), todėl jais naudotis gali ir kalbininkai, ir visi, kuriems įdomūs vartosenos duomenys.

Autorių vardu dėkojame recenzentams, puikiems akcentologijos žinovams: prof. habil. dr. Antanui Pakeriui ir dr. Vilijai Ragaišienei. Profesoriui Antanui Pakeriui dėkojame ir už labai vertintus patarimus vykdant projektą, o VLKK Programų skyriaus vadovei Vilijai Ragaišienei už pagalbą administruojant projektą.

Projekto vykdytojų vardu A. Kazlauskienė

Asta KAZLAUSKIENĖ, Irena MARKIEVICZ
Vytauto Didžiojo universitetas

JAUNIMO KIRČIAVIMO POLINKIŲ TYRIMAS: PRINCIPAI IR METODIKA

Anotacija

2011–2013 m. penkiuose Lietuvos universitetuose (Vilniaus, Lietuvos edukologijos, Vytauto Didžiojo, Šiaulių, Klaipėdos) buvo vykdomas projektas „Jaunimo kirčiavimo polinkiai: bendrinės kalbos normos ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijos“, kurį finansavo Valstybinė lietuvių kalbos komisija. Buvo analizuojamas 1476 žodžių ir jų formų kirčiavimas. Apklausose dalyvavo 593 informantai. Informantų apklausai vykdyti, apklausos duomenims kaupti ir sisteminti, projekto rezultatams viešinti sukurta interneto svetainė. Jos adresas: http://daukantas.vdu.lt/. Atlikto tyrimo pagrindu buvo parengti siūlymai Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Tarties ir kirčiavimo pakomisei svarstyti, publikuota 15 straipsnių, perskaityta 11 pranešimų konferencijose ir seminaruose.

Pagrindiniai žodžiai: kirčiavimas, jaunimo kalba, bendrinė kalba

1. Įvadinės pastabos

Įvairūs teoriniai ir praktiniai lietuvių kalbos kirčiavimo klausimai nestokoja kalbininkų dėmesio. Parengtas kapitalinis bendrinės kalbos kirčiavimo aprašas (Pakerys 1994, 2002). Būsimieji lituanistai ir visi besimokantys taisyklingo bendrinės kalbos kirčiavimo turi gerų akcentologijos vadovėlių, mokomųjų knygų (Laigonaitė 2002, Bernadišienė 2003, Vaitkevičiūtė 2004, Malakauskas 2004, Stundžia 2009, Kazlauskaitė 2008, Kazlauskienė 2012), elektroninių priemonių („Kirčiavimo treniruoklis“, „Kieti riešutėliai“ I dalis, „Mokomoji kirčiavimo programa: praktinio kirčiavimo treniruoklis“). Išleistas ir sisteminis norminamojo pobūdžio žinynas (Mikulėnienė, Pakerys, Stundžia 2008). Atsakymus į daugelį konkrečių žodžių kirčiavimo klausimų galima rasti *Dabartinės lietuvių kalbos žodyne*.

2003–2005 m. ypač suaktyvėjo kirčiavimo norminimas, parengta net septyniolika Valstybinės lietuvių kalbos komisijos rekomendacijų dėl kirčiavimo variantų (žr. http://www.vlkk.lt/lit/nutarimai/tartis-kirciavimas.html). Praėjus beveik dešimtmečiui nuspręsta peržiūrėti teiktąsias kirčiavimo gretybes, neaktualių atsisakyti, o kai kurias galbūt sukeisti vietomis. Subjektyvūs stebėjimai rodo, kad reikia skirti dėmesio realioje vartosenoje pasitaikančioms naujoms kirčiavimo tendencijoms, galbūt beatsirandančioms naujoms kirčiavimo gretybėms. Tą galima padaryti remiantis ne nuojauta ar pavieniais pastebėjimais, o turint reprezentatyvių vartosenos duomenų iš viso lietuvių kalbos ploto. Tai ir buvo svarbiausia paskata pradėti jaunimo kirčiavimo polinkių tyrimą. Tokie tyrimai rodo kodifikacijos kryptį, tam tikras kirčiavimo raidos tendencijas. Jie aktualūs ir didaktiniu požiūriu (atkreipia dėstytojų ir mokytojų dėmesį į opiausias lietuvių kalbos kirčiavimo problemas).

Tyrimas buvo finansuojamas Valstybinės lietuvių kalbos komisijos ir vykdomas penkiuose Lietuvos universitetuose: Vilniaus, Lietuvos edukologijos, Vytauto Didžiojo, Šiaulių, Klaipėdos universitetuose. Tyrimo metu tikėtasi surinkti daug ir iš įvairių Lietuvos vietų duomenų apie kirčiavimo variantus, todėl projektas „Jaunimo kirčiavimo polinkiai: bendrinės kalbos normos ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijos“ buvo tiesiogiai susijęs su „Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 metų programa“, kurios tikslas – sukaupti reprezentatyvių duomenų apie kalbos funkcionavimą ir kaitą. Projektas buvo skirtas šeštajam programos uždaviniui įgyvendinti: „tirti bendrinės kalbos normų ir rekomendacijų sklaidą“.

2. Tiriamoji medžiaga ir informantai

Projekte dėmesys buvo sutelktas ne tik į rekomenduojamas kirčiavimo gretybės, bet ieškota ir analizuota nemažai potencialių kirčiavimo variantų. Mokslininkai, rengę tiriamąją medžiagą, yra patyrę specialistai, daugelį metų dėstantys akcentologiją įvairiuose Lietuvos universitetuose: prof. habil. dr. Bonifacas S t u n d ž i a (sudarė tirsimų žodžių formų sąrašą), prof. dr. Vidas K a v a l i a u s k a s (veiksmažodžių ir nekaitomų bei riboto kaitymo kalbos dalių atranka) ir doc. dr. Rūta K a z l a u s k a i t ė (rinko nagrinėsimus vardažodžius).

Iš įvairių šaltinių atrinktos esamos ar galimos gretybės ir su jomis sudaryti trumpi (trijų – penkių žodžių) sakiniai. Esamų ir potencialių gretybių atranka vyko keliais etapais.

1. Peržiūrėtas Danguolės M i k u l ė n i e n ė s, Antano P a k e r i o, Bonifaco S t u n d ž i o s „Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimo žinynas“ (2008), „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“ (2011) ir iš jų išrinktos gretybės, kurių vartoseną reikėtų analizuoti.
2. Peržiūrėtas Valstybinės lietuvių kalbos komisijos kirčiavimo rekomendacijų sąrašas (http://www.vlkk.lt/lit/nutarimai/tartis-kirciavimas.html). Kai kurių žodžių kirčiavimas pastaraisiais metais patikslintas, vartosenos stebėjimai rodo, kad šiuo metu dar (jau) netikslinga jų įtraukti į apklausą.
3. Remiantis Antano P a k e r i o monografija „Akcentologija“ (1994, 2002) ir vartosenos stebėjimais ieškota žodžių (potencialių gretybių) ir formų, kurių kirčiavimą būtų aktualu analizuoti.

Sudarant sakinius apklausoms:

- atsižvelgta į tiriamojo žodžio poziciją (stengtasi, kad jis būtų sakinio viduryje, pavyzdžiui, siekiant nustatyti, kurios kirčiuotės jaunimo kalboje yra žodis *lėšos*, buvo sudarytas toks sakinys: *statyboms lėšų nebuvo*);
- kiek įmanoma, paisyta pagrindinių ritmikos dėsningumų (vengta ilgos nekirčiuotų skiemenų grandinės ir dviejų potencialių kirčių greta, pavyzdžiui, minėtas sakinys sudarytas taip, kad ankstesnis žodis nebūtų kirčiuotas paskutiniame skiemenyje, o tolesnis – pirmajame skiemenyje: *statyboms lėšų nebuvo*);

- jeigu reikia, su tuo pačiu žodžiu sudaryti keli sakiniai, rodantys ne vienos tiriamojo žodžio formos kirčiavimą (pavyzdžiui, *statyboms lėšų nebuvo, skirtas lėšas išeikvojo).*

Daugiausiai analizuota bendrinių ir tikrinių daiktavardžių (atitinkamai 435 ir 194 sakiniai), nemažai įtraukta ir būdvardžių (143), veiksmažodžių (236), teirautasi ir dėl kai kurių skaitvardžių bei įvardžių (20), nekaitomų ar riboto kaitymo kalbos dalių (129) kirčiavimo. Iš žodžių formų didžiausias dėmesys skirtas įvardžiuotinių formų, priešdėlinių veiksmažodžių formų, moteriškosios giminės vienaskaitos naudininko, 3 kirčiuotės vardažodžių ir neveikiamųjų dalyvių moteriškosios giminės vienaskaitos įnagininko kirčiavimui (analizuota 317 pavyzdžių)[1].

Tiriamųjų žodžių sąrašas parengtas taip, kad būtų galima kelti į kompiuterinę programą, t. y. tam tikrais simboliais (,) pažymėtas tiriamasis žodis, jis suskaidytas skiemenimis (parengtos medžiagos fragmentą žr. 1 pav.).

```
1  Prabėgo <b>rai-šas</b> šunelis.
2  Dėvėjo <b>dvi-pu-sį</b> švarką.
3  Nemėgstu <b>ne-va-ly-vų</b> vaikinų.
4  Nestebino <b>pie-me-niš-kas</b> poelgis.
5  Nematyti <b>se-ny-vų</b> vyrų.
6  Nustebino <b>ne-są-mo-nin-gos</b> kalbos.
7  Akys atsiremia į <b>stat-me-niš-ką</b> krantą.
8  Kampe stovėjo <b>vien-gu-lė</b> lova.
9  Nesunaikino <b>vė-ži-nių</b> ląstelių.
10 Serga <b>lė-ti-niu</b> plaučių uždegimu.
11 Lietuvoje tai populiariausias <b>grū-di-nis</b> augalas.
12 Pasikartojo <b>gry-be-li-nis</b> uždegimas.
13 Parduodami <b>vir-tu-vi-niai</b> peiliai.
14 Pastatytas naujas <b>po-že-mi-nis</b> garažas.
15 Stipri <b>šar-mi-nė</b> reakcija.
16 Sugedo <b>gar-si-nis</b> signalas.
```

1 p a v. **Nagrinėjamų sakinių fragmentas (11 apklausa)**

Visi tiriamieji sakiniai atsitiktine tvarka sumaišyti ir suskirstyti į grupes po 100–136 žodžius. Tai maksimali anketos apimtis, ją informantas su trumpomis pertraukomis gali perskaityti per daug nepavargdamas.

Pagrindinis tyrimo metodas – informantų apklausa. Informantais pasirinkti projekte dalyvavusių universitetų pirmųjų kursų studentai. Jų studijų kryptis nebuvo griežtai apibrėžta, tačiau didžioji studentų dalis studijavo humanitarinius ir socialinius mokslus. Tyrime dalyvavę būsimieji lituanistai dar nebuvo išklausę akcentologijos dalyko.

Eksperimentinis tyrimas – tai neprivati ir nespontaninė kalba. Tą jautė ir patys informantai. Taigi jie iš tiesų stengėsi kalbėti kuo taisyklingiau (kiek tik leido jų patirtis ir išmanymas). Tokią nuostatą ne kartą patys informantai minėjo pokalbiuose po ar tarp apklausų. Vadinasi, apklausų duomenys tikrai gali būti neblogas orientyras svarstant kirčiavimo norminimą.

[1] Tirtųjų žodžių sąrašas ir anketavimo rezultatai pateikiami šio straipsnių rinkinio Priede.

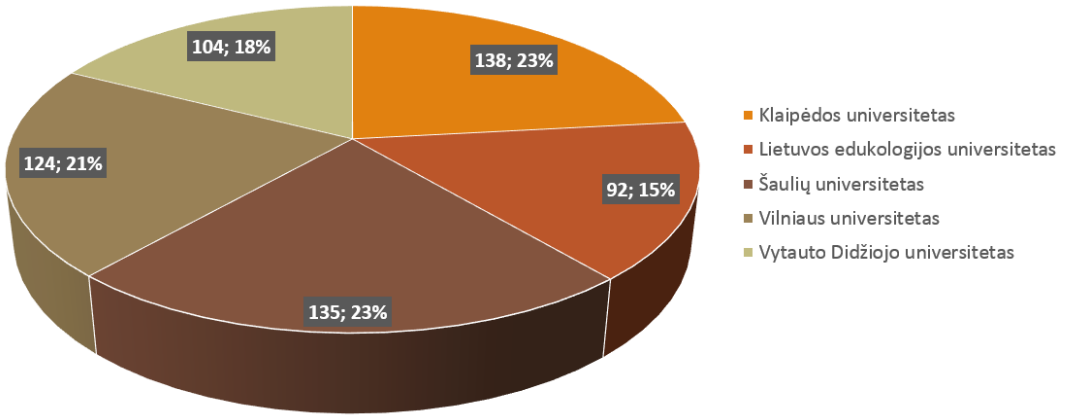
2011–2013 m. buvo atlikti keturi anketavimo etapai. Pirmajame etape buvo net šešios apklausos po 136 sakinius (iš viso 816 tiriamųjų sakinių). Patirtis parodė, kad tai per didelės apimties anketavimo etapas. Sunku studentams susikaupti ir vienodu tempu, neutraliai perskaityti tiek daug sakinių, nelengva suderinti ir laiką, kad tas pats studentas galėtų perskaityti visus etapo sakinius. Todėl tolesniuose etapuose pateikta mažiau apklausų ir sakinių. Kita vertus, tyrimo pagrindas yra pirmieji du etapai, trečiuoju etapu norėta nustatyti tikrinių daiktavardžių kirčiavimo polinkius. Ketvirtasis etapas buvo papildomas, tikrintas kai kurių jau analizuotų žodžių grupių kirčiavimas, pavyzdžiui, pirmajame etape buvo tirtas skaitvardžio *dvidešimt* kirčiavimas, rezultatai buvo tokie: *dvìdešimties* – *dvidešimtiẽs* (54:156)[2]. Tendencijos kirčiuoti šią forma aiškios, bet norėta būti tikriems siūlant gretybes, tad įtraukti dar trys pavyzdžiai: *trìsdešimties* – *trisdešimtiẽs* (61:150), *trìsdešimtyje* – *trisdešimtyjè* – *trisdešimtỹje* – *trisdešimtỹje* (59:147:4:1), *dvìdešimtyje* – *dvidešimtyjè* – *dvidešimtỹje* (102:105:4).

1 l e n t e l ė. **Projekto „Jaunimo kirčiavimo polinkiai“ statistika**

Etapai	Apklausa	Tirtų pavyzdžių skaičius	Informantų skaičius
1	1 apklausa	136	211
	2 apklausa	136	209
	3 apklausa	136	210
	4 apklausa	136	208
	5 apklausa	136	209
	6 apklausa	136	211
2	7 apklausa	136	212
	8 apklausa	136	211
3	9 apklausa	94	212
	10 apklausa	92	213
4	11 apklausa	102	211
	12 apklausa	100	210
Iš viso:		1476	2527

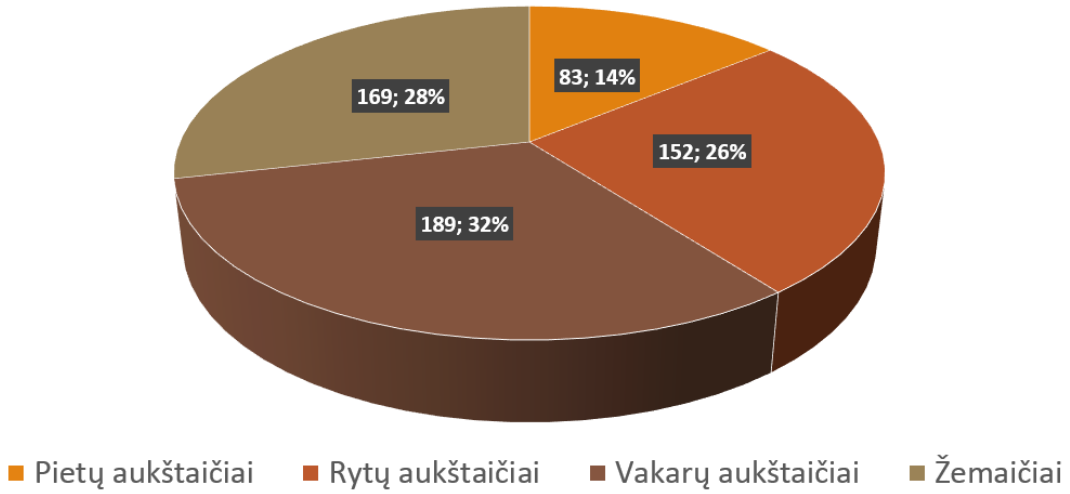
Kaip matyti iš 1 lentelės, kiekvienoje apklausoje dalyvavo šiek tiek daugiau nei 200 informantų (beveik po 40 iš kiekvieno universiteto). Būtina paminėti, kad bendras tyrime dalyvavusių informantų skaičius nesutampa su šioje lentelėje nurodytu galutiniu skaičiumi, nes visuose etapuose galėjo dalyvauti ir tie patys informantai, ir nauji. Iš viso tyrime dalyvavo 593 informantai (jų pasiskirstymą pagal universitetus žr. 2 pav.)

[2] Skliaustuose nurodomas atitinkamą variantą pasirinkusių informantų kiekis.

2 pav. **Informantų pasiskirstymas pagal universitetus**

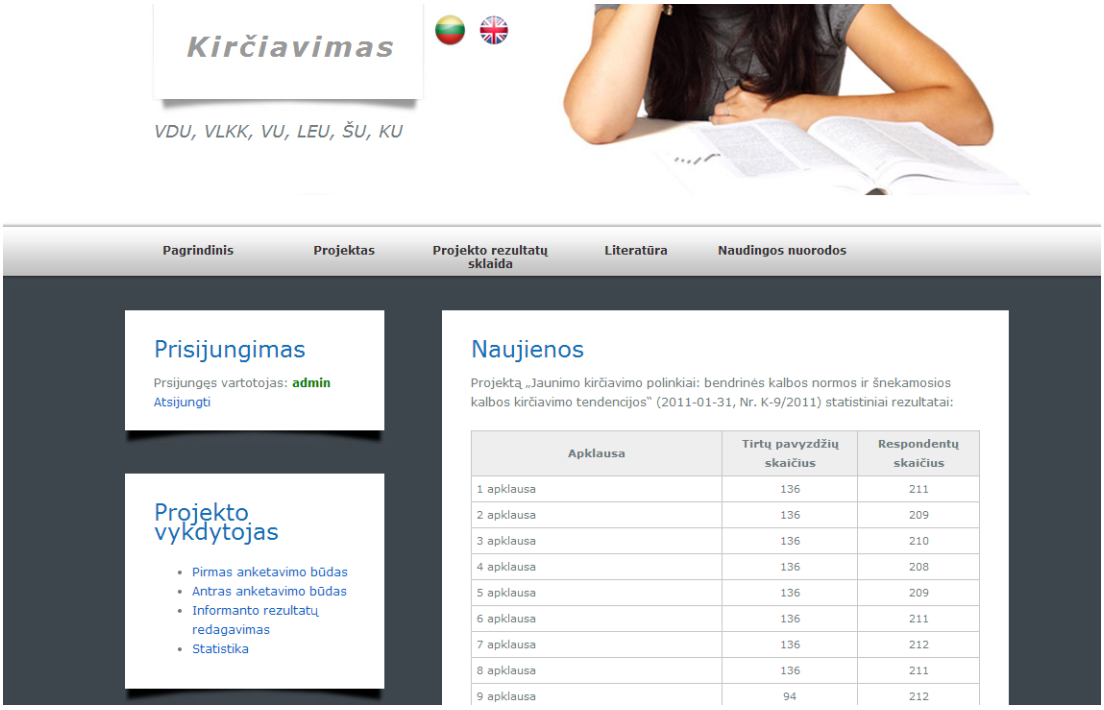
Kadangi tyrimas vykdytas net penkiuose universitetuose, tikėtasi, kad bus atspindėta regioninė informantų diferenciacija. Kaip matyti iš 3 paveikslo, mažiausiai tyrime dalyvavo pietų aukštaičių (14 proc.), beveik po dvigubai daugiau rytų aukštaičių ir žemaičių (atitinkamai 26 ir 28 proc.), apie trečdalis visų informantų nurodė, esą vakarų aukštaičiai. Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad savo tarmę informantai nurodė patys. Kiek ši informacija patikima, nebuvo tikrinama (t. y. nebuvo tikslinamasi, ar tikrai informantas moka kalbėti ir kada nors bendrauja tarmiškai). Tikslesnę informaciją apie galimą jų priklausymą vienai ar kitai tarmei galima sužinoti remiantis kilimo (vaikystės ir paauglystės) vieta, kurią informantai privalėjo nurodyti.

3 p a v. **Informantų pasiskirstymas pagal tarmę**

3. Projekto internetinė svetainė

Informantų apklausai vykdyti, apklausos duomenims kaupti ir sisteminti, projekto rezultatams viešinti sukurta interneto svetainė (svetainės autorius Paulius M a t u l i o n i s). Jos adresas: http://daukantas.vdu.lt/ (pagrindinio lango kopiją žr. 4 pav.).

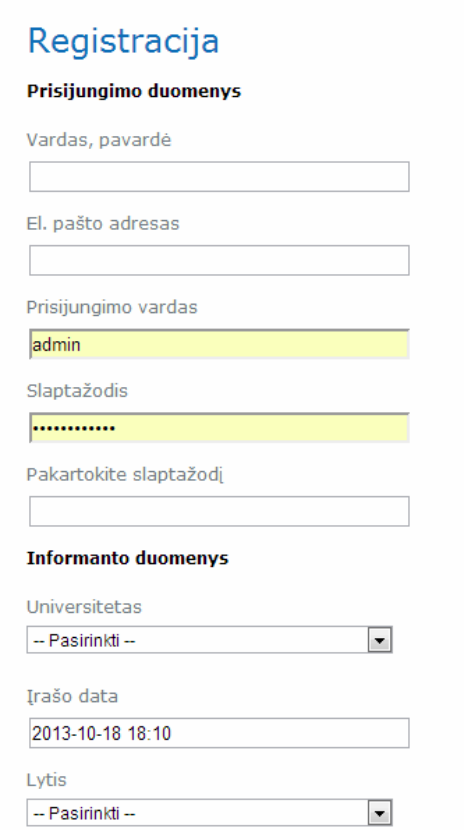

4 pav. **Projekto svetainės pagrindinis langas**

Svetainėje pateikiama: informacija apie projektą ir tyrimo rezultatų sklaidą (tyrimo pagrindu parašytų straipsnių ar skaitytų pranešimų sąrašas), parankinių leidinių sąrašas, naudingos nuorodos. Šioje svetainėje registruojami projekte dalyvaujantys informantai, kaupiami anketiniai duomenys ir apklausų rezultatai.

4. Informantų apklausa

Pradėdamas skaityti parengtą medžiagą informantas pirmiausia prisiregistruoja: užpildo prisijungimo ir informanto duomenų anketą. Pildydamas informanto duomenų anketą, vartotojas iš išsiskleidžiančių sąrašų pasirenka savo universitetą, lytį, amžių, savo ir tėvų gimtąją kalbą bei tarmę. Be to, vartotojas privalo įrašyti mokamas kalbas bei gimimo vietą. Visi registracijos anketos langeliai privalomi. Jeigu kuris nors iš minėtų punktų neužpildytas, informantas neregistruojamas. Registracijos data sugeneruojama automatiškai.

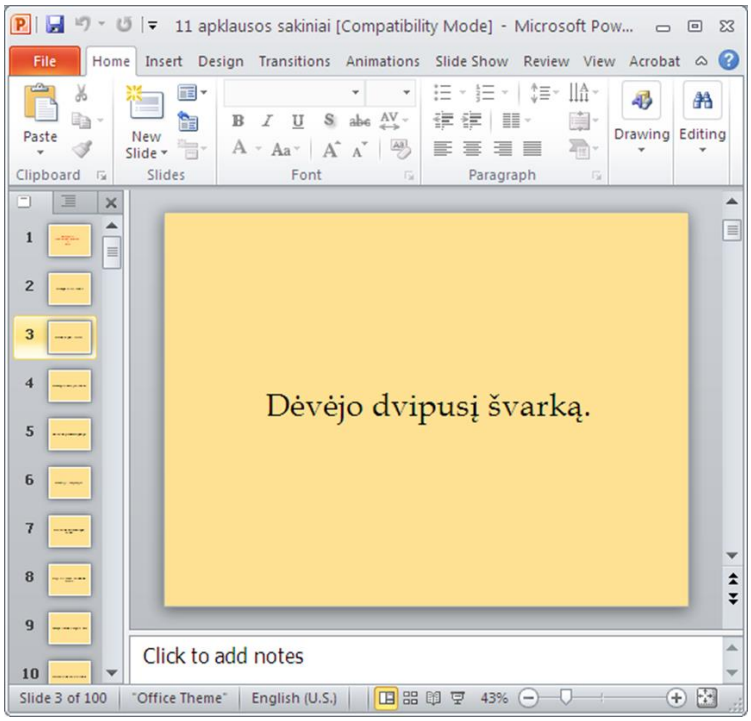
5 pav. **Informantų registracijos formos fragmentas**

Užsiregistravusio informanto prisijungimo duomenys išsiunčiami vartotojo nurodytu elektroninio pašto adresu.

Kad būtų išvengta kokių nors techninių serverio trikdžių, informantams skaityti parengti *PowerPoint* formato dokumentai, kur vienoje pateiktyje buvo matomas tik vienas skaitomas sakinys (žr. 6 pav.).

Pradėdamas skaityti parengtą medžiagą informantas turi pasakyti savo vardą pavardę ir apklausos datą (tai įrašoma į diktofoną). Informantas įprastu tempu, natūraliai intonuodamas skaito pateikiamus sakinius. Suklydusį, nerišliai perskaičiusį ar pradedantį skubėti informantą projekto vykdytojai stabdo ir prašo pakartoti sakinį. Jeigu būtina, tos pačios apklausos metu galima daryti trumpas pertraukėles.

Projekto vykdytojams rekomenduojama nesakyti informantui, kad analizuojamas jo kirčiavimas. Tačiau tai nelabai svarbus aspektas, nes nuovokesni informantai patys gana greitai susigaudo, kas tiriama. Tad jiems jau reikia paaiškinti, kad skaitytų sakinius taip, kaip jie tarią juos natūralioje aplinkoje (nors daugelis informantų pastebėjo, kad žodžių tvarka yra kiek dirbtinoka).

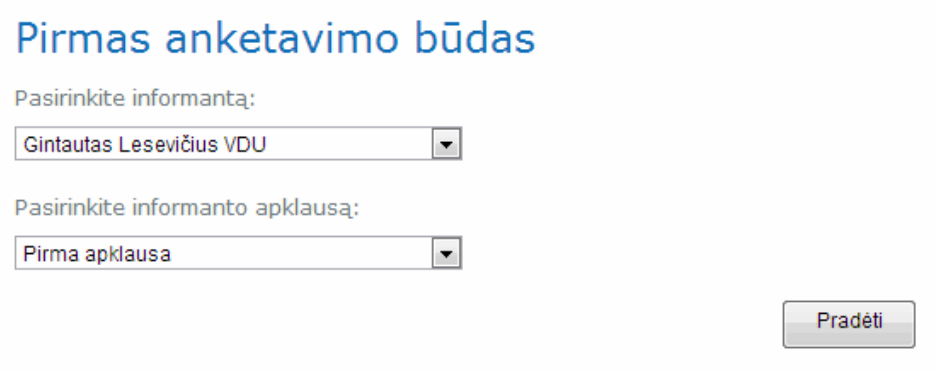
6 pav. **Informantų skaitomo *PowerPoint* formato dokumento fragmentas**

Skaitomi sakiniai įrašomi į diktofoną, vėliau perkeliami saugoti į kompaktinę plokštelę (CD). Vienoje kompaktinėje plokštelėje saugomi tik vieno informanto įrašai (ant jos užrašomas informanto vardas, pavardė, įrašo data ir universitetas).

Kai informantas skaito sakinius, projekto vykdytojas gali atsidaryti internetinę kompiuterinę programą ir tuo pačiu metu žymėti informanto ištartą kirčiavimo variantą. Projekto vykdytojas tą gali daryti ir kitu laiku: klausydamas įrašo, pažymėti informanto kirčiavimą. Vykdytojams rekomenduojama naudoti *Mozilla Firefox* naršyklę (su kitomis naršyklėmis gali atsirasti problemų apdorojant duomenis).

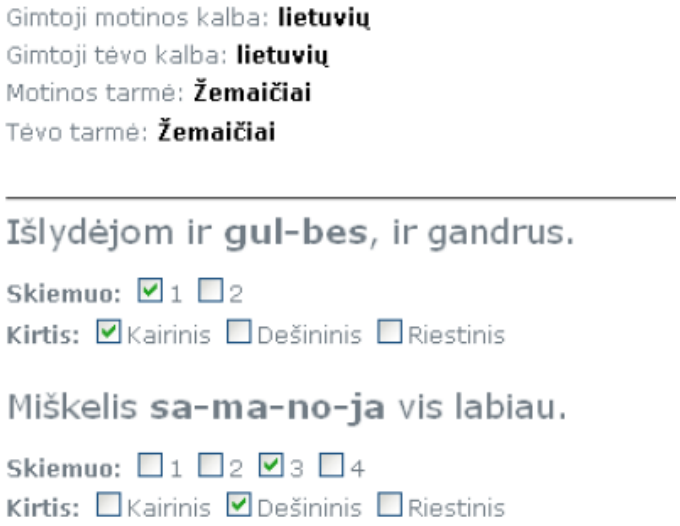
Projekto vykdytojas informanto atsakymus išsaugo programoje tokia tvarka:

- iš kairėje pusėje esančio meniu pasirenka pirmąjį anketavimo būdą;
- anketavimo lange iš išsiskleidžiančių sąrašų pasirenka informantą ir apklausos numerį, paspaudžia „Pradėti“ mygtuką (žr. 7 pav.);

7 pav. **Apklausos ir informanto pasirinkimo langas**

- atsidariusiame apklausos lange galima susipažinti su išsamia informacija apie apklausiamąjį;
- projekto vykdytojui iš eilės pateikiami informanto skaityti sakiniai su paryškintu ir suskiemenuotu tiriamuoju žodžiu; pateiktuose langeliuose, remdamasis informanto tarimu, vykdytojas žymi kirčiuotą skiemenį ir kirčio ženklą (žr. 8 pav.).

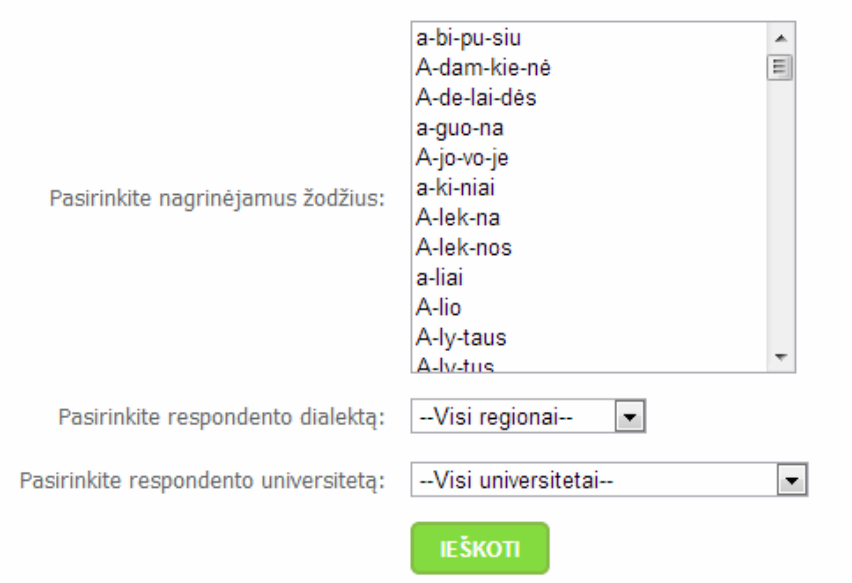
8 pav. **Informanto duomenų ir apklausos sakinių fragmentas**

Duomenys išsaugomi tik tuo atveju, kai užpildyti visi langeliai. Tačiau projekto vykdytojas turi galimybę grįžti ir patikslinti duomenis (redaguoti). Tam parengta skiltis *Informantų rezultatų redagavimas*.

5. Rezultatų paieška

Anketinių apklausų rezultatai pirmiausia naudojami rengiant siūlymus Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Tarties ir kirčiavimo pakomisei. Tačiau jais remiantis buvo ir turbūt ateityje bus rašomos mokslinės publikacijos.

Analizuodamas apklausų rezultatus, projekto vykdytojas pasirenka iš sąrašo nagrinėjamus žodžius (žr. 9 pav.). Galima paiešką susiaurinti: pasirinkti tik kurios nors tarmės ar universiteto duomenis (bendrojoje paieškoje šie langeliai neprivalomi).

9 pav. **Rezultatų paieškos forma**

Paspaudus „Ieškoti“ mygtuką, pateikiama nagrinėjamų žodžių kirčiavimo rezultatų lentelė (žr. 10 pav.). Lentelėje nurodomas: nagrinėjamas sakinys ir žodžio kirčiavimo variantai. Prie kiekvieno žodžio kirčiavimo varianto pateikiamas kirčio ženklo pavadinimas, kirčiuoto skiemens numeris (skaičiuojant nuo žodžio pradžios) ir tokį variantą pasirinkusių informantų skaičius.

Sakinys: Nestebino pie-me-niš-kas poelgis.				
1.1.	pie-me-niš-kas	Dešininis	1	18
1.2.	pie-me-niš-kas	Riestinis	2	10
Sakinys: Nematyti se-ny-vų vyrų.				
2.1.	se-ny-vų	Dešininis	2	27
2.2.	se-ny-vų	Riestinis	3	1
Sakinys: Nustebino ne-są-mo-nin-gos kalbos.				
3.1.	ne-są-mo-nin-gos	Dešininis	2	16
3.2.	ne-są-mo-nin-gos	Dešininis	3	1
3.3.	ne-są-mo-nin-gos	Kairinis	4	8
3.4.	ne-są-mo-nin-gos	Riestinis	3	1
3.5.	ne-są-mo-nin-gos	Riestinis	4	2

10 pav. **Rezultatų lentelės fragmentas**

Pažymėtą rezultatų lentelę ar jos fragmentą galima nukopijuoti į *MS Excel* dokumentą ir toliau apdoroti.

Numatyta ir išsamesnė rezultatų paieška: pagal universitetus, pagal tarmę (fragmentą žr. 2 lent.)

2 l e n t e l ė. **Rezultatų fragmentas**

Kvėpavimui de-guo-nies/de-guo-nio reikia.				
Pietų aukštaičiai	de-guo-nies	Dešininis	2	1
	de-guo-nies	Riestinis	3	16
	de-guo-nio	Riestinis/Dešininis	0	0
Rytų aukštaičiai	de-guo-nies	Dešininis	2	8
	de-guo-nies	Riestinis	3	37
	de-guo-nio	Dešininis	2	1
	de-guo-nio	Riestinis	2	1
Vakarų aukštaičiai	de-guo-nies	Dešininis	2	3
	de-guo-nies	Riestinis	2	1
	de-guo-nies	Riestinis	3	57
	de-guo-nio	Dešininis	2	2
	de-guo-nio	Riestinis	2	2
Žemaičiai	de-guo-nies	Dešininis	2	1
	de-guo-nies	Riestinis	2	1
	de-guo-nies	Riestinis	3	48
	de-guo-nio	Riestinis/Dešininis	0	0

Elektroninė paieška labai palengvina mokslininkų, nagrinėjančių kirčiavimo variantiškumą, darbą su empirine medžiaga. Remiantis projekto rezultatais jau publikuota 15 straipsnių (su šiame rinkinyje skelbiamais), perskaityta 11 pranešimų konferencijose ir seminaruose. Projekto rezultatai prieinami visiems (jie, kaip jau minėta, pateikti šio rinkinio Priede), todėl duomenimis naudotis, juos interpretuoti gali ir kiti kalbininkai (ne tik projekto vykdytojai).

Projekto vykdytojai tyrimo rezultatus apibendrino ir pateikė siūlymus Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Tarties ir kirčiavimo pakomisei (tokių siūlymų fragmentą, pagal 4 etapo duomenis parengtą Rūtos K a z l a u s k a i t ė s, žr. 3 lent).

3 l e n t e l ė. **Siūlymų VLKK Tarties ir kirčiavimo pakomisei fragmentas**

BK norma, pastabos	**Norma ir vartosena panašios**	**Siūloma svarstyti**
viršininkíenė 1: *viršininkienė* l DLKŽ$_{3,4}$, KŽ; *viršininkienė* l: *viršininkíenė* 1 DLKŽ$_{6,7}$		Variantus keisti vietomis viršininkienė – viršininkíenė (13:193)
dvariniñkas 2	dvariniñką – dvãrininką (183:28)	
graužulỹs 3[a], *traukulỹs* 3[a]		Teikti 3[b] kirč. variantą gráužuliu – graũžuliu (20:189); tráukulius – traũkulius (32:179)

Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Tarties ir kirčiavimo pakomisė svarstė pirmojo ir antrojo etapo duomenis ir teikė aštuonis protokolinius nutarimus:

- Dėl pirminių veiksmažodžių kirčiavimo rekomendacijos pakeitimo ir papildymo (http://www.vlkk.lt/lit/102918);
- Dėl mišriųjų veiksmažodžių kirčiavimo rekomendacijos pakeitimo ir papildymo (http://www.vlkk.lt/lit/102917);
- Dėl priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo rekomendacijos pakeitimo ir papildymo (http://www.vlkk.lt/lit/102916);
- Dėl sudurtinių daiktavardžių kirčiavimo rekomendacijos pakeitimo ir papildymo (http://www.vlkk.lt/lit/103533)
- Dėl priesaginių daiktavardžių kirčiavimo rekomendacijos pakeitimo ir papildymo (http://www.vlkk.lt/lit/103532)
- Dėl pirminių (paprastųjų) ir galūninės darybos būdvardžių kirčiavimo rekomendacijos pakeitimo ir papildymo (http://www.vlkk.lt/lit/103537);
- Dėl priesaginių būdvardžių kirčiavimo rekomendacijos pakeitimo ir papildymo (http://www.vlkk.lt/lit/103534)
- Dėl priešdėlinių ir sudurtinių būdvardžių kirčiavimo rekomendacijos pakeitimo ir papildymo (http://www.vlkk.lt/lit/103539).

Būtina paminėti, kad tyrimo rezultatai buvo gana svarbus, bet tik pagalbinis argumentas Tarties ir kirčiavimo pakomisei priimant sprendimą dėl kirčiavimo rekomendacijų keitimo. Lietuvių kalbos sistemai prieštaraujantys variantai (nors ir dažni) nebuvo ir negali būti svarstomi. Tokie pavyzdžiai net nebuvo įtraukti į tyrimą (pavyzdžiui, priešpaskutinio skiemens priegaidės taisyklės nepaisymas tokio tipo žodžiuose: *rankàs, sofà, vargstù* ir kt.).

Apibendrinamosios pastabos

Vykdant projektą „Jaunimo kirčiavimo polinkiai: bendrinės kalbos normos ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijos“ seniai lietuvių kalbininkų naudojama apklausų metodika, ypač rezultatų apdorojimas, buvo modernizuota, t. y. sukurta

internetinė sistema, kurioje kaupiama ir saugoma informacija apie pačius informantus, tyrimo duomenys. Todėl šis tyrimas ir jo metodika gali būti laikomi ne tik gairėmis kirčiavimo normintojams, bet ir kirčiavimo variantų sisteminių automatizuotų tyrimų pradžia.

Informanto kirčiavimo rezultatų registravimas bendroje sistemoje palengvina rezultatų kaupimą ir apdorojimą. Naudodamiesi išsamiąja paieška projekto vykdytojai gali nagrinėti ne tik savo, bet ir kitų universitetų informantų kirčiavimo polinkius, aprėpti didelės apimties duomenis, greitai gauti rezultatus. Paieškos sistema suteikia galimybę nagrinėti kirčiavimo tendencijas ir pagal universitetus, ir pagal skirtingas tarmes.

Projekto vykdytojai tikisi, kad tyrimo rezultatai bus pravartūs ne tik kalbos normintojams, bet turės ir mokslinę vertę. Remdamiesi rezultatais, lietuvių akcentologijos tyrėjai galės patikslinti to paties darybos tipo vedinių kirčiavimo polinkius, kai kuriuos žodžių formų kirčiavimo raidos aspektus.

RESEARCH OF YOUTH ACCENTUATION TENDENCIES: PRINCIPLES AND METHODOLOGY

Summary

The research "Youth Accentuation Tendencies: Standard Language Norms and Tendencies of Spoken Language" was conducted in 2011–2013 at five Lithuanian universities: Vilnius University, Lithuanian University of Educational Sciences, Vytautas Magnus University, Šiauliai University, and Klaipėda University. This research was funded by the State Commission of the Lithuanian Language. The accentuation of 1476 words was analysed. The research involved 593 respondents. A website was created for questioners, collection and processing of data and publishing the project results (accessible at http://daukantas.vdu.lt/). The results of the research have been published in 11 scientific articles and presented at 11 conferences and workshops. The results have been summarized and recommendations for discussions were submitted to the Pronunciation and Accentuation Sub-commission under the Commission of the State Lithuanian Language.

Keywords: accentuation, youth's language, standard Lithuanian

Literatūra

Bernadišienė Petronėlė 2003, *Lietuvių bendrinės kalbos kirčiavimo pagrindai*. Antrasis leidimas. Vilnius: Gimtasis žodis, 2003.

Dabartinės lietuvių kalbos žodynas 2011. Šeštasis leidimas / Vyr. redaktorius S. Keinys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas (internetinė versija http://dz.lki.lt/).

Kazlauskaitė Rūta 2008, *Kirčiavimo užduotys ir pratimai*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 2008.

Kazlauskienė Asta 2012, *Bendrinės lietuvių kalbos akcentologijos pagrindai*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. Prieiga per internetą: <http://vddb.laba.lt/obj/LT-eLABa-0001:B.03~2012~ISBN_978-9955-12-799-4>.

Kirčiavimo treniruoklis / Projekto vadovas A. Pakerys. Parsisiųsti iš http://lom.emokykla.lt/public/object_view.php?object_id=172

Laigonaitė Adelė 2002, *Lietuvių kalbos akcentologija*. Antrasis leidimas. Vilnius: Gimtasis žodis.

Lietuvių kalbos mokomasis kompiuterinis žaidimas „Kieti riešutėliai“. I dalis „Tadas Blinda. Kirčiavimas“. Kompaktinė plokštelė. Demonstracinė versija: http://www.microsoft.com/downloads/details.aspx?FamilyID=0a9b6820-bfbb-4799-9908-d418cdeac197&displaylang=en

Malakauskas Algirdas 2004, *Mažasis lietuvių kalbos kirčiavimo žinynas*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

Mikulėnienė Danguolė, Antanas Pakerys, Bonifacas Stundžia 2008, *Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimo žinynas*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2008.

Mokomoji kirčiavimo programa: praktinio kirčiavimo treniruoklis 2012 – Kompaktinė plokštelė. Parengė A. Kazlauskienė, D. Mikulėnienė, G. Raškinis. Kaunas: „Šviesa“.

Pakerys Antanas 1994, *Akcentologija* I. Kaunas: Šviesa.

Pakerys Antanas 2002, *Akcentologija* II. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Stundžia Bonifacas 2009, *Bendrinės lietuvių kalbos akcentologija*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Vaitkevičiūtė Valerija 2004, *Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimas*. Antrasis leidimas. Kaunas: Šviesa.

Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimai. Internetinė prieiga: http://www.vlkk.lt/lit/nutarimai/tartis-kirciavimas.html

Asta KAZLAUSKIENĖ
Lietuvių kalbos katedra
Vytauto Didžiojo universitetas
K. Donelaičio g. 52
LT-44244 Kaunas, Lietuva
[a.kazlauskiene@hmf.vdu.lt]

Irena MARKIEVICZ
Kompiuterinės lingvistikos centras
Vytauto Didžiojo universitetas
K. Donelaičio g. 52
LT-44244 Kaunas, Lietuva
[i.markievicz@if.vdu.lt]

Bonifacas STUNDŽIA
Vilniaus universitetas

PAGRINDINIAI ŠNEKAMOSIOS KALBOS KIRČIAVIMO KITIMAI, JŲ INTENSYVĖJIMAS IR SVARBA DABARTINĖS KIRČIAVIMO SISTEMOS RAIDAI IR BENDRINĖS KALBOS NORMŲ KODIFIKACIJAI

Anotacija

Straipsnyje analizuojami, autoriaus nuomone, svarbiausi šnekamosios kalbos kirčiavimo kitimai, kurie ne pažeidžia dabartinės lietuvių kalbos kirčiavimo sistemą, o, priešingai, stiprina jos pagrindus, paremtus morfemų, pirmiausia – afiksų akcentinėmis savybėmis.

Pagrindiniai žodžiai: kirčiavimas, kirčiavimo sistema, kirčiavimo kitimai, šnekamoji kalba, kirčio vietos kaita, kirčiavimo normų kodifikacija

Pastarųjų kelių dešimtmečių šnekamosios lietuvių kalbos kirčiavimui būdingas šių svarbesnių kitimų, nepažeidžiančių kirčiavimo sistemos pagrindų, įvairiuose posistemiuose intensyvėjimas:

1) atstumo tarp kilnojamąjį kirtį galinčių gauti daugiaskiemenio daiktavardžio skiemenų dūriniuose ir kai kuriuose priešdėliniuose priesagų vediniuose trumpėjimas nuo 2 ar 3 iki 1 skiemens, pvz., *jaunavedỹs–jáunavedį* 3^{4a} → *jaunavedỹs–jaunãvedį* 3^{b};
2) dūrinių kilnojamojo kirčio konkurencija su pastoviuoju kirčiu, pvz., *akmentašỹs–ãkmentašį* 3^{4b} ‖ *akméntašį* 3^{a} → *akméntašis* 1;
1) afiksų akcentinės dominacijos[1] stiprėjimas, pvz., retos nedominacinės ir akcentiškai nenusistovėjusios priesagos pereina į dominacines (pvz., *-atìs/ -atis* → *-atìs*: *jáunatis* 1 → *jaunatìs* 3^{a}, *pìlnatis* 1 → *pilnatìs* 3^{a});
2) kirčio vietos kaitos plitimas į balsinių priesagų vedinius, pvz., *visúomeniškas, -a* → *visuomẽniškas, -a* (← *visúomenė*);
3) priešdėlių trauklumo plitimas į tvirtagalius *ia* asmenuotės veiksmažodžius, pvz., *pašaũkia* → *pàšaukia*;
4) grupės dviskiemenių veiksmažodžių šaknies priegaidės kitimas, pvz., *skélbti, skélbia, -ė* → *skel͂bti, skel͂bia, -ė*.

Toliau mėginama parodyti, kaip išvardytieji kirčiavimo kitimai, prasidėję nevienodu laiku, plinta dabartinėje šnekamojoje kalboje, arba realiojoje vartosenoje. Argumentuojant teiginius remiamasi VLKK finansuoto projekto „Jaunimo kirčiavimo polinkiai: bendrinės kalbos normos ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijos“ (toliau tekste – projektas) ir per kelius dešimtmečius autoriaus ir kitų (ypač Antano Pakerio) sukauptais duomenimis iš žodynų, gramatikų, monografijų, vadovėlių ir straipsnių, nuolatiniais realiosios vartosenos stebėjimais.

[1] Dėl termino žr. Stundžia 1995, 8 tt. ir lit.; 2009, 50 tt.

1. Kitimai kilnojamojo kirčio paradigmoje. Tradicinei lietuvių kalbos kilnojamojo kirčio, arba mobiliajai, paradigmai būdingas kirčio šokinėjimas iš galinio skiemens į pradinį skiemenį ir atvirkščiai. Daugiaskiemenių kilnojamojo kirčio žodžių pradinis skiemuo dažniausiai būna trečiasis nuo galo, rečiau – ketvirtasis ir labai retai – penktasis ir šeštasis nuo galo skiemuo (plg. Laigonaitė1978, 37 t.)[2]. Manoma, kad kitimus tradicinėje kilnojamojo kirčio paradigmoje pirmiausia pastūmėjo Saussure'o (ir Fortunatovo) dėsnis. Tais atvejais, kai pradinis kirčiuotas skiemuo buvo cirkumfleksinis arba trumpas, o gretimas akūtinis, po Saussure'o dėsnio kirtis pasislinko į tą gretimą skiemenį, pvz., acc. *ˈ*septī́nī́s* > **sepˈtī́nī́s* > *septýnis*, nom. *septynì* 3. Taip atsirado nauja, arba neomobilioji (terminas Steveno Youngo, žr. Young 1983), daugiaskiemenių vardažodžių kirčiavimo paradigma su kirčio kilnojimu iš galinio į priešpaskutinį skiemenį ir atvirkščiai, primenanti sen. graikų kalbos mobiliąją akcentinę paradigmą (plačiau ir lit. žr. Stundžia 2011b). Toks lietuvių kalbai nebūdingas kirčio kilnojimas kalbos sistemoje plačiau neįsitvirtino (plg. Girdenis 1972), o užsiliko tik kai kuriuose posistemiuose. Pavyzdžiui, 3-ioji kirčiuotė iš seno būdinga trims daugiaskiemeniams skaitvardžiams (*septynì, aštuonì, devynì* 3), grupei daugiaskiemenių vietovardžių (*Anykščiaĩ–Anýkščius* 3, *Marcinkónys* 3 ir t. t.), o tarmėse – ir kurių ne kurių priesagų vediniams, pvz.: *audėjà, rugienà* (3)[3]. Tarp daugiaskiemenių daiktavardžių 4-ąją kirčiuotę manifestuoja tik palyginti reti vietovardžiai (pvz., *Alytùs, Garliavà, Šeštokaĩ*), o tarmėse – ir asmenvardiniai šeimų pavadinimai, pvz., *Kubiliaĩ* 4 (plačiau žr. Stundžia 2009, 128 tt.). Tuo tarpu *-u, -i* linksniuotės daugiaskiemeniams būdvardžiams 4-oji kirčiuotė yra tapusi savitu skiriamuoju požymiu, ir tradicinis kilnojamasis šios klasės žodžių kirtis bk. visiškai išnyko[4], plg. DŽ[1] *apvalùs–ãpvalų* 3^{b} ir DŽ[2–7] *apvalùs–apvãlų* 4 (plačiau apie daugiaskiemenių vardažodžių tradicinį kilnojamąjį kirtį žr. Stundžia 2010; 2011b).

Kitimai tradicinėje dūrinių ir priešdėlinių daiktavardžių kilnojamojoje paradigmoje prasidėjo vėliau. Rodos, vienintelis F. Kuršaičio nurodytas neomobiliosios paradigmos atvejis yra *nuodėgulỹs–nuodė́gulį* 3^{a} (šalia *nuodė́gulis* 1) (Kurschat 1849, 74; 1876, 168; Kuršaitis 2013, 191). XX a. pirmaisiais dešimtmečiais keturskiemenių dūrinių 3^{b} kirčiuotė nurodoma Būtėno (1931), Kalniaus et al. (1938) ir kt. vadovėliuose, tuo tarpu Skardžius (1936 [1999]) jos nerekomenduoja, apie ją neužsimena K. Būga (1961, 460, 471), Jonas Jablonskis (plg. Vidžiūnas 1997, 140). LKRŽ (1948) 3^{b} kirčiuotę teikia dažnokai, bet paprastai tais atvejais, kai dūrinio 1-asis dėmuo yra tvirtagalės šaknies (ppr. 4-osios kirčiuotės): *vaikagalỹs, ugniagesỹs, naujagimỹs, dievadirbỹs* (3^{b}), bet – *jaunavedỹs, krosniakurỹs, puodažiedỹs, kalnakasỹs* (3^{4a}). NdŽ nuo 3 tomo irgi panašiais atvejais teikia 3^{b} kirčiuotę, bet dažniau 3^{4b} (3^{4a}) ‖ 3^{b} variantus: plg. *žiemakentỹs* 3b, *ugniagesỹs* 3^{4b} ‖ 3^{b} (plačiau žr. Stundžia 2010; plg. Pakerys 1994, 296 t.). DŽ[1] naująją paradigmą turi *naujakurỹs, dešragalỹs, vaikagalỹs* (3^{b}), DŽ[2] – tik *naujakurỹs* 3^{b}.

---

[2] Apskritai lietuvių kalboje žodžiai dažniausiai yra dviskiemeniai ir triskiemeniai (apie 60 %), keturskiemenių yra apie 18 %, o penkių skiemenų ir ilgesni sudaro apie dešimtadalį visų rišlaus teksto žodžių (Astos Kazlauskienės tyrimo duomenys, asmeninė informacija), tad tolesniam nei trečiasis nuo galo skiemeniui nėra daug teorinių galimybių gauti kirtį.

[3] Žr. LKA 2, p. 128 t. (žemėl. nr. 110, 111).

[4] Iš bk. 3^{a} ir 3^{b} kirčiuotės daugiaskiemenių *u* linksniuotės būdvardžių reliktai išstumti 20 a. 6-ojo dešimtmečio pabaigoje – 7-ajame dešimtmetyje (plg. Laigonaitė 1959, 57, išn. 1; LKG I 1965, 544; DŽ[2] 1972). Senovinį tipą kaip retą konstatuoja jau F. Kuršaitis (Kurschat 1876, 227; Kuršaitis 2013, 248).

Tradicinės ir naujosios kilnojamosios dūrinių paradigmos gretybės nuosekliai kodifikuotos vėliau – V. Vitkausko LKTŽ[1] [1985] ir DŽ[3] [1993]), pvz.: *jaunavedỹs–jáunavedį* 3[4a], *akmentašỹs–ãkmentašį* 3[4b] (tradicinė kilnojamoji paradigma) ‖ *jaunavedỹs–jaunãvedį* 3[b], *akmentašỹs–akméntašį* 3[a] (naujoji kilnojamoji paradigma). Naujojoje paradigmoje trumpėjant atstumui tarp kirtį gaunančių skiemenų stiprinamas ryšys tarp kirčio vietos ir morfemų sandūros: kilnojamąjį negalūninį kirtį gauna ne pradinis darinio skiemuo, o arba a) sandūros su jungiamuoju balsiu *-a-* skiemuo, arba b) skiemuo, esantis tiesiai prieš morfemų sandūrą (plačiau Stundžia, Mikulėnienė 1989). Kita vertus, naujoji paradigma geriau atspindi vyraujantį lietuvių kalbos daugiaskiemenių žodžių prozodinį modelį su vidurinių skiemenų kirčiu (plg. išn. 2 minėtą Kazlauskienės tyrimą; Girdenis, Karosienė 2010, 73; Stundžia 1991, 91).

Sudurtinių daiktavardžių neomobilumo kilmę reikėtų sieti su kirčio vietos kaita, būdinga pastovaus kirčiavimo determinatyviniams dūriniams, kurių 1-ojo dėmens kamienas yra arba a) vienskiemenis + jungiamasis balsis *-(i)a-*, arba b) dviskiemenis. Kadangi jungiamieji balsiai, išskyrus *-(i)a-* visada gauna kirtį, akcentiškai neutralus *-(i)a-* irgi imamas kirčiuoti, nepaisant 1-ojo dėmens žodžio kirčiuotės: šalia tradicinio pastoviojo kirčio dūrinio *bùlviakasis* (plg. *bùlvė* 1) atsiranda nauja pastoviojo kirčio gretybė *bulviãkasis*, ir analogiškai – šalia tradicinio kilnojamojo kirčio dūrinio *bulviakasỹs–bùlviakasį* atsiranda gretybė su naujovišku kilnojamuoju kirčiu *bulviakasỹs–bulviãkasį*. Kirčio vietos kaita dūrinio 1-ojo dėmens dviskiemeniame kamiene vyksta pagal analogiją su tokiais dėmenimis, kurie turi kirčiuotą galinį kamieno skiemenį, plg. *kišénvagis* (tarm. *kišeñvagis*) ← *kišẽnė* ir *asménvardis* (tarm. *asmeñvardis*) ← *ãsmenį* (*asmuõ*). Tokia kirčio vietos kaita iš pastoviojo kirčiavimo dūrinių išplinta ir į kilnojamojo kirčio dūrinius be jungiamojo balsio *-(i)a-*, plg. tradicinio kilnojamojo kirčio *akmentašỹs–ãkmentašį* ir naujoviško kilnojamojo kirčio *akmentašỹs–akméntašį* ← *ãkmenį* (*akmuõ*).

Jaunimo ir apskritai realiosios vartosenos kirčiavimo polinkiai rodo, kad pastovusis dūrinių jungiamojo balsio kirtis yra vyraujantis, tuo tarpu apie naujovišką kilnojamąjį kirtį to negalima aiškiai pasakyti (plg. Pakerys 1994, 276, 289), minėto VLKK projekto rezultatus dar reikia kruopščiai išnagrinėti, todėl atnaujinant VLKK 2004 m. balandžio 1 rekomendaciją K-8 (http://www.vlkk.lt/lit/nutarimai/tartis-kirciavimas/rekomendacija8.html) į tai būtina atsižvelgti ir kaip pirmąją gretybę teikti tiktai dūrinius su jungiamojo balsio *-(i)a-* kirčiu, o naujovišką kilnojamąjį kirtį kol kas palikti nepagrindine gretybe, kitaip sakant, gretybių dar nekeisti vietomis.

Keturskiemenių ir ilgesnių priešdėlinių daiktavardžių (paprastai tai balsinių priesagų vediniai su priešdėliais) naujoviškas kilnojamasis kirtis nėra išplitęs, plg. DŽ[2-6] *nuodėgulỹs* 3[a] šalia pagrindinės pastoviojo kirčio gretybės *nuodégulis* 1 (jau Kuršaičio paminėtas bene vienintelis toks gretiminio kirčiavimo atvejis, tik gretybės duodamos priešinga tvarka)[5]. Šnekamojoje kalboje analogiškos gretybės, preliminariais stebėjimais, yra retos. Literatūroje paprastai nurodomi daiktavardžiai *pãtiekalas*, *pãpuošalas* (3[4b]) kuriuos realioji vartosena pažįsta ir su naujovišku kilnojamuoju kirčiu, t. y. *patiẽkalas*, *papuõšalas* (3[b])[6]. Panašių atvejų esu užfiksavęs ir daugiau, pvz.: *iškyšulỹs–iškỹšulį*,

[5] DŽ[7], remdamasis VLKK rekomendacija, duoda ir tradicinio kilnojamojo kirčio gretybę *nuodėgulỹs* 3[4a] (plg. DŽ[1] *nuodégulis* 1, *nuodėgulỹs* 3[4a]).

[6] Pirmąjį žodį pagal 3[b] kirčiuotę kirčiavo maždaug pusė projekto informantų, antrąjį – daugiau nei du trečdaliai (tikslius duomenis žr. šiame rinkinyje skelbiamame Rūtos Kazlauskaitės straipsnyje).

nuobodulỹs–nuobõdulį (projekto apklausose toks kirčiavimas nepaliudytas), *patiẽsalas* 3^{b} (DŽ *iškyšulỹs–ìškyšulį* 3^{4b}, *nuobodulỹs–núobodulį* 3^{4a}, *pãtiesalas* 3^{4b}). Pagal tokią naujovišką paradigmą kirtis šokinėja iš galinio skiemens į trečiąjį nuo galo skiemenį, esantį teisiai prieš priesagą. Apie tokių akcentinių gretybių rekomendavimą bendrinei kalbai gerai neištyrus realiosios vartosenos negali būti kalbos.

2. Dūrinių kilnojamojo kirčio konkurencija su pastoviuoju kirčiu. Chronologiškai naujesnis už neomobiliąją dūrinių paradigmą reiškinys yra keturskiemenių sudurtinių daiktavardžių pastovusis trečiojo nuo galo skiemens kirtis, pasitaikantis šalia kilnojamojo kirčio (tiek tradicinio, tiek naujoviško), pvz., šnekamojoje kalboje girdima kirčiuojant pastoviai tokius veikėjo reikšme vartojamus dūrinius kaip: 1) *bulviãkasis, -ė* 1; 2) *jaunãvedis, -ė* 1; 3) *nuodėmklausis* 1; 4) *obúolmušis, -ė* 1; 5) *pieméngalis, -ė* 1; 6) *stebuklãdaris, -ė* 1 (plg. DŽ$^{3-7}$ *bulviakasỹs, -ẽ–bùlviakasį, -ę* 3^{4a} ‖ *bulviãkasį, -ę* 3^{b}, *jaunavedỹs, -ẽ* 3^{4a} ‖ 3^{b}, *nuodėmklausỹs* 3^{4a} ‖3^{b}, *obuolmušỹs, -ẽ* 3^{4a}, *piemengalỹs, -ẽ* 3^{4a} ‖3^{a}, *stebuklãdaris, -ė* 1 ‖ *stebukladarỹs, -ẽ* 3^{4b}, 3^{b}). Pirmo žodžio trečiąjį nuo galo skiemenį pastoviai kirčiavo kiek mažiau nei pusė, ketvirto – didžioji dalis, penkto – maždaug trečdalis, o šešto – daugiau nei trečdalis iš 212 ketvirtos projekto apklausos informantų, kitų dviejų žodžių kirčiavimo duomenys kol kas nėra iki galo aiškūs (žr. šio leidinio priedo 1 lentelę. Reikia toliau tirti realiąją vartoseną ir svarstyti tokio pobūdžio gretybių teikimą, juolab kad DŽ jų yra įsileidęs į bk. vartoseną trečiosios gretybės teisėmis (rodos, tik tokių dūrinių, kurių pirmojo dėmens kamienas yra dviskiemenis), plg. DŽ$^{6-7}$ *akmentašỹs–ãkmentašį* 3^{4b}‖ *akméntašį* 3^{a}‖*akméntašis* 1 (trejopas kirčiavimas taip pat teikiamas ir *akmenkalỹs, -ẽ*, *akmenskaldỹs, -ẽ* ir pan.).

3. Afiksų akcentinės dominacijos stiprėjimas. Beveik visi bk. afiksai, paprastai funkcionuojantys kaip žodžių ar retais atvejais formų darybos formantai, yra dominaciniai, taigi lemiantys darinių ir išvestinių formų kirčiavimą (plg. Girdenis 1972; Stundžia 1995, 57; 2009, 94). Reti nedominaciniai afiksai dažniausiai yra nedarūs. Afiksų akcentinė dominacija stiprėja: a) iš vartosenos išstumiant nedarius nedominacinius arba akcentiškai nenusistovėjusius afiksus; b) darių nedominacinių afiksų dažnai vartojamus ir naujus vedinius kirčiuojant pagal dominacinių afiksų pavyzdį ir c) mažinant išimčių, arba morfonologiškai diomatizuotų atvejų[7], tarp vedinių su dominaciniais afiksais.

Nedominacinių arba akcentiškai nenusistovėjusių afiksų nykimą galima pailiustruoti, pvz., priesagų *-ynė*, *-ienė* (moteriškosios giminės išvestiniai daiktavardžiai iš vyriškųjų pamatinių žodžių; būdama kirčiuota priesaga yra tvirtapradė) ir priešdėlio *ne-* vediniais. Antai šnekamojoje kalboje šalia tradicinio kirčiavimo daiktavardžių *ãvalynė*, *pãtalynė*, *bróliienė* (1, DŽ$^{1-6}$) yra išplitusios gretybės su priesagos kirčiu, t. y. *avalỹnė*, *patalỹnė* (2), *brolíenė* 1[8]. VLKK 2003 m. rekomendacijoje K-5 šių žodžių gretybės su kirčiuota priesaga teikiamos kaip añtrosios, o DŽ nesančių arba akcentiškai dvejopų *-ienė* daiktavardžių priesaginis kirčiavimas iškeliamas į pirmą vietą, pvz.: *rektoríenė* ‖*rèktorienė, viršininkíenė* ‖ *viršininkienė*[9] (K–5). Reikėtų ištirti bei apsvarstyti ir ištekėjusių moterų tradicinių pavardžių su priesaga *-ienė* kirčiavimo polinkius: preliminarūs stebėjimai ir projekto apklausos rezultatai rodo, kad retai kas bekirčiuoja *Gérvienė , Šérnienė, Žvìrblienė*

[7] Dėl termino žr. Girdenis 1994, [4]2006, 53.

[8] Taip kirčiavo apie 2/3 projekto informantų, konkrečiau – Kazlauskaitė, šio rinkinio straipsnis.

[9] Beveik visi projekto informantai kirčiavo *direktoríenė, viršininkíenė* (antrajam žodžiui DŽ$^{3-7}$ teikia akcentines gretybes: DŽ$^{3-4}$ *viršininkíenė* ‖ *viršininkienė*, DŽ$^{5-7}$ – priešinga tvarka).

ir kitas iš dviskiemenių tvirtapradės šaknies vyrų pavardžių padarytas pavardes, kaip reikalautų esama bk. norma. Tuo tarpu tokie apeliatyvai, kaip *sargienė*, *uošvienė*, rodos, linkę išlaikyti senovinį šaknies kirtį (*sárgienė*, *úošvienė*).

Jau senokai atkreiptas dėmesys, kad ne visi priešdėlį *ne-* turintys daiktavardžiai kirčiuojami taip pat kaip pamatiniai žodžiai, tarsi priešdėlio nebūtų. Kuriuos ne kuriuos tokius išvestinius daiktavardžius, padarytus iš 4-osios kirčiuotės pamatinių žodžių, akivaizdžiai linkstama kirčiuoti pagal 3[b] kirčiuotę, pvz.: *nebūtìs–nẽbūtį* (beveik visi projekto informantai), *negarbẽ–nẽgarbę*, *nesėkmẽ–nẽsėkmę*, *nežinià–nẽžinią*[10]. Gretiminis išvardytų ir kitų *ne-* vedinių kirčiavimas (4‖3b) teikiamas DŽ[4–6], o VLKK 2004 m. rekomendacijoje K-7 gretybės sukeistos vietomis, į priekį iškeliant 3[b] kirčiuotės formas.

Darių nedominacinių priesagų *-inis, -ė* ir ypač *-ininkas, -ė* dažnai vartojami ir nauji vediniai, kaip rodo daugelio metų stebėjimai ir projekto ãpklausos, linkstami kirčiuoti pagal dominacinių afiksų pavyzdį, nepaisant žinomos kalbamųjų vardažodžių kirčiavimo taisyklės, paremtos pamatinių žodžių dgs. naudininko kirčio vieta[11], t. y. tarp a) dviskiemenių būdvardžių akivaizdžiai išplitęs iš pamatinio žodžio atsineštas šaknies kirtis, o tarp b) daugiaskiemenių būdvardžių[12] ir *-ininkas, -ė* daiktavardžių, atvirkščiai, – priesagos kirtis (plg. Stundžia 1995, 76; 2009, 117; 2013, 8). Todėl naujausiose 2013 m. VLKK rekomendacijose K-5.2 ir K-11.2 šalia minėtą taisyklę atitinkančių vedinių teikiama dažnai vartojamų žodžių kirčiavimo gretybių, pvz.: a) *buitìnis, -ė* 2 ‖ *buĩtinis, -ė* 1, *tautìnis, -ė* 2 ‖ *taũtinis, -ė* 1; b) *saváitinis, -ė* 1 ‖ *savaitìnis, -ė* 2, *daliniñkas, -ė* 2 ‖ *dãlininkas, -ė* 2, *pradiniñkas, -ė* 2 ‖ *prãdininkas, -ė* 2, *šaliniñkas, -ė* 2 ‖ *šãlininkas, -ė* 2. Tuo tarpu ankstesnių VLKK rekomendacijų ar DŽ[6] gretybės sukeičiamos vietomis, pvz.: *keleivìnis* 2 ‖ *keleĩvinis, -ė* 1, *pažodìnis, -ė* 2 ‖ *pažõdinis, -ė* 1; *árklininkas, -ė* 1 ‖ *arkliniñkas, -ė* 2, *žõlininkas, -ė* 1 ‖ *žoliniñkas, -ė* 2[13].

Kai kurie *-inis, -inė* daiktavardžiai (indų, patalpų pavadinimai) linksta į priesagos kirtį, rekomendacijoje teikiamą antrosios gretybės teisėmis (pvz.: *drùskinė* 1 ‖ *druskìnė* 2, *láiptinė* 1 ‖ *laiptìnė* 2, *operãcinė* 1 ‖ *operacìnė* 2 (DŽ[6–7] kodifikuotas tik šakninis kirtis), kiti (pvz., švenčių pavadinimai) – į šakninį kirčiavimą (DŽ[6–7] teiktos gretybės keičiamos vietomis): *Jõninės* 1 ‖ *Ionìnės* 2, *Vẽlinės* 1 ‖ *Vėlìnės* 2, *Žõlinė* 1 ‖ *Žolìnė* 2[14].

Afiksų dominacija stiprėja ir mažėjant išimčių tarp vedinių su dominaciniais afiksais. Realiosios vartosenos neremiamoms išimtims kodifikuotojai turėtų suteikti šalutinių gretybių rangą per daug nesukdami galvos, o vėliau jų iš viso atsisakyti. DŽ rengėjų be reikalo ilgai buvo laikomasi kai kurių darinių pasenusio kirčiavimo. Teiginį pailiustruosiu pamokoma prieveiksmių dominacinio kirčiuoto formanto *-(i)ui* akcentinės

---

[10] Dalis tokių žodžių gali būti suvokiami ir kaip priesagų ar galūnių vediniai (žr. Pakerys 1994, p. 261 t.).

[11] Ši taisyklė, kažkada buvusi vienoda abiejų aptariamųjų priesagų vediniams, dabartinėje kalboje galioja tik maždaug trečdaliui *-ininkas, -ė* daiktavardžių (žr. Vidžiūnas 1985), o *-inis, -ė* vardažodžių atveju realiojoje vartosenoje yra gerokai išklibusi (plačiau Stundžia 1995, 74 tt.).

[12] Daugiaskiemenių *-inis, -*ė būdvardžių kirčiavimą šiek tiek pakoregavo DŽ[6], plg. čia teikiamas gretybes *keleĩvinis, -ė* 1 ‖ *keleivìnis* 2 , *pažõdinis, -ė* 1 ‖ *pažodìnis, -ė* 2 ir pan.

[13] Projekto informantai kirčiavo taip: *prãdininkas, vaĩrininkas, žìrgininkas, žõlininkas, skõlininkas* (iš 212 – ne mažiau kaip 91 %; visų pamatiniai žodžiai yra galūninio kirčiavimo), bet – *saviniñkas, -ė, kaltiniñkas, dvariniñkas* (daugiau negu 2/3).

[14] Beveik visi projekto informantai kirčiavo *Jõninės*, *Vẽlinės*, *Žõlinės*, *drabužinė; arbatìnė* (4/5), *cukrìnė* (beveik ¾), *lavonìnė* (2/3), *operacìnė* (daugiau nei pusė), *druskìnė, laiptìnė* (beveik pusė), tikslius duomenis žr. min. Kazlauskaitės straipsnyje.

kodifikacijos istorija. Grupelę minimųjų prieveiksmių, padarytų iš 1-osios kirčiuotės dviskiemenių daiktavardžių, DŽ[1, 2] duoda su šaknies kirčiu ir cirkumfleksine metatonija, pvz.: *pakõjui*[15]*, pasaũliui, pavẽjui* (plg. *kója*, *sáulė*, *vė́jas*). DŽ[3] nuosekliai prideda realiojoje vartosenoje išplitusias gretybes su kirčiuota priesaga ir teikia *pakõjui* ‖ *pakojuĩ, pasaũliui* ‖ *pasauliuĩ, pavẽjui* ‖ *pavėjuĩ,* DŽ[4] palieka taip pat, o DŽ[5, 6] gretybes pradeda keisti vietomis, bet dėl nesuprantamų priežasčių pasirenka tik antrąjį pavyzdį (teikiama *pasauliuĩ* ‖ *pasaũliui*). Ir pagaliau DŽ[7] atsižvelgdamas į VLKK 2005 m. rekomendaciją K-16 visas *-(i)ui* prieveiksmių gretybes sukeičia vietomis. Jei būtų paisoma realiojoje vartosenoje labai paplitusių formų (iš 200 projekto informantų *pavėjui* šaknyje kirčiavo tik 26), tai būtų buvę padaryta gerokai anksčiau, pvz., DŽ[4].

Projekto ãpklausos parodė, kad DŽ šaknyje kirčiuojamas daiktavardis *jáutiena* neretai gauna priesagos kirtį (plg. taip kirčiuojamus kitus įvairių reikšmių *-iena* žodžius, pvz.: *kiaulíena, stirníena, naujíena*), o *sužadėtuvės* priesagos kirtis vyrauja (DŽ[6–7] teikia gretybes *sužadétuvės* ‖ *sužadėtùvės*, kurios 2013 m. rekomendacijoje sukeistos vietomis). Į priesagos kirtį akivaizdžiai linksta veiksmažodžiai su priesagomis *-(i)auti, -(i)oti* (vardažodiniai vediniai), *-(i)uoti*, todėl ankstesnių rekomendacijų ar DŽ teiktos gretybės koreguojamos į priekį atkeliant priesaginio kirčiavimo formas, pvz.: *pasninkáuti* ‖ *pãsninkauti, pusryčiáuti* ‖ *pùsryčiauti* (DŽ[6] yra atvirkščiai, DŽ[7] – tik *pùsryčiauti*)*, rutulióti* ‖ *rùtulioti, lūkuriúoti* ‖ *lũkuriuoti*, *snyguriúoti* ‖ *snỹguriuoti*, *plūduriúoti* ‖ *plũduriuoti* (DŽ[6] yra atvirkščiai). Jei gretybių nebuvo teikta, priesaginio kirčio forma lieka antroje vietoje, pvz., *síeloti(s)* ‖ *sielóti(s)* (DŽ[6-7] yra tik *síelotis*). Pavyzdžių būtų galima pateikti gerokai daugiau, ir ne tik priesagų, bet ir priešdėlių, galūnių vedinių (nemažas jų būrys buvo įtrauktas į projekto apklausų anketas), bet tai esmės nekeistų – bk. turėtų būti teikiamos tik realiosios vartosenos remiamos išimtys[16].

Įdomūs atvejai, kai dėl dominacijos konkuruoja du afiksai, pvz., priesaga ir priešdėlis. Naujesniuose DŽ leidimuose ir VLKK rekomendacijose duodama tokių gretybių kaip *sąžinìngas, -a* 1 ‖ *sážiningas, -a* 1*, santuokìnis, -ė* 2 ‖ *sántuokinis, -ė* 1. Projektas išryškino jaunimo kalboje vyraujantį kirčiavimą *permatomùmas* (133 informantai); *pérmatomumas*, kaip teikiama DŽ, kirčiavo 69 informantai (vos daugiau nei trečdalis).

4. Kirčio vietos kaitos plitimas į balsinių priesagų vedinius. Tai jau taip pat senokai konstatuotas ir akivaizdžiai plintantis reiškinys (plg. Mikulėnienė 1993 ir lit.; Pakerys 1994, 326; Stundžia 1995, 67). Bendrinės lietuvių kalbos žodžių darybos sistemoje yra įprasta prozodinė kaita, kai dviskiemenio pamatinio kamieno pradinio skiemens kirtis vedinyje arba dūrinio dėmenyje pasislenka per vieną skiemenį link afikso (galūnės ar priesagos) arba link sandūros, plg.: *vãsara* ir *vasãris, vasárnamis*; *vìdurį* (*vidurỹs*) ir *bevidùris*, *tuščiavidùris*, *viduřkis*. Tokia kaita nepripažįstama tik balsinių priesagų vediniams, nors *-iškas, -a* būdvardžiuose ji yra tradicinė žemaičių tarmės norma, o vienas kitas atvejis pateko ir į DŽ (žr. Girdenis 1986; Stundžia, ten pat). Kaip rodo

[15] Šis žodis DŽ[1] kažkodėl duotas be metatonijos, t. y. *pakójui* (plg. *kója*).

[16] Suprantama, kodifikuojant bk. normas turėtų galioti taisyklė, kad paliekama ramybėje iš aktyvios vartosenos pasitraukę žodžiai ar formos, tarminį atspalvį turintys žodžiai, pvz., vargu ar kas ryžtųsi teikti kirčiavimo gretybes tokiems žodžiams kaip *bertuvẽ*, *sėtuvẽ* (nebent jie įgytų naujas reikšmes ir pasidarytų aktyviai vartojami).

ilgamečiai realiosios vartosenos stebėjimai ir projekto ãpklausos, kirčio vietos kaitą patiria tik dalis balsinių priesagų vedinių, rodos, naujesni žodžiai, ypač penultimoje turintys *-e-*, tačiau tai paprastai yra būdinga naujiems reiškiniams. Neįsileisti į bendrinę kalbą tokio išplitusio natūralios kirčiavimo sistemos raidos reiškinio nebūtų išmintinga, todėl naujausiose VLKK rekomendacijose šalia tradiciškai kirčiuojamų balsinių priesagų *-inis, -ė, -iškas, -a, -ininkas, -ė, -inti* vedinių teikiama ir naujoviško kirčiavimo gretybių, pvz.: *skaitmenìnis, -ė* 2 ‖ *skaitmẽninis, -ė* 1, *skaĩtmeninti* ‖ *skaitmẽninti* (← *skaĩtmeni, skaitmuõ*); *visúomeniškas, -a* 1 ‖ *visuomẽniškas, -a* 1, *visúomenininkas, -ė* 1 ‖ *visuomẽnininkas, -ė* 1, *visúomeninti* ‖ *visuomẽninti* (← *visúomenė*)[17]. Atkreiptinas dėmesys, kad dėl prozodinės kaitos vedinio kirtis atsiduria žodžio vidurio pozicijoje, trečiajame nuo galo skiemenyje (plg. su tuo, kas buvo sakyta apie dūrinių ir priešdėlinių žodžių kirčiavimo raidą).

5. Priešdėlių trauklumo plitimas į tvirtagalius *ia* asmenuotės veiksmažodžius. Kirčio atitraukimą į priešdėlius *ia* asmenuotės ilgos šaknies tvirtagalių veiksmažodžių esamajame laike Adelė Laigonaitė (1978, 82, išn. 70) konstatavo kaip vakarų aukštaičiams (Marijampolės, Vilkaviškio ir kt. šnektoms) būdingą reiškinį. Šnekamojoje bendrinėje kalboje atitraukti kirtį į priešdėlį tokiais atvejais kaip *pàpuošia, pàliepia, sùrėkia, ìšlošia, ĩplaukia* (plg. formas be priešdėlių *puõšia, liẽpia, rẽkia, lõšia, plaũkia*) yra labai įprasta (tai rodo ir projekto apklausų rezultatai: anketose pateiktų esamojo laiko formų priešdėlį kirčiavo 75 % informantų, žr. šiame rinkinyje skelbiamą V. Kapsevičienės straipsnį). Atitraukimui, matyt, turi reikšmės formų su padėtinio ilgumo bei trumpuoju vokalizmu (pvz.: *pařlekia ←lẽkia*, *pàkaria ← kãria, išpučia ← pùčia, pàtiria ← tìria*) ir daugelio *a* asmenuotės veiksmažodžių (*pàperka, pàskrenda, nùskamba, àtkalba, sùsuka* ir t. t.) pavyzdys, taip pat analogija su būtuoju kartiniu laiku, plg. *pàpuošė, pàliepė*. Diskutuojant dėl to, kada tokį natūralų veiksmažodžio priešdėlių trauklumo plitimą reikėtų kodifikuoti, būtina ištirti, kaip realiojoje vartosenoje kirčiuojamos ne tik pagrindinės priešdėlinės esamojo laiko formos, bet ir iš jų padaryti dalyviai, padalyviai, pvz.: *papuošiantis, -i, papuošiamas, -a, papuošiant*. Preliminari projekto apklausų analizė rodo, kad priešdėlių trauklumas čia kiek mažiau akivaizdus kaip priešdėlinių esamojo laiko formų atveju, tačiau esama tam tikrų skirtumų tarp neveikiamųjų ir veikiamųjų dalyvių (padalyviai daugiau šlyja tai pirmųjų). Stipresnis priešdėlių trauklumas būdingas neveikiamiesiems esamojo laiko dalyviams (maždaug pusė atsakymų): iš 200 informantų studentų anketose pateiktų formų *sutelkiamas, nukreipiamas, sušaukiamas* ir *išpuošiamas* priešdėlį kirčiavo atitinkamai 101, 107, 100 ir 80, o padalyvius *sùtelkiant, pàkreipiant, sùšaukiant* ir *ìšpuošiant* – 88, 66, 99 ir 97 informantai. Tuo tarpu esamojo laiko dalyvių priešdėlis buvo kirčiuojamas tik maždaug ketvirtadalio informantų: *ìšpuošiantis* 63, *ìšpuošianti* 40, *ìškreipiantis* 56, *ìškreipianti* 46 (plg. tikslius V. Kapsevičienės skaičiavimus, skelbiamus šio rinkinio straipsnyje).

[17] Daugiau pavyzdžių žr. Stundžia 2013, 7, taip pat VLKK K-5.2, 11.2 ir 15.1 rekomendacijose (http://www.vlkk.lt/lit/nutarimai/tartis-kirciavimas.html). Projekto informantai studentai (iš viso truputį daugiau nei 200) kirčiavo taip: *apmokẽstintojas, apmokẽstinti, amãtininkas* (beveik visi), *skaitmẽninti, skaitmẽnintojas, visuomẽnininkas, didmẽnininkas, mažmẽnininkas, visuomẽniškas* (didžioji dalis, ne mažiau kaip 2/3), tikslius duomenis žr. min. Kazlauskaitės straipsnyje.

6. Dviskiemenių veiksmažodžių šaknies priegaidės kitimas. Akcentologai yra atkreipę dėmesį į neatitikimus tarp dviskiemenių veiksmažodžių šaknies priegaidžių kodifikuotoje ir šnekamojoje kalboje (plg. Stundžia 1995, 123; Pakerys 2002, 51 t., ir kt.). Vienu kitu atveju DŽ yra koregavęs normą (pvz., DŽ[2] įteisino gretybes *beřti* ‖ *bérti*, *peřti* ‖ *pérti*, *sveřti* ‖ *svérti*, *žeřti* ‖ *žérti*[18]), keletą gretybių su abiem priegaidėmis teikė LKTŽ[1,2], pvz.: *lóbti* ‖ *lõbti, nórti* ‖ *nõrti*, o *tólti* – tik tvirtapradį, ignoruojant tradicinį tvirtagalį kirčiavimą. Dalis gretiminio kirčiavimo dviskiemenių veiksmažodžių įtraukti į 2005 m. VLKK rekomendaciją K-13.

Atidžiau panagrinėjus realiąją vartoseną ryškėja, kad būrelio dviskiemenių veiksmažodžių šaknies priegaidės raida yra dvejopa, nemažai priklausanti nuo asmenuotės: a) *ia* asmenuotės veiksmažodžių šaknyse tvirtapradė priegaidė linkusi kisti į tvirtagalę, o b) *a* asmenuotės veiksmažodžių šaknyse ir mišriųjų *o* asmenuotės veiksmažodžių esamajame laike, priešingai, tvirtagalė priegaidė keičiama tvirtaprade.

Akūto perėjimas į cirkumfleksą būdingas daugiau nei 20 dažnai vartojamų dviskiemenių *ia*, arba „minkštosios“, asmenuotės veiksmažodžių, pvz.: *drážti, drážia, -ė → drõžti, drõžia, -ė;* taip pat *plėšti → plẽšti, síekti → siẽkti, skélbti → skelb̃ti, skúosti → skuõsti* ir t. t. Tarp „kietosios“, arba *a* asmenuotės veiksmažodžių toks kitimas retesnis, pvz.: *trúkti, trúksta, trúko → trũkti, trũksta, trũko*; taip pat *klýsti→ klỹsti*. Realiosios vartosenos ilgamečiai stebėjimai ir preliminari projekto apklausų analizė rodo, kad ne visais atvejais kalbamasis kitimas yra vienodai išplitęs. Ryškus polinkis į tvirtagalę priegaidę, remiantis projekte apklaustais kiek daugiau nei 200 studentų, būdingas šiems veiksmažodžiams: *diẽgti (diegiù), (iš)tviřkti (ištvirkaĩ), kařšti* „baigti amžių“ (*nukařšti*), *pavẽrgti* (visi ar beveik visi atsakymai), *deřgti (deřgia), juõsti (juosiaũ), kõpti (kopiaũ)* „lipti“, *pliẽkti (pliekiaũ), siẽkti (siekiaũ), suvõkti (sùvokiau)* (apie 4/5 atsakymų), *gõbti (gobiaũ), gremžti (gremžiù), guõsti (guodeĩ, võžti (vožeĩ)* (apie 2/3 atsakymų). Dar grupelės žodžių tvirtagalė priegaidė nustatyta daugiau nei pusėje atsakymų (per 100): *drõžti (drožiaũ), grẽbti (grėbiaũ), grõbti (grobeĩ), kõšti (košeĩ), skiẽsti (skiedžiaũ), skrõsti (skrodeĩ), uõsti (uodì)*[19]. Tvirtapradė priegaidė ir pastovusis kirtis jaunimo kalboje geriausiai išlaikytas šių veiksmažodžių (skliaustuose duodamas atsakymų skaičius): *skúosti* (*skúodi*:169 iš 211), *drékti* (*sudrékau*: 168 iš 209), *dýgti* (*išdýgai*: 163 iš 209), *klýsti* (*klýstu*: 160 iš 212), *grū́sti* (*grū́dau*: 155 iš 210), *lémti* (*lémei*: 139 iš 212); prasčiau – *svíesti* (*sviedì*: 116 iš 208), *réžti* (*rėžiaũ*: 111 iš 209).

„Kietajai“ asmenuotei būdingesnis priešingas reiškinys – tvirtagalės priegaidės perėjimas į tvirtapradę, pvz.: *tõlti, tõlsta, tõlo → tólti, tólsta, tólo,* taip pat *blõgti → blógti, lõbti → lóbti, nõrti → nórti*, *mẽlti → mélti* (dviskiemeniai veiksmažodžiai); *riõgso* (*riogsóti, -*

[18] Vėliau šių gretybių atsisakyta (žr. DŽ[3–6]), o DŽ[7], atsižvelgiant į VLKK 2003 m. rekomendaciją, jos vėl teikiamos. Kalbamųjų gretybių atsisakymą, rodos, lėmė Alekso Girdenio (1981) straipsnis, kuriame įrodinėta, kad *bérti* ir pan. veiksmažodžių tvirtapradis kirčiavimas esąs nesisteminis, nes nesutinkąs su dažninių *-styti* giminaičių kirčiavimu: šalia *bérti* yra *barstýti*, o ne °*bárstyti*. Dėl akcentinio santykio tarp paprastųjų ir *-(st/d)yti* veiksmažodžių straipsnio autorius yra teisus, nors *perti* šiuo atžvilgiu yra vienišas, o šnekamojoje kalboje šalia *svérti* užfiksuota ir *svárstyti*. Tačiau svarstant kalbamųjų veiksmažodžių šaknies tvirtapradės priegaidės, vyraujančios realiojoje vartosenoje (tai rodo ir projekto rezultatai), klausimą negalima neatsižvelgti į tai, kad paprastųjų veiksmažodžių bendratys, kurių dvigarsis eina tiesiai prieš *-ti*, dažniausiai yra akūtinės (plg. Stundžia 1995, 122).

[19] Išskyrus DŽ[6–7] gretybes *pavérgti* ‖ *pavẽrgti*, visi išvardytieji veiksmažodžiai DŽ teikiami su tvirtaprade šaknimi. Čia ir toliau projekte tirtos asmenuojamosios formos įrašytos skliaustuose.

ójo) → *riógso* (*riogsóti, -ójo*), taip pat *vẽpso* → *vépso* (mišrieji veiksmažodžiai). Iš 211 projekto informantų *riógsai, spóksai, vépsai, žiópsai, nutólai, nustérau, pamélai*[20] kirčiavo beveik visi, ne mažiau kaip 200, o *lóbsti* – 4/5. Iš „minkštosios" asmenuotės veiksmažodžių tokį kitimą yra patyrę jau minėtieji *beřti*, *peřti*, *sveřti* ir *žeřti* (juos tvirtapradiškai kirčiavo beveik visi projekto informantai – per 200).

7. Apibendrinimas. Penki straipsnyje aptarti kitimai rodo, kad dabartinės lietuvių kalbos kirčiavimo sistemoje stiprėja afiksų svarba ir morfemų sandūros vaidmuo, t.y. mažėja atvejų su kirčio negaunančiomis stipriosiomis priesagomis, priešdėliais, jungiamuoju balsiu *-a-* (jei jungiamojo balsio nėra arba priesaga yra silpnoji, kirtis įsitvirtina skiemenyje, esančiame tiesiai prieš morfemų sandūrą), nedominaciniai afiksai nyksta ir pereina į dominacinius, mažėja išimčių, arba morfonologiškai idiomatizuotų atvejų, tarp dominacinių afiksų vedinių.

Šeštasis kitimas rodo stiprėjantį ryšį, viena vertus, tarp cirkumflekso ir minkštųjų priebalsių (plg. Stundžia 2011a ir lit.), kita vertus, tarp akūto ir kietųjų priebalsių. Visi kitimai yra svarbūs dabartinės lietuvių kalbos kirčiavimo sistemai ir apskritai yra pripažįstami ar pradedami pripažinti bk. kodifikuotojų.

THE MAIN CHANGES IN THE ACCENTUATION OF SPOKEN LITHUANIAN, THEIR INTENSIFICATION AND IMPORTANCE FOR THE DEVELOPMENT OF THE ACCENTUAL SYSTEM OF MODERN LITHUANIAN AND FOR THE CODIFICATION OF STANDARD LANGUAGE

Summary

The article deals with the intensification of the following changes, which are characteristic of the accentuation of spoken Lithuanian during last decades:

(1) The shortening of the distance between stressable syllables from two or three to one syllable in compounds and derivatives belonging to the mobile accent class.
(2) The replacing of mobile stress with fixed stress in compounds.
(3) The strengthening of the domination among affixes, which manifests itself both in (a) the replacing of seldom non-dominant affixes with dominant ones in new derivatives and (b) the diminishing of the number of exceptions in the lists of words belonging to dominant affixes.
(4) The shifting of stress from the base stem syllable to the adjacent syllable, which is next to the suffix in a group of derivatives formed by adding suffixes *-iškas, -a, -ininkas, -ė, -inti, -ina, -o*.
(5) Extension of prefixe retraction rule to the *-ia* conjugation verbs having long circumflex root.
(6) The shifting of tone (a) from acute to circumflex in the roots of a group of disyllabic *-ia* conjugation verbs on one hand, and (b) from circumflex to acute in the roots of a group of disyllabic *-a* conjugation verbs and present tense forms of *-o* conjugation verbs on the other hand.

The changes from 1 to 5 show the strengthening of the role of affixes in the accentuation system of Modern Lithuanian, i.e. stress tends to fall either on the suffix resp. connecting vowel or on the syllable which is next to the suffix or morpheme boundary in compounds. The 6th change demonstrates the ongoing connection between circumflex and soft consonants on one hand and between acute and hard consonants on the other hand. All changes are important for the development of the accentuation system of Modern Lithuanian, and in general are recognized by codifiers of Standard language.

[20] Paskutiniai du veiksmažodžiai atsakymuose buvo pažymėti ir su tvirtagaliu *-ė-* (turbūt dėl projekto vykdytojų netikslaus priegaidžių žymėjimo)

Keywords: accentuation, accentuation system, spoken Lithuanian, development of accentuation, alternation of place of stress, codification of accentuation

Rinktinė bibliografija

BLKŽ[1,2] – Danguolė Mikulėnienė, Antanas Pakerys, Bonifacas Stundžia, *Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimo žinynas*, Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2007; [2]2008.

Būtėnas Petras 1931, Lietuvių kalbos akcentologijos vadovėlis, Kaunas.

DŽ[1, 2] – Jonas Kruopas (red.), *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1954; Mintis, 1972.

DŽ[3, 4] – Stasys Keinys (red.), *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993; Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2000.

DŽ[5(2e), 6(3e)] – Stasys Keinys (red.), *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Elektroninis optinis diskas. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2003, 2006.

DŽ[7] – Stasys Keinys (red.). *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2012.

Girdenis Aleksas1972), Lietuvių kalbos vardažodžio priesagų kirčio susiformavimas, *Baltistica* 1 priedas, 66–72.

Girdenis Aleksas 1986, Primirštas kirčiavimo modelis, *Kalbotyra* 37(1), 1986, 86.

Girdenis Aleksas 1994, [4]2005, Kirčiavimas, in Vytautas Ambrazas (red.), *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*, Vilnius: MEL(I), 49–53.

Girdenis Aleksas, Vida Karosienė 2010, *Bendrinės lietuvių kalbos statistinė struktūra: fonologijos dalykai*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Kalnius Alfonsas, Zigmas Kuzmickis, Jurgis Talmantas 1938, *Lietuvių kalbos rašybos vadovėlis su kirčiuotu žodynu*, Kaunas: Sakalas.

Kurschat Friedrich 1849, Laut- und Tonlehre der littauischen Sprache, Königsberg: Druck und Verlag der Hartungschen Hofbuchdruckerei.

Kurschat Friedrich 1876, *Grammatik der littauischen Sprache*, Halle: Verlag der Buchhandlung des Waisenhauses.

Kuršaitis Frydrichas 2013, *Lietuvių kalbos gramatika*, Vilnius: Vilniaus universiteto l-kla.

Laigonaitė Adelė 1959, *Literatūrinės lietuvių kalbos kirčiavimas*, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.

Laigonaitė Adelė 1978, *Lietuvių kalbos akcentologija*, Vilnius: Mokslas; [2]2002: Gimtasis žodis.

LKA 2 – Kazys Morkūnas (ats. red.), *Lietuvių kalbos atlasas* 2. *Fonetika*, Vilnius: Mokslas, 1982.

LKRŽ – Kazimieras Gasparavičius et al. (red.), *Lietuvių kalbos rašybos žodynas*, Vilnius: Valstybinė enciklopedijų, žodynų ir mokslo literatūros leidykla, 1948.

LKTŽ[1, 2] – Vytautas Vitkauskas, *Lietuvių kalbos tarties žodynas*, Vilnius: Mokslas, 1985; Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2001.

Mikulėnienė Danguolė 1993, Dviskiemenio kamieno darinių kirčiavimas, *Kalbos kultūra* 65, 72–74, 83–84.

NdŽ 1 – Max Niedermann, Alfred Senn, Franz Brender (Red.), *Wörterbuch der litauischen Schriftsprache. Litauisch-Deutsch* 1, Heidelberg: Carl Winter Universitätsbuchhandlung, 1938.

NdŽ 2 – Max Niedermann, Alfred Senn, Antanas Salys (Red.), *Wörterbuch der litauischen Schriftsprache. Litauisch-Deutsch* 2, Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag, 1951.

NdŽ 3-5 – Alfred Senn, Antanas Salys (Red.), *Wörterbuch der litauischen Schriftsprache. Litauisch-Deutsch* 3–5, Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag, 1951, 1963, 1968.

Pakerys Antanas 1994, *Akcentologija* 1: *Daiktavardis ir būdvardis*. Kaunas: Šviesa.

Pakerys Antanas 2002, *Akcentologija* 2: *Skaitvardis, įvardis, veiksmažodis, prieveiksmis, dalelytė, prielinksnis, jungtukas, jaustukas, ištiktukas*. Vilnius: MELI.

Skardžius Pranas 1936, *Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimas. Teorija su praktiniais pavyzdžiais*, Kaunas (= Idem, *Rinktiniai raštai* 5. Parengė Albertas Rosinas, Vilnius: MELI, 1999, 351–445).

Stundžia Bonifacas 1991, Kirtis tekste, in *Žodžiai ir prasmės* 1, sud. Bronys Savukynas, Vilnius: Mokslas, 86-92.

Stundžia Bonifacas 1995, *Lietuvių bendrinės kalbos kirčiavimo sistema*, Vilnius: Vilniaus universitetas.

Stundžia Bonifacas 2009, *Bendrinės lietuvių kalbos akcentologija*, Vilnius: VU l-kla.

Stundžia Bonifacas 2010, Daugiaskiemenių vardažodžių kilnojamosios kirčiavimo paradigmos raida lietuvių kalboje, *Baltistica* 45(2), 205–220.

Stundžia Bonifacas2011a, The connection between circumflex and palatalization in Lithuanian word formation, in *Accent Matters. Papers on Balto-Slavic accentology*, ed. by Tijmen Pronk and Rick Derksen, Amsterdam-New York, 333–342 (= Studies in Slavic and General Linguistics 37).

Stundžia Bonifacas 2011b, Some Remarks on Accentual (Neo)mobility in Lithuanian. In: *From Present to Past and Back. Papers on Baltic and Slavic Accentology* (= *Potsdam Linguistic Investigations*, vol. 7). Frankfurt am Main etc.: Peter Lang, 188–193.

Stundžia Bonifacas 2013, Kirčiavimo norminamąjį darbą tęsiant, *Gimtoji kalba* 11, 3–10.

Stundžia Bonifacas, Danguolė Mikulėnienė 1989, Dūrinių kirčiavimo dėsningumai, *Kalbotyra* 40(1), 83–90.

Vidžiūnas Arvydas 1985, Dėl priesagos *-ininkas* vedinių kirčiavimo, *Mūsų kalba* 6, 15–20.

Vidžiūnas Arvydas 1997, *Jono Jablonskio akcentologija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Young Steven 1983, Neomobile Stress Pattern of Lithuanian *u*-Stem Adjectives, *Folia Slavica* 6 (1-2), 64–70.

Bonifacas STUNDŽIA
Baltistikos katedra
Vilniaus universitetas
Universiteto g. 5
LT-0315 Vilnius
[bonifacas.stundzia@flf.vu.lt]

Rūta KAZLAUSKAITĖ
Šiaulių universitetas

DAUGIASKIEMENIŲ PRIESAGINIŲ DAIKTAVARDŽIŲ KIRČIAVIMAS JAUNIMO KALBOJE

Anotacija

Straipsnyje aprašomi daugiaskiemenių priesaginių daiktavardžių kirčiavimo polinkiai studentų kalboje: sistemiškai analizuojami ir įvertinami mokslinio tyrimo „Jaunimo kirčiavimo polinkiai: bendrinės kalbos normos ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijos“ (2011–2013 m.) rezultatai. Tirti priesagų vediniai apraše išskirstyti atsižvelgiant į pamatinį kamieną, darybinę reikšmę ir išsikeltus uždavinius.

Pirmiausia aptariami priesagų vediniai, kuriuos studentai linksta kirčiuoti pagal bendrinės kalbos normą. Po to kalbama apie vedinius, kurie buvo kirčiuojami dvejopai ar trejopai, o nekodifikuotos gretimybės sudarė daugiau kaip trečiąją dalį visų pavartotų pavyzdžių. Toliau analizuojami tam pačiam darybos tipui atstovaujantys, bet skirtingo kirčiavimo daiktavardžiai. Pabaigoje kalbama apie savitai kirčiuojamus daiktavardžius, priesagų *-auja, -uonis, -(i)uonis, -ė* vedinius. Norint išryškinti kodifikuotų ir nekodifikuotų akcentinių gretimybių santykius, pateikiamas 21 paveikslas.

Pagrindiniai žodžiai: kirčiavimas, priesaginis vedinys, daugiaskiemenis daiktavardis, jaunimo kalba, bendrinė kalba

Norminant kalbą atsižvelgiama ne tik į tokius kodifikacijos kriterijus kaip sistemiškumas, kalbinė tradicija, bet ir į realią vartoseną. Kad būtų išsiaiškinta, kiek paplitę bendrinei kalbai tinkantys ir netinkantys variantai, reikia atlikti išsamius, kompleksinius kalbos reiškinių tyrimus. Iš tokių fonetinio lygmens tyrimų visų pirma minėtinos profesoriaus habilituoto daktaro Antano Pakerio atliktos studentų apklausos (žr. Pakerys 1994; 2002). Šių darbų tąsa – 2011–2013 m. penkiuose universitetuose: Vilniaus, Lietuvos edukologijos, Vytauto Didžiojo, Klaipėdos ir Šiaulių, vykdytas mokslinis projektas „Jaunimo kirčiavimo polinkiai: bendrinės kalbos normos ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijos“[1]. Jo tikslas – nustatyti jaunimo, kilusio iš įvairių Lietuvos vietų, kirčiavimo ypatumus.

Šiame straipsnyje dėmesys sutelkiamas į tyrimo metu gautus daugiaskiemenių priesaginių daiktavardžių kirčiavimo duomenis: sistemiškai aptariamos 116 priesaginių vedinių 126 formos. Per pirmąjį etapą studentai įkalbėjo 77 daiktavardžius, per antrąjį – 18, per ketvirtąjį – 23. Atskiruose tyrimo etapuose dalyvavo nuo 208 iki 212 informantų[2].

---

[1] Darbus pagal *Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 m.* programą finansavo Valstybė lietuvių kalbos komisija (VLKK), veiklą koordinavo ir techninę įranga leido naudotis Vytauto Didžiojo universitetas. Projekto vadovė šio universiteto profesorė Asta Kazlauskienė.

[2] Dėl didelės tyrimo imties (iš viso apie 26000 pavyzdžių) straipsnyje neaptariami daugiaskiemeniai daiktavardžiai *aguona, alyva, boružė, butelis, dalykas, epušė, gegužė, inkštiras, kibiras, medžiaga, moteris, nugara, pabūklas, rakandas, rėmuo, savaitė, sėlenos, skilandis, šalikas, valanda*. Dabartinės kalbos požiūriu, jie darybiškai neskaidomi, nors visi turi į priesagas panašius, o kartais net su jomis sutampančius baigmenis, be to, vienu kitu atveju galima įžiūrėti ir potencialų pamatinį žodį, pavyzdžiui, *dalį* daiktavardyje *dalykas* (dėl nurodytų daiktavardžių kilmės, diachroninės darybos žr. Ambrazas 1993, 172; 2000, 90, 98, 186, 206; Būga 1958, 169, 326, 582–584; 1959, 196, 251–252; 1961, 320, 402, 671, 848; Mažiulis 1988, 85, 195–

Tirtų priesaginių vedinių formų sąrašas yra toks: **-aitė**: *mergaitė;* **-aitis, -ė**: *giminaičiai;* **-alas**: *augalus, aušalas, baltalu, papuošalas, patiekalus;* **-ana**: (vns. kilm.) *darganos;* **-atis**: *graužatį, jaunatis, pilnatis;* **-auja**: (vns. kilm.) *indaujos, indaują;* **-eiva**: (vns. kilm.) *rašeivos;* **-ena**: (vns. vard.) *šypsena;* **-iava**: *baudžiavos, painiavos*, (vns. vard.) *žaliava;* **-ybė**: *aplinkybes, aukštybes;* **-iena**: *jautienos,* (vns. kilm.) *naujienos, naujienas;* **-ienė**: *brolienė, direktorienę, kunigaikštienę, viršininkienė;* **-imas**: *gėrimų, klausimų, pripažinimas, tyrimų;* **-ymas**: *baltymai;* **-ymė**: *kiaurymę;* **-inė** (dgs. vard. **-inės**): *arbatinę, cukrinę, drabužinėje, druskinę, laiptinė, lavoninę, operacinę, šiukšlinę, Joninių, Vėlinės*, (vns. kilm.) *Žolinės;* **-ynė**: *nakvynę; avalynės, patalynės;* **-ininkas, -ė**: *amatininkas, apsauginink, dalininkų, didmenininkai, dvarininką, dvasininku, kaltininko, mažmenininkais*, *pagalbininkų, pirmininkai, pradininkas, savininkas, savininkė, skolininkė, šalininkai, vairininkas, viršininkai, visuomenininkas, žirgininku, žolininkės;* **-inis**: *sąsiuvinių;* **-inys** (dgs. vard. **-iniai**): *audinį, leidinius, reiškinius, traukinį, akiniai;* **-lė**: *patarlė;* **-liava**: (vns. vard.) *rašliava, rinkliavų;* **-lis (-lys)**: *sandėliuose, pasėlius, pasėliai;* **-lis, -ė**: *antstolis;* **-lius**: *pertekliaus;* **-mė**: *ištvermės, nuodėmės, priedermė, priedermių;* **-mena**: *stambmenų;* **-muo** (dgs. vard. **-menys**): *šaudmenis; sėmenų;* **-tas**: *apklotas, apsiaustas;* **-tė**: *pašvaistė, įmautė;* **-tojas, -a**: *apmokestintoju, skaitmenintoja;* **-tuvas**: *kastuvai, šautuvai, maišytuvai, valytuvai;* **-tuvė** (dgs. vard. **-tuvės**): *gertuvę, krautuvės, praustuvę, spaustuvėje, sužadėtuvių;* **-ulys**: *čiauduliu, graužuliu, jaudulio, nuobodulio, traukulius;* **-uma**: (dgs. gal.) *aukštumas*, (vns. gal.) *tamsumą;* **-umas**: *permatomumas, trūkumų;* **-ūnė**: *galūnes, viršūnes;* **-uonis**: *deguonis, deguonies* (*-io*), *deguonį, ėduonis, ėduonies* (*-io*), *ėduonį;* **-(i)uonis, -ė**: *žiniuonis, žiniuoniams, palikuonis, palikuonių;* **-utis**: *truputį;* **-ūžė**: *rupūžė*.

Tvarkant duomenis laikytasi tam tikrų principų. Visų pirma daiktavardžiai atidalyti pagal pamatinį kamieną: nevienskiemeniame, kitaip negu vienskiemeniame, gali vykti kirčio vietos kaita. Po to tų pačių priesagų vediniai išskirstyti, atsižvelgiant į darybinę reikšmę ir į uždavinius, kurie buvo išsikelti prieš parenkant konkrečias tiriamąsias formas. Pavyzdžiui, atskirti vienskiemenį pamatinį kamieną turintys priesagos *-iena* vediniai *jautiena* ir *naujiena,* nes pirmasis pavadina konkretų dalyką – mėsą, o antrasis yra vardažodžio abstraktas; nuo visų vardažodinės ypatybės turėtojų pavadinimų, padarytų su priesaga *-ininkas, -ė* atsieti *pirmininkai, viršininkai* – norėta išsiaiškinti, kaip dažnai daugiskaitos formos kirčiuojamos galūnėje.

Straipsnyje pirmiausia aptariami vediniai, kurie paprastai, ne rečiau kaip dviem vartosenos atvejais iš trijų, kirčiuoti laikantis bendrinės kalbos normos. Po to susitelkiama į vedinius, kurie gana dažnai kirčiuoti netaisyklingai – nekodifikuoti pavyzdžiai sudaro ne

---

196, 337–338; 1993, 121–122; 1996, 147; Sabaliauskas 1990, 20, 39, 117, 145, 147, 206, 218–219, 237, 251, 261, 271 ir čia min. lit.; Skardžius 1996, 18, 102, 103, 105, 131, 193, 231, 295, 303, 306, 307, 379, 587–588; Smoczyński 2007, 3, 11, 92, 165, 223, 282–283, 410, 429, 498, 509–510, 537, 542, 715).

1 etape tirti daiktavardžiai *deguonis* ir *žaliava* vėl įtraukti į IV etapo pavyzdžių sąrašą, nes dviejų pirmojo daiktavardžio formų (vienaskaitos vardininko ir kilmininko) nepakako kirčiavimo polinkiui nustatyti, o antrojo daiktavardžio tirtõsios vienaskaitos vardininko formos kirčiavimo rezultatų nesugeneravo programa.

Kirčiavimo variantais nelaikomi ir straipsnyje neminimi fonetiškai iškraipyti ir blogai duomenų suvestinėse pažymėti pavyzdžiai, tokie kaip *kastúvai, laiptínė, painiavòs, rupūžė* (studentai gal pailgino trumpuosius ir sutrumpino ilguosius balsius), *opẽracinę, sąsiuvĩnių* (studentai veikiausiai kirčiavo šalia esantį skiemenį) ar *patàrlė, visuoménininkas*. Atmestų pavyzdžių buvo 96. Jų pasitaikė 49-iose kirčiavimo rezultatų suvestinės eilutėse.

mažiau kaip 33 proc. visų pavyzdžių skaičiaus[3]. Toliau analizuojami to paties darybos tipo, bet skirtingai kirčiuoti vediniai. Pabaigoje kalbama apie priesagų *-auja, -uonis, -(i)uonis, -ė* vedinius: sunku nustatyti jų kirčiavimo tipą arba teikiama antra kirčiavimo gretimybė negyva.

Siekiant išryškinti akcentinių variantų santykius, pateikiamas 21 paveikslas. Tiesios stulpelių linijos 1–20 paveiksluose žymi kodifikuotas akcentines gretimybes: statmenos – vienintelę arba pirmąją, o gulsčios – antrąją (šalutinę) gretimybę. Dirbant remtasi kirčiavimo norma, užfiksuota paskutiniame, septintame, *Dabartinės lietuvių kalbos žodyno* leidime (DLKŽ$_7$), išėjusiame 2012 metais. Straipsnyje užsimenama ir apie vėliau, 2013 m., VLKK pateiktas rekomendacijas dėl priesaginių daiktavardžių kirčiavimo[4].

Daiktavardžiai, dažniausiai kirčiuojami pagal bendrinės kalbos normą

Daugiaskiemenius daiktavardžių vedinius *giminaitis, mergaitė, augalas, graužatis, jaunatis, pilnatis, aplinkybė, aukštybė, naujiena, direktorienė, kunigaikštienė, viršininkienė, pripažinimas, tyrimas, baltymas, kiaurymė, Žolinė, Joninės, Vėlinės, avalynė, nakvynė, patalynė, akiniai, pirmininkas, viršininkas, antstolis, pasėlis (-lys), perteklius, stambmena, sėmenys, maišytuvas, valytuvas, gertuvė, praustuvė, sužadėtuvės, nuobodulys, aukštuma, tamsuma, trūkumas, truputis* – jų iš viso 40 – studentai kirčiavo daugiau mažiau laikydamiesi kodifikuotos normos. Taisyklingai sukirčiuoti šių vedinių pavyzdžiai sudaro nuo 72 proc. (*viršininkai*) ir 78,3 proc. (*añtstolis*) iki 100 proc. (*praustùvę* ir *praũstuvę, núobodulį, maišytuvai, valytuvai*) visų pavyzdžių.

1. Vienskiemenio pamatinio kamieno daiktavardžiai *aukštýbė, mergáitė, nakvýnė, naujíena, trū́kumas, pìrmininkas, -ė, viršininkas, -ė* priskiriami 1, *tyrìmas* – 2, *áugalas, aukštumà, báltymas* – 3[a], *akiniaĩ* –3[b] kirčiuotei.

1.1. Kartu su taisyklingai kirčiuojamomis vedinių formomis *trū́kumų, tyrìmų, akiniaĩ, baltymaĩ, pìrmininkai, viršininkai* funkcionuoja nekodifikuotos gretimybės, turinčios kirtį kitame skiemenyje. Be to, 1 kirčiuotės vedinių šaknyje kartais pasikeičia (tariama kitokia negu reikėtų kalbant bendrine kalba) priegaidė[5].

Iš veiksmažodžių padarytus abstraktus *trū́kumas* (: *trū́kti, -o*) ir *tyrìmas* (: *tỹrė*; vedinys pavartotas sakinyje *Išsamių tyrimų nebeatliksime*) studentai kirčiavo taip: *trū́kumų* – 204 pavyzdžiai, *trūkùmų* – 1; *tyrìmų* – 167, *týrimų* – 35, *tỹrimų* – 9. Pirmasis daiktavardis ilgą laiką turėjo akcentines gretimybes: *trū́kumas* 1 ir *trūkùmas* 2; antrosios akcentines gretimybės atsisakyta Valstybinės lietuvių kalbos komisijos rekomendacijoje 2003 m. Kitas daiktavardis – *tyrimas* – sukonkretėjęs. Tai rodo gyvai vartojamos

[3] Statistiškai grupuojant duomenis, ribos dažnai brėžiamos ties 33 ir 67 procentais. Tada pirmasis intervalas rodo mažą vertę, antrasis – vidutinę, trečiasis – didelę.

[4] Žr. 2013-10-03 VLKK protokolinį nutarimą Nr. PN-13 (k-5.2) *Dėl 2003 m. gruodžio 4 d. rekomendacijos Nr. 8 (k-5) „Dėl kai kurių priesaginių daiktavardžių kirčiavimo“ pakeitimo ir papildymo.* Jis priimtas, atsižvelgus į Tarties ir kirčiavimo pakomisės siūlymus. Per pakomisės posėdžius svarstytas I ir II etapuose tirtų daugiaskiemenių priesaginių daiktavardžių kirčiavimas.

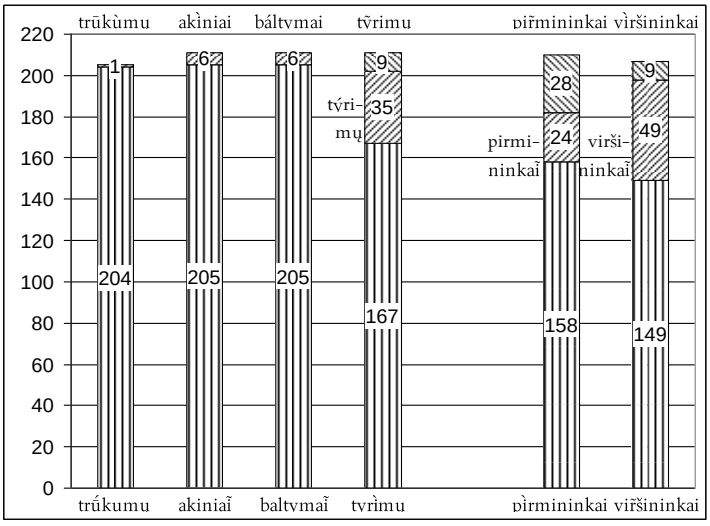
[5] Nėra galimybių atpažinti pasitaikiusius riktus žymint priegaidę suvestinėse. Todėl net ir tokiais kirčiavimo atvejais kaip (dgs. gal.) *naujiẽnas, viršū̃nes* tenka apibendrinti – teigti, kad buvo ištarta kita priegaidė.

daugiskaitos formos ir reikšmė: jis „gali reikšti ir veiksmą, ir veiksmo rezultatą („kas ištirta“)“ (Pakerys 1994, 110). Veiksmo rezultatus su priesaga *-imas* įprasta kirčiuoti šaknyje, plg. gryno veiksmo ir veiksmo rezultato pavadinimus *klausìmas* ir *kláusimas*. Vadinasi, kirčiavimas *týrimų,* nors ir neteikiamas bendrinei kalbai, sistemos negriauna.

Vardažodinės ypatybės turėtojų daiktų pavadinimai *akiniaĩ* 3[b] (: *akìs* 4), *báltymas* 3[a] (: *báltas* 3) kirčiuoti vienodai: gretimybes su galūnės kirčiu – *akiniaĩ, baltymaĩ* – ištarė 205 studentai, o *akìniai, báltymai* – 6.

Vardažodinės ypatybės turėtojų asmenų pavadinimų su priesaga *-ininkas, -ė: pìrmininkas, -ė* (: *pìrmas, -à* 3) ir *viršininkas, -ė* (: *viršùs* 4, *viršų*), daugiskaitos vardininko formos bendrinėje kalboje kirčiuojamos šaknyje. Formą *pìrmininkai* pavartojo 158 studentai, formą *viršininkai* – 149. Nenorminį galūnės kirčiavimą – gretimybes *pirmininkaĩ, viršininkaĩ* rinkosi 24 ir 49 studentai[6], šaknį su pakeista priegaide: *pir̃mininkai* ir *vìršininkai*, ištarė 28 ir 9 studentai. Kirčiavimui galūnėje veikiausiai turi įtakos semantinis veiksnys. Minimi daiktavardžiai žymi jėgą, didybę, valdžią, sąsają su valdžia ir tą reikšmę padeda išryškinti kuopinės daugiskaitos kirtis.

Aptartų vedinių kirčiavimo rezultatai matyti 1 paveiksle.

1 pav. **Formų *trūkumų, akiniai, baltymai, tyrimų, pirmininkai, viršininkai* kirčiavimo rezultatai**

1.2. 1 kirčiuotės daiktavardžių tvirtapradė priesaga kartais ištariama tvirtagališkai: pereinama į kitą kirčiavimo tipą. Dvejopai, dažniau pagal 1, rečiau pagal 2 kirčiuotę, kirčiuoti priesagų *-aitė, -ybė, -iena, -ynė* vediniai *mergaitė, aukštybė, naujiena* ir *nakvynė*.

Deminutyvą *mergáitė* su tvirtaprade priesaga ištarė 186 studentai, su tvirtagale – *mergaĩtė* – 24.

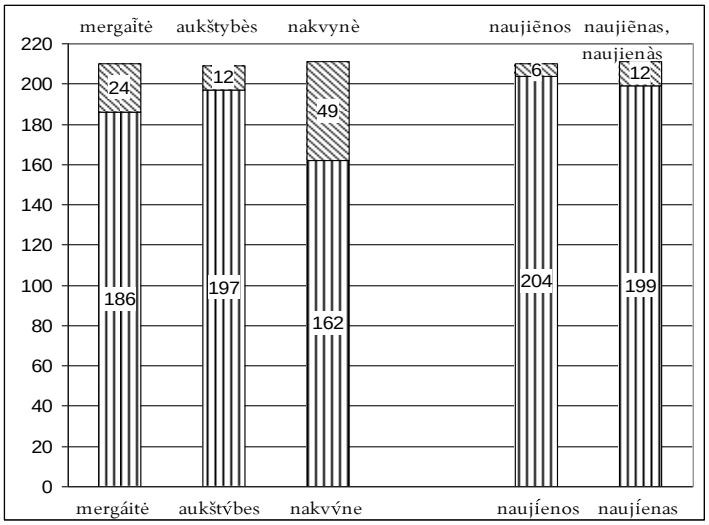
Ypatybės pavadinimo (vardažodžių abstrakto) *aukštýbė* (: *áukštas, -à* 3) priesaga pabrėžta 197 kartus: *aukštýbes*, galūnė – 12 kartų: *aukštybès*. Dar vieno ypatybės pavadinimo – priesagos *-iena* vedinio *naujíena* (: *naũjas, -à* 4) kirčiavimo polinkiams nustatyti parinktos dvi formos: vienaskaitos kilmininkas ir daugiskaitos galininkas. Vedinį pagal 1 kirčiuotę, t. y. *naujíenos, naujíenas*, atitinkamai kirčiavo 204 ir 199 studentai. Kiti

[6] Plg. ir toliau aptariamus *dalininkũ, šalininkaĩ* – atitinkamai 7 ir 2 kirčiavimo atvejai.

manė, kad tai antrosios kirčiuotės žodis: 6 tarė *naujiẽnos*; 9 – *naujienàs* ir 3, nusižengdami priešpaskutinio skiemens taisyklei, – *naujiẽnas*.

Veiksmo pavadinimu laikytinas daiktavardis *nakvýnė* 1 (Ambrazas 1993, 58; dėl pamatinio kamieno žr. Skardžius 1996, 242; Urbutis 2009, 153). *Nakvýne* kirčiavo 162 studentai, *nakvynè* – 49. Kirčiavimas pagal antrąją kirčiuotę, be abejo, nulemtas analogijos: tvirtagalę priesagos priegaidę turi daug daiktavardžių, žyminčių veiksmą, veiksmažodinės ir vardažodinės ypatybės turėtoją, įrankį, vietą, kuopą, pvz.: *kankỹnė, pliauškỹnė, rūgštỹnė, puodỹnė, purvỹnė*. VLKK protokoliniu nutarimu šalia buvusios vienintelės normos *nakvýnė* 1 pasiūlyta šalutinė gretimybė *nakvỹnė* 2.

Skirsnyje aptartų vedinių akcentinių gretimybių santykius perteikia 2 paveikslas.

2 pav. **Formų *mergaitė, aukštybes, nakvyne, naujienos, naujienas* kirčiavimo rezultatai**

1.3. Vienskiemenį pamatinį kamieną turinčių 3^{a} kirčiuotės vedinių tvirtapradė priegaidė kartais pakeičiama tvirtagale, taip atsiranda 3^{b} kirčiuotės variantų. Cirkumfleksinė metatonija pasireiškė tariant veiksmo rezultato ir ypatybės pavadinimus *áugalas* (: *áugti, áuga, áugo*) *ir aukštumà* (: *áukštas, -à* 3). Studentai kirčiavo taip: *áugalus* – 203, *aũgalus* – 6; (dgs. gal.) *áukštumas* – 198, *aũkštumas* – 12. Dar du kartus kirtis nukeltas į galūnę: *aukštumàs* 2. Priesagos *-alas* vedinių šaknyse metatonija itin dažna, apie tai žr. Antano Pakerio veikale (1994, 162–193).

2. Vieno tipo kirčiavimas bendrinėje kalboje būdingas ir nevienskiemenio pamatinio kamieno priesagų vediniams *añtstolis, aplinkýbė, gimináitis, pripažinìmas, nuobodulỹs*. Pirmi trys daiktavardžiai yra 1 kirčiuotės, kiti du: *pripažinìmas* ir *nuobodulỹs,* atitinkamai priklauso 2 ir 3^{4a} kirčiuotei.

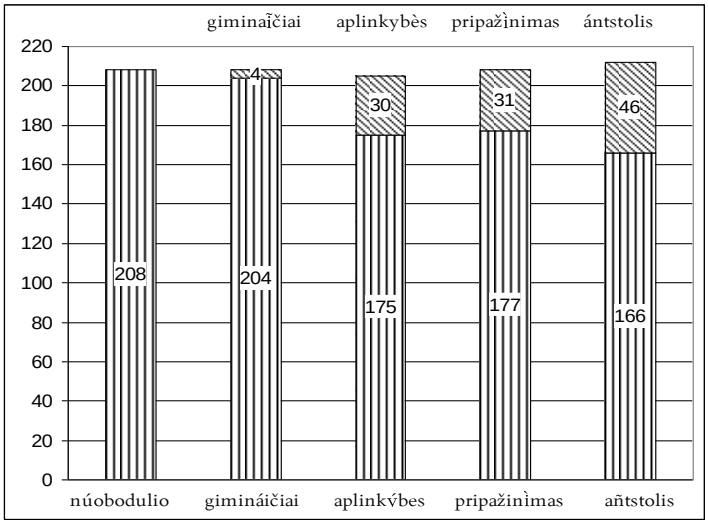
Su priesaga *-ulys* padaryto veiksmo pavadinimo *nuobodulỹs* 3^{4a} (: *nusibódo*) vienaskaitos kilmininko formą visi 208 informantai kirčiavo taip pat – *núobodulio*. Dar vieno veiksmo pavadinimo – priesagos *-imas* vedinio *pripažinìmas* kirčiavimą lemia pamatinis žodis *pripažìno*. 177 kartus vedinys kirčiuotas taisyklingai, priesagoje, o 31 kartą pabrėžtas trečiasis nuo galo skiemuo: *pripažìnimas*. Pastaroji akcentinė gretimybė atsiranda netiksliai suvokus daiktavardžio morfeminę skaidą (Pakerys 1994, 110).

Beveik visada taip, kaip reikalauja bendrinės kalbos norma, kirčiuotas daiktavardis *giminãitis, -ė*. 204 kartus ištarta *giminãičiai*, dar 4 kartus – pavartota gretimybė su tvirtagale priesaga: *giminaĩčiai*. Tai senas priesagos *-aitis, -ė* vedinys, seniau turėjęs aiškesnę negu dabar priklausymo reikšmę (Skardžius 1996, 359). Saulius Ambrazas (2000, 139) jį skiria ypatybės turėtojų pavadinimams.

Ypatybės pavadinimą *aplinkýbė*, matyt, padarytą iš prieveiksmio *aplink* (Skardžius 1996, 97; plg. LKG I, § 481 4), dauguma studentų – 175 kirčiavo priesagoje. 30 studentų nukėlė kirtį į galūnę – rinkosi gretimybę *aplinkybės*.

Veikėjo pavadinimas *añtstolis,* padarytas priesagą *-lis* pridėjus prie prielinksnio *ant* ir veiksmažodžio *stoti* junginio (žr. Pakerys 1994, 72), kirčiuotas taip: *añtstolis* – 166 kartus, *ántstolis* – 46. Tvirtapradė priegaidė gali būti apibendrinta pagal kitų priešdėlių, kuriuos sudaro dvigarsis, ypač *per-* ir *san-* (*sam-*), pavyzdį.

Aptartų vedinių kirčiavimo rezultatai matyti 3 paveiksle.

3 pav. **Formų *nuobodulio, giminaičiai, aplinkybes, pripažinimas, antstolis* kirčiavimo rezultatai**

3. Tirtì vienskiemenio pamatinio kamieno priesaginiai vediniai *sėmenys, stambmena, tamsuma, truputis, gertuvė, praustuvė, graužatis, jaunatis, pilnatis, Žolinė, Joninės, Vėlinės* ir *kiaurymė* bendrinėje kalboje kirčiuojami dvejopai. Teikiamos akcentinės gretimybės leidžia daiktavardžių *tamsuma* ir *graužatis* pirmą skiemenį tarti tvirtagalį arba tvirtapradį: *taműsumą* 3^b, *támsumą* 3^a, *gráužatį* 3^a, *graũžatį* 3^b. Linksniuojant daiktavardžius *sėmenys, stambmena, pilnatis, jaunatis,* kirtį galima kilnoti arba išlaikyti pirmame skiemenyje: *sémenys, sėmenũ* 3^a arba *sémenų* 1, *stambmenà* 3^b, *staműbmena* 1, *pìlnatis* 1, *pilnatìs* 3^a, *jáunatis* 1, *jaunatìs* 3^a. Kiti septyni daiktavardžiai gali būti kirčiuojami arba pagal 2 kirčiuotę – kirtį gauna priesaga, arba pagal 1, 3^a, 3^b kirčiuotes: *trupùtis, gertùvė, praustùvė, kiaurỹmė, Žolìnė, Jonìnės, Vėlìnės* arba *trùputis, gertuvẽ, praustuvẽ, kiáurymė, Žõlinė, Jõninės, Vẽlinės*.

3.1. Pirmoji bendrinėje kalboje įteisinta kirčiavimo gretimybė kur kas populiaresnė kirčiuojant priesagų *-mena, -muo, -uma, -utis, -tuvė* vedinius *stambmena, sėmenys, tamsuma, truputis, gertuvė, praustuvė*.

Vardažodinės ypatybės turėtojo daikto pavadinimą *stambmena* (: *stambùs, -ì* 4) studentai kirčiavo taip: *stambmenũ* – 193 pavyzdžiai, *stam̃bmenų* – 16.

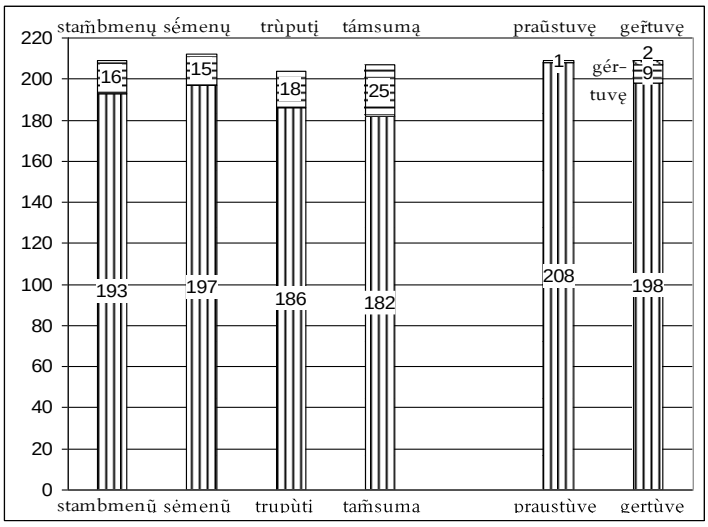
Panašūs ir veiksmo rezultato pavadinimo *sėmenys* (: *sė́ti, -ja, -jo*) kirčiavimo rezultatai. 197 studentai kirčiavo *sėmenũ*, 15 – *sė́menų*. Šis vedinys yra labai senas, ankstesniais laikais žymėjęs ne tik konkretų daiktą, bet ir veiksmą – 'sėjimą' (Ambrazas 1993, 88, 111–112; Būga 1958, 584).

Veiksmo rezultatą reiškia ir daiktavardis *truputis* (: *trùpti, -a; trupė́ti, trùpa, trupė́jo*). Pirmoji kirčiavimo gretimybė – *trupùtį* – pavartota 186 kartus, antroji – *trùputį* – 18.

Įrankių (indų) pavadinimai[7] *gertuvė* (: *gérti*), *praustuvė* (: *praũsti*) dažniausiai kirčiuoti pagal 2 kirčiuotę: *gertùvę* – 198 atvejai, *praustùvę* – 208. Pabrėžti pirmąjį skiemenį – nepopuliaru: *gértuvę* – 9 atvejai, *geřtuvę* – 2 (pakeista šaknies priegaidė), *praũstuvę* – 1.

Būdvardžio *tamsùs* 4, 3 akcentinės gretimybės perėjo į vedinį *tamsumà* 3^{b}, 3^{a}, turintį abstrahuotos ypatybės reikšmę. Pirmoji kodifikuota gretimybė – *tam̃sumą* pasirinkta 182 kartus, antroji – *támsumą* – 25.

Aptartų vedinių kirčiavimo rezultatus rodo 4 paveikslas.

4 pav. **Formų *stambmenų, sėmenų, truputį, tamsumą, praustuvę, gertuvę* kirčiavimo rezultatai**

3.2. Antrąją kodifikuotą akcentinę gretimybę linkstama rinktis kirčiuojant daiktavardžius *jaunatis, pilnatis, graužatis, Žolinė, Joninės, Vėlinės* ir *kiaurymė*. Šie vediniai padaryti su priesagomis *-atis, -inė* (dgs. vard. *-inės*) ir *-ymė*.

Ypatybių pavadinimų *jáunatis* 1, *jaunatìs* 3^{a} (: *jáunas, -à* 3), *pìlnatis* 1, *pilnatìs* 3^{a} (: *pìlnas, -à* 3) šalutinę kirčiavimo gretimybę (*jaunatìs, pilnatìs*) rinkosi 211 ir 203 informantai, pirmąją (*pìlnatis*) – tik 3.

Iš daiktavardžių padarytus švenčių pavadinimus, atvirkščiai, linkstama kirčiuoti pastoviai: *Jõninių* – 199 pavyzdžiai, (dgs. vard.) *Vẽlinės* – 208, (vns. kilm.) *Žõlinės* – 205; be to, keletas jaunuolių ištarė kitą šaknies priegaidę: *Jóninių* – 3, *Vélinės* ir *Žólinės* – po 1.

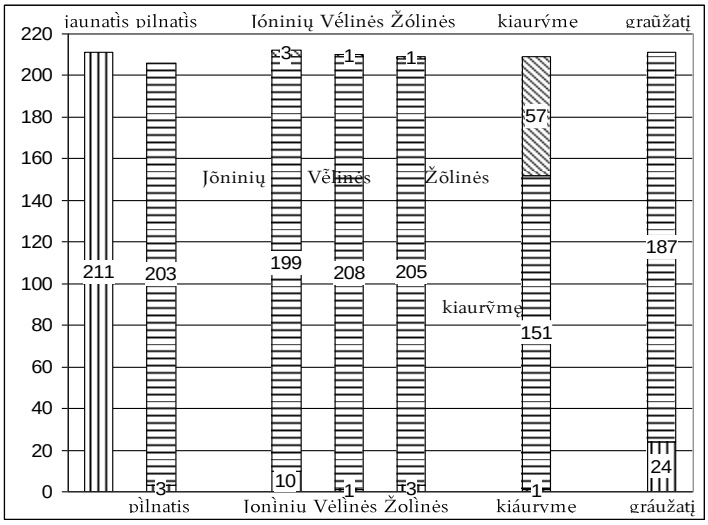
[7] Veiksmažodžių vediniai, kuriais reiškiamas daiktas, skirtas atlikti pamatiniu žodžiu pasakytam veiksmui, žodžių daryboje vadinami įrankių pavadinimų (nomina instrumenti) terminu. Vietoj jo „kiek labiau tiktų platesnis priemonių pavadinimų terminas" (Urbutis 2009, 193).

Pagal 2 kirčiuotę kiek dažniau kirčiuotas tik vedinys *Jonìniu* – 10 pavyzdžių; *Vėlìnės* kirčiavo 1 studentas, vienaskaitos kilmininko formą *Žolìnės* – 3.

Vietą pagal jai būdingą ypatybę žymintis daiktavardis *kiáurymė* 1, *kiaurỹmė* 2 (: *kiáuras, -à* 3) beveik visada kirčiuotas priesagoje: *kiáurymę* – pavartotas 1 kartą, *kiaurỹmę* – 151, *kiaurýmę* – 57.

Veiksmo pavadinimo *graužatìs* 3^a, 3^b (: *gráužti, -iasi, -ėsi*) tvirtapradę šaknį (*gráužatį*) ištarė 24 studentai, o tvirtagalę (*graũžatį*) – 187.

Visų skirsnyje aptartų daiktavardžių kodifikuotos šalutinės akcentinės gretimybės yra populiaresnės (žr. 5 paveikslą). VLKK protokoliniu nutarimu jos teikiamos kaip pagrindinės.

5 pav. **Formų *jaunatis, pilnatis, Joninių, Vėlinės, Žolinės, kiaurymę, graužatį* kirčiavimo rezultatai**

4. Daugiaskiemenį pamatinį kamieną turintys priesagų *-tuvas, -ienė, -tuvės* vediniai, žymintys įrankių pavadinimus: *maišytuvai* (: *maišýti*), *valytuvai* (: *valýti*), su vedybomis susijusias apeigas: *sužadėtuvės* (: *susižadė́ti*), asmenų žmonas: *kunigaikštienė* (: *kunigáikštis* 1), *viršininkienė* (: *viršininkas* 1), *direktorienė* (: *dirèktorius* 1)[8], daiktų visumą: *avalynė* (: *ãvalas* 3^b), *patalynė* (: *pãtalas* 3^b), bendrinėje kalboje ilgą laiką buvo kirčiuojami pagal 1 kirčiuotę, išlaikant pamatinio žodžio kirčio vietą ir priegaidę. Vėliau įteisintas ir priesagos kirčiavimas. Šiuo metu pirmųjų šešių daiktavardžių gretimybės su kirčiuota priesaga teikiamos kaip pagrindinės (tik atkreiptinas dėmesys, kad daiktavardžio *viršininkienė* gretimybės $DLKŽ_7$ surašytos tokia pačia tvarka kaip šeštajame žodyno leidime; eilė gerai nurodyta *Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimo žinyne* ($BLKKŽ_2$ 46): *viršininkíenė* 1, *viršininkienė* 1).

Priesagų *-lis (-lys)* ir *-lius* vedinių veiksmo rezultato ir veiksmo pavadinimų *pasėlis, -ys* (: *pasė́ti*) ir *perteklius* (: *pértekti, -o*) pagrindinės gretimybės $DLKŽ_7$ yra *pasélis* 1 ir *pérteklius* 1. Pirmojo daiktavardžio šalutinė gretimybė *pasėlỹs* 3^b leidžia kirtį kilnoti iš galūnės (ji turi ilgąjį *y*) į priešdėlį, antrojo daiktavardžio šalutinė gretimybė *peřteklius* 1 leidžia priešdėlį tarti su tvirtagale priegaide.

[8] Šis dažnai vartojamas daiktavardis, kaip ir toliau aptarsimas *mažmenininkas* į $DLKŽ_7$ nėra įtraukti.

4.1. Kirčiuodami daiktavardžių *maišytuvas, valytuvas, kunigaikštienė, viršininkienė, direktorienė, pasėlis (-lys), perteklius* formas, visi arba beveik visi studentai rinkosi pirmąjį įteisintą variantą:

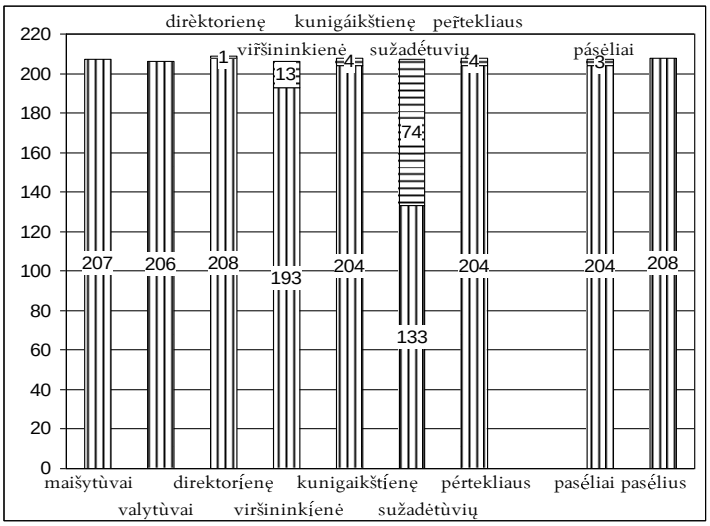
207 studentai kirčiavo *maišytùvai,* 206 – *valytùvai;*

208 – *direktoríenę*, 204 – *kunigaikštíenę*, 193 – *viršininkíenė* (ir 1 – *viršininkiẽnė*); 1 – *dirèktorienę,* 4 – *kunigáikštienę,* 13 – *viršininkienė;*

208 – *pasélius*, po 204 – *pasėliai* ir *pértekliaus;* 3 – *pásėliai*[9], 4 – *peřtekliaus*. Daiktavardis *pasėlis (-ys)* kirčiuotas ir trečiaip, su tvirtagale šaknies priegaide: *pasẽliai, pasẽlius* (2 ir 1 pavyzdžiai).

Iš visų šiame skirsnyje aptariamų daiktavardžių tik *sužadėtuvės* gana dažnai kirčiuotas pagal senesnę – antrąją kirčiavimo normą: 133 kartus ištarta *sužadėtùvių*, 74 kartus – *sužadétuvių*.

Aptartų vedinių kodifikuotų akcentinių gretimybių santykius rodo 6 paveikslas.

6 pav. **Formų *maišytuvai, valytuvai, direktorienę, viršininkienė, kunigaikštienė, sužadėtuvių, pertekliaus, pasėliai, pasėlius* kodifikuotų akcentinių gretimybių dažnumas**

VLKK protokoliniu nutarimu teikiama $DLKŽ_7$ netinkamai nurodyto ir neįrašytų daiktavardžių kirčiavimo variantų tvarka: *viršininkienė* l: *viršininkíenė* 1; *direktoríenė* 1, *dirèktorienė* 1, *rektoríenė* 1, *rèktorienė* 1.

4.2. Pagal kodifikacijos įteisintą antrąjį akcentinį modelį dažniau kirčiuoti kuopiniai pavadinimai *avalynė* ir *patalynė*. Pasirinktą abiejų daiktavardžių vienaskaitos kilmininko formą studentai kirčiavo panašiai: *ãvalynės* – 46 pavyzdžiai, *avalỹnės* – 111, *avalýnės* – 51; *pãtalynės* – 46, *patalỹnės* – 109, *patalýnės* – 52. Trečioji gretimybė – nekodifikuota. Ji liudija priegaidžių niveliavimą bendrinėje kalboje. Matyti, kad kirčiuojant vedinius *avalynė* ir *patalynė*, „daug kam rūpi suvienodinti kirčiavimą – visais atvejais pabrėžti priesagą“ (Pakerys 1994, 93).

[9] Dešininį kirčio ženklą priešdėlyje *pa-* turbūt nereikėtų laikyti klaida: dusliųjų priebalsių aplinkoje *a* skamba tvirtapradiškai (žr. Simanavičienė 1993).

Daiktavardžiai, dažnai kirčiuojami ne pagal bendrinės kalbos normą

38 daugiaskiemenius daiktavardžių vedinius studentai dažnai, ne rečiau kaip kas trečią pavyzdį, kirčiavo kitaip negu leidžia bendrinės kalbos taisyklės. Šie vediniai yra *patiekalas, papuošalas, dargana, rašeiva, šypsena, baudžiava, painiava, žaliava, jautiena, brolienė, cukrinė, druskinė, laiptinė, šiukšlinė, didmenininkas, mažmenininkas, pagalbininkas, visuomenininkas, sąsiuvinis, patarlė, rašliava, rinkliava, sandėlis, šaudmuo, apklotas, apsiaustas, įmautė, pašvaistė, apmokestintojas, skaitmenintoja, čiaudulys, graužulys, jaudulys, traukulys, permatomumas, viršūnė, galūnė, rupūžė*. Bendrinei kalbai neteikiamos akcentinės gretimybės sudaro nuo 30 ir 44,8 proc. (*viršūnės* ir *galūnės*[10]) iki 98,6 proc. (*rašliavà*) ir nuo 48,1 proc. (*patarlė, pãtarlė*) iki 100 proc. (*įmautes*) visų pavyzdžių.

1. Kirčiuojant vienskiemenį pamatinį kamieną turinčius 1 kirčiuotės daiktavardžių vedinius, ne visada išlaikoma pamatinio žodžio kirčio vieta ar tvirtapradė kirčiuotos priesagos priegaidė. 3^a kirčiuotės daiktavardžių šaknyje tvirtapradė priegaidė neretai pakeičiama tvirtagale.

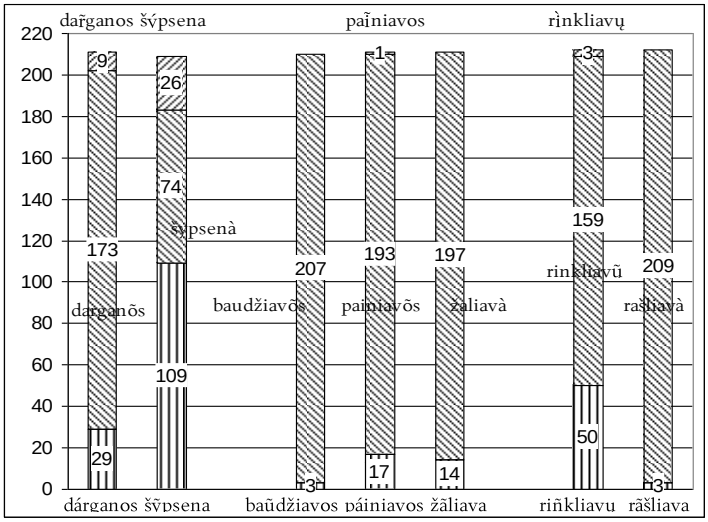
1.1. Bendrinėje kalboje priesagų *-ana, -ena, -iava, -liava* vediniai *dárgana* (: *dérgti, -ia, -ė*); *šỹpsena* (: *šỹpso*); *baũdžiava* (: *baũdžia, baũdė*), *páiniava* (: *páinioti, -ioja, -iojo;* dėl pamatinio žodžio žr. Pakerys 1994, 90), *žãliava* (: *žãlias, -ià*); *rãšliava* (: *rašýti, rãšo, rãšė*), *riñkliava* (: *riñkti, reñka, riñko*) turi pastovų šaknies kirtį. Studentų kalboje kur kas dažnesnės kilnojamojo kirčiavimo – 3^a, 3^b kirčiuočių – gretimybės.

Vardažodinės ypatybės turėtojo pavadinimą *žaliava*, veiksmo ir veiksmo rezultato pavadinimus *baudžiava, painiava, dargana, šypsena, rašliava, rinkliava* studentai kirčiavo taip:

(vns. vard.) *žãliava* – 14 atvejų, *žaliavà* – 197;
(vns. kilm.) *baũdžiavos* – 3 atvejai, *baudžiavõs* – 207;
(vns. kilm.) *páiniavos* – 17 atvejų, *painiavõs* – 193, *paĩniavos* – 1;
(vns. kilm.) *dárganos* – 29 atvejai, *darganõs* – 173, *darganos* – 9;
(vns. vard.) *šỹpsena* – 109 atvejai, *šypsenà* – 74, *šýpsena* – 26;
(vns. vard.) *rãšliava* – 3 atvejai, *rašliavà* – 209;
riñkliavų – 50 atvejų, *rinkliavũ* – 159, *rìnkliavu* – 3.

Trečiosios akcentinės gretimybės: formos *paĩniavos, darganos* ir *šýpsena, rìnkliavu*, liudija priegaidžių kaitą. Visų akcentinių gretimybių santykius rodo 7 paveikslas.

[10] Nekodifikuoti pirmojo vedinio kirčiavimo atvejai nesudaro 33 procentų ir, vertinant rezultatus griežtai, jį derėjo aptarti ankstesniame skyriuje. Nutarta gretinamų vedinių neatskirti.

7 pav. **Formų *darganos, šypsena, baudžiavos, painiavos, žaliava, rinkliavų, rašliava* kirčiavimo rezultatai**

VLKK protokoliniu nutarimu teikiama priesagų *-ana, -iava, -liava* vedinių antroji – kilnojamojo kirčio gretimybė, t. y. siūloma kirčiuoti *dárgana* 1, *darganà* 3[a] (ir *ū́kana* 1, *ūkanà* 3[a]); *baũdžiava* 1, *baudžiavà* 3[b], *páiniava* 1, *painiavà* 3[a], *žãliava* 1, *žaliavà* 3[b] (ir *lýgiava* 1, *lygiavà* 3[a]); *rãšliava* 1, *rašliavà* 3[b], *riñkliava* 1, *riñkliavà* 3[b] (ir *tvársliava* 1, *tvarsliavà* 3[b]).

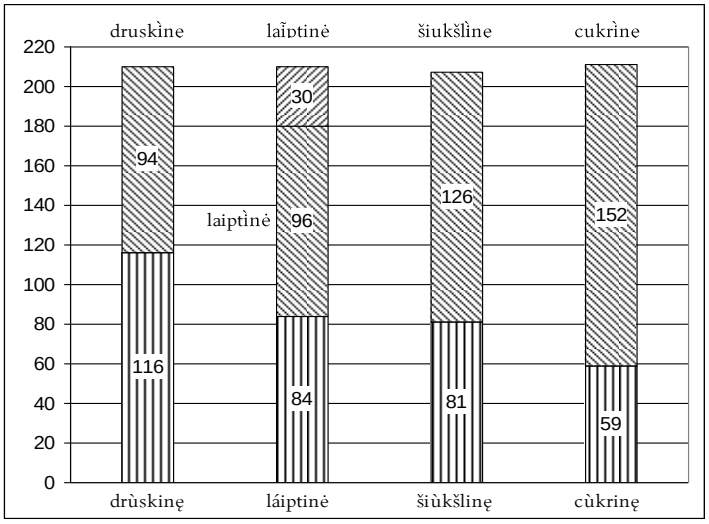
1.2. Priesagų *-inė, -iena, -ienė, -ūžė* vediniai *cùkrinė* (: *cùkrus* 2), *drùskinė* (: *druskà* 2, *drùską*), *láiptinė* (: *láiptas* 1), *šiùkšlinė* (: *šiùkšlė* 2), *jáutiena* (: *jáutis* 1), *brólienė* (: *brólis* 1), *rùpūžė* (: *rùpti, -o*; dėl darybos žr. Pakerys 1994, 107) šaknyje kirčiuoti retai. Matyt, veikė tokie daiktavardžiai kaip *pinigìnė, kiaulíena, dėdíenė* ir *bakū̃žė* ‘sena, prasta troba’, gal net *borùžė*.

Gretimybės, turinčios tvirtagalę priešpaskutinio skiemens priegaidę, tvirtai konkuravo su kodifikuotomis 1 kirčiuotės gretimybėmis *rašéiva* (: *rašýti, rãšo, -ė*), *viršū́nė* (: *viršùs* 4), *galū́nė* (: *gãlas* 4).

Kirčiuodami priesagos *-inė* vedinius, žyminčius vietas, kuriose būna pamatiniu žodžiu pasakytas daiktas, bendrinės kalbos normą rinkosi, t. y. kirčiavo *drùskinę, láiptinė, šiùkšlinę, cùkrinę,* 116, 84, 81 ir 59 studentai. Priesagą pabrėžė nuo 94 (*druskìnę*) iki 152 (*cukrìne*) informantų, be to, 30 kartų pavartota gretimybė su tvirtagale šaknies priegaide: *laĩptinė*.

Vedinių *drùskinė, láiptinė, šiùkšlinė, cùkrinė* kirčiavimą rodo 8 paveikslas.

Atsižvelgdama į kirčiavimo polinkius ir į tai, kad jau pripažintos norminėmis keleto daugiaskiemenio pamatinio kamieno vedinių su priesaga *-inis, -ė* gretimybės, VLKK protokoliniu nutarimu pasiūlė įteisinti šalutines gretimybes *druskìnė, laiptìnė, šiukšlìnė, cukrìnė, vynìnė*.

8 pav. **Formų *druskinę, laiptinė, šiukšlinę, cukrinę* kirčiavimo rezultatai**

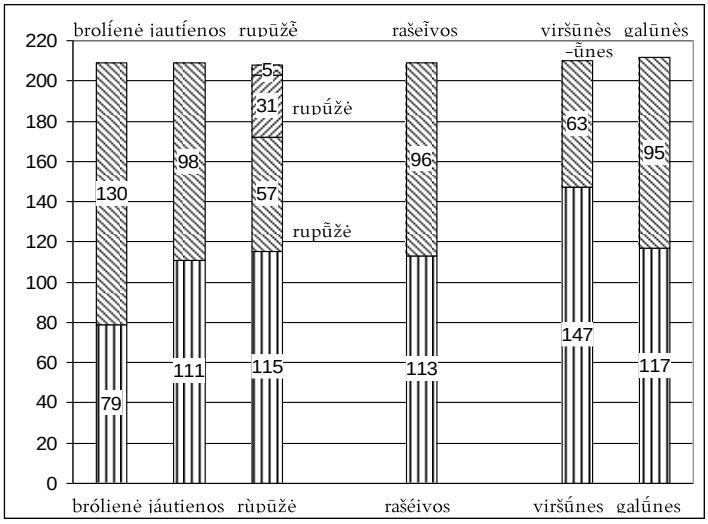
Kirčiuojant priesaginius daiktavardžius *jautiena*, *brolienė*, *rupūžė, rašeiva, viršūnė* ir *galūnė,* kiek dažniau rinktasi įteisintas gretimybės.

Mėsą ir asmens lyties skirtumą žyminčius vedinius studentai kirčiavo taip: *jáutienos* – 111 pavyzdžių, *jautíenos* – 98; *brólienė* – 79 pavyzdžiai, *brolíenė* – 130. Atsižvelgdama į kirčiavimo rezultatus, į tai, kad jau įteisintos tokio gretimybės kaip *kunigaikštíenė*, *viršininkíenė*, VLKK protokoliniu nutarimu pasiūlė priesagų kirčio variantą *jautíena* 1, *brolíenė* 1 laikyti norminiu.

Įkalbant veikėjo ir veiksmažodinės ypatybės turėtojo pavadinimus, truputį populiaresnis buvo kodifikuotas akcentinis variantas. Daugiskaitos vardininko forma *rašéivos* pavartota 113 kartų, *rašeĩvos* – 96 kartus*;* vienaskaitos vardininko forma *rùpūžė* pavartota 115 kartų, *rupũžė* – 57, *rupűžė* – 31, *rupūžẽ* – 5.

Kirčiavimu pernelyg nesiskiria vediniai *viršűnė* ir *galűnė*, laikytini vardažodinės ypatybės turėtojų (neasmenų) pavadinimais (Ambrazas 2000, 158–161). 1 kirčiuotės taisykles taikė dauguma studentų: 147 (*viršűnes*) ir 117 (*galűnes*), pagal 2 kirčiuotę kirčiavo 62 (*viršūnės*), 1 (*viršũnes* – forma su atitrauktu kirčiu) ir 95 (*galūnės*).

Aptartų vedinių kirčiavimo gretimybių santykius rodo 9 paveikslas.

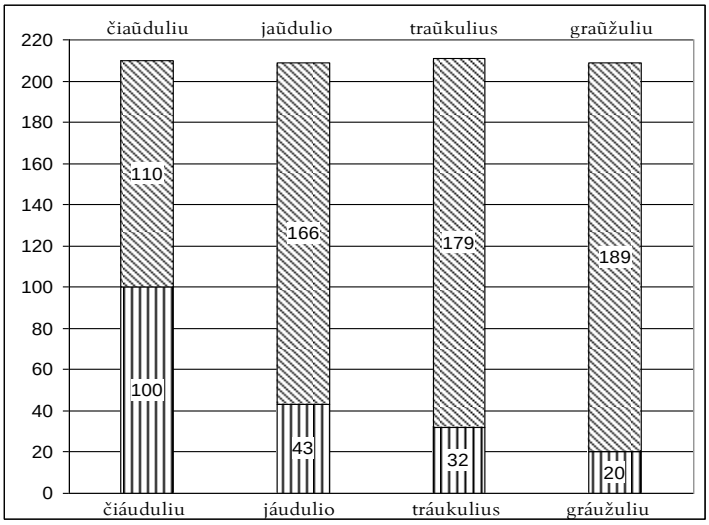

9 pav. **Formų *brolienė, jautienos, rupūžė, rašeivos, viršūnes, galūnes* kirčiavimo rezultatai**

1.3. Priesagos *-ulys* vediniams, kurie pavadina „pamatiniu veiksmažodžiu pasakytą (nenormalų) fiziologinį procesą bei psichinę būseną“ (Urbutis 2009, 191–192) ir bendrinėje kalboje yra priskiriami 3[a] kirčiuotei, būdinga cirkumfleksinė metatonija. Tyrimui atrinkti keturi daiktavardžiai: I etape įkalbėtas *jaudulỹs* (: *jáudintis, -inasi, -inosi*), IV – *čiaudulỹs* (: *čiáudėti, -i, -ėjo*), *graužulỹs* (: *gráužti, -ia, -ė*) ir *traukulỹs* (: *tráukti, -ia, -ė*).

Taisyklingų – tvirtapradę priegaidę turinčių gretimybių mažiau: 20 studentų kirčiavo *gráužuliu,* 32 – *tráukulius*, 43 – *jáudulio*, 100 – *čiáuduliu*. Nekodifikuotų gretimybių skaičius visais atvejais didesnis: *čiaũduliu* – 110 pavyzdžių, *jaũdulio* – 166, *traũkulius* – 179, *graũžuliu* – 189.

Šių veiksmo ir veiksmo rezultato pavadinimų kirčiavimo ypatumus perteikia 10 paveikslas. VLKK protokoliniu nutarimu pasiūlė vedinius *čiaudulỹs* ir *jaudulỹs* kirčiuoti ir pagal 3[b] kirčiuotę.

10 pav. **Formų *čiauduliu, jaudulio, traukulius, graužuliu* kirčiavimo rezultatai**

2. Nevienskiemenį pamatinį kamieną turintys bendrinėje kalboje pagal 2 kirčiuotę kirčiuojami vediniai, padaryti su priesagomis *-tas, -tė,* labai dažnai nukelia kirtį į priešdėlį: *įmautès → ímautes, apklõtas → ãpklotas*, arba patiria akūtinę metatoniją: *pašvaĩstė → pašváistė, apsiaũstą → apsiáustą*.

Metatonija, tik cirkumfleksinė, pasireiškia ir 3^{a} kirčiuotės daiktavardžio *šaudmuõ* šaknyje: *šáudmenis → šaũdmenis*. 3^{b} ir 3^{4b} kirčiuotėms priklausančius *patarlẽ* ir *pãpuošalas, pãtiekalas* linkstama kirčiuoti atitinkamai kaip 2 ir 3^{b} kirčiuotės žodžius. Šie daiktavardžiai yra priesagų *-muo* ir *-lė, -alas* vediniai.

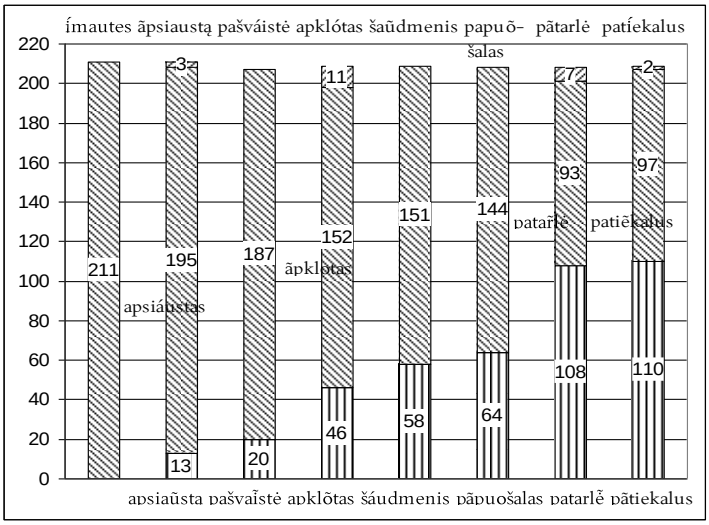
Kirčiuojant 1 kirčiuotės priesagų *-umas, -ininkas, -ė, -lis, -inis* vedinius *pérmatomumas, pagálbininkas, sándėlis, sąsiuvinis*, kirtis neretai pajuda iš įprastinės vietos: iš tolesnio (3–5) skiemens į priesagą arba galūnę. Taip atsiranda 2 ir 3^{a}, 3^{4a} kirčiuočių gretimybės *permatomùmas, pagalbiniñkas, -ė* ir *sandėlỹs, sąsiuvinỹs* su ilguoju galūnės balsiu. Asmenų pavadinimuose *apmókestintojas, skaĩtmenintoja, dìdmenininkas, mãžmenininkas, visúomenininkas*, padarytuose su priesagomis *-tojas, -a* ir *-ininkas, -ė,* kirtis labai dažnai pasislenka per vieną skiemenį į dešinę.

2.1. Veiksmo, veiksmo rezultato (objekto) ir įrankių pavadinimus *patarlẽ* (: *patarti, pàtaria, pàtarė*), *pašvaĩstė* (: *pašviẽsti*), *šaudmuõ* (*: šáudyti, -o, -ė*), *pãtiekalas* (: *patiẽkti, patiẽkia, pàtiekė*), *įmaũtė* (: *įmáuti*), *apklõtas* (: *apklóti*), *apsiaũstas* (: *apsiaũsti*), *pãpuošalas* (: *papuõšti, papuõšia, pàpuošė*) studentai kirčiavo dvejopai arba trejopai. Kirčiavimo rezultatai tokie:

patarlẽ – 108 atvejai, *patarlė* – 93, *pãtarlė* 7;
pašvaĩstė – 20 atvejų, *pašváistė* – 187;
šáudmenis – 58 atvejai, *šaũdmenis* – 151;
pãtiekalus – 110 atvejų, *patiẽkalus* – 97, *patíekalus* – 2;
ímautes – visi 211 atvejų;
apklõtas – 46 atvejai, *ãpklotas* – 152, *apklótas* – 11 (kirčiuojama pagal bendratį);
apsiaũstą – 13 atvejai, *apsiáustą* – 195, *ãpsiaustą* – 3;
pãpuošalas – 64 atvejai, *papuõšalas* – 144 (žr. 11 paveikslą).

Formų *ãpklotas* ir *ãpsiaustą* metatoniją, be abejo, nulėmė analogija: priešdėlyje kirčiuojami panašūs galūnių *-as, -a* vediniai: *ãpšalas* (: *apšálti*), *pãlankas* (: *paleñkti*), *ìšmalda* (: *išmeĩsti*) ir kt.

VLKK protokoliniu nutarimu pateikė antruosius žodžių *patarlė, pašvaistė, įmautė* ir *iškirptė* variantus: *patarlė* 2, *pašváistė* 1, *ímautė* 1, *ìškirptė* 1.

11 pav. **Formų *įmautes, apsiaustą, pašvaistė, apklotas, šaudmenis, papuošalas, patarlė, patiekalus* kirčiavimo rezultatai**

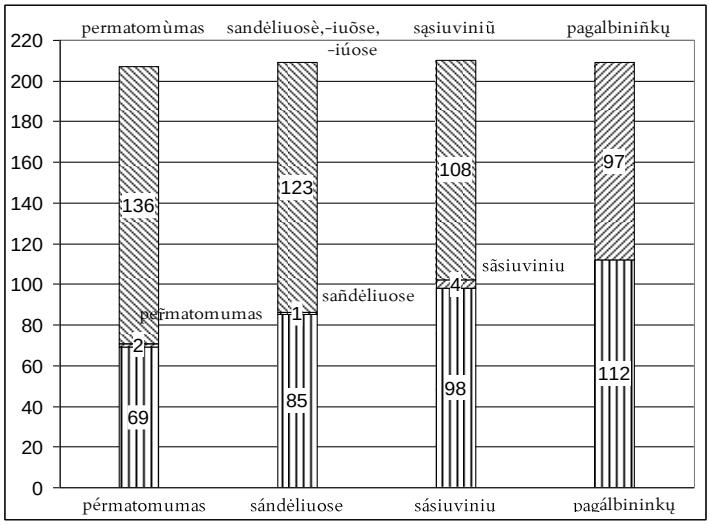
2.2. Ypatybę žymintį daiktavardį *pérmatomumas* (: *pérmatomas, -a* 1) pagal bendrinės kalbos taisykles kirčiavo kiek daugiau negu trečioji dalis studentų – 69. Dar 2 studentai kirčiavo priešdėlį, bet tarė jį tvirtagalį: *peřmatomumas*. Kiti 136 informantai rinkosi gretimybę *permatomùmas* 136.

Vardažodinės ypatybės turėtojo asmens pavadinimo *pagalbininkas* (: *pagálba* 1) kodifikuotą gretimybę *pagálbininkų* pavartojo 112 studentų. *Pagalbiniñkų* kirčiavo 97 studentai.

Priesagos *-inis* vedinio įteisintą, 1 kirčiuotės, gretimybę *sąsiuvinių* rinkosi 98 informantai; dar 4 kartus ištarta tvirtagalė priešdėlio priegaidė. Bendrinei kalbai neteikiami kilnojamojo kirčio – 3^{4b} kirčiuotės pavyzdžiai kiek dažnesni: *sąsiuviniũ* pavartotas 108 kartus. Šitoks kirčiavimas būtų pamatuotas, jei kalbamasis daiktavardis būtų veiksmo rezultato (objekto) pavadinimas. Bet turbūt *sąsiuvinis* pavadina vardažodinės ypatybės turėtoją ir sietinas su daiktavardžiu *sąsiuva* (Pakerys 1994, 65), plg. nevienodos darybos vedinius *sumetinỹs* 3^{4b} (*sūmetinỹs* 3^{4a}) ir *sąmatinis* 1.

Vietos pagal būdingą ypatybę pavadinimo *sándėlis* 1 (: *sudėti*) pastovaus kirčiavimo atvejų irgi šiek tiek mažiau negu kilnojamojo kirčiavimo. *Sándėliuose* kirčiavo 85 studentai, *sañdėliuose* – 1, o *sandėliuosè* – 111 ir, atitraukus kirtį, *sandėliuõse, sandėliúose* – 9 ir 3.

12 paveiksle matyti aptartų vedinių akcentinių gretimybių santykiai.

12 pav. **Formų *permatomumas, sandėliuose, sąsiuvinių, pagalbininkų* kirčiavimo rezultatai**

2.3. Veiksmažodinės ir vardažodinės ypatybės turėtojų asmenų pavadinimai *apmókestintojas, -a* (: *apmókestinti*), *skaĩtmenintojas, -a* (: *skaĩtmeninti*), *visúomenininkas, -ė* (: *visúomenė* 1), *dìdmenininkas, -ė* (: *dìdmenos* 3[b]), *mãžmenininkas, -ė* (: *mãžmenos* 3[b]) išlaiko pamatinio žodžio kirčio vietą ir priegaidę. Pamatiniai žodžiai: veiksmažodžio bendraties forma su priesaga *-inti* ir abstraktusis daiktavardis, turintis kamiengalį *-men*, bendrinėje kalboje kirčiuojami ketvirtame arba trečiame skiemenyje nuo galo. Jeigu pamatiniame žodyje įvyksta kirčio vietos kaita, tai jos, suprantama, neišvengia ir paminėti priesagų *-tojas, -a, -ininkas, -ė* vediniai. Studentai pirmenybę teikė bendrinėje kalboje neįteisintiems variantams:

apmókestintoju sukirčiuota 8 kartus, *apmokẽstintoju* – 200, *apmokestìntoju* – 1;

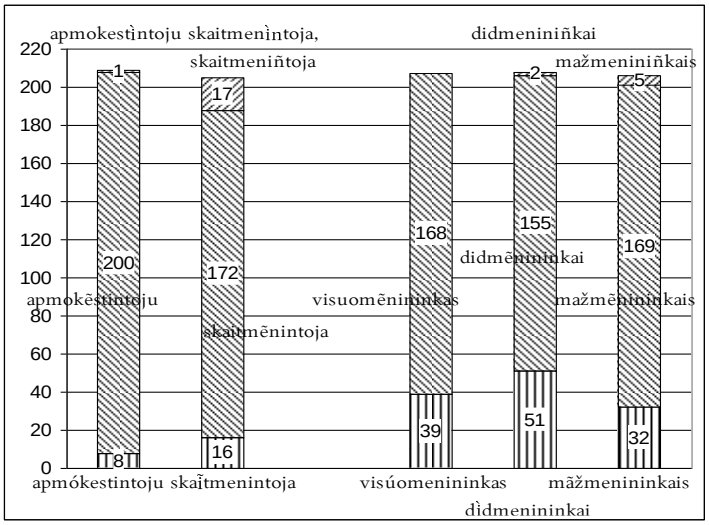
(vns. vard.) *skaĩtmenintoja* – 16 kartų, *skaitmẽnintoja* – 172, *skaitmenìntoja* – 12 ir *skaitmeniñtoja* – 5;

visúomenininkas – 39 kartus, *visuomẽninin̄kas* – 168;

dìdmenininkai – 51 kartą, *didmẽninin̄kai* – 155, *didmeniniñkai* – 2;

mãžmenininkais – 32 kartus, *mažmẽninin̄kais* – 169, *mažmeniniñkais* – 5 (žr. 13 paveikslą)[11].

[11] Tie patys studentai per apklausas įkalbėjo ir bendraties formas *apmokestinti, skaitmeninti,* būdvardį *visuomeniškas*. Kirčiavimo polinkiai labai panašūs: *apmókestinti* – 6 pavyzdžiai, *apmokẽstinti* – 203, *apmokestìnti* – 2; *skaĩtmeninti* – 13, *skaitmẽninti* – 186, *skaitmenìnti* 6, *skaitmeniñti* – 4; *visúomeniškas* – 52, *visuomẽniškas* 158.

13 pav. **Formų *apmokestintoju, skaitmenintoja, visuomenininkas, didmenininkai, mažmenininkais* kirčiavimo rezultatai**

Kaip matyti, kartais kirtį gauna ir vedinių skiemuo, turintis dvigarsį *in*; turbūt veikia tokie daiktavardžiai kaip *augìntojas, -a* ir *darbiniñkas, -ė*. Kalbėdami bendrine kalba, neįprastą tvirtagalę bendraties *-inti* priegaidę linkę tarti atstovai patarmių ir šnektų, kuriose tos priesagos nėra – funkcionuoja atitikmuo *-yti*. Taip kirčiuoja, pavyzdžiui, kai kurie vakarų aukštaičiai šiauliškiai.

VLKK protokoliniu nutarimu pasiūlytos priesagos *-ininkas, -ė* vedinių *visúomenininkas, -ė* ir *dìdmenininkas, -ė*, šalutinės gretimybės su kirčio vietos kaita: *visuomẽninkas, -ė, didmẽninkas, -ė.*

To paties darybos tipo vediniai daiktavardžiai, kirčiuojami skirtingai

33 tirtus daiktavardžius, būtent *baltalas, aušalas, gėrimas, klausimas, arbatinė, drabužinė, lavoninė, operacinė, dalininkas, dvasininkas, dvarininkas, kaltininkas, pradininkas, savininkas, savininkė, skolininkė, šalininkas, vairininkas, žirgininkas, žolininkė, amatininkas, apsaugininkas, audinys, leidinys, reiškinys, traukinys, ištvermė, nuodėmė, priedermė, kastuvas, šautuvas, krautuvė* ir *spaustuvė,* galima sugrupuoti pagal leksinį gramatinį pamatinių žodžių pobūdį ir bendras priesagas. Paminėti priesagų *-mė* ir *-alas, -imas, -inys* vediniai atitinkamai yra veiksmo ir veiksmo rezultato pavadinimai, priesagų *-tuvas* ir *-tuvė, -inė* vediniai įvardija veiksmo įrankius ir vietą (patalpą), o *-ininkas, -ė* žymi asmenis pagal būdingą ypatybę arba profesiją. Kiekvienoje grupėje yra bent vienas daiktavardis, kodifikuota ir (arba) realia kirčiavimo norma nepritampantis prie kitų narių.

1. Bendrinėje kalboje teikiamas toks vienskiemenį pamatinį kamieną turinčių daiktavardžių kirčiavimas: *kláusimas* 1, *gė́rimas* 1; *šáutuvas* 1, *kastùvas* 2; *kráutuvė* 1 ir *krautùvė* 2, *spaustùvė* 2 ir *spáustuvė* 1; *audinỹs* 3^a, *leidinỹs* 3^a, *reiškinỹs* 3^a, *traukinỹs* 3^a; *baĺtalas* 3^b, *áušalas* 3^a ir *aũšalas* 3^b; *dalìniñkas, -ė* 2, *pradiniñkas, -ė* 2, *saviniñkas, -ė* 2, *šaliniñkas, -ė* 2, *kaltiniñkas, -ė* 2 ir *kaĺtininkas, -ė* 1, *skõlininkas, -ė* 1 ir *skoliniñkas, -ė* 2;

dvãsininkas, -ė 1, *dvariniñkas, -ė* 2, *vaĩrininkas, -ė* 1 ir *vairiniñkas, -ė* 2, *žirginiñkas, -ė* 2 ir *žìrgininkas, -ė* 1, *žoliniñkas, -ė* 2 ir *žõlininkas, -ė* 1.

1.1. Priesagos *-tuvė* vedinių formas *krautuvės* (: *kráuti*) ir *spaustuvėje* (: *spáusti*) studentai linksta kirčiuoti taip, kaip pamatinį žodį – veiksmažodžio formą bendratį. Šakninio kirčiavimo pavyzdžių užfiksuota 128 (*kráutuvės*) ir 119 (*spáustuvėje* – 118, *spaũstuvėje* – 1), o priesaga kirčiuota atitinkamai 79 ir 91 kartą. Dar 2 pavyzdžiai ištarti su galūnės kirčiu: *krautuvẽs*. Abu gretinami vediniai kirčiuojami panašiai, vadinasi, bendrinėje kalboje teikiamas antrojo daiktavardžio akcentines gretimybes – *spaustùvė* 2, *spáustuvė* 1 – derėtų sukeisti vietomis.

Priesagų *-tuvas* ir *-imas* vediniai *šáutuvas* (: *šáuti*), *kastùvas* (: *kàsti*), *kláusimas* (: *kláusė*), *gérimas* (: *gérė*) turi tik vieną kodifikuotą akcentinę gretimybę. Normos beveik visada paisoma tariant formą *gérimų* (204 pavyzdžiai), dažnai – tariant formą *kastùvai* (117 pavyzdžių) ir rečiau – tariant formas *kláusimų* ir *šáutuvai* (100 ir 72 pavyzdžių). Vedinių *kastuvas, šautuvas, klausimas* formoms kirčiuoti nemaža dalis studentų taikė 3^b kirčiuotę: *kastuvaĩ* – 34 pavyzdžiai, *šautuvaĩ* – 132, *klausimũ* –107. Dar 60 studentų rinkosi pastovaus kirčiavimo nekodifikuotą gretimybę *kãstuvai*. Kitokie kirčiavimo modeliai reti: *šautùvai* – 2 pavyzdžiai, *gėrìmų* – 1, *gẽrimų* – 3, *klaũsimų* – 1.

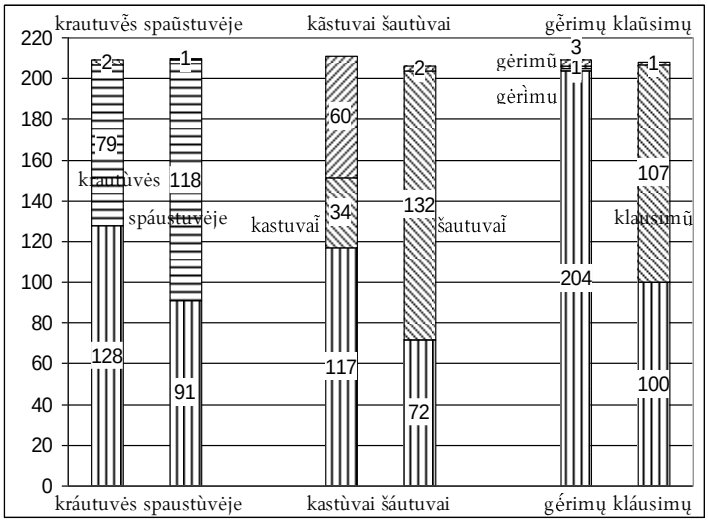
Gali būti, kad akcentinių variantų *kastuvaĩ, šautuvaĩ* (taip pat *durtuvaĩ, pjautuvaĩ, skiltuvaĩ, kultuvaĩ* ir pan., plg. ir gausius priesagos *-tuvė* atstovus, pavyzdžiui, *skiltuvẽ, kultuvẽ, spirtuvẽ*) galūnės kirtis aktualizuoja kuopos (jėgos) reikšmę (plg. Stundžia 1995, 33). Bet galūnės kirtį galinčių turėti formų yra vos kelios ir tos pačios, į kokį kontekstą bežiūrėtume, vartojamos gana retai: priesagos *-tuvas* vedinių atveju tai daugiskaitos vardininkas – *kultuvaĩ*, kilmininkas – *kultuvũ*, naudininkas – *kultuváms,* įnagininkas – *kultuvaĩs*. Beje, rišlioje kalboje, bent jau tarminėje, tokios darybos daugiaskiemenių žodžių kirčio vietą pareguliuoja dimocija, ritmas ir kiti panašūs veiksniai[12], todėl nustatyti, kuriai kirčiuotei (3^a, 3^b ar 1) vediniai priklauso, ne visada paprasta. Aišku viena: šaknies ir apskritai pastovusis jų kirčiavimas kur kas dažnesnis negu priesagos.

Šakninio ir apibendrinamo pastovaus kirčiavimo kryptį (*šautuvaĩ, šáutuva* → *šáutuvai, kastùvai* → *kãstuvai*), matyt, stimuliuoja semantinės-intonacinės kalbėjimo aplinkybės. Įrankių pavadinimų šaknis žymi energingai atliekamą staigų ir (arba) intensyvų griaunamąjį, keičiantį įprastinę būklę veiksmą, o veiksmo ekspresyvumą ir jį lydintį emocinį kalbėtojo nusiteikimą intonaciškai patogiau perteikti pabrėžiant pasakymo vieneto, šiuo atveju priesaginio žodžio, pradžią. Taip galima paaiškinti ir kirčio atitraukimo reiškinius, pavyzdžiui, Surviliškio šnektos formų *tɑr̓.šɔ* ~ taršaũ, *vɑr̓̂.ẑ̂ɔ* ~

[12] Plg., pavyzdžiui, įvairių patarmių atstovų ištartus *nãginėm* ir *naginẽm* 'naginėmis' (pietų aukštaičių Marcinkonių šnekta), *vókiečiai* ir *vokiečiaĩ* (vakarų aukštaičių kauniškių Šakių šnekta), *pũdymų* ir *pūdymũ* (vakarų aukštaičių šiauliškių Krakių šnekta), *lėktùvai* ir *lẽktuvai* (rytų aukštaičių uteniškių Tauragnų šnekta): *tɑi_su_šitõm nɑginẽ·mʃ | ti._visur̓↘ ‖ <...> su_nɑ̀·gine.mʔ | su_nɑ̀·gine.mʔ | su_nɑ̀·gine.mʔ | su_nɑ̀·gine.m↘ ‖* (MŠT 130); *señaũ | pú·dimu-- | dabar̓ pudimũ· nėra | u_piŕma púdimai bū.va ‖* (VAŠ 58); *žìno.t kɑip_tie_vo.kiečẽ.ĩ. | tókie jãu_jiė | jãu_labã.ĩ. dã.r̃.pštu.s ‖ <...> če_jeìi tie_vó·kiečei bégu | teǹ p̃rie_*šakũ̃ | tɑ(i)_jãu_teǹ labã.ĩ. ⁱĩ.l̃gai šá.ude.sis ‖* (ŠŠT 190); *tɑi_bŕdava. virš-- ¦ vɑ̀. uš-- ¦ læ.ktū.vɑi dù.jei minɔ́jes virš_gɑlvɑ̀.s | ir_nežinæ̀ ¦ kur̓ ɑ̀.ni.s nuskrìs | nukrìs ‖ <...> šitíe læ.ktuvɑi pradéiæ. pleškétei | tɑi_kɑip_àš dɑv̂ɑ̀ùs bɑ̀.lɑ.n ‖* (ATT 81).

varžiaũ, jaustuko *mĩ.lekdê* „mylék, Dieve“ nenatūralią kirčio vietą (žr. Kazlauskaitė 2004, 115), ir įvairiose tarmėse, tarp jų ir kirčio neatitraukiančiose, paplitusią šauksmininko formų, tokių kaip *dùkrel, màmyte, tẽvuli*, baritonezę (žr. Girdenis, Murinienė 1998, 167, išn. 2; Grinaveckis 1975, 186).

Aptartų priesagų *-tuvė, -tuvas, -imas* vedinių kirčiavimo rezultatai matyti 14 paveiksle.

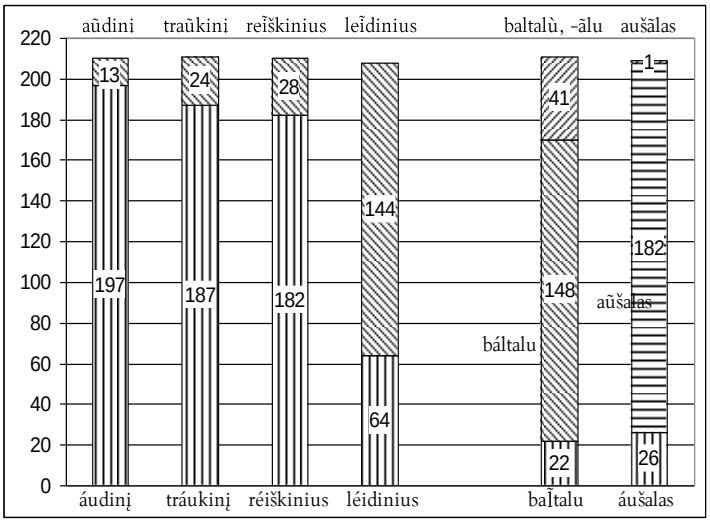

14 pav. **Formų *krautuvės, spaustuvėje, kastuvai, šautuvai, gėrimų, klausimų* kirčiavimo rezultatai**

1.2. Priesagos *-inys* vediniai *audinỹs* (: *áudė*), *leidinỹs* (: *léido*), *traukinỹs* (: *tráukė*), *reiškinỹs* (: *réiškė*) bendrinėje kalboje priskiriami 3^a kirčiuotei, kirčiuotas jų skiemuo perima pamatinio veiksmažodžio priegaidę. Dauguma studentų laikėsi šios taisyklės ir kirčiavo *áudinį* (197 atvejai), *tráukinį* (187), *réiškinius* (182). Tik ketvirtasis daiktavardis *leidinỹs* dažniau ištartas ne su tvirtaprade, bet su tvirtagale šaknies priegaide. Norminę gretimybę *léidinius* pavartojo 64 informantai, nenorminę, 3^b kirčiuotės, *leĩdinius* – 144.

Reali vartosena neatitinka nustatytų taisyklių kirčiuojant gana retus daiktavardžius *balTalas* 3^b (: *báltinti, -ina, -ino*) ir *áušalas* 3^a, *aũšalas* 3^b (: *áušinti, -ina, -ino*). Tai veiksmo rezultatų pavadinimai, turintys reikšmę „kuo kas daroma“ ir labai priartėję prie įrankių (priemonių) pavadinimų (LKG I § 610). Pirmojo daiktavardžio šaknį studentai linko tarti su tvirtaprade priegaide, plg. *baĨtalu* – 22 pavyzdžiai, *báltalu* – 148. Kirčiuojant vedinį *aušalas,* pirmumas teiktas antrajai gretimybei: *áušalas* – 26 pavyzdžiai, *aũšalas* – 182. Kiek netikėta trečioji akcentinė gretimybė – vedinių priskyrimas 2 kirčiuotei. 23 kartus sukirčiuota *baltalù,* 18 – *baltãlu* (pastaruoju atveju nusižengta priešpaskutinio skiemens taisyklei) ir 1 kartą – *aušãlas*. Turbūt veikė skolinio *chemikalas* skambesys.

Aptartų veiksmo rezultato pavadinimų kirčiavimą rodo 15 paveikslas.

15 pav. **Formų *audinį, traukinį, reiškinius, leidinius, baltalu, aušalas* kirčiavimo rezultatai**

1.3. Tyrimo rezultatai rodo, kad priesagos *-ininkas, -ė* vediniai vardažodinės ypatybės turėtojų pavadinimai *pradininkas* ir *šalininkas,* 2 kirčiuotės daiktavardžiai, dažniau (90,6 ir 56,9 proc. visų pavyzdžių) kirčiuoti šaknyje: *prãdininkas* ir *šãlininkas*. Vediniai *dalininkas*, *savininkas, savininkė* dažniau (71,9, 76,8 ir 66,3 proc. visų atvejų) kirčiuoti priesagoje, šiuo atveju laikytasi kodifikuotos normos. Pagal 1 kirčiuotę linkstama kirčiuoti vedinį *skõlininkė*, pagal 2 kirčiuotę – *kaltiniñkė*, taigi iš dviejų teikiamų kirčiavimo modelių (*kaltiniñkas, -ė* 2 ir *kaĩtininkas, -ė* 1, *skõlininkas, -ė* 1 ir *skoliniñkas, -ė* 2) gyvas tėra pirmasis. Vediniai kirčiuoti taip:

pradiniñkas – 20 atvejų, *prãdininkas* – 192;

šaliniñkai – 89 atvejai, *šãlininkai* – 120, *šalininkaĩ* – 2;

daliniñkų – 151 atvejis, *dãlininkų* – 52, *dalininkũ* – 7;

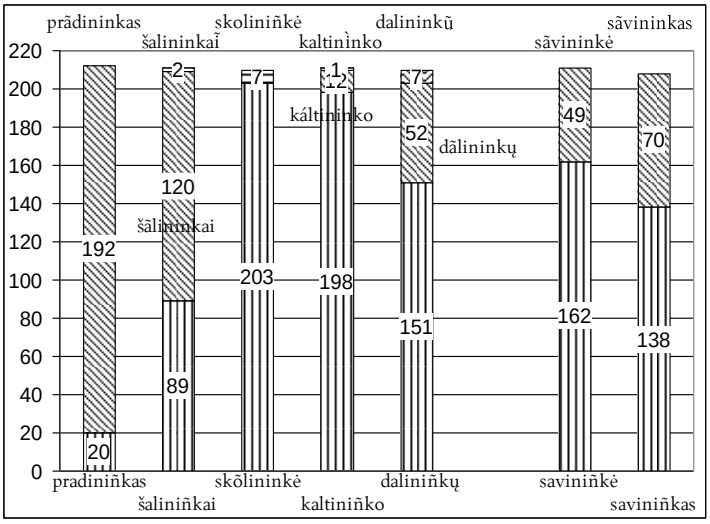
saviniñkė – 138 atvejai, *sãvininkė* – 70; *saviniñkas* – 162, *sãvininkas* – 49 (formos tirtos I ir IV etapuose; taigi informantai buvo ne tie patys);

skõlininkė – 203 atvejai, *skoliniñkė* – 7;

kaltiniñko – 198 atvejai, *káltininko* – 12, *kaltinìnko* – 1 (žr. 16 paveikslą).

Tokį margą kirčiavimą gali lemti pamatinio žodžio akcentinė galia. Žvelgiant iš šių dienų pozicijų, pamatiniu žodžiu eina galūninio kirčiavimo daiktavardžiai *pradžià* 4, *šalìs* 4, *dalìs* 4, *skolà* 4, įvardis *sãvas, -à* 4, būdvardis *kaĩtas, -à* 4. Bet vediniai yra padaryti labai seniai ir ar jie tikrai remiasi paminėtais žodžiais, nežinia (žr. Pakerys 1994, 123–125; Urbutis 2009, 109–110).

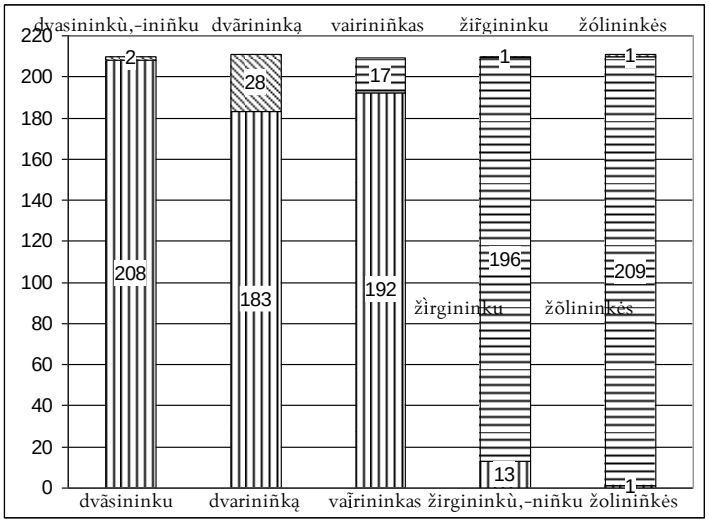
Su ta pačia priesaga padaryti asmenų pavadinimai pagal profesiją, t. y. pragyvenimo, pelno šaltinį, irgi kirčiuoti įvairiai. Kodifikuota norma ir reali vartosena daugiau mažiau atitinka, kai kalbame apie vedinius, kurie bendrinėje kalboje teikiami kirčiuoti vienaip: *dvãsininkas*, *-ė* 1 (: *dvasià* 2, *dvãsią*), *dvariniñkas, -ė* 2 (: *dvãras* 4). Kirčiavimo rezultatai tokie: *dvãsininku* – 208 pavyzdžiai, *dvasininkù* ir *dvasiniñku* – po 1; *dvariniñką* – 183 pavyzdžiai, *dvãrininką* – 28.

16 pav. **Formų *pradininkas, šalininkai, skolininkė, kaltininko, dalininkų, savininkė, savininkas* kirčiavimo rezultatai**

Kitus tris asmenų pavadinimus leidžiama kirčiuoti dvejopai: *vaĩrininkas, -ė* 1 ir *vairiniñkas, -ė* 2 (: *vaĩras* 4), *žirginiñkas, -ė* 2 ir *žìrgininkas, -ė* 1 (: *žìrgas* 3) ir *žoliniñkas, -ė* 2 ir *žõlininkas, -ė* 1 (: *žolẽ* 4, *žõlę*). Pirmą gretimybę studentai labiau rinkosi tik kirčiuodami vedinį *vairininkas*: *vaĩrininkas* – 192 atvejai, *vairiniñkas* – 17; bet *žirgininkù* – 7 atvejai, *žirginiñku* – 6 atvejai (jų kirtis – atitrauktas) ir *žìrgininku* – 196, *žiřgininku* –1; taip pat (vns. kilm.) *žoliniñkės* ir *žólininkės* – po 1 pavartojimo atvejį, *žõlininkės* – 209 atvejai.

Aptartų asmenų pavadinimų pagal profesiją kirčiavimo ypatumus perteikia 17 paveikslas.

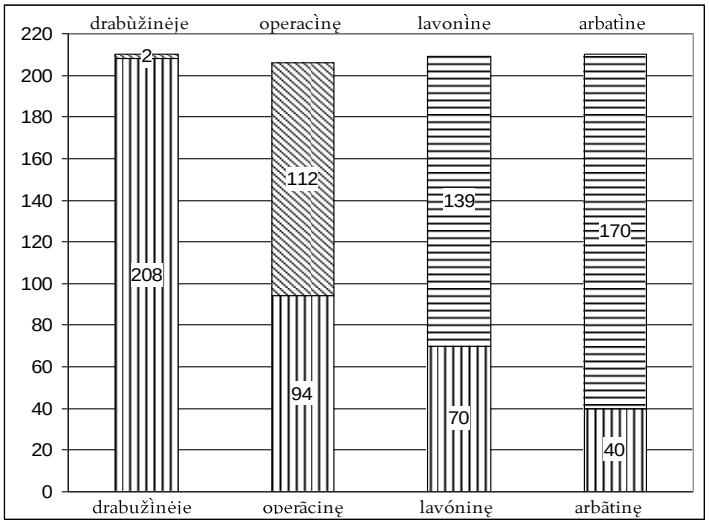
17 pav. **Formų *dvasininku, dvarininką, vairininkas, žirgininku, žolininkės* kirčiavimo rezultatai**

Dėl aptartų priesagos *-ininkas, -ė* vedinių VLKK priėmė du sprendimus: pasiūlė teikti priesagoje kirčiuotų daiktavardžių *daliniñkas, -ė, pradiniñkas, -ė, saviniñkas, -ė,*

šaliniñkas, -ė antrąsias kirčiuotos šaknies gretimybes *dãlininkas, -ė*, *prãdininkas, -ė, sãvininkas, -ė, šãlininkas, -ė,* o daiktavardžių *žirginiñkas, -ė* 2, *žìrgininkas, -ė* 1; *žoliniñkas, -ė* 2, *žõlininkas, -ė* 1 (taip pat *angliniñkas, -ė* 2, *añglininkas, -ė* 1*; arkliniñkas, -ė* 2, *árklininkas, -ė* 1*; kampiniñkas, -ė* 2, *kam̃pininkas, -ė* 1*; skardiniñkas, -ė* 2, *skar̃dininkas, -ė* 1*; skuduriniñkas, -ė* 2, *skùdurininkas, -ė* 1; *stoginiñkas, -ė* 2, *stógininkas, -ė* 1*; šuniniñkas, -ė* 2, *šùninininkas, -ė* 1*; žuviniñkas, -ė* 2, *žùvininkas -ė* 1*; žvaigždiniñkas, -ė* 2, *žvaĩgždininkas, -ė* 1*; žvėriniñkas, -ė* 2, *žvérininkas, -ė* 1) akcentines gretimybes sukeisti vietomis.

2. Tirtì daugiaskiemenio pamatinio kamieno priesagų *-inė, -ininkas, -ė, -mė* vediniai bendrinėje kalboje kirčiuotini taip: *operãcinė* 1, *drabužìnė* 2, *arbãtinė* 1 arba *arbatìnė* 2, *lavóninė* 1 arba *lavonìnė* 2; *amatiniñkas* 2, *apsauginiñkas* 1 arba *ãpsaugininkas* 2; *núodėmė* 1, *príedermė* 1, *ištvermė̃* 3[b] arba *ìštvermė* 1.

2.1. Peržiūrėjus rezultatus paaiškėja, kad vardažodinių vietų pavadinimams linkstama apibendrinti priesagos kirtį, kirčiuoti juos pagal antrąją kirčiuotę. Vediniai *operãcinė* 1 (: *operãcija* 1, *operãcijoms*), *arbãtinė* (: *arbatà* 2, *arbãtoms*), *lavóninė* (: *lavónas* 1, *lavónams*) kirčiuoti taip: 94 kartus *operãcinę,* 70 – *lavóninę,* 40 – *arbãtinę;* neteikiamos jų gretimybės pavartotos atitinkamai 112 (*operacìnę*), 170 (*arbatìnę*) ir 139 kartus (*lavonìnę*). Taigi kirčiavimu derinamasi prie vedinio *drabužìnė*, kuris, atskirose sferose beišstumiąs senesnį *rūbinė*, priesagoje kirčiuotas beveik nuosekliai: iš 210 studentų 208 kirčiavo *drabužìnėje* ir vos 2 – *drabùžinėje*. Aptartų priesagos *-inė* vedinių kirčiavimo rezultatus žr. 18 paveiksle[13].

18 pav. **Formų *drabužinėje, operacinę, lavoninę, arbatinę* kirčiavimo rezultatai**

VLKK protokoliniu nutarimu pasiūlė gretimybę *operacìnė* 2 pripažinti šalutine normine.

[13] Panašius būdvardžius irgi linkstama kirčiuoti priesagoje. Pavyzdžiui, 135 studentai iš 210 kirčiavo *europiniùs, europìnius* (: *Europà* 2, *Euròpą*), 126 studentai iš 211 – *keleivìnis* (: *keleĩvis, -ė* 2, *keleĩviams, -ėms*).

2.2. 3[b] kirčiuotės pamatiniais žodžiais *ãmatas* (dgs. naud. *amatáms*) ir *apsaugà* (vns. kilm. *apsaugõs*) besiremiantys priesagos *-ininkas, -ė* vediniai bendrinėje kalboje kirčiuojami pagal 2 kirčiuotę – *amatiniñkas, -ė*, *apsauginiñkas, -ė*. Antrasis vedinys dar turi šalutinę 1 kirčiuotės gretimybę *ãpsaugininkas*.

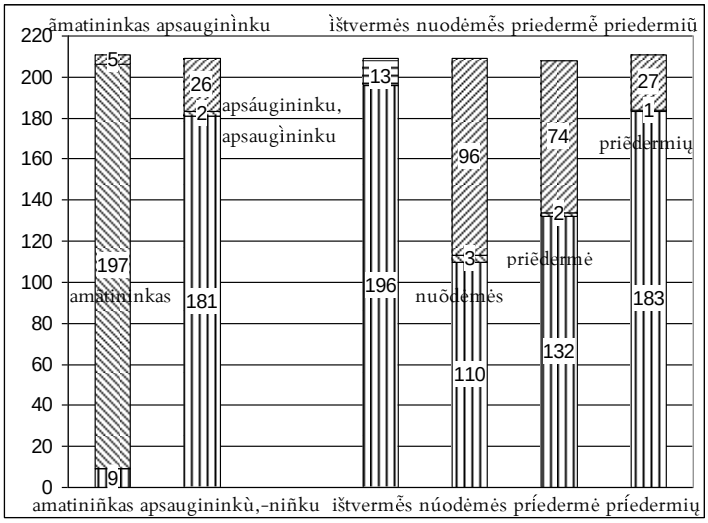
Abu asmenų pavadinimus studentai kirčiavo skirtingai, nepaisė nustatytos gretimybių eilės: dažniausiai *amãtininkas* ir *apsaugininkù, apsauginiñku* – atitinkamai 197 ir 91 bei 90 atvejų; *amãtininkas* liudija kirtį, pasislinkusį morfemų sandūros link (plg. *ãmatininkas* – 5 atvejai), o *apsauginiñku* – kirtį, atitrauktą iš galūnės. Kodifikuota pirmojo daiktavardžio forma *amatiniñkas* reta: taip sukirčiuotų pavyzdžių buvo vos 9, o teikiama šalutinė gretimybė *ãpsaugininkas* apskritai nepasitaikė. Bet kitokių 1 kirčiuotės pavyzdžių užfiksuota: *apsaugìnìnku* – 26, *apsaugìninku* – 2 (šiuo atveju gal veikė šnekamosios kalbos *apsaugìnis, -ė*), *apsáugininku* – 1 kartą.

VLKK protokoliniu nutarimu ypač paplitusį *amãtininkas, -ė* pasiūlyta laikyti šalutine normine gretimybe.

Bendrinėje kalboje priesagos *-mė* vedinius *núodėmė* (: *nusidéti*) ir *príedermė* (: *prideréti*) teikiama kirčiuoti pagal 1 kirčiuotę, išlaikant kirtį priešdėlyje. Priešdėlį sudaro sutaptinis dvibalsis. Taip pat padarytą veiksmo pavadinimą *ištvermė* (: *ištvérti*), turintį trumpąjį priešdėlį, leidžiama kirčiuoti dvejopai: *ištvermẽ* 3[b] ir *ìštvermė* 1. Šalutinė gretimybė vargu ar reikalinga: vienaskaitos kilmininko forma *ištvermẽs* pavartota 196 kartus, o *ìštvermės* – vos 13 kartų.

Žvelgiant vien tik į skaičius, labiau pamatuota būtų vedinio *nuodėmė* antroji gretimybė: bemaž kas antrame pavyzdyje pabrėžta galūnė. *Núodėmės* sukirčiavo 110 studentų, *nuõdėmės* – 3, *nuodėmẽs* – 96. Dažnas galūnės kirtis būdingas vedinio *priedermė* vienaskaitos vardininko formai: *príedermė* kirčiavo 132 studentai, ne pagal taisykles – *priedermẽ* ir *priẽdermė* 74 ir 2. Kitõs žodžio formos – daugiskaitos kilmininko – pastovus kirtis išlaikytas dažniau: *príedermių* – 183 pavyzdžiai, *priẽdermių* – 1, *priedermiũ* – 27.

Skirsnyje aptartų priesagų *-ininkas, -ė* ir *-mė* vedinių kirčiavimą rodo 19 paveikslas.

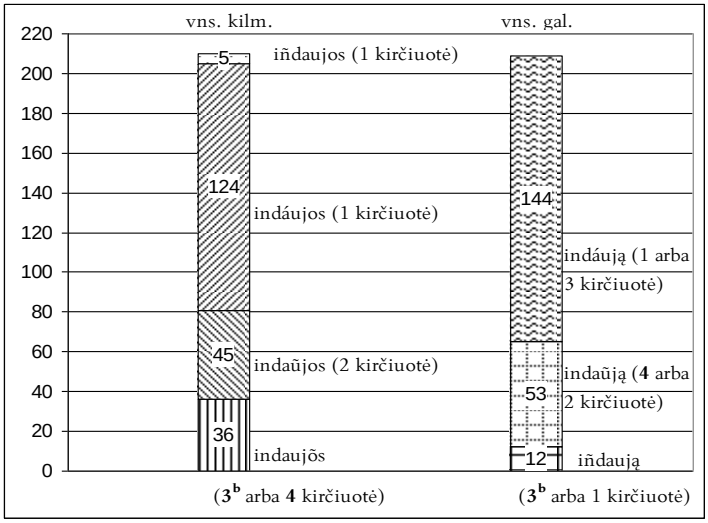

19 pav. **Formų *amatininkas, apsauginiñku, ištvermės, nuodėmės, priedermė ir priedermių* kirčiavimo rezultatai**

Daiktavardžių, turinčių priesagas *-auja, -uonis, -(i)uonis, -ė,* kirčiavimas

Atskirai aptartinas priesagų *-auja* ir *-uonis, -(i)uonis, -ė* vedinių kirčiavimas: *indaujà* 3[b], 4; *deguõnis, -ies* 2, *deguonìs, -iẽs* 3[b], *ėduonìs, -iẽs* 3[a]; *žiniuõnis, -ė* 2, *žiniuonìs, -iẽs* 4, *palikuõnis, -ė* 2, *palikuonìs, -iẽs* 3[4b]. Kaip matyti, visus daiktavardžius, išskyrus *ėduonìs* 3[a], bendrinėje kalboje leidžiama kirčiuoti dvejopai. Kirčiavimo tipui išsiaiškinti parinktos dvi arba trys linksnių formos.

1. Priesagos *-auja* vediniui *indaujà* (: *iñdas*), kuris laikomas ryškią vietos reikšmę turinčiu kuopiniu pavadinimu (LKG I § 730 1), studentai taikė visus keturis kirčiavimo modelius. Vienaskaitos kilmininko forma 36 kartus kirčiuota pagal 3 arba 4 kirčiuotę: *indaujõs*, 45 kartus – pagal 2 kirčiuotę: *indaũjos,* 124 ir 5 kartus pagal 1 kirčiuotę: *indáujos* ir *iñdaujos*. Vienaskaitos galininko formos pavyzdžių *iñdaują* (12) šaknies kirtis ir priegaidė rodo 3[b] arba 1 kirčiuotę, o pavyzdžių *indaũją* (53), *indáują* (144) tvirtagalė ir tvirtapradė priesaga – atitinkamai 4 arba 2 kirčiuotę ir 3 arba 1 kirčiuotę (žr. 20 pav.). Bendrinės kalbos taisykles atitinkantys pavyzdžiai *indaujõs*, *iñdaują* 3[b], *indaũją* 4 nesudaro nė trečiosios dalies visų pavyzdžių. Vadinasi, nė viena iš teikiamų gretimybių neatliepia realios vartosenos polinkių. Studentai labiausiai nori pabrėžti šio daiktavardžio priesagą, jį kirčiuoti pastoviai.

20 pav. **Formų *indaujos, indaują* kirčiavimas**

VLKK protokoliniu nutarimu daiktavardžio *indaujà* (ir *šunaujà*) akcentines gretimybes pasiūlyta sukeisti vietomis, pagrindine teikti 4 kirčiuotę: *indaujà* 4, 3[b], *šunaujà* 4, 3[b].

2. Įvairiai kirčiuoti ir priesagų *-uonis, -(i)uonis, -ė* vediniai *deguonis*, *ėduonis*, *palikuonis*, *žiniuonis*. Tai pavadinimai, žymintys pagrindiniu žodžiu, veiksmažodžio *dègti, ésti, žinóti, palìkti* forma, pasakyto veiksmo atlikėją.

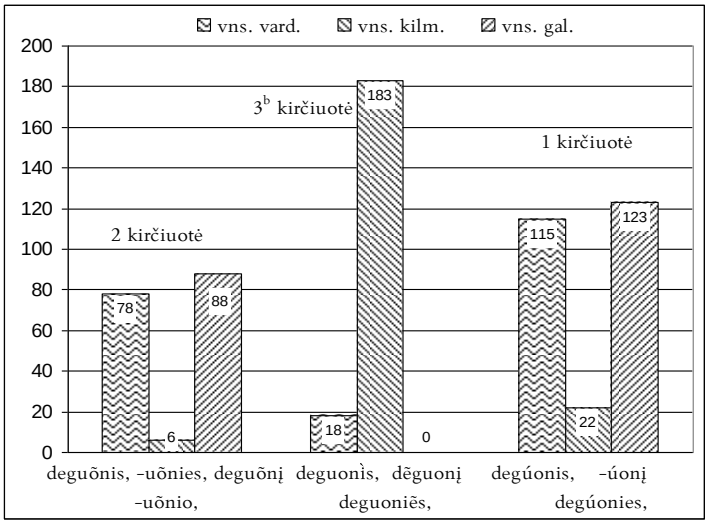
2.1. Daiktavardžiui *deguonis* reprezentuoti parinktos vienaskaitos vardininko, kilmininko ir galininko formos. Jos kirčiuotos taip :

deguõnis (2 kirčiuotė) – 78 pavyzdžiai, *deguonìs* (3[b] kirčiuotė) – 18 pavyzdžių, *degúonis* (bendrinei kalbai neteikiama 1 kirčiuotė) – 115 pavyzdžių;

deguõnies ir *deguõnio* (2 kirčiuotė) – 2 ir 4 pavyzdžiai, *deguoniẽs* (3[b] kirčiuotė) – 183 pavyzdžiai, *degúonies* ir *degúonio* (neteikiama 1 kirčiuotė) – 18 ir 4 pavyzdžiai;

deguõnį (2 kirčiuotė) – 88 pavyzdžiai, *degúonį* (neteikiama 1 arba 3 kirčiuotė) – 123 pavyzdžiai (pagal kirčiuotes sugrupuotus pavyzdžius žr. 21 pav.).

Vedinio kirčiavimas chaotiškas: atskiroms linksnių formos kirčiuoti pasitelkiami skirtingi kirčiavimo modeliai. Antroji akcentinė gretimybė (3[b] kirčiuotė) labai populiari tariant vienaskaitos kilmininko formą su galūne *-iẽs* – *deguoniẽs,* bet apeinama tariant vienaskaitos galininką: niekas nekirčiavo *dẽguonį* (plg. panašius ankstesnių apklausų rezultatus: P a k e r y s 1994, 154).

21 pav. **Daiktavardžio *deguonis* vienaskaitos vardininko, kilmininko ir galininko formų kirčiavimas**

2.2. Tų pačių linksnių formos pasirinktos ir norint apibrėžti daiktavardžio *ėduonis* kirčiavimą. Peržiūrėjus rezultatus galima konstatuoti, kad ir šiuo atveju teikiamõs kirčiavimo normos (3[a]) nuosekliai nesilaikoma: *ėduonìs* ištarė 52 informantai, *ėduoniẽs* – 163, o *éduonį* – vos 14. Kiti pavyzdžiai tokie:

1 kirčiuotei atstovauja (vns. vard.) *éduonis* – 2 ir *ėdúonis* – 102 pavyzdžiai, (vns. kilm.) *éduonies* ir *éduonio* – po 1 pavyzdį, *ėdúonies* – 23 ir *ėdúonio* – 7 pavyzdžiai, (vns. gal.) *ėdúonį* – 119 (vienaskaitos galininko tvirtapradė priesagos priegaidė gali rodyti ir 3 kirčiuotę);

2 kirčiuotę liudija (vns. vard.) *ėduõnis* – 55, (vns. kilm.) *ėduõnies* – 6, *ėduõnio* – 9, (vns. gal.) *ėduõnį* – 78 (du paskutiniai pavyzdžiai gali rodyti ir 4 kirčiuotę).

2.3. Tìrtos priesagos *-uonis, -ė* vedinių *žiniuonis, palikuonis* vienaskaitos vardininko ir daugiskaitos naudininko arba kilmininko linksnių formos bendrinėje kalboje teikiamos kirčiuoti taip: *žiniuõnis, žiniuõniams* arba *žiniuonìs, žiniuoniáms; palikuõnis, palikuõniu* arba

palikuonìs, palikuoniũ. Pirmoji abiejų daiktavardžių pavyzdžių pora priskiriama 2 kirčiuotei, antroji – 4 arba 3^{4b} kirčiuotei.

Antrosios akcentinės gretimybės nesirinko nė vienas studentas. Kirčiuota pagal 2 arba 1 kirčiuotes: *žiniuõnis* – 168 atvejai, *žiniúonis* – 43; *žiniuõniams* – 169 atvejai, *žiniúoniams* – 43; *palikuõnis* – 163 atvejai, *palikúonis* – 43; *palikuõnių* – 171 atvejai, *palikúonių* – 39.

Apibendrinimas

1. Kirčiuodami daugiau kaip pusę tirti atrinktų daugiaskiemenių priesaginių daiktavardžių – 61 iš 116, studentai gana tvirtai laikėsi bendrinės kalbos normų – taisyklingų pavyzdžių skaičius sudaro per 70 proc. visų pavyzdžių skaičiaus.

Šie daiktavardžiai yra visi priesagų *-aitė, -aitis, -ė, -atis, -ybė, -ymas, -ymė, -ynė, -lis, -ė, -lius, -mena, -tuvė* (dgs. vard. *-tuvės*), *-uma, -utis* vediniai: *mergaitė; giminaitis; graužatis, jaunatis, pilnatis; aplinkybė, aukštybė; baltymas; kiaurymė; nakvynė, avalynė, patalynė; antstolis; perteklius; stambmena; gertuvė, praustuvė, krautuvė, spaustuvė, sužadėtuvės; aukštuma, tamsuma; truputis,* taip pat kai kurie priesagų *-alas, -iena, -ienė, -imas, -inė* (dgs. vard. *-inės*), *-ininkas, -ė, -inys* (dgs. vard. *-iniai*), *-lis* (*-lys*), *-mė, -muo* (dgs. vard. *-menys*), *-tuvas, -ulys, -umas* vediniai, būtent: *augalas, aušalas; naujiena; direktorienė, kunigaikštienė, viršininkienė; gėrimas, pripažinimas, tyrimas; arbatinė, drabužinė, lavoninė, Joninės, Vėlinės, Žolinė; dalininkas, dvarininkas, dvasininkas, pirmininkas, savininkas, savininkė, skolininkė, vairininkas, viršininkas, žirgininkas, žolininkė; audinys, reiškinys, traukinys, akiniai; pasėlis (-lys); ištvermė, priedermė; sėmenys; maišytuvas, valytuvas; nuobodulys, trūkumas.*

Bendrinėje kalboje gretimybių neturi daiktavardžiai *mergáitė* 1; *gimináitis* 1; *aplinkýbė* 1, *aukštýbė* 1; *báltymas* 3^a; *nakvýnė* 1; *añtstolis* 1; *aukštumà* 3^a; *áugalas* 3^a; *naujíena* 1; *gė́rimas* 1, *pripažinìmas* 2, *tyrìmas* 2; *drabužìnė* 2; *dalinin̂kas* 2, *dvarinin̂kas* 2, *dvãsininkas* 1, *pìrmininkas* 1, *savinin̂kas* 2, *savinin̂kė* 2, *viršininkas* 1; *audinỹs* 3^a, *reiškinỹs* 3^a, *traukinỹs* 3^a, *akiniaĩ* 3^b; *prí̃edermė* 1; *nuobodulỹs* 3^{4a}; *trū́kumas* 1. Dvejopai kirčiuojami šie daiktavardžiai: *graužatìs* 3^a, 3^b, *jáunatis* 1, *jaunatìs* 3^a, *pìlnatis* 1, *pilnatìs* 3^a; *kiáurymė* 1, *kiaurỹmė* 2; *ãvalynė* 1, *avalỹnė* 2, *pãtalynė* 1, *patalỹnė* 2; *pérteklius* 1, *peřteklius* 1; *stambmenà* 3^b, *stam̃bmena* 1; *gertùvė* 2, *gertuvẽ* 3^a, *praustùvė* 2, *praustuvẽ* 3^b, *kráutuvė* 1, *krautùvė* 2, *spaustùvė* 2, *spáustuvė* 1, *sužadėtùvės* 2, *sužadétuvės* 1; *tamsumà* 3^b, 3^a; *trupùtis* 2, *trùputis* 1; *áušalas* 3^a, *aũšalas* 3^b; *direktorı́enė* 1, *dirèktorienė* 1, *kunigaikštı́enė* 1, *kunigáikštienė* 1, *viršininkı́enė* 1, *viršininkienė* 1; *arbãtinė* 1, *arbatìnė* 2, *lavoninė* 1, *lavonìnė* 2, *Jonìnės* 2, *Jõninės* 2, *Vėlìnės* 2, *Vẽlinės* 1, *Žolìnė* 2, *Žõlinė* 1; *skõlininkė* 1, *skolinin̂kė* 2, *vaĩrininkas* 1, *vairinin̂kas* 2, *žirginin̂kas* 2, *žìrgininkas* 1, *žolinin̂kė* 2, *žõlininkė* 1; *pasė́lis* 1, *pasėlỹs* 3^b; *ištvermẽ* 3^b, *ìštvermė* 1; *sė́menys* 3^a, 1; *maišytùvas* 2, *maišýtuvas* 1, *valytùvas* 2, *valýtuvas*1.

Kodifikuojant kirčiavimą, svarstytina kai kurių vedinių akcentinių gretimybių eilė:

a) keisti vietomis vienskiemenio pamatinio kamieno priesagų *-atis, -inė* (dgs. vard. *-inės*), *-ymė* ir paminėtų daugiaskiemenio pamatinio kamieno priesagos *-ynė* vedinių, taip pat priesagų *-ininkas, -ė, -inė* atskirų vedinių: asmenų pavadinimų pagal profesiją *žirgininkas, -ė, žolininkas, -ė* ir vietų pavadinimų *arbatinė, lavoninė*, gretimybes (VLKK Tarties ir kirčiavimo pakomisės daug kas padaryta ir protokoliniu nutarimu įteisinta);

b) suvienodinti priesagų *-tuvė, -alas* vedinių *krautuvė* ir *spaustuvė, baltalas* ir *aušalas* kirčiavimą.

2. 48 daugiaskiemenius priesaginius daiktavardžius (visi jie bendrinėje kalboje kirčiuojami vienaip, pagal vieną kirčiuotę) studentai dažnai kirčiavo nesilaikydami nustatytų taisyklių. Nekodifikuotos gretimybės sudarė nuo 33 iki 100 proc. visų pavyzdžių. Tai visi tirti priesagų *-ana, -eiva, -ena, -iava, -inis, -lė, -liava, -tas, -tė, -tojas, -a, -ulys, -ūnė, -ūžė* vediniai, t. y. *dárgana* 1*; rašéiva* 1; *šỹpsena* 1; *baũdžiava* 1, *páiniava* 1, *žãliava* 1; *sásiuvinis* 1; *patarlẽ* 3^{b}; *rãšliava* 1, *riñkliava* 1; *apklõtas* 2, *apsiaũstas* 2; *pašvaĩstė* 2, *įmaũtė* 2; *apmókestintojas* 1, *skaĩtmenintoja* 1; *čiaudulỹs* 3^{a}, *graužulỹs* 3^{a}, *jaudulỹs* 3^{a};, *traukulỹs* 3^{a}; *galū́nė* 1, *viršū́nė* 1; *rùpūžė* 1, taip pat dalis priesagų *-alas, -iena, -ienė, -imas, -inė, -ininkas, -ė, -inys, -lis, -mė, -muo, -tuvas, -umas* vedinių: *baĩtalas* 3^{b}, *pãpuošalas* 3^{4b}, *pãtiekalas* 3^{4b}; *jáutiena* 1; *brólienė* 1; *kláusimas* 1; *cùkrinė* 1, *drùskinė* 1, *láiptinė* 1, *šiùkšlinė* 1, *operãcinė* 1*; amatiniñkas* 2, *dìdmenininkas* 1, *mãžmenininkas* 1, *pagálbininkas* 1, *pradiniñkas* 2, *šaliniñkas* 2, *visúomenininkas* 1; *leidinỹs* 3^{a}; *sándėlis* 1; *núodėmė* 1; *šaudmuõ* 3^{a}; *kastùvas* 2, *šáutuvas* 1, *pérmatomumas* 1.

Nekodifikuotos gretimybės atsiranda:

a) daugiaskiemeniame pamatiniame kamiene paslinkus kirtį per vieną skiemenį morfemų sandūros link; taip kirčiuoti su priesagomis *-tojas, -a* ir *-ininkas, -ė* padaryti veikėjų pavadinimai *apmokestintojas, skaitmenintoja, amatininkas, didmenininkas, mažmenininkas, visuomenininkas;*

b) nukėlus kirtį iš šaknies į priesagą; taip kirčiuoti vietą žymintys priesagos *-inė* vediniai *cukrinė, druskinė, laiptinė, šiukšlinė, operacinė* ir su priesagomis *-iena, -ienė, -ūžė, -umas* padaryti mėsos pavadinimas *jautiena*, pavadinimas pagal lyties skirtumą *brolienė,* ypatybės turėtojų pavadinimai *rupūžė, pagalbininkas,* veiksmažodžio abstraktas *permatomumas;*

c) pakeitus pastovaus kirčiavimo modelį kilnojamuoju (1 kirčiuotė → 3^{a}, 3^{b}, 3^{4a}); taip kirčiuoti visi paminėti priesagų *-ana, -ena, -iava, -inis, -liava*, *-lis, -mė, -imas, -tuvas* vediniai: *dargana; šypsena; baudžiava, painiava*, *žaliava; sąsiuvinis; rašliava, rinkliava; sandėlis; nuodėmė; klausimas; šautuvas*;

d) nukėlus šaknies kirtį į priešdėlį (2 kirčiuotė → 1); taip kirčiuoti su priesagomis *-tas, -tė* padaryti įrankių pavadinimai *įmautė, apklotas*;

e) nukėlus kirtį iš priesagos į šaknį (2 kirčiuotė → 1); taip kirčiuoti priesagų *-ininkas, -ė* ir *-tuvas* vediniai *pradininkas, šalininkas, kastuvas.*

f) supaprastinus kilnojamojo kirčiavimo modelį (3^{b} kirčiuotė → 2; 3^{4b} kirčiuotė → 3^{b}): *patarlẽ, pãtarlę → patarlė; papuošaláms, pãpuošalus → papuõšalus, patiekaláms, pãtiekalus → patiẽkalus*;

g) pakeitus priesagos priegaidę (1 kirčiuotė → 2); taip kirčiuoti paminėti priesagų *-eiva, -ūnė* vediniai *rašeiva, galūnė, viršūnė*;

h) pakeitus šaknies priegaidę; taip kirčiuoti visi priesagų *-ulys, -inys, -muo* (3^{a} kirčiuotė → 3^{b} – cirkumfleksinė metatonija) vediniai ir *-tas, -tė, -alas* (2 kirčiuotė → 1, 3^{b} kirčiuotė → 3^{a} – akūtinė metatonija) vediniai *apsiaustas, pašvaistė, baltalas.*

Kodifikuojant nurodytų vedinių kirčiavimą, svarstytinas šalutinės akcentinės gretimybės teikimas (VLKK protokoliniu nutarimu ji dažnu atveju pasiūlyta).

3. Priesagų *-auja* ir *-uonis* vedinius *indauja, deguonis, ėduonis* studentai kirčiavo originaliai – atskiras linksnių formas pagal skirtingas kirčiuotes. Šių vedinių kodifikuotos

normos ir reali vartosena neatitinka. (VLKK protokoliniu nutarimu žodžių *indaujà* 3^b, 4, *šunaujà* 3^b, 4 akcentinės gretimybės sukeistos vietomis: dažnesnę kirčiuotę – 4 – pasiūlyta laikyti pagrindine.)

Priesagų *-(i)uonis, -ė* ir *-ininkas, -ė* vedinius *žiniuonis, palikuonis, kaltininkas, apsauginink*as studentai kirčiavo tik pagal pirmąją įteisintą kirčiavimo gretimybę – 2 kirčiavimo tipą. Svarstytinas šalutinės gretimybės būtinumas.

THE ACCENTUATION OF POLYSYLLABIC SUFFIXAL NOUNS IN THE YOUTH SPEECH

Summary

In 2011–2013, in five universities – University of Vilnius, Lithuanian University of Educational Sciences, Vytautas Magnus University, University of Klaipėda and University of Šiauliai – the scientific project "The Youth's Accentuation Tendencies: The Norms of Standard Lithuanian and the Tendencies of Spoken Language Accentuation" was conducted. The aim of the project – to establish the tendencies of accentuation in the youth's language. The data of real usage is necessary while specifying the norms of standard Lithuanian.

The results of accentuation of polysyllabic suffixal nouns are discussed in the present article. The scope of the research – 116 suffixal derivatives. The accentuation norm recorded in the *Dictionary of Contemporary Lithuanian* (7th edition) was taken into consideration. The following conclusions could be drawn:

1. The youth mostly accentuated 40 polysyllabic suffixal nouns (more than 70 per cent of the examples) in accordance to the norm of standard Lithuanian. They are the derivatives of suffixes *-aitis, -ė, -alas, -atis, -ybė, -iena, -ienė, -imas, -ymas, -ymė, -inė(s), -ynė, -ininkas, -ė, -inys, -lis (-lys), -lius, -mena, -menys, -tuvas, -tuvė(s), -ulys, -uma, -umas, -utis.*

2. The youth often accentuated 38 nouns (from 30 / 44,8 per cent till 100 per cent of the examples) in a different way than it is required by the codified norm. The nouns of this group are the derivatives of suffixes *-alas, -ana, -eiva, -ena, -iava, -iena, -ienė, -inė, -ininkas, -ė, -inis, -lė, -liava, -lis, -muo, -tas, -tė, -tojas, -a, -ulys, -umas, -ūnė, -užė.*

3. The accentuation of separate derivatives of non-monosyllabic base stem with suffixes *-ininkas, -ė, -mė, -inė* and the derivatives of monosyllabic base stem with suffixes *-tuvė, -tuvas, -alas, -ininkas, -ė, -imas, -inys* varies: it was accentuated both according to the norm of standard Lithuanian and not according to this norm. In total, 33 nouns possessing one of the mentioned suffixes were analyzed.

4. The codification and real usage do not comply while accentuating the derivatives of suffixes *-auja, -uonis,* and *-(i)uonis, -ė: indauja, deguonis, ėduonis, palikuonis, -ė, žiniuonis, -ė.*

Keywords: accentuation, suffixal derivative, polysyllabic noun, youth's language, standard Lithuanian

Literatūra

Ambrazas Saulius 1993, *Daiktavardžių darybos raida. Lietuvių kalbos veiksmažodiniai vediniai,* Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

Ambrazas Saulius 2000, *Daiktavardžių darybos raida* 2. *Lietuvių kalbos vardažodiniai vediniai,* Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

ATT – Markevičienė Žaneta 1999, *Aukštaičių tarmių tekstai* I, Vilnius: Viniaus universiteto leidykla.

BLKKŽ$_2$ – Mikulėnienė Danguolė, Pakerys Antanas (ats. red.), Stundžia Bonifacas 2008, *Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimo žinynas.* Antrasis, pataisytas, leidimas, Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.

Būga Kazimieras 1958, 1959, 1961, *Rinktiniai raštai* 1–3, parengė Zigmas Zinkevičius, Vilnius: Politinės ir mokslinės literatūros leidykla.

DLKŽ$_7$ – Keinys Stasys (vyr. red.) 2012, *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Septintas pataisytas ir papildytas leidimas, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Girdenis Aleksas, Lina Murinienė 1998, Kirčio atitraukimas iš akūtinių galūnių ir jo raida rytinėje šiaurės žemaičių tarmėje, *Baltistica* 33(2), 167–174.

Grinaveckis Vladas 1975, Dėl naujo požiūrio į kai kuriuos lietuvių istorinės dialektologijos klausimus, *Baltistica* 11(2), 185–200.

Kazlauskaitė Rūta, 2004, Kirčio atitraukimas Surviliškio šnektoje: A. Žirgulio pateikti duomenys ir jų interpretavimas, in Gražina Akelaitienė (ats. red.), *Baltų ir kitų kalbų fonetikos ir akentologijos problemos,* Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.

LKG I – Ulvydas Kazys (vyr. red.) 1965, *Lietuvių kalbos gramatika* 1: *Fonetika ir morfologija (daiktavardis, būdvardis, skaitvardis, įvardis)*, Vilnius: Mintis.

Mažiulis Vytautas 1988, *Prūsų kalbos etimologijos žodynas* 1: A–H, Vilnius: Mokslas.

Mažiulis Vytautas 1993, 1996, *Prūsų kalbos etimologijos žodynas* 2: I–K; 3: L–P, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

MŠT – Leskauskaitė Asta (sud.) 2009, *Marcinkonių šnektos tekstai,* Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Pakerys Antanas 1994, *Akcentologija* 1: *Daiktavardis ir būdvardis*, Kaunas: Šviesa.

Pakerys Antanas 2002, *Akcentologija* 2: *Skaitvardis, įvardis, veiksmažodis, prieveiksmis, dalelytė, prielinksnis, jungtukas, jaustukas, ištiktukas*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Sabaliauskas Antanas 1990, *Lietuvių kalbos leksika,* Vilnius: Mokslas.

Simanavičienė Birutė 1993, Dvejopa [ā, ē] <* -à-, *-è- priegaidė veliuoniečių šnektoje, *Kalbotyra* 42(1), 46–53.

Skardžius Pranas 1996 [1943], *Rinktiniai raštai* 1: *Lietuvių kalbos žodžių daryba,* parengė Albertas Rosinas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

Smoczyński Wojciech 2007, *Słownik etymologiczny języka litewskiego,* Wilno: Vilniaus universiteto leidykla.

Stundžia Bonifacas 1995, *Lietuvių bendrinės kalbos kirčiavimo sistema,* Vilnius: Petro ofsetas.

ŠŠT – Bacevičiūtė Rima (sud.) 2006, *Šakių šnektos tekstai,* Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Urbutis Vincas 2009, *Žodžių darybos teorija,* Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

VAŠ – Kazlauskaitė Rūta, Lapinskienė Lionė, Bacevičiūtė Rima (sud.) 2007, *Vakarų aukštaičiai šiauliškiai,* Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Rūta KAZLAUSKAITĖ
Lietuvių kalbotyros ir komunikacijos katedra
Šiaulių universitetas
P. Višinskio g. 38
LT-76352 Šiauliai, Lietuva
[kazlauskaite@takas.lt]

Vitalija K A P S E V I Č I E N Ė
Klaipėdos universitetas

KAI KURIŲ PRIEŠDĖLINIŲ VEIKSMAŽODŽIŲ KIRČIAVIMO TENDENCIJOS ŠNEKAMOJOJE KALBOJE

Anotacija

Aptariami projekto „Jaunimo kirčiavimo polinkiai: bendrinės kalbos normos ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijos“ duomenys. Jau anksčiau pastebėta tendencija šakninių *ia*-kamienių tvirtagalės šaknies (be balsių kaitos) veiksmažodžių esamojo laiko 3 asmenį (ir kai kurias išvestines formas) kirčiuoti ne pagal bendrinės kalbos normą, t. y. ne šaknyje, o priešdėlyje. Taigi siekiama išsiaiškinti, kokia tokių veiksmažodžių kirčiavimo tendencija jaunimo kalboje.

Pagrindiniai žodžiai: veiksmažodis, priegaidė, kirčio vieta, priešdėlis, šaknis.

Projekte „Jaunimo kirčiavimo polinkiai: bendrinės kalbos normos ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijos“ atkreiptas dėmesys į priešdėlinių šakninių (kitaip – pirminių) veiksmažodžių pagrindines ir kai kurias išvestines (dalyvius, padalyvius) formas (pvz., *nupiešia – nupiešiamas, nupiešiantis, nupiešiant*). Tokie priešdėliniai veiksmažodžiai kirčio vietos atžvilgu kirčiuojami nevienodai. Šnekamojoje kalboje fiksuojami 2 kirčiavimo variantai – ***nu****piešia* ir *nu****ie****šia*. Straipsnyje aptariamas kai kurių esamojo laiko priešdėlinių veiksmažodžių kirčiavimas.

Pastebimas polinkis kirčiuoti ne šaknyje, o priešdėlyje tuo atveju, kai šaknies priegaidė tvirtagalė arba ji sunkiai skiriama (skiemens pagrindą sudarant dvibalsiams *ie*, *uo* ar ilgiesiems balsiams). Apie tai, kad veiksmažodžių, kurių galūnė *-a* po minkštojo priebalsio ir kurie šaknyje neturi balsių kaitos, esamojo laiko 3 asmuo kirčiuojamas priešdėlyje kapsų, pietų aukštaičių, šiauliškių nurodė kalbininkai ir anksčiau (L a i g o n a i t ė 1978, 82; V i t k a u s k a s 1990, 16). Aantano P a k e r i o knygoje *Akcentologija II* pateikiama daug tokio kirčiavimo pavyzdžių iš LKŽ, DrskŽ, o apie jaunimo kirčiavimo polinkius rašoma, kad „dažnai ne pagal b. k. normą kirtis nukeliamas į priešdėlį“, taip kirčiuojama esant ir tvirtagalei šaknies priegaidei, pvz.: *papuõšia – pàpuošia* (16:42), *pašaũkia – pàšaukia* (16:45), ir tvirtapradei (nelengvai skiriamai), pvz.: *įkópia – ĩkopia* (19:42), *iškóšia – ìškošia* (10:21) (2002, 60, 111–112).

Projekte buvo pasirinkta tikrinti 8 minėto tipo veiksmažodžių – *čiuĩlpti, knarkti, kreĩpti, leñkti, piẽšti, puõšti, šaũkti, teĩkti* – pagrindinių ir kai kurių išvestinių formų kirčio vietą.

Peržiūrint surinktus duomenis siekta atsakyti į 3 klausimus:

1. Kiek dažnas rinkimasis kirčiuoti ne šaknyje, o priešdėlyje?
2. Ar kirčio vietos rinkimasis susijęs su skiemens pagrindu (kai tvirtagalė priegaidė aiškiai girdima ir ne)?
3. Ar kirčio vietos rinkimasis susijęs su informanto tarme?

Bendrinėje kalboje pagal dabartinę normą esamojo laiko 3 asmens formą kirčiuoti priešdėlyje galima palyginti labai retai, nes riboja trečioji sąlyga – skiemens vokalizmas (žr. 1 lentelę). Tam, kad galėtume kelti kirtį į priešdėlį, turi būti visos trys sąlygos: ir šaknies priegaidė tvirtagalė arba trumpas skiemuo, ir asmenuotė I arba II, ir skiemens pagrindą turi sudaryti trumpieji balsiai, pvz., *lãka, rãvi, lẽsa, nẽša, sẽmia, rìša, skìria, lùpa, dùria* ir kt. Žinoma, dar reikia pridėti dviejų išimtinių tipų su ilguoju vokalizmu (mišriuoju

dvigarsiu) šaknyje veiksmažodžius, pvz., *ker̃pa, kem̃ša, leñda, vel̃ka, breñda, skreñda; dar̃da, kal̃ba, var̃va* ir kt. Taigi tokių veiksmažodžių, kurie kirčiuojami priešdėlyje[1], yra tikrai ne per daugiausia.

1 lentelė. **Priešdėlinių veiksmažodžių esamojo laiko 3 a. kirčiavimas (b. k. norma)**

	Sąlygos	**Teigiamos**	**Neigiamos**
1	Šaknies priegaidė	**tvirtagalė** arba skiemuo **trumpas**	**tvirtapradė**
2	Asmenuotė	I (-***a***) arba II (-***i***)	III (-***o***)
3	Skiemens pagrindas (vokalizmas)	***trumpieji balsiai (ã, ẽ, ì, ù)***	**ilgieji balsiai, dvibalsiai, mišrieji dvigarsiai**
	Išimtys	***tùri*** ir ***gãli*** su *ne-, te-, nebe-, tebe-*, pvz., *netùri,* bet *pàturi*	2 veiksmažodžių tipai: 1) *pir̃kti* ***per̃ka*** *pir̃ko* 2) *skambė́ti* ***skam̃ba*** *skambė́jo*

Kirčiuojant būtojo kartinio laiko priešdėlines formas reikia laikytis tik dviejų sąlygų (šaknies priegaidės (kaip ir es. l. – tvirtagalė arba skiemuo trumpas) ir asmenuotės (-*ė*, tačiau es. l. būtinai -*a*)[2]. Šnekamojoje kalboje pastebima tendencija vienodinti būtojo kartinio ir esamojo laiko priešdėlinių formų kirčiavimą, t. y. jei *pàšaukė*, tai ir *pàšaukia* (nors pagal bendrinės kalbos normą – *pašaũkia*; plg. *paláukė – paláukia*).

Šiame straipsnyje aptariami esamojo laiko minėto tipo veiksmažodžių, įtrauktų į projekto tyrimą, 3 asmens bei išvestinių formų kirčiavimo rezultatai. Projekto duomenys rodo, kad kirčiuoti 3 asmens formas priešdėlyje yra linkę daugelis informantų (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. **Esamojo laiko 3 a. kirčiavimas (projekto duomenys)**

Kirčiavimo variantai	**Santykis (atsakymų kiekis)**
sutel̃kia *– sùtelkia – sutélkia – sutèlkia*	**74**:133:1:8
nukreĩpia *– nùkreipia – nukrèipia*	**78**:132:1
prišaũkia *– prìšaukia – príšaukia – prišàukia*	**68**:142:1:1
nupiẽšia *– nùpiešia – nupíešia*	**47**:161:1
papuõšia *– pàpuošia – pãpuošia*	**49**:160:1
sučiul̃pia *– sùčiulpia – sučiùlpia*	**38**:171:2
neknar̃kia *– nèknarkia – nẽknarkia*	**35**:175:1
suleñkia *– sùlenkia*	**26**:182

[1] Suprantama, tokių veiksmažodžių ne tik 3 asmuo, bet ir visi kiti asmenys kirčiuojami priešdėlyje.

[2] Būtojo kartinio laiko 3 asmens formos kirčiuojamos priešdėlyje (ne pagal normą) paprastai tik tuo atveju, jei tvirtapradė priegaidė sunkiai girdima, t. y. kai skiemens pagrindą sudaro ilgieji balsiai ar sutaptiniai dvibalsiai *ie*, *uo*. Apie tokių veiksmažodžių esamojo ir būtojo kartinio laikų 3 asmens formų kirčiavimo taisykles bendrinėje kalboje esu rašiusi (žr. literatūros sąraše).

Kirčio vietos pasirinkimo skirtumą geriausiai galima matyti iš procentinės raiškos[3] (žr. 3 lent.).

3 lentelė. **Esamojo laiko 3 a. kirčiavimas**

Pavyzdžiai	Santykis, %
sutẽlkia – *sùtelkia*	**38**:62
nukreĩpia – *nùkreipia*	**37**:63
prišaũkia – *prìšaukia*	**33**:67
nupiẽšia – *nùpiešia*	**23**:77
papuõšia – *pàpuošia*	**23**:77
sučiulpia – *sùčiulpia*	**19**:81
neknarkia – *nèknarkia*	**17**:83
suleñkia – *sùlenkia*	**13**:87
vidurkis	**25:75**

Norminė kirčio vieta, t. y. šaknyje, svyruoja nuo 13% iki 38%, o nenorminė, t. y. priešdėlyje, – nuo 62% iki 87%. Taisyklingiausiai (38%) kirčiuojamas veiksmažodis *sutẽlkia,* netaisyklingiausiai – *sùlenkia* (net 87%). Susumavus visų tirtųjų veiksmažodžių rezultatus, paaiškėjo, kad vidutiniškai net trys ketvirtadaliai 3 asmens formų kirčiuojama priešdėlyje. Taigi tik ketvirtadalis kirčiuojama pagal normą.

Toliau pateikiami neveikiamųjų dalyvių ir padalyvių kirčiavimo duomenys (žr. 4 ir 5 lenteles).

4 lentelė. **Esamojo laiko neveikiamųjų dalyvių kirčiavimas**

Pavyzdžiai	Santykis, %
išpuõšiamas – *ìšpuošiamas*	**57**:43
nukreĩpiamas – *nùkreipiamas*	**42**:58
nukreĩpiamą – *nùkreipiamą*	**46**:54
sušaũkiamas – *sùšaukiamas*	**51**:49
sutẽlkiamos – *sùtelkiamos*	**45**:55
vidurkis	**48:52**

5 lentelė. **Esamojo laiko padalyvių kirčiavimas**

Pavyzdžiai	Santykis, %
išpuõšiant – *ìšpuošiant*	**48**:52
sušaũkiant– *sùšaukiant*	**46**:54
sutẽlkiant– *sùtelkiant*	**46**:54
pakreĩpiant – *pàkreipiant*	**64**:36
vidurkis	**53:47**

[3] Skaičiuojant procentais buvo kreiptas dėmesys tik į kirčio vietą, tad tokie atvejai kaip *pãpuošia* (kai galėjo būti ilginama dėl tarmės įtakos) ar *sučiùlpia* (galbūt žymėjimo klaida) buvo priskaičiuoti atitinkamai prie kirčio vietos priešdėlyje ar šaknyje. Taip skaičiuoti ir kitų lentelių duomenys.

Neveikiamųjų dalyvių taisyklingai ir netaisyklingai kirčiuota apylygiai. Svyravimas labai menkas – skirtumas tarp norminio ir nenorminio kirčiavimo nuo 2% iki 16%. Norminio kirčiavimo dar šiek tiek (vidurkio skirtumas – 4%) mažiau, o štai padalyvių kirčiavimo rezultatai jau rodo norminio kirčiavimo „viršų“ – jau 6% tokio kirčiavimo daugiau nei nenorminio. Ir visai persveriami rezultatai į norminio kirčiavimo pusę suskaičiavus veikiamųjų dalyvių kirčiavimo rezultatus (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. **Veikiamųjų esamojo laiko dalyvių kirčiavimas**

Pavyzdžiai	Santykis, %
nupiẽšiantis – *nùpiešiantis*	**73**:27
nupiẽšianti – *nùpiešianti*	**75**:25
sutẽlkiantis – *sùtelkiantis*	**75**:25
sutẽlkianti – *sùtelkianti*	74:26
prišaũkiantis – *prìšaukiantis*	**69**:31
prišaũkianti – *prìšaukianti*	**26:74**
iškreĩpiantis – *ìškreipiantis*	**77**:23
iškreĩpianti – *ìškreipianti*	**72**:28
išpuõšiantis – *ìšpuošiantis*	**78**:22
išpuõšianti – *ìšpuošianti*	**90**:10
vidurkis	**75:25**

Visų veiksmažodžių veikiamuosius dalyvius informantai kirčiuoja taisyklingiau, išskyrus vieną veiksmažodį *prišaũkti,* būtent mot. g. forma *prìšaukianti* 74% atvejų kirčiuota priešdėlyje (tai net kiek daugiau nei pamatinė 3 a. forma – *prìšaukia* 68%). Daugiausia (net 90%) informantų kirčiavo laikydamiesi taisyklės dalyvį *išpuõšianti*. Apskritai net 75% tokių dalyvių kirčiuojami taisyklingai. Tokių dalyvių taisyklingo ir netaisyklingo kirčiavimo santykis yra atvirkščias pamatinės formos – 3 asmens – kirčiavimo santykiui. Taigi taisyklingo ir netaisyklingo kirčiavimo „svarstyklės“ tarsi išsilygina: **priešdėlyje** 75% kirčiuotų esamojo laiko 3 asmens formų, o **šaknyje** – 75% veikiamųjų dalyvių.

Kirčiavimo šaknyje daugėja išvestinėse formose. Per neveikiamosios rūšies dalyvius, padalyvius, ypač veikiamosios rūšies dalyvius visų formų kirčiavimo **šaknyje** ar **priešdėlyje** santykis lygėja ir tampa apylygis – **58:42%** (vis dėlto 16% daugiau kirčiuojama pagal normą).

Triskart dažniau renkamasi kirčiuoti ne šaknyje, o priešdėlyje 3 asmens formą, matyt, dėl analogijos su būtojo kartinio laiko forma (patogus būtojo kartinio laiko formų kirčiavimas, kai kirtis yra priešdėlyje ir neveikia antrojo nuo galo skiemens dėsnis). Kai forma išvestinė (būtent dalyvių, kurie jau būna nebe triskiemeniai, o keturskiemeniai žodžiai) – kirtis į priešdėlį nebetraukiamas, o kirčiuojama šaknyje, t. y. pagal normą (vėlgi – taip patogiau).

Toliau pateikiami veiksmažodžių *puõšti* ir *šaũkti* visų formų kirčiavimo suvestinės, kad būtų galima palyginti atvejus, kai tvirtagalė priegaidė lengvai ir nelengvai skiriama (žr. 7 ir 8 lenteles)

7 lentelė. **Veiksmažodžio *puošti* įvairių priešdėlinių formų kirčiavimas**

Pavyzdžiai	santykis, %
papuõšia – *pàpuošia*	**23**:77
išpuõšiant – *ìšpuošiant*	**48**:52
išpuõšiamas – *ìšpuošiamas*	**57**:43
išpuõšiantis – *ìšpuošiantis*	**78**:22
išpuõšianti – *ìšpuošianti*	**90**:10
vidurkis	**59:41**

8 lentelė. **Veiksmažodžio *šaukti* įvairių priešdėlinių formų kirčiavimas**

Pavyzdžiai	santykis, %
prišaũkia – *prìšaukia*	**32**:68
sušaũkiamas – *sùšaukiamas*	**46**:54
sušaũkiant – *sùšaukiant*	**46**:54
prišaũkiantis – *prìšaukiantis*	**69**:31
prišaũkianti – *prìšaukianti*	**74**:26
vidurkis	**53:47**

Abiejų lyginamųjų veiksmažodžių rezultatai labai panašūs. Tas pat pasakytina ir apie kitų veiksmažodžių (*kreĩpti, piẽšti, telk̃ti*) duomenis. Taigi galima teigti, kad kirčio vietos rinkimasis nepriklauso nuo tvirtagalės priegaidės suvokimo lengvumo / sunkumo. Tai rodo analogiški duomenys tiek veiksmažodžių *kreipti, telkti, šaukti,* tiek *puošti, piešti.*

Aiškinantis, ar kirčio vietos rinkimasis susijęs su informanto tarme, pasitelkti 3 asmens ir veikiamųjų dalyvių kirčiavimo duomenys naudojantis išsamiosios paieškos sistema. Sistema leido duomenis skirti į 4 grupes pagal anketose nurodytą informantų tarmę[4]: žemaičių (Ž), o aukštaičių smulkiau – vidurio (V), rytų (R) ir pietų (P) patarmes. Visų grupių informantai pirmenybę teikė nenorminiam esamojo laiko 3 asmens kirčiavimui priešdėlyje (žr. 9 lentelę). Kirčiuodami veikiamuosius dalyvius visų grupių informantai pirmenybę teikė norminiam kirčiavimui šaknyje (žr. 10 lentelę).

9 lentelė. **Priešdėlinių veiksmažodžių es. l. 3 asmens kirčiavimo pagal atskiras tarmes duomenys (procentais)**

Pavyzdžiai	**Ž**	**V**	**R**	**P**
pa*puošia*	66	82	74	95
*pa****puo****šia*	**34**	**18**	**26**	**5**
nu*kreipia*	67	60	60	75
*nu****krei****pia*	**33**	**40**	**40**	**25**
*pri****šau****kia*	67	72	63	85
*pri****šau****kia*	**33**	**28**	**37**	**15**
su*telkia*	65	67	60	75

[4] Tiesa, reikėtų pridurti, kad ne visada buvo aišku, ar pats informantas moka tarmiškai, nes dažnas, nurodydamas tėvų ir savo tarmę, prasitardavo pats nelabai mokąs ar beveik nekalbąs tarmiškai.

Pavyzdžiai	Ž	V	R	P
*su**tel**kia*	**35**	**33**	**40**	**25**
***nu**pieša*	66	89	78	70
*nu**pie**ša*	**34**	**11**	**22**	**30**
***ne**knarkia*	83	86	80	90
*ne**knar**kia*	**17**	**14**	**20**	**10**
***su**lenkia*	80	89	94	90
*su**len**kia*	**20**	**11**	**6**	**10**
priešdėlyje **vidurkis šaknyje**	71 **29**	78 **22**	73 **27**	83 **17**

3 asmens kirčiavimo rezultatai rodo, kad iš keturių grupių trys (Ž, R, V) renkasi taisyklingą kirčio vietą šaknyje apylygiai – svyruoja nuo 29% žemaičiai iki 22% vakarų aukštaičiai (duomenys artimi bendram visų apklaustųjų vidurkiui – 25%). Išsiskiria pietų aukštaičiai, kurie tik 17% kirčiuoja šaknyje. Žvelgiant į atskiras leksemas, matyti, kad ir kitų tarmių informantai kai kada gerokai rečiau nei bendrasis vidurkis renkasi kirčiuoti šaknyje, pavyzdžiui, Ž – *ne**knar**kia* 17%, *su**len**kia* 20%, V – *nu**pie**šia, su**len**kia* po 11%, *ne**knar**kia* 14%, R – *su**len**kia* tik 6%, P – *su**len**kia, ne**knar**kia* po 10%, o *pa**puo**šia* tik 5%. Tokį išskirtinį pietų aukštaičių nukrypimą nuo norminio kirčiavimo reikia vertinti atsargiai, nes iš tiesų tarp informantų jų buvo mažiausia (tik 20, plg. rytiečių – 65, vakariečių – 65, žemaičių – 68). Taisyklingiausiai visų tarmių informantai kirčiavo veiksmažodį *nu**krei**pia:* V ir R – po 40%, Ž – 33%, o P – 25%.

10 lentelė. **Priešdėlinių veiksmažodžių veikiamųjų es. l. dalyvių kirčiavimo pagal atskiras tarmes duomenys[5] (procentais)**

Pavyzdžiai	Ž	V	R	P
***iš**puošiantis, -i*	13, 15	30, 7	20, 4	24, 18
*iš**puo**šiantis, -i*	**87, 85**	**70, 93**	**80, 96**	**76, 82**
***iš**kreipiantis, -i*	32, 32	29, 29	24, 26	38, 27
*iš**krei**piantis, -i*	**68, 68**	**71, 71**	**76, 74**	**62, 73**
***pri**šaukiantis, -i*	35, 33	43, 41	29, 23	30, 22
*pri**šau**kiantis, -i*	**65, 67**	**57, 59**	**71, 77**	**70, 78**
***su**telkiantis, -i*	33, 28	28, 26	27, 27	16, 49
*su**tel**kiantis, -i*	**67, 72**	**72, 74**	**73, 73**	**84, 51**
***nu**piešiantis, -i*	21, 17	24, 24	36, 36	24, 18
*nu**pie**šiantis, -i*	**79, 83**	**76, 76**	**64, 64**	**76, 82**
priešdėlyje **vidurkis šaknyje**	27, 25 **73, 75**	31, 25 **69, 75**	27, 23 **73, 77**	26, 27 **74, 73**
priešdėlyje **bendras vidurkis**	26	28	25	26

[5] Į lentelę neįtraukti vieno vidurio aukštaičio mot. g. formos, kirčiuotos galūnėje *iškreipiantì, prišaukiantì, nupiešiantì*, duomenys.

Pavyzdžiai	Ž	V	R	P
šaknyje	74	72	75	74

Visų tarmių informantų veikiamųjų dalyvių kirčiavimo rezultatai labai panašūs – šaknyje kirčiuojama vidurkiui svyruojant nuo 72% iki 75% (atskirų leksemų – nuo 57% iki 96%). Tik vienos kitos leksemos duomenys kiek įvairesni, pvz., tik 51% pietų aukštaičių kirčiavo *sutel̃kianti*, o net 96% rytų aukštaičių – *išpuõšianti*.

Taigi projekto duomenys rodo, kad nėra esminio skirtumo, kurios tarmės informantas kirčiuoja – visų tarmių informantai 72–75% veikiamųjų esamojo laiko dalyvių renkasi kirčiuoti šaknyje, o kirčiuodami 3 asmens formas kiek išsiskiria tik pietų aukštaičiai – jie 8% rečiau nei bendras vidurkis renkasi taisyklingą kirčio vietą šaknyje.

Buvo įdomu sužinoti, kiek informantų buvo tvirtai apsisprendusių ir visų veiksmažodžių esamojo laiko veikiamuosius dalyvius kirčiavo tik vienaip (arba šaknyje, arba priešdėlyje). Atsitiktine tvarka atsirinkus 130 įvairių tarmių informantų duomenis (rankiniu būdu), paaiškėjo, kad visas (10) dalyvio formų vienodai kirčiavo 52 informantai (40%): iš jų **priešdėlyje** kirčiavo tik **4** informantai[6] (8%) (dar **5** informantai tik 1 formą bei **1** informantas 2 formas kirčiavo šaknyje). Visas dalyvio formas **šaknyje** kirčiavo **48** informantai (32%) (dar **15** informantų tik 1 formą bei **14** informantų 2 formas kirčiavo priešdėlyje). Dėl kirčio vietos svyravo 78 informantai (60%). Manau, panašūs rezultatai būtų ir peržiūrėjus visus (šiek tiek per 200 informantų) duomenis. Tad svyruojančių, t. y. vienų veiksmažodžių dalyvius kirčiuojančių priešdėlyje, kitų – šaknyje, yra daugiau nei pusė informantų.

Apibendrinimas

Tirtųjų veiksmažodžių esamojo laiko 3 asmuo triskart dažniau (75%) kirčiuojamas priešdėlyje (ne pagal normą) nei šaknyje. Dabartinė kirčiavimo norma gana gerai išlaikoma (75%) kirčiuojant aptariamųjų priešdėlinių veiksmažodžių veikiamosios rūšies esamojo laiko dalyvių formas. Visus tirtųjų formų kirčiavimo rezultatus apibendrinus išryškėjo apylygis kirčiavimo **šaknyje** ir **priešdėlyje** santykis – **58:42%**. Taigi svarstyti esamojo laiko priešdėlinių veiksmažodžių kirčiavimo normos variantiškumą galima, tačiau įteisinti kirčiavimą ir priešdėlyje[7] (greta *pašaũkia* ir *pàšaukia*) reikėtų nepaskubėti. Gal dar galima jaunimą išmokyti 3 a. kirčiuoti pagal galiojančias taisykles, tiesiog dažniau primenant pasiremti dažno taisyklingai kirčiuojama išvestine veikiamojo dalyvio forma („juk *pašaũkiantis*, tad ir *pašaũkia*“)?

Kirčio vietos rinkimasis nesusijęs su skiemens pagrindu (kai tvirtagalė priegaidė aiškiai girdima ir ne), nes abiem atvejais rezultatai nesiskiria.

Kirčio vietos rinkimasis, galima sakyti, nėra susijęs su informanto tarme (veikiamųjų dalyvių kirčiavimo rezultatai to nerodo – visų tarmių informantai triskart dažniau kirčiuoja pagal normą – šaknyje; pastebėtas tik neryškiai stipresnis pietų aukštaičių informantų polinkis kirčiuojant 3 asmens formas nesilaikyti norminės kirčio vietos).

[6] Tarp jų buvo 2 vakarų aukštaičiai, 1 žemaitis ir 1 rytų / vakarų aukštaitis.

[7] Tai nebūtų koks neįprastas dalyviams kirčiavimas, juk veikiamieji būtojo kartinio laiko dalyviai neišlaiko pamatinės formos kirčio vietos būtent tokiu atveju, pavyzdžiui, *prìšaukė,* bet *prišaũkęs*.

TENDENCIES OF STRESSING SOME OF THE PREFIX VERBS IN SPOKEN LANGUAGE

Summary

Data of the project "Young People Tendencies of Stressing: Standard Language Norms and Spoken Language Tendencies of Stressing" are being discussed. It has already been noticed that there is a tendency to stress the present tense 3rd person (and some derivative forms) of the root *ia*-stem acute root (without vowel change) verbs not according to the standard language norm, i.e. not the root, but the prefix. Therefore, it is sought to ascertain what the tendency of stressing of such v*erbs in the language of young people is.*

8 verbs of the mentioned type have been analyzed*: čiul̃pti, knar̃kti, kreĩpti, leñkti, piẽšti, puõšti, šaũkti, tel̃kti* (eng. *suck, snore, guide, bend, draw, decorate, shout, unite*). The present simple 3rd person of exactly these verbs is three times more likely (75%) to have stress on the prefix (not according to the norm) rather than on the root. The current stressing norm is fairly well-maintained (75%) while stressing the forms of the described prefix verbs active voice present simple tense participles. Having summarized all stressing results of the analyzed forms, one can notice a nearly equal ratio of 58:42% of placing stress on the root and on the prefix.

Keywords: verb, intonation, stress placement, prefix, root.

Literatūra

Aldona Laigonaitė 1978, *Lietuvių kalbos akcentologija*. Vilnius: Mokslas.

Vitalija Kapsevičienė 1995, Dėl priešdėlinių veiksmažodžių kirčiavimo. *Kalbos praktikos problemos*. Klaipėda: KU leidykla, 29–37.

Antanas Pakerys 2002, *Akcentologija II*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

Vytautas Vitkauskas 1990, Dėl tam tikrų priešdėlinių veiksmažodžių kirčiavimo, *Gimtoji kalba*, sąs. 7, 16–17.

Vitalija K A P S E V I Č I E N Ė
Lietuvių kalbos katedra
Klaipėdos universitetas
Herkaus Manto g. 84
LT-92294 Klaipėda, Lietuva
[vitakap@yahoo.com]

Rima B A K Š I E N Ė
Lietuvių kalbos institutas

VAKARŲ AUKŠTAIČIŲ KAUNIŠKIŲ PRIEGAIDŽIŲ AUDICINIAI TYRIMAI

Anotacija

Straipsnyje aprašomi vakarų aukštaičių kauniškių Lukšių šnektos priegaidžių audicinio tyrimo rezultatai. Tyrimas atliktas Šakių rajono Lukšių gimnazijoje. Gimnazistams klausytis ir atpažinti buvo pateiktos minimaliosios žodžių poros su visų garsų klasių – balsių, dvibalsių ir mišriųjų dvigarsių – skirtingomis priegaidėmis, pvz.: *káltas : kal̃tas*, *áukštas : aũkštas*, *kóšė : kõšė*. Parengti minimaliųjų porų rinkiniai, kuriuos sudarė po dešimt žodžių su kiekvienos klasės tiriamaisiais garsais. Tyrimas atliktas du kartus: pirmąjį tiriamuosius žodžius skaitė straipsnio autorė, antrąjį – vietinė moksleivė, gerai mokanti šnektą.

Tyrimo rezultatai patvirtino, kad, kaip ir tikėtasi, mišriųjų dvigarsių ir dvibalsių priegaidės šnektoje neabejotinai skiriamos ir gerai atpažįstamos. Dvibalsių priegaidės atpažintos geriau negu mišriųjų dvigarsių: eksperimente dalyvavę auditoriai teisingai identifikavo 84% žodžių su dvibalsiais ir 78% – su dvigarsiais. Bendrasis atpažinimo procentas abiem atvejais reikšmingai nutolęs nuo kritinės 50% atsitiktinio spėliojimo ribos ir patvirtintas statistiškai vadinamojo *u* kriterijaus vertinimu.

Bendrasis balsių priegaidžių teisingo atpažinimo procentas sudaro 58% atvejų. Nors šis skaičius ir perkopia 50% ribą, tačiau balsių priegaidžių atpažinimas yra problemiškas. Maždaug pusę tirtųjų žodžių auditoriai skyrė labai prastai, jų teisingų atsakymų procentas yra apie 50% arba dar mažesnis. Skirtingos balsių klasės priegaidžių atpažinimui įtakos neturėjo.

Audicinio eksperimento rezultatams neabejotinai turi įtakos diktoriaus pasirinkimas. Skirtingas priegaides turintys žodžiais atpažįstami geriau, kai aiškiau kalbama tarmiškai.

Reikšminiai žodžiai: dialektologija, lietuvių tarmės, vakarų aukštaičiai kauniškiai, priegaidė, audicinis eksperimentas

1. Audicinis (lot. *audicio* ‘klausymas’) eksperimentas kalbotyroje dažniausiai atliekamas norint identifikuoti probleminius garsinius reiškinius. Juo siekiama išsiaiškinti garsinių vienetų skiriamuosius požymius ir nustatyti jų fonologinę galią. Tai gana sudėtingas kalbos tyrimo būdas, kurio rezultatai gali skirtis dėl nevienodo medžiagos parengimo, pateikimo, diktorių ir auditorių socialinio statuso (amžiaus, išsilavinimo, tiriamos kalbos / tarmės mokėjimo laipsnio, požiūrio į tyrimą ir kt. veiksnių), eksperimento atlikimo tvarkos ir rezultatų skaičiavimo bei vertinimo (plačiau žr. G i r d e n i s 2003: 61–64).

Lietuvoje šiuo metodu dažniausiai tiriamas įvairių tarmių (rečiau bendrinės kalbos) segmentinių ir prozodinių vienetų fonologinis savarankiškumas. Audiciniais eksperimentais tirtos tarmių priegaidės ir šalutiniai kirčiai (E i d u k a i t i e n ė 1977: 18–23; K o s i e n ė, G i r d e n i s 1979: 48–56; K o s i e n ė 1982: 61–71; B u k a n t i s 1983: 14–23; K a z l a u s k a i t ė 2002: 116–117; B a c e v i č i ū t ė 2004: 194–195; L e s k a u s k a i t ė 2004: 158–160; Urbanavičienė, Kardelis 2006: 63–82), abejotinų fonemų ar garsinių junginių statusas (K u b i l i ū t ė, G i r d e n i s 1977: 50–57; B u k a n t i s 1979: 23–31; K a č i u š k i e n ė 1983: 24–38; B a c e v i č i ū t ė 2004: 119–120; B a c e v i č i ū t ė, L e s k a u s k a i t ė 2006: 4–9).

Nors lietuvių dialektologai audicinių tyrimų atlikę nemažai, tačiau dažniausiai jais tiriami tie patys skirtingų tarmių elementai ir naudojamasi iš esmės ta pačia metodika. Taip yra greičiausiai todėl, kad dauguma tyrėjų – profesoriaus Alekso G i r d e n i o fonologinės mokyklos atstovai. Identifikuotini žodžiai auditoriams dažniausiai pateikiami poromis sakiniuose, pvz.: *tamsi naktìs buvo* ir *tris naktìs nemigau*. Eksperimento metu klausomasi tik tiriamųjų žodžių, o auditoriai, žiūrėdami į poromis surašytus sakinius, turi atspėti, kurio sakinio žodį girdi. Įprastai žodžių klausomasi keletą kartų, tą pačią porą žodžių prašoma taip pat atpažinti kelis kartus, nuo trijų-penkių iki dešimties. Diktoriais dažniausiai pasirenkami vyresnio amžiaus vyrai, mokantys tarmę, paprastumo sumetimais dažniau naudojamasi magnetofono įrašais negu klausomasi gyvo diktoriaus balso. Dažniausiai naudojama dviejų diktorių įkalbėta medžiaga, rečiau – vieno, trijų, penkių. Kartais diktoriais renkamasi jaunimą, vyresniųjų klasių mokinius. Auditoriais dažniausiai pasirenkami moksleiviai, studentai; rečiau – įvairaus amžiaus ir išsilavinimo žmonės. Jų skaičius labai įvairuoja: nuo penkių iki šimto penkiasdešimt, kai tiriamos kelios moksleivių klasės; paprastai visi jie būna tiriamosios tarmės atstovai. Rezultatų vertinimas irgi visų autorių panašus: atsitiktinio spėliojimo riba laikoma 50 proc. teisingų atsakymų. Kuo toliau nuo šios ribos, tuo rezultatai laikomi patikimesniais. Visuotinai vertinama statistiniu *u* kriterijumi (plačiau žr. B a c e v i č i ū t ė, R i n k a u s k i e n ė, 2009).

2. Lietuvių fonetikų darbuose tradiciškai teigiama, kad vakarų aukštaičiai kauniškiai gana gerai (dažniausiai minimi antroje vietoje po žemaičių) skiria priegaides visų tipų ilguosiuose kirčiuotuose skiemenyse (plg. P a k e r y s 1982, 154). Yra šiek tiek darbų, skirtų kauniškių priegaidžių eksperimentiniams tyrimams (G i r d e n i s, P u p k i s 2000 [1974], 272–283; V a i t k e v i č i ū t ė 1995, 89; B a c e v i č i ū t ė 2004, 79–113; J a r o s l a v i e n ė 2010, 75–85, B a c e v i č i ū t ė, 2011, 13–26; B a k š i e n ė 2012, 293–308; 2013, 24-32; 2013a), tačiau šios tarmės priegaidžių audicinių tyrimų iki šiol atlikta nebuvo.

Pastaruoju metu pasigirsta ir priešingų nuomonių, kad priegaidės pradedamos nebeskirti net tose tarmėse, kurios artimos bendrinei kalbai. Dažniausiai taip teigiama apie jaunesniuosius tarmės atstovus, esą, jie nei patys girdi priegaidžių, nei moka jas deramai ištarti. Kaip priegaidžių niveliacijos pasekmė visuotinai minimi kirčiavimo sistemos pokyčių reiškiniai: koloninis kirčiavimas, kirčiavimo gretybių atsiradimas, kirčiuočių mišimas, nemotyvuotas kirčio atitraukimas (tose tarmėse, kurios įprastai neatitraukia kirčio). Vakarų aukštaičių kauniškių kirčiavimo sistema tradiciškai artimiausia bendrinei kalbai, tačiau minėtųjų reiškinių ir čia, ypač jaunimo kalboje retkarčiais pasitaiko, pavyzdžiui, pasakoma *grìbus* ~ *grybùs*, *kviẽčus* ~ *kviečiùs*, *miẽgu* ~ *miegù*, *rė̂ku* ~ *rėkiù* ir pan. Ar tai susiję su priegaidžių niveliacijos reiškiniais, be išsamesnių tyrimų sunku pasakyti.

Todėl šio straipsnio **tikslas** – aptarti Lukšių šnektos, priklausančios šiaurinei kauniškių daliai, turinčiai bene artimiausią bendrinei kalbai kirčiavimo sistemą, jaunimo priegaidžių audicinio tyrimo[1] rezultatus. Kaip jau minėta, pagrindinis šio tyrimo metodas – **audicinis eksperimentas**, taip pat naudotasi ir **statistiniu metodu**, nes gautieji rezultatai įvertinti statistiškai Alekso G i r d e n i o sukurta kompiuterine programa

[1] Tai pirmasis, galima sakyti, žvalgomasis audicinis VAK priegaidžių tyrimas. Juo labiausiai siekta patikrinti parengtą medžiagą ir atlikimo metodiką. Ateityje numatoma atlikti išsamesnius šio pobūdžio tyrimus.

Ukr2.exe. Programa skaičiuoja audicinių eksperimentų vertinimus vadinamuoju *u* kriterijumi. Pasikliaujamieji intervalai skaičiuojami, remiantis matematinės statistikos formulėmis (K r u o p i s 1977: 177). Pati programa automatiškai pasirenka 50% arba > 66,7% patikimumo lygį.

Lukšių šnekta priklauso šiaurinei vakarų aukštaičių kauniškių daliai, trumpinančiai ilgąsias nekirčiuotas galūnes – pagal Antano S a l i o tarmių skirstymą tai jau būtų veliuoniškių plotas[2]. Kitos svarbesniosios VAK šiaurinės dalies ypatybės, skiriančios ją nuo pietinių šnektų – zanavykų ir kapsų, daugelio autorių (Zinkevičius 1966, 118; LKA 1982, 29, 49, 56, žemėl. 11, 32, 38; Zinkevičius 1994, 29–31; Girdenis, Zinkevičius 2000 [1966], 50; LKTCh 2004, 39–44; VAK 2005, 93–95 ir kt.) minimos šios: turima keturkampė balsių sistema (absoliučioje žodžio pradžioje vartojami ir [a], ir [e] tipo balsiai); siaurasis balsis [e] turi siauresnę distribuciją (įprastai vartojamas tik prieš minkštąjį priebalsį); neilginami akūtinių dvigarsių dėmenys [i], [u]; sistemingai vartojama tęstinė priegaidė – tariant cirkumfleksinius dvibalsius ar dvigarsius, balso spūdis padalijamas abiem dėmenims.

Kaip jau minėta, šių apylinkių priegaidžių audicinių tyrimų išvis nesama, o ir visais kitais eksperimentiniais būdais šiaurinės VAK dalies priegaidės menkai tyrinėtos.

3. Audicinis eksperimentas atliktas Šakių rajono Lukšių V. Grybo gimnazijoje. Jame dalyvavo 18 dešimtos klasės mokinių. Priegaidžių atpažinimas tirtas visų tipų skiemenyse: dvigarsiniuose, dvibalsiniuose ir balsiniuose. Su kiekvienos grupės garsais sugalvota po 10 minimaliųjų porų[3], kurios pateiktos trumpuose sakiniuose, stengtasi, kad jie atitiktų svarbiausias tarmės ypatybes. Pirmiausia parengti diktoriams skirti lapai. Juose sakiniai poromis sudėti pagal atsitiktinių skaičių lentelę[4], jei lentelėje rastas nelyginis skaičius, pirmuoju dėtas akūtinę priegaidę turintis žodis, jei lyginis – cirkumfleksinę. Sakiniai netranskribuoti, užrašyti įprasta rašyba[5], tiriamieji žodžiai sukirčiuoti ir pabraukti. Dvigarsiams atpažinti pateikta tokia medžiaga[6]: *kietas kaip káltas sūris* : *jaučiuosi kaĨltas labai*; *vienas kařtas nemelavo* : *jis dusyk kártas buvo*; *šiandien káršta labai* : *čia vilnos kařšta buvo*; *visas añtis išplyšo* : *graži ántis plaukia*; *kviečių várpas rinkom* : *bažnyčios vařpas skamba*; *reikia meřkt į vandenį* : *ėmė mérkt akį*; *klausyk, nevěřk dėl nieko* : *siūlą nevérk į adatą*[7]; *kampe spìnta stovi* : *greit spiñta tos musės*; *šiandien vìrsiu sriubą* : *tuoj viřsiu iš juoko*; *pernakt kuřpė kažką* : *viena kùrpė sudilo*. Dvibalsiai buvo pateikti tokiuose sakiniuose[8]: *vaikai láido aitvarus* : *galo laĨdo pritrūko*; *viską baltaĨ nudažė* : *duok tai baltái*[9] *karvei*; *šįmet šlapiaĨ augo tos bulvės* : *čia batai šlapiái dienai*; *eik, pasidžiaũk pirkiniu* : *greit pasidžiáuk batus*; *trečias aũkštas įgriuvo* : *tas žmogus áukštas labai*; *greit plaũk į krantą* : *greit pláuk*

[2] Tai pati pirmoji šnekta einant į šiaurę nuo pietinės VAK dalies. Ją dar būtų galima laikyti pereigine šnekta tarp šiaurinių ir pietinių kauniškių, tačiau nekirčiuotų galūnių ilgieji balsiai Lukšių apylinkėse trumpinami beveik sistemingai, su retomis išimtimis, todėl straipsnyje jos priskirtos šiauriniam plotui.

[3] Ankstesniuose audiciniuose eksperimentuose dažniau ta pati pora kartojama 10 kartų.

[4] Žr. Girdenis, 2003.

[5] Transkripcijos atsisakyta todėl, kad mokiniai jos nėra mokęsi, pateikti ja užrašyta medžiagą būtų sudėtinga.

[6] Daugiau porų buvo su dvigarsiais, kurių pirmaisiais dėmenimis eina balsiai *a*, *e*, tokių žodžių pavyko daugiau surasti. Su pirmaisiais dėmenimis *i*, *u* buvo tik trys poros žodžių.

[7] Šnektoje įprastesnis neiginio galininkas, o ne kilmininkas, todėl tokia konstrukcija ir buvo pateikta.

[8] Dauguma porų buvo su sudėtiniais dvibalsiais, su sutaptiniais *ie*, *uo* surastos tik dvi minimaliosios poros.

[9] Šnektoje mot. g. vns. naudininko formos kirčiuojamos galūnėje.

indus; *jau ráusiu morkų* : *tuoj raũsiu iš gėdos*; *visi gáudė tą vaiką* : *garsiai gaũdė tas varpas*; *graži júosta išausta* : *greit juõsta tas veidas*; *pirštais paliẽsi plaukus* : *eik, palíesi gėlę*. Balsių priegaidės tirtos tokiuose žodžiuose ir sakiniuose: *skani kõšė išvirė* : *kiaurai kóšė tas vėjas*; *vieno lõpo trūksta* : *mama lópo drabužį*; *vakar sė̃jai avižas* : *paruošk sẽjai dirvą*; *ėmė atlė́gt skausmas* : *ėmė atlẽkt paukščių*; *smarkiai rũksta tie dūmai* : *jau rū́gsta kopūstai*; *tau siū́siu kelnes* : *Jonui siũsiu laišką*; *vaikai išdỹksta be darbo* : *greit išdýgsta tos bulvės*; *smarkiai cýpsi viščiukai* : *tuoj cỹpsi iš skausmo*[10]; *jam skýrei pinigus* : *du skỹriai buvo*; *kažkieno kásta į obuolį* : *čia kãsta kažkas*[11].

Diktoriai, žiūrėdami į šiuos sakinius, garsiai skaitė tik tiriamuosius žodžius poromis[12], pvz.: *káltas* : *kal̃tas*; *láido* : *laĩdo*; *kõšė* : *kóšė*. Eksperimentas atliktas du kartus: pirmą kartą žodžius skaitė straipsnio autorė, antrą – viena iš mokinių, abi gerai mokančios tiriamąją šnektą.

Auditoriai prieš akis turėjo lapus su sunumeruotais tais pačiais sakiniais, taip pat pateiktais poromis, kuriose pirmuoju visur buvo akūtinę priegaidę turintis žodis, o antruoju – cirkumfleksinę. Jie klausėsi tik tiriamųjų žodžių ir skaičiais turėjo pažymėti, kurio sakinio žodį girdi. Tarkim, šimtu procentų teisingi dvigarsių tyrimo rezultatai turėjo atrodyti šitaip: 1–2, 2–1, 1–2, 2–1, 1–2, 2–1, 2–1, 1–2, 1–2, 2–1. Prieš klausymąsi mokiniams buvo paaiškintas tyrimo tikslas ir eiga, prisiminti lietuvių kalbos priegaidžių požymiai.

4. Visų eksperimento metu klausytų porų teisingo atpažinimo skaičius ir procentus[13] matome 1–3-oje lentelėse. Joje žodžiai pateikti prastėjančio atpažinimo tvarka pagal bendrąjį pirmojo ir antrojo bandymo rezultatą, iš dviejų bandymų paryškintas tas atvejis, kai buvo atpažinta daugiau žodžių.

1 lentelė. **Atskirų porų dvigarsių priegaidžių atpažinimo tyrimo duomenys**

Dvigarsiai			
Pavyzdys	Teis. atsakymų	I bandymas	II bandymas
káršta : karšta	34 / 94%	17 / 94%	17 / 94%
nevérk : nevẽrk	32 / 89%	15 / 83%	**17 / 94%**
ántis : añtis	31 / 86%	14 / 78%	**17 / 94%**
káltas : kal̃tas	30 / 83%	**18 / 100%**	12 / 67%

[10] Skaitant šios sakinių poros žodžius, diktoriui galėjo būti tiek keblu teisingai pateikti pavienio žodžio reikšmę. Sakinio *tuoj cỹpsi iš skausmo* veiksmažodis kai kurių informantų galėjo būti suprastas kaip esamojo laiko forma. Vis dėlto nesant tinkamesnių minimaliųjų porų, tenkinamasi ir šiais rezultatais.

[11] Minimaliųjų porų beveik nesama su žemutinio pakilimo balsiais, pavyko surasti tik vieną, nors šiek tiek ir dirbtinai atrodančią. Vertinant rezultatus, atsižvelgtina ir į tai, kad daugelyje lietuvių šnektų padėtinio ilgumo balsiai *a, e* gali būti ištariami šiek tiek trumpėliau negu istorinio ilgumo *ą, ę*. Žemutinio padėtinių ilgumo balsių tvirtagalė priegaidė taip pat neretai realizuojama trumpesniu, šiek tiek staigesniu alotonu, kuris daugelio dialektologų darbuose žymimas vidurinės priegaidės ženklu.

[12] Tenka pripažinti, kad taip skaityti tik reikiamus žodžius labai sudėtinga, ypač su tiriamaisiais balsiais. Ateityje eksperimentą numatoma pakartoti su magnetofono įrašais, kur reikalingi žodžiai būtų iškirpti iš viso sakinio.

[13] Skaičiuota kartu pirmojo ir antrojo bandymo rezultatai, iš viso buvo 36 atsakymai, teisingų atsakymų procentas skaičiuotas nuo jų. Manytina, kad toks kiekis per mažas statistiniam vertinimui, todėl *u* kriterijaus reikšmės šiuo atveju nebuvo skaičiuota.

Dvigarsiai			
Pavyzdys	Teis. atsakymų	I bandymas	II bandymas
spìnta : spiñta	29 / 81%	12 / 67%	**17 / 94%**
kártas : kařtas	27 / 75%	**14 / 78%**	13 / 72%
várpas : vařpas	27 / 75%	13 / 72%	**14 / 78%**
mérkt : meřkt	27 / 75%	11 / 61%	**16 / 89%**
kùrpė : kuřpė	24 / 67%	8 / 44%	**16 / 89%**
vìrsiu : viřsiu	19 / 53%	**11 / 61%**	8 / 44%

Vertinant atskirų porų dvigarsių atpažinimo rezultatus (žr. 1 lentelę), galima pasakyti, kad daugeliu atvejų jie atitinka lauktąsias tendencijas. Geriau skirtos poros, kurių pirmieji dėmenys yra balsiai *a*, *e*. Daugumos porų teisingo atpažinimo procentas gerokai viršija 50% atsitiktinio spėliojimo ribą. Geriausiai skirtos dvigarsių poros: *káršta* : *kařšta* (net 34 teisingi atsakymai iš 36, arba 94%), *nevérk : neveřk* (32/89%) ir *ántis : añtis* (31/86%). Dvigarsių su pirmaisiais dėmenimis bendrasis teisingo atpažinimo procentas sudaro 82% žodžių, taigi šios grupės dvigarsių priegaidės neabejotinai gerai girdimos.

Iš dvigarsių grupės natūraliai blogiausiai atpažintos poros, kurių pirmieji dėmenys yra balsiai *i*, *u*: *vìrsiu : viřsiu* (19 teisingų atsakymų iš 36, arba 53%, teisingų atsakymų procentas menkai teperkopia 50%) ir *kùrpė : kuřpė (*24/67%). Netikėtas tik vienas dvigarsių atvejis: labai aukštai atsidūrė pora *spìnta : spiñta* (net 29 teisingi atsakymai, kurie sudaro 81%), aplenkusi net tris poras su dėmenimis *a*, *e*. Kokiais nors fonetiniais garsų dėsningumais šis atvejis sunkiai paaiškinamas, greičiausiai tai atsitiktinis atvejis. Tarp dvigarsių su pirmaisiais dėmenimis *i, u* iš viso teisingai buvo identifikuota 67% atvejų, taigi galima teigti, jog ir šios grupės priegaidės yra girdimos ir skiriamos[14].

Lentelėje taip pat matyti ir tai, jog daugiau porų teisingai buvo identifikuota antruoju atveju, kai žodžius skaitė mokinė, labiau kalbėjusi bendrine kalba ir aiškiau pabrėžusi tariamų žodžių priegaides.

2 lentelė. **Atskirų porų dvibalsių priegaidžių atpažinimo tyrimo duomenys**

Dvibalsiai			
Pavyzdys	Teis. atsakymų	I bandymas	II bandymas
ráusiu : *raũsiu*	33 / 92%	**17 / 94%**	16 / 89%
pláuk : *plaũk*	33 / 92%	15 / 83%	**18 /100%**
baltái : *baltaĩ*	32 / 89%	**18 / 100%**	14 / 78%
gáudė : *gaũdė*	32 / 89%	**17 / 94%**	15 / 83%
pasidžiáuk: *pasidžiaũk*	32 / 89%	15 / 83%	**17 / 94%**
láido : *laĩdo*	31 / 86%	15 / 83%	**16 / 89%**
áukštas : *aũkštas*	31 / 86%	15 / 83%	**16 / 89%**
júosta : *juõsta*	29 / 81%	14 / 78%	**15 / 83%**

[14] Vis dėl to ateityje, rengiant išsamų kauniškių priegaidžių aprašą, numatoma audicinių tyrimų su šiais dvigarsiais atlikti daugiau. Iš klausos šios grupės dvigarsių priegaidžių skirtumas dėl šnektoje egzistuojančio tęstinio alotono girdimas menkiau.

Dvibalsiai			
Pavyzdys	Teis. atsakymų	I bandymas	II bandymas
šlapiái : *šlapiaĩ*	28 / 78%	14 / 78%	14 / 78%
palíesi : *paliẽsi*	20 / 56%	7 / 39%	**13 / 72%**

Dvibalsių stulpelio (žr. 2-ią lentelę) viršuje taip pat atsidūrė poros su pirmuoju dėmeniu *a – ráusiu* : *raũsiu* (33/92%), *pláuk* : *plaũk* (33/92%) ir *baltái* : *baltaĩ* (32/89%). Iš viso dvibalsiai su pirmaisiais dėmenimis *a, e* teisingai atpažinti 88% žodžių, tai labai aukštas procentas, šios grupės dvibalsių priegaidės buvo atskirtos geriausiai iš visų tirtųjų atvejų.

Blogiausiai, kaip ir tikėtasi, atpažinta pora su sutaptiniu dvibalsiu *ie*[15] – *palíesi* : *paliẽsi* (20 teisingų atsakymų, kurie sudaro 56%). Kitų blogiausiai identifikuotų porų atpažinimo procentas pakankamai aukštas. Antroje vietoje nuo galo gana netikėtai liko *šlapiái* : *šlapiaĩ* (28/78%) ir stebėtinai puikiai atskirta pora su sutaptiniu *uo – júosta* : *juõsta* (29/81%). Bendrasis sutaptinių dvibalsių teisingo atpažinimo procentas sudaro 67% atvejų, taigi galima sakyti, kad bent jau tirtųjų žodžių su šiais dvibalsiais priegaidės irgi buvo atskirtos[16].

Kaip ir dvigarsių, taip ir dvibalsių atveju žodžiai buvo geriau atpažįstami antruoju bandymu, skaitant mokinei, kai dvibalsių priegaidės buvo ryškiau akcentuotos.

3 lentelė. **Atskirų porų balsių priegaidžių atpažinimo tyrimo duomenys**

Balsiai			
Pavyzdys	Teis. atsakymų	I bandymas	II bandymas
skýrei : *skỹriai*	28 / 78%	**16 / 89%**	12 / 67%
séjai : *sẽjai*	27 / 75%	**15 / 83%**	12 / 67%
kóšė : *kõšė*	24 / 67%	**14 / 78%**	10 / 56%
cýpsi : *cỹpsi*	23 / 64%	**15 / 83%**	8 / 44%
siū́siu : *siũsiu*	22 / 61%	**13 / 72%**	9 / 50%
atlégt : *atlẽkt*	19 / 53%	**11 / 61%**	8 / 44%
kásta : *kãsta*	19 / 53%	9 / 50%	**10 / 56%**
išdýgsta : *išdỹksta*	18 / 50%	7 / 39%	**11 / 61%**
lópo : *lõpo*	17 / 47%	**9 / 50%**	8 / 44%
rū́gsta : *rũksta*	12 / 33%	6 / 33%	6 / 33%

Balsių priegaidžių atpažinimo procentai daug mažesni (žr. 3-ą lentelę). Atsitiktinio spėliojimo 50% teisingų atsakymų ribą žymiau viršija tik apie pusė klausytų porų. Geriausiai atpažinta buvo žodžių pora *skýrei* : *skỹriai* (28 teisingi atsakymai iš 36, kas sudaro 78%), toliau eina *séjai* : *sẽjai* (27/75%) ir *kóšė* : *kõšė* (24/67%). Apatinėje lentelės dalyje esančių porų procentas vos perkopia kritinę ribą, o paskutinės trys iš viso negali

[15] Kadangi auditoriai buvo moksleiviai, šiame tyrime laikytasi tradicinio požiūrio ir garsai *ie*, *uo* pateikti klausytojams prie dvibalsių klasės. Todėl ir jų atpažinimo rezultatai aptariami kartu su dvibalsiais; jei šie garsai būtų aptarti kartu su balsiais, dvibalsių atpažinimo procentas būtų dar šiek tiek gerėlesnis.

[16] Ateityje numatoma atlikti daugiau audicinių tyrimų ir su sutaptinių dvibalsių priegaidėmis.

būti vertinamos kaip teisingai identifikuotos, jų teisingų atsakymų procentai labai maži: *rúgsta* : *rũksta* (12 teisingų atsakymų iš 36, kas sudaro vos 33%), *lópo* : *lõpo* (17/47%) ir *išdýgsta* : *išdỹksta* (18/50%). Akivaizdžiai matyti ir tai, kad žodžiai buvo daug geriau atpažinti pirmuoju bandymu, skaitant straipsnio autorei.

5. Žvelgiant į apibendrintus tyrimo rezultatus (žr. 4 lentelę), galima teigti, jog auditoriai geriausiai skyrė dvibalsių priegaides – teisingai atpažinta beveik 82% (skaitant straipsnio autorei) ir 86% (skaitant mokinei) atvejų. Tai šiek tiek netikėtas rezultatas, prieš pradedant tyrimą tikėtasi, kad geriausiai bus girdimos mišriųjų dvigarsių priegaidės, nes jų dėmenys juntami aiškiausiai. Statistinis dvibalsių bendrųjų rezultatų vertinimas taip pat rodo, jog teisingų atsakymų procentas reikšmingai nutolęs nuo atsitiktinio spėliojimo ribos – *u* kriterijaus reikšmė didesnė už tikimybės reikšmę u_a, patikimumo lygmuo aukštas. Abiem atvejais teisingų atsakymų procentas gerokai viršija ne tik 50%, bet ir 66,7% ribą.

4 lentelė. **Apibendrinti priegaidžių atpažinimo tyrimo duomenys**[17] **ir vertinimas *u* kriterijumi**[18]

Pavyzdys	n_1	n	p (%)	pasikl. int. (95%)	$u \gtrless u_a$	P
dvigarsiai 1	133	180	73,9	66,8 ÷ 80,2	6,68 [1/2] > 3,29 (didelis skirtumas)	0,001
dvigarsiai 2	148	180	82,2	75,8 ÷ 87,5	4,84 [2/3] > 3,29* (nepaprastai didelis skirtumas)	0,001
dvibalsiai 1	147	180	81,7	75,2 ÷ 87,1	4,64 [2/3] > 3,29* (nepaprastai didelis skirtumas)	0,001
dvibalsiai2	154	180	85,6	79,5 ÷ 90,4	6,05 [2/3] > 3,29* (nepaprastai didelis skirtumas)	0,001
balsiai 1	115	180	63,9	56,4 ÷ 70,9	3,78 [1/2] > 3,29 (didelis skirtumas)	0,001
balsiai 2	94	180	52,2	44,7 ÷ 59,7	0,6 [1/2] < 1,96 (nepakankamas skirtumas)	0,05

Panašūs, tik šiek tiek blogesni, mišriųjų dvigarsių priegaidžių atpažinimo rezultatai – jų teisingai atpažinta atitinkamai 74% ir 82% atvejų. Šie duomenys taip pat patvirtinti *u* kriterijaus reikšmėmis: pirmojo bandymo rezultatas viršija 50%, o antrojo – 66,7% ribą. Tiek dvibalsių, tiek dvigarsių priegaidžių skyrimas nekelia abejonių. Pravartu pastebėti, jog auditoriai abiem atvejais geriau atpažino antrojo bandymo (skaitant mokinei) žodžius. Manytina, kad ji ne taip aiškiai kalbėjo tarmiškai, beveik bendrine kalba, todėl jai skaitant

[17] Lentelėje duomenys pateikti tokia tvarka, kokia ir buvo klausytasi – dvigarsiai, dvibalsiai, balsiai.

[18] Simbolių reikšmės: n_1 – teisingų atsakymų skaičius, n – bendras atsakymų skaičius, p – teisingų atsakymų procentas, *pasikl. int.* – pasikliaujamasis intervalas, P – patikimumo lygmuo. Simboliu * pažymėtais atvejais *u* kriterijaus reikšmė skaičiuota lyginant su 66,7% kritine riba, kitais – su 50% riba.

menkiau girdėjosi tęstinė priegaidė[19]. Tai galėjo lemti geresnį atpažinimo rezultatą. Dėl tęstinės priegaidės akūtinė ir cirkumfleksinė šnektos dvibalsių ir dvigarsių priegaidės labiau supanašėja, menkiau girdimas jų skirtumas[20].

Prasčiausiai, kaip ir tikėtasi, atpažįstamos ilgųjų balsių priegaidės. Šį kartą pirmojo bandymo (skaitant straipsnio autorei) rezultatas daug geresnis – teisingai identifikuota 64% atvejų, jie reikšmingai nutolę nuo 50% atsitiktinio spėliojimo ribos, *u* kriterijaus reikšmė didesnė už tikimybės reikšmę. Deja, eksperimentą atliekant antrą kartą, kai diktore buvo mokinė, atpažinta tik 52% atvejų, kurių nepakanka priegaidžių skyrimui patvirtinti. Iš klausos atrodo, kad ir šį kartą mokinė labiau kalbėjo bendrine kalba, priegaidės šiuo buvo ištartos daug blankiau, todėl auditoriai jų ir neatskyrė. Taigi diktoriaus pasirinkimas neabejotinai svarbus veiksnys atliekant tokio pobūdžio audicinius tyrimus.

6. Apibendrinant Lukšių šnektos priegaidžių audicinio tyrimo rezultatus, galima įžvelgti šias svarbiausias tendencijas.

Mišriųjų dvigarsių ir dvibalsių priegaidės šnektoje neabejotinai skiriamos ir gerai atpažįstamos. Dvibalsių priegaidės atpažintos geriau negu mišriųjų dvigarsių: eksperimente dalyvavę auditoriai teisingai identifikavo 84% žodžių su dvibalsiais ir 78% – su dvigarsiais. Bendrasis atpažinimo procentas abiem atvejais reikšmingai nutolęs nuo kritinės 50% atsitiktinio spėliojimo ribos ir patvirtintas statistiškai vadinamojo *u* kriterijaus vertinimu.

Priegaidės patikimai atpažintos abiejose tirtų dvigarsių grupėse – tiek su pirmaisiais dėmenimis *a, e* (teisingai identifikuota 82% atvejų), tiek su *i, u* (67% atvejų). Iš visų tirtųjų garsų klasių aiškiausiai atskirtos sudėtinių dvibalsių priegaidės (teisingo atpažinimo procentas sudaro net 88% atvejų). Sutaptinių dvibalsių priegaidės taip pat girdėtos gana gerai (67% atvejų).

Bendrasis balsių priegaidžių teisingo atpažinimo procentas sudaro 58% atvejų. Nors šis skaičius ir perkopia 50% ribą, tačiau balsių priegaidžių atpažinimas yra problemiškas. Maždaug pusę tirtųjų žodžių auditoriai skyrė labai prastai, jų teisingų atsakymų procentas yra apie 50% arba dar mažesnis. Skirtingos balsių klasės priegaidžių atpažinimui įtakos neturėjo.

Audicinio eksperimento rezultatams neabejotinai turi įtakos diktoriaus pasirinkimas. Skirtingas priegaides turintys žodžiais atpažįstami geriau, kai aiškiau kalbama tarmiškai.

[19] Įprastai jaunimo kalboje tarminės ypatybės gana gerai girdimos, kartais netgi geriau negu vyresniųjų kalbėtojų. Tačiau kalbėjimą bendrine kalba eksperimento metu greičiausiai lėmė pamokos situacija.

[20] Netgi tiriant šių garsų klasių priegaides instrumentiniais metodais, jų skirtumus nustatyti buvo gana keblu. Iš klausos skirtumas tarsi ir girdimas, tačiau išskirti jų požymius buvo nelengva (plačiau žr. B a c e v i č i ū t ė, 2004).

AUDITIVE ANALYSIS OF THE WEST AUKSHTAITIAN OF KAUNAS SYLLABLE ACCENTS

Summary

Article describes results of an auditive analysis that focused on syllable accents of one sub-dialect belonging to the West Aukshtaitian of Kaunas dialect. Research was made on representatives of the sub-dialect – how schoolchildren of higher classes hear and recognise vowel, diphthong and semi-diphthong accents (eg. *káltas* 'chisel' : *kal̃tas* 'guilty', *áukštas* 'high' : *aũkštas* 'storey', *kóšė* 'filtered' : *kõšė* 'porridge'). Material was collected at the School of Luksiai in the Sakiai district.

Research results revealed that diphthong and semi-diphthong accents were distinguished and recognized quite well. Diphthong accents were recognized better comparing to semi-diphthong accents: the participating auditors identified well 84% of the words with diphthongs and 78% of the words with semi-diphthongs.

Total percent of correct identification of the vowel accents comprised 58%. Recognition of the vowel accents is problematic. Auditors hardly distinguished about half of the words; percentage of the correct answers is about 50% or less.

Keywords: dialectology, Lithuanian dialects, West aukshtaitian sub-dialect of Kaunas, syllable accent, auditive experiment.

Literatūra

Bacevičiūtė Rima 2004, *Šakių šnektos prozodija ir vokalizmas*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.

Bacevičiūtė Rima 2011, Vakarų aukštaičių kauniškių monoftongų priegaidžių fonetiniai požymiai. – *Baltistica*, VII priedas, 13–26.

Bacevičiūtė Rima, Leskauskaitė Asta 2006, Dėl šiaurės panevėžiškių „murmamųjų" balsių (eksperimentinis tyrimas). – *Žmogus ir žodis / Didaktinė lingvistika* 8. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 4–9.

Bacevičiūtė Rima, Rinkauskienė Regina 2009, Audicinis eksperimentas dialektologijoje: privalumai ir trūkumai (rytų aukštaičių uteniškių vietininkų priegaidžių tyrimų medžiaga). – *Garsas ir jo tyrimo aspektai: metodologija ir praktika = Sound and its Research Aspects: Methodology and Practice*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 70–87.

Bakšienė Rima 2012, Marijampolės šnektos ilgųjų balsių priegaidės: kokybiniai požymiai. – *Baltistica* 47 (2), 293–308.

Bakšienė Rima 2013, Marijampolės šnektos dvibalsių priegaidės: pagrindinio tono ir intensyvumo požymiai. – *Lituanistica* 59, 1(91), 24–32.

Bakšienė Rima 2013a, Marijampolės šnektos dvibalsių priegaidžių kiekybiniai požymiai. – *Žmogus ir žodis / Didaktinė lingvistika* 15 (1). Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas, 19–26.

Bukantis Jonas 1979, Pietų žemaičių diftongoidų i^{i}, $ū^{u}$ (= bk. *ie*, *uo*) fonetinės ypatybės. – *Kalbotyra* 30 (1), 23–31.

Bukantis Jonas 1983, Fonologiniai šalutiniai kirčiai ir kirčio tipai pietų žemaičių varniškių tarmėje. – *Kalbotyra* 34 (1), 14–23.

Eidukaitienė E. V. 1977: Kupiškėnų monoftongų priegaidės (audicinis tyrinėjimas). – *Kalbotyra* 28 (1), 18–23.

Girdenis Aleksas 2003, *Teoriniai lietuvių fonologijos pagrindai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Girdenis Aleksas, Pupkis Aldonas 2000 [1974], Pietinių vakarų aukštaičių priegaidės. – Aleksas Girdenis. *Kalbotyros darbai 1: 1962-1974*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 272–283.

Girdenis Aleksas, Zinkevičius Zigmas 2000 [1966], Dėl lietuvių kalbos tarmių klasifikacijos. – Aleksas Girdenis. *Kalbotyros darbai 1: 1962–1974*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 44–55.

Jaroslavienė Jurgita 2010, *Rytinių kauniškių Prienų šnektos fonologija (daktaro disertacija)*. Vilnius: Vilniaus universitetas.

Kačiuškienė Genovaitė 1983, Šiaurės panevėžiškių murmamųjų balsių fonetinės ypatybės, distribucija ir fonologinė interpretacija. – *Kalbotyra* 34 (1), 24–38.

Kazlauskaitė Rūta 2002, *Pašušvio šnektos fonologinė sistema: vokalizmas ir prozodija (daktaro disertacija, rankraštis)*. Vilnius: Vilniaus universitetas.

Kosienė Otilija 1982, Rytų aukštaičių uteniškių monoftongų priegaidės. – *Kalbotyra* 33 (1), 61–71.

Kosienė Otilija, Girdenis Aleksas 1979, Fonologinis šalutinis kirtis rytų aukštaičių uteniškių tarmėje. – *Kalbotyra* 30 (1), 48–56.

Kubiliūtė Regina, Girdenis Aleksas 1977, Šiaurės žemaičių afrikatų ir heteromorfeminių *T–S* tipo junginių akustinės ir audicinės ypatybės. – *Kalbotyra* 28 (1), 50–57.

Leskauskaitė Asta 2004, *Pietų aukštaičių vokalizmo ir prozodijos bruožai*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.

LKA 1982, *Lietuvių kalbos atlasas, T. 2, Fonetika*. Vilnius: Mokslas.

LKTCh 2004, *Lietuvių kalbos tarmių chrestomatija*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.

Pakerus Antanas 1982, *Lietuvių bendrinės kalbos prozodija*. Vilnius: Mokslas.

Urbanavičienė Jolita, Kardelis Vytautas 2006, Rytų aukštaičių vilniškių ilgųjų balsių priegaidžių audicinis tyrimas. – *Acta Linguistica Lithuanica* 54, 63–82.

Vaitkevičiūtė Valerija 1995, *Bendrinės lietuvių kalbos priegaidės*. Vilnius: Enciklopedija.

VAK 2005, *Vakarų aukštaičiai kauniškiai ir Klaipėdos krašto aukštaičiai*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.

Zinkevičius Zigmas 1966, *Lietuvių dialektologija*. Vilnius: Mintis.

Zinkevičius Zigmas 1994, *Lietuvių kalbos dialektologija*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

Rima B A K Š I E N Ė
Kalbos istorijos ir dialektologijos skyrius
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5
LT-10307 Vilnius, Lietuva
[rima.baksiene@leu.lt]

Evaldas Š V A G E R I S
Vilniaus universitetas

MONOFTONGŲ PRIEGAIDŽIŲ SKIRTUMAI JAUNIMO KALBOJE

Anotacija

Pasitelkus instrumentinius ir statistinius metodus šiuokart bandyta užčiuopti akustinių parametrų (pagrindinio tono, intensyvumo ir trukmės) sąlygojamus ilgųjų monoftongų ir poliftongų *ie, uo* skirtumus. Orientuotasi į jaunąją kartą, kurią reikėtų laikyti bendrinės kalbos dabartimi ir ateitimi. Atliktas tyrimas iš esmės patvirtina šį klausimą anksčiau tyrinėjusių fonetikos specialistų įžvelgtas tendencijas. Instrumentinė analizė nerodo aiškios ilgųjų balsių ir *ie*, *uo* priegaidžių opozicijos ir suponuoja aukštą jų niveliacijos laipsnį. Straipsnyje mėginta priegaides įvertinti akustinių požymių (pagrindinio tono ir intensyvumo) koreliacijos aspekte. Kelta darbinė hipotezė, kad priegaidžių relevantiškumas galėtų būti sąlygojamas nevienodos pagrindinio tono ir intensyvumo kreivių viršūnių iškilimo vietos (balsio pradžios, vidurio, pabaigos), tačiau dėl didelio šių požymių varijavimo iškeltą hipotezę bent jau kol kas tenka atmesti. Statistinis trukmių (santykinės ir absoliučiosios) skirtumų lyginimas taip pat nesuteikia argumentuoto pagrindo kalbėti apie priegaidžių skyrimą. Kai kuriais atvejais apskaičiuoti teigiami statistiniai skirtumo patikimumo indeksai dėl bendrųjų ir individualiųjų (išskirtų pagal informantus) rezultatų neatitikties veikiau aiškinti atsitiktinumu. Galima apibendrintai teigti, kad lietuvių bendrinės kalbos ilgųjų monoftongų ir poliftongų *ie*, *uo* priegaidžių skyrimo klausimas ir toliau išlieka probleminis ir spręstinas papildomais tyrimais.

Pagrindiniai žodžiai: priegaidė, monoftongas, pagrindinis tonas, intensyvumas, trukmė, statistinis kriterijus, bendrinė kalba

Lietuvių bendrinės kalbos ir tarmių priegaidžių skyrimo klausimas keltas ir nagrinėtas didelio būrio Lietuvos mokslininkų. Problemiškiausia jo dalis – priegaidžių skyrimas ilguosiuose balsiuose ir poliftonguose *ie*, *uo*. Skiemenų, kurių branduolį sudaro kirčiuotieji diftongai *a*, *e* + *l*, *m*, *n*, *r*, priegaidės tiek bendrinėje kalboje, tiek tarmėse identifikuojamos kur kas geriau, kadangi pastarųjų skyrimas nulemtas ir kokybinio dvigarsių dėmenų kontrasto. Pasitelkęs substitucijos metodą, A. Pakerys įtikinimai įrodė, kad šis kontrastas dvigarsių priegaidžių suvokimui yra svarbesnis nei visi galimi akustinių požymių (pagrindinio tono, trukmės ir intensyvumo) deriniai (Pakerys 1982, 182–189). Išimtį sudaro dvigarsiai su trumpaisiais aukštutinio pakilimo balsiais *i*, *u*, kuriuos A. Pakerio atlikto eksperimento dalyviai geriau skyrė pagal pagrindinį toną. Mokslininko čia pat pastebėta, kad ši situacija veikiausiai susidarė dėl to, kad bendrinės kalbos norma draudžia ilginti pirmuosius akūtinių *i*, *u* + *l*, *m*, *n*, *r* dėmenis. Šios normos nepaisymo atveju, jo nuomone, ir šių dvigarsių priegaidę pirmiausia lemtų minėtasis dėmenų kontrastas (ten pat). Eksperimentai, atlikti su lietuvių tarmių atstovais, rodo ilgųjų monoftongų ir poliftongų *ie*, *uo* priegaidžių niveliacijos tendenciją, kuri palaipsniui stiprėja einant į rytus nuo žemaičių tarmių. Apie šią niveliaciją mokslinėje literatūroje kalbama jau seniai. Būta nuomonės, kad rytų aukštaičių tarmėse priegaidžių apskritai nelikę (Kazlauskas 2000, 14–15), tačiau šiai nuostatai vėliau oponuota eksperimentiniais tyrimais, kuriais konstatuotas didesnis ar mažesnis priegaidžių skyrimas (Eidukaitienė 1977, Kosienė 1982, Kačiuškienė 1985; 2006, Urbanavičienė, Kardelis 2006; 2011, Bacevičiūtė, Rinkauskienė 2007, 2008). Vieningos nuomonės neturima iki šiol, šiuo klausimu svyruota ir tų pačių mokslininkų (Kačiuškienė, Girdenis 1997). Panaši

situacija konstatuota ir pietų aukštaičių areale (Leskauskaitė 2004). Vakarų aukštaičių arealą sąlygiškai galima laikyti monoftongų priegaidžių niveliacijos izoglosos riba, kadangi pastaroji tarmė atsiduria pereinamoje zonoje tarp žemaičių ir pietinių bei rytinių aukštaičių. Šiaurinėje vakarinių aukštaičių kauniškių dalyje įžvelgiama priegaidžių panašumo bruožų su pietiniais žemaičiais raseiniškiais (Bakšienė 2011). Rytiniame šios tarmės pakraštyje priegaidžių požymiai blankesni ir artimesni pietų aukštaičiams (ten pat.; Jaroslavienė 2010). Priegaidžių distinktyvumo klausimas žemaičių tarmėje, rodos, mažiau problemiškas. Keblumų tyrėjams daugiau kelia ne pats skyrimo faktas, bet akustinių požymių hierarchinis išsidėstymas (Girdenis 1967; 1974; 1996; Girdenis, Kačiuškienė 1997, Remenytė 1994, Atkočaitytė 2002, Murinienė 2007). Bendrinę kalbą instrumentinėmis priemonėmis tyrę mokslininkai, kaip ir tarmių tyrėjai, susidūrė su tais pačiais priegaidžių ir jų požymių indentifikavimo ir interpretavimo sunkumais. Bendrinės kalbos ilgųjų balsių ir poliftongų priegaidžių distinktyvinė galia, sprendžiant iš atliktų darbų, yra nedidelė ir įvardytina kaip neaiški (Laigonaitė 1958, Pakerys 1982, Vaitkevičiūtė 1995, Kudirka 2005). Nežymūs ir dažniausiai statistiškai nepatikimi akustinių požymių skirtumai neleidžia prieiti prie bendresnių išvadų. Kalbamųjų monoftongų ir poliftongų niveliaciją bendrinėje kalboje veikiausiai reikėtų įvardinti kaip dėsningą, kadangi naujausi vakarų aukštaičių kauniškių tarmės – bendrinės lietuvių kalbos pagrindo – prozodijos tyrimai rodo tas pačias monoftongų priegaidžių neskyrimo tendencijas (Bakšienė 2011, 2012). Gaji išlieka A. Pakerio išsakyta pažiūra, kad bendrinės kalbos priegaides skiria ne paskiri akustiniai ar kokybiniai rodikliai, bet visų jų kompleksas, kuriam realizuojantis šie rodikliai gali kompensuoti vienas kitą (Pakerys 1982). A. Girdenio atlikta F. Kuršaičio natomis užrašytųjų priegaidžių rekonstrukcija į pirmąją akustinių požymių hierarchijos vietą iškėlė pagrindinį toną. Priegaides, anot jo, skiriąs nevienodas pagrindinio dažnio intervalas. Kirčiuotų akūtinių skiemenų pagrindinio tono kreivė krinta kvintos intervalu, o cirkumfleksinių, priklausomai nuo skiemens branduolio, tercijos arba kvartos intervalu (Girdenis 2008). Tradiciškai akūtiniai balsiai cirkumfleksinių atžvilgiu fonetiškai apibūdinami kaip garsai, turintys aukštėlesnį ir platėlesnį spektrinį diapazoną, mažesnę trukmę, labiau koncentruotą sklaidą spektre, krintantį resp. kylantį pagrindinį toną, balsio pradžios atžvilgiu anksčiau ir aukščiau iškylančias intensyvumo viršūnes.

Šio straipsnio tikslas – instrumentiniu būdu ištirti ir įvertinti monoftongų priegaidžių niveliacijos laipsnį bendrine kalba kalbančio jaunimo kalboje. Turint omenyje aukščiau išdėstytą situaciją, bergždžia tikėtis akivaizdesnių dėsningumų ir instrumentais užčiuopiamų priegaidžių skirtumų. Ankstyva diglosija, dideli urbanizacijos ir gyventojų migracijos mastai veikiausiai tik spartina šį niveliacijos procesą. Vis dėlto svarbu atsakyti, kuria kryptimi ir kaip progresuoja šis reiškinys. Atsakymams į šiuos klausimus rasti atliktas eksperimentas.

Eksperimento metodika ir eiga. Eksperimentas atliktas remiantis nusistovėjusia, pastarąjį dvidešimtmetį Lietuvos fonetikų naudojama metodika, kuri jau ne kartą aprašyta mokslinėje literatūroje (Girdenis 1974; 1996 ir pan.). Matuoti, lyginti ir statistiškai vertinti pagrindiniai akustiniai parametrai: absoliučioji ir santykinė trukmė, pagrindinio tono ir intensyvumo kreivių viršūnių santykinis iškilimo laikas. Informantais pasirinkti 10 Vilniaus universiteto filologinių specialybių studentų (7 vaikinai ir 3 merginos). Jų amžius eksperimento metu svyravo nuo 19 iki 23 metų. Eksperimente

dalyvavę informantai yra atvykę iš įvairių tarminių plotų: rytų aukštaičių panevėžiškių arealo (informanto gimtasis miestas – Panevėžys) – 1, šiaurės žemaičių telšiškių ploto (Skuodas) – 1, vakarų aukštaičių kauniškių (gimtieji miestai – Prienai ir Kaunas) – 2, o 6 informantai yra gimę Vilniuje (kaip žinome, vilniečiai dėl sociolingvistinių aplinkybių atskiros homogeninės grupės nesudaro). Visų informantų stengtasi kalbėti bendrine kalba. Nepastebėta kitų kalbų akcento ar fiziologinių kalbos padargų defektų. Įrašai daryti kryptiniu studijiniu mikrofonu Vilniaus universiteto Skaitmeninės filologijos centre (įrašymui naudotas nemokamas garso įrašymo programinis paketas Audacity 1.3). Eksperimento dalyvių prašyta kompiuterio ekrane perskaityti 36 skaidres (kiekvieną jų po du kartus, tad tiriamieji žodžiai įskaityti po šešis kartus) su trumpais sakiniais, sudarytais iš 3–4 žodžių. Tyrimui rūpimi žodžiai – šešių porų nariai[1] (*gė́lei* ‚gėlei‘ (gelti) : *gẽlei* ‚gẽlei‘ (gėlė), *rū́ksta* ‚rūgsta‘ (rūgti) : *rūk̃sta* ‚rūksta‘ (rūkti), *vı́ras* ‚výras‘ : *vı̃nas* ‚vỹnas‘, *pó·vas* ‚póvas‘ : *põ·nas* ‚põnas‘, *síena·* ‚síeną‘ : *šiẽna·* ‚šiẽną‘, *kuõdas* ‚kuõdas‘ : *púodas* ‚púodas‘) ekrane pateikti pabraukti (žr. 1 pav.). Prieš įrašo pradžią su informantais šiek tiek pasitreniruota. Aiškiai nusistatyta loginio kirčio vieta, kalbėjimo tempas ir intonacija. Prieš pradedant skaityti balsu, kiekvienas sakinys perskaitytas mintyse (suvokiant jo prasmę). Taip siekta išvengti netolygios intonacijos ir garsų iškraipymo (skiemenavimo, dirbtinių pauzių ir pan.).

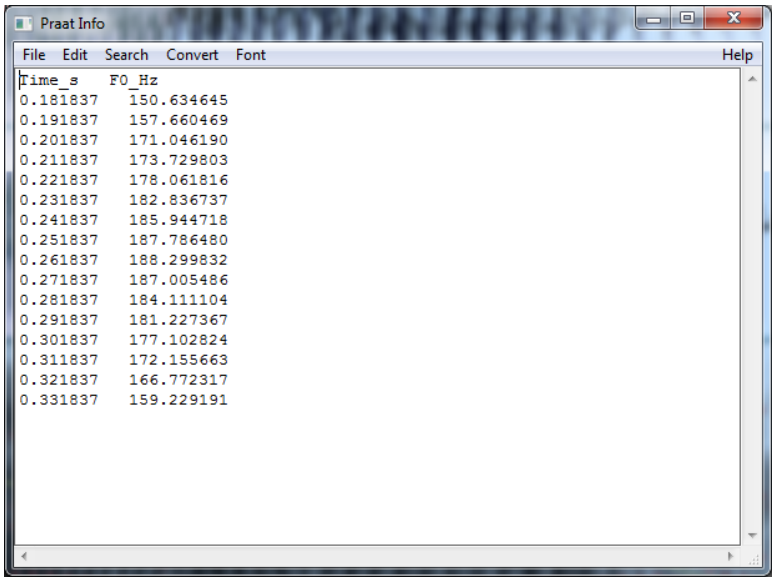

1 pav. **Eksperimentui parengtas sakinys**

Iš įrašų tyrimui reikalingi žodžiai iškirpti ir perkelti į garso analizės programinį paketą Praat (versija 5310). Pažymėjus tiriamojo garso ribas, nustatyta absoliučioji monoftongo/poliftongo, o po to ir viso žodžio trukmė (milisekundėmis). Remiantis šiais dviem matavimais, apskaičiuota santykinė trukmė (pagal formulę (Xs = Xb : Xž).[2] Panašiai gautas pagrindinio tono ir intensyvumo kreivių viršūnių santykinis iškilimo laikas. Jis apskaičiuotas trukmę, kuri gaunama pažymėjus atkarpą nuo balsio pradžios iki viršūnės iškilimo momento, padalinus iš viso balsio trukmės. Techniškai tai atliekama taip: atsidarius darbinį *Praat* langą (komanda *View & Edit*) ir pasižymėjus, tarkime, žodžio *gė́lei* akūtinio *é* ribas, gaunamos skaitlinės pagrindinio tono (komandos: *Pitch* > *Pitch listing*) ir intensyvumo (komandos: Intensity > Intensity listing), reikšmės (žr. 2 pav.).

[1] Iš šešių pasirinktųjų tik dvi poros yra minimaliosios. Siekta parinkti poras, kuriose priegaidės tipas keltų mažiau abejonių. Iš padėties suktasi pasirenkant žodžius, kuriuose tiriamasis balsis buvo tarp panašių priebalsių.

[2] Simbolių reikšmės: Xs – santykinė trukmė, Xb – monoftongo trukmė, Xž – žodžio trukmė.

2 pav. **Pagrindinio tono viršūnės santykinio iškilimo laiko apskaičiavimas**

Greta pastarųjų reikšmių visada pateikiama ir trukmė (paveiksle pažymėta *Time_s*). Pagrindinio dažnio ir intensyvumo taškus programa apskaičiuoja kas dešimt šimtųjų milisekundės. Pavaizduotu atveju pagrindinis tonas apskaičiuotas šešiolikoje taškų. Belieka aukščiausią toną turintį tašką, t.y. jo eilės skaičių (skaičiuojant nuo viršaus), padalinti iš visų taškų skaičiaus. Antrame paveiksle pateiktoje skaitmenų eilėje toks taškas yra devintas (188,299 Hz). Taigi, 9 (kadangi devintas nuo viršaus) /16 (visi matuotos atkarpos taškai) = 0,5625. Kuo gautas rezultatas yra artimesnis nuliui, tuo tiriamosios viršūnės taškas yra arčiau balsio pradžios, ir priešingai, – kuo artimesnis vienetui, tuo arčiau balsio pabaigos. Vadinasi, šiame akūtiniame *é* (‚gélei‘) pagrindinio tono viršūnė iškyla ties balsio viduriu (0,5625 visos balsio tarimo trukmės). Šis būdas leidžia ne tik nustatyti santykinį tiriamųjų požymių viršūnių iškilimo laiką, bet ir suteikia galimybę juos palyginti tarpusavyje, t.y. įvertinti jų tarpusavio koreliaciją. Pats patogiausias metodas šiai koreliacijai iliustruoti yra taškinis grafikas (žr. 1–6 graf.). Kaip ir trukmės atveju, santykinio pagrindinio tono ir intensyvumo viršūnių pasirodymo laiko skirtumai įvertinti statistinės analizės programa.[3]

Trukmė. Gautieji santykinės ir absoliučiosios trukmės statistinio lyginimo rezultatai yra skirtingi ir nevienareikšmiai (žr. 1 ir 2 lent.).

[3] Nuoširdžiai dėkoju Vilniaus universiteto Skaitmeninės filologijos centro programuotojui Mariui Tverijonui už pagalbą rengiant vaizdinę rezultatų pateikimo dalį.

1 lentelė. **Absoliučiosios ilgųjų monoftongų ir poliftongų *ie*, *uo* trukmės statistinis vertinimas**[4]

Priegaidė	n	x̄ (ms)	s (ms)	V (%)	95 % pasikl. int.	t_p><t_a
ẽ	59	0,17	0,02	13,9	0,16 ÷ 0,18	t(58) = 0,671 < t(0,95) = 1,408
é	58	0,17	0,03	16,2	0,17 ÷ 0,18	
uõ	59	0,18	0,03	19,9	0,16 ÷ 0,18	t(59) = 0,478 < t(0,95) = 1,067
úo	60	0,17	0,03	19,6	0,17 ÷ 0,18	
õ	54	0,17	0,03	16,4	0,17 ÷ 0,18	t(53) = 1,020 < t(0,95) = 1,002
ó	54	0,18	0,03	15,9	0,17 ÷ 0,19	
ű́	62	0,13	0,03	20,5	0,12 ÷ 0,14	t(60) = 0,060 < t(0,95) = 1,578
ű̃	60	0,13	0,03	25,8	0,12 ÷ 0,14	
íe	60	0,18	0,03	16,1	0,17 ÷ 0,19	t(59) = 2,323 > t(0,95) = 1,308
iẽ	60	0,17	0,03	15,1	0,16 ÷ 0,17	
ỹ	58	0,15	0,03	19,0	0,14 ÷ 0,15	t(57) = 2,675 > t(0,99) = 1,079
ý	58	0,16	0,03	18,0	0,15 ÷ 0,17	

2 lentelė. **Santykinės ilgųjų monoftongų ir poliftognų *ie*, *uo* trukmės statistinis vertinimas**

Priegaidė	n	x̄	s	V (%)	95 % pasik. int.	t_p><t_a
ẽ	59	0,48	0,04	8,6	0,47 ÷ 0,49	t(58) = 2,799 > t(0,99) = 1,146
é	58	0,46	0,04	8,4	0,45 ÷ 0,47	
uõ	59	0,36	0,04	11,0	0,35 ÷ 0,37	t(59) = 1,541 < t(0,95) = 1,351
úo	60	0,38	0,05	11,0	0,36 ÷ 0,39	
õ	54	0,39	0,04	9,6	0,38 ÷ 0,40	t(53) = 2,694 > t(0,99) = 1,240
ó	54	0,41	0,03	8,2	0,40 ÷ 0,42	
ű́	62	0,29	0,04	14,4	0,28 ÷ 0,30	t(60) = 0,164 < t(0,95) = 1,033
ű̃	60	0,29	0,04	14,7	0,28 ÷ 0,30	
íe	60	0,36	0,04	11,0	0,35 ÷ 0,37	t(59) = 2,399 > t(0,95) = 1,621
iẽ	60	0,35	0,03	9,1	0,34 ÷ 0,35	
ỹ	58	0,33	0,05	15,2	0,32 ÷ 0,34	t(57) = 4,538 > t(0,999) = 1,772
ý	58	0,37	0,04	10,3	0,36 ÷ 0,38	

Absoliučioji tiriamųjų garsų trukmė kur kas labiau varijuoja nei santykinė. Jos variacijos koeficientas (lentelėse pažymėtas simboliu V (%)) visais be išimties atvejais didesnis. Jis vidutiniškai šokteli 7,2 procento. Patikimus absoliučiosios trukmės skirtumus statistinės analizė programa apskaičiavo dviejose porose (*síeną* : *šieną* ir *vỹnas* : *výras*, žr. 2 lent.), o santykinės trukmės lyginimo atveju net keturiose (*gẽlei* : *gélei*, *põnas* : *póvas*, *síeną* : *šieną* ir *vỹnas* : *výras* žr. 3 lent.). Ilgėlesni akūtiniai balsiai. Penkiose porose iš šešių išvardytųjų pastarųjų trukmė buvo didesnė už cirkumfleksinių. Šie rezultatai prieštarauja

[4] Simbolių reikšmės: n – realizacijų skaičius, x̄ – aritmetinis vidurkis, s – standartinis nuokrypis, v – variacijos koeficientas, pasik. int. – pasikliaujamasis intervalas, tp – Studento kriterijau reikšmė, ta – kritinė tikimybės reikšmė.

anksčiau lietuvių fonetikos darbuose nustatytiems cirkumfleksinių balsių polinkiams lenkti akūtinius trukme. Šiuo parametru išsiskiria vidutinio pakilimo balsis *ė*. Šio balsio atotrūkis beveik dešimčia nuošimčių išryškėja santykinės trukmės lyginimo lentelėje. Tiesa, absoliučioji šio balsio trukmė iš bendro konteksto neišsiskiria. Trumpiausiai tarti aukštutinio pakilimo balsiai *ū*. Jų parodytas ir aukščiausias variacijos rodiklis. Kintamos artikuliacijos poliftongų *ie*, *uo* ir santykinė, ir absoliučioji trukmė, sprendžiant iš vidurkių, yra ganėtinai panaši.

3 lentelė. **Opozicijų statistinis patikimumas (trukmių lyginimas)**[5]

Informantas	ý–ỹ opozicijos statistinis patikimumas		íe–iẽ opozicijos statistinis patikimumas		ó–õ opozicijos statistinis patikimumas	
Eil. nr.	absoliuti trukmė	santykinė trukmė	absoliuti trukmė	santykinė trukmė	absoliuti trukmė	santykinė trukmė
1	+	+	–	+	–	–
2	–	+	–	–	–	+
3	+	+	–	–	–	–
4	–	–	–	–	–	–
5	+	–	–	+	–	–
6	–	–	+	+	–	–
7	–	–	+	+	–	–
8	–	+	+	–	–	+
9	–	+	–	+	–	–
10	–	–	–	–	+	+

Vis dėlto šie rezultatai laikytini netiksliais ir atsitiktiniais dėl vienos priežasties – atskirai paimtų (išskirtų pagal kiekvieną informantą) statistinio patikimumo kriterijaus rodiklių prieštaravimo bendriesiems (žr. 3 lent.). Šiai prielaidai iliustruoti sudaryta 3 lentelė. Didelis statistinis skirtumo patikimumas apskaičiuotas poroje *ý–ỹ* (*výras* : *vỹnas*), – Studento kriterijaus reikšmė viršijo kritinę net 0,999 ribą, todėl skirtumas laikytinas gan patikimu (žr. 2 lent.). Žvilgterėjus, kaip šios poros priegaidės skirtos kiekvieno informanto atskirai, tokiu rezultatu pasitikėti nebegalima. Tik trijų informantų iš dešimties ištartųjų *výras* ir *vỹnas* ilgieji monoftongai reikšmingai skyrėsi absoliučiąja trukme, penkių – santykine, ir absoliučiąja, ir santykine – tik dviejų. Jei bendras rezultatas yra nulemtas mažiau nei pusės eksperimente dalyvavusių informantų, tai toks rezultatas veikiau laikytinas atsitiktiniu. Dar geriau šį pastebėjimą iliustruoja minimaliosios poros su *ó–õ* palyginimas. Tik vieno informanto ši pora gerai skirta (statistiškai patikimi tiek absoliučiosios, tiek santykinės trukmės skirtumai), dar dviejų informantų atveju reikšmingai skyrėsi santykinės monoftongų trukmės. Šios poros narių santykinės trukmės skirtumo tikimybė viršija kritinę 0,99 ribą, tačiau apibendrintai taikyti šį rezultatą visai informantų grupei dėl neproporcingo priegaides šioje poroje skyrusiųjų ir neskyrusiųjų informantų skaičiaus tikrai negalima. Iškeltą prielaidą pagrindžia ir tai, kad statistiškai patikimo skirtumo tikimybė kaskart nulemta vis kitų informantų (žr. 3. lent.). Nėra nei vieno eksperimento dalyvio, kuris priegaides šiuo požymiu būtų skyręs nuosekliai, todėl

[5] Lentelėje naudojamų matematinių simbolių reikšmės: + – statistiškai patikimas skirtumas, – – statistiškai nepatikimas skirtumas.

teigti, kad trukmė (tiek absoliučioji, tiek santykinė) yra svarbus skiriamasis požymis nėra argumentuoto pagrindo.

Pagrindinis tonas ir intensyvumas[6]. Kaip jau buvo minėta, atliekant šį eksperimentą laikytasi nuomonės, kad šie požymiai lygintini drauge ir apibūdintini tarpusavio koreliacijos atžvilgiu. Pagrindinio tono ir intensyvumo kreivės, spėtina, yra siejamos tarpusavio ryšio ir dažnai atkartoja viena kitą. Bendras jų viršūnių iškilimo laikas yra geras bendrosios akustinės energijos rodiklis (Pakerys 1982, Girdenis 1996).

Statistiškai palygintas santykinis pagrindinio tono ir intensyvumo viršūnių iškilimo laikas (žr. 4 ir 5 lent.) nerodo jokių tendencijų. Vienintelėje $\acute{u} - \tilde{u}$ poroje (4 lent.) viršytoji kritinė 0,95 statistinio patikimumo reikšmė, kaip ir trukmės palyginimo atveju, veikiau aiškintina atsitiktinumu. Šį teiginį galima grįsti didžiuliais variacijos koeficientų ir standartinių nuokrypių rodikliais (atitinkamai 60,4 % ir 43,4 %; 0,32 ir 0,29). Pastebėtinas nebent mažėlesnis intensyvumo viršūnių varijavimas (variacijos koeficientai perpus mažesni), tačiau didelės reikšmės galutiniam rezultatui tai neturi.

4 lentelė. **Pagrindinio tono viršūnių iškilimo laiko statistinis vertinimas**

Priegaidė	n	$\bar{x}$	s	V (%)	95 % pasikl. int.	$t_p><t_a$
é	46	0,48	0,35	74,4	0,37 ÷ 0,58	t(44) = 0,306 < t(0,95) = 1,308
ẽ	44	0,45	0,31	68,1	0,36 ÷ 0,55	
úo	47	0,36	0,33	91,1	0,26 ÷ 0,45	t(46) = 0,906 < t(0,95) = 1,238
uõ	46	0,42	0,36	85,8	0,32 ÷ 0,53	
ó	47	0,30	0,33	109,1	0,20 ÷ 0,39	t(46) = 1,711 < t(0,95) = 1,548
õ	47	0,43	0,41	94,6	0,31 ÷ 0,55	
ú	48	0,53	0,32	60,4	0,44 ÷ 0,63	t(47) = 2,230 > t(0,95) = 1,209
ũ	48	0,68	0,29	43,5	0,59 ÷ 0,76	
íe	47	0,28	0,30	104,8	0,20 ÷ 0,37	t(47) = 1,109 < t(0,95) = 1,472
iẽ	48	0,36	0,36	100,6	0,25 ÷ 0,46	
ý	45	0,56	0,31	54,8	0,47 ÷ 0,66	t(44) = 0,601 < t(0,95) = 1,229
ỹ	45	0,52	0,34	65,6	0,42 ÷ 0,63	

5 lentelė. **Intensyvumo viršūnių iškilimo laiko statistinis vertinimas**

Priegaidė	n	$\bar{x}$	s	V (%)	95 % pasikl. int.	$t_p><t_a$
é	46	0,50	0,22	44,1	0,43 ÷ 0,57	t(44) = 1,478 < t(0,95) = 1,179
ẽ	44	0,57	0,20	35,9	0,50 ÷ 0,63	
úo	47	0,64	0,17	27,0	0,59 ÷ 0,69	t(46) = 0,491 < t(0,95) = 1,205
uõ	46	0,62	0,19	30,5	0,56 ÷ 0,68	
ó	47	0,44	0,21	48,4	0,37 ÷ 0,50	t(46) = 1,422 < t(0,95) = 1,046
õ	47	0,38	0,21	55,0	0,31 ÷ 0,44	
ú	48	0,44	0,17	38,1	0,39 ÷ 0,48	t(47) = 0,538 < t(0,95) =

[6] Šiam skyriui panaudota 8 informantų medžiaga.

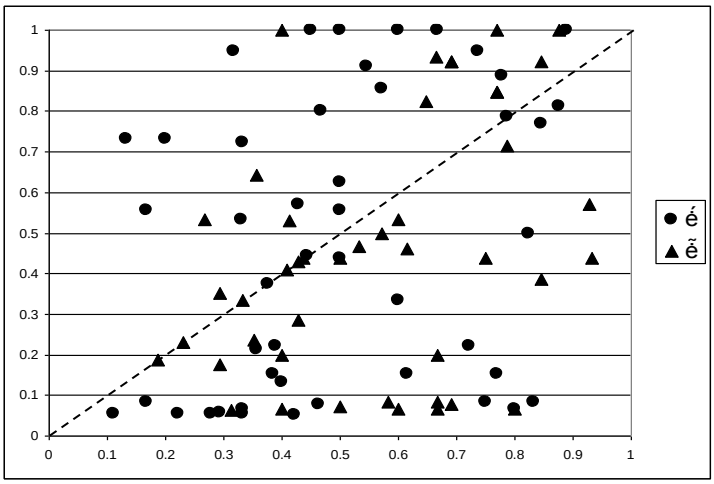
Priegaidė	n	$\bar{x}$	s	V (%)	95 % pasikl. int.	$t_p><t_a$
ũ	48	0,45	0,16	34,7	0,41 ÷ 0,50	1,115
íe	47	0,56	0,15	26,7	0,51 ÷ 0,60	t(47) = 0,296 < t(0,95) = 1,367
iẽ	48	0,55	0,17	31,8	0,50 ÷ 0,60	
ý	45	0,71	0,22	30,5	0,65 ÷ 0,78	t(44) = 1,035 < t(0,95) = 1,316
ỹ	45	0,66	0,22	37,7	0,59 ÷ 0,74	

Šių akustinių požymių koreliacijai iliustruoti pasitelkti taškiniai grafikai (žr. 1–6 grafikus). Tiriamųjų garsų atkarpos imtos vienodos trukmės, todėl apskaičiuotą santykinį viršūnių iškilimo laiką buvo galima susieti ir pažymėti viename grafike. Taip iliustruotas ne tik konkretus viršūnės taško pasirodymo santykinis laikas (monoftongo/poliftongo trukmės atžvilgiu), bet ir pagrindinio tono bei intensyvumo sąsaja (galima šių požymių didžiausios energijos koncentracija toje pačioje balsio dalyje). Y ašis šiuo atveju atstovavo pagrindiniam tonui, o x ašis – intensyvumui. 45 laipsnių kampu nubrėžta punktyrinė įstrižainė žymi tiriamąjį garsą, t.y. santykinę jo trukmę (nuo 0 iki 1) (apie apskaičiavimo metodiką jau kalbėta aukščiau esančioje pastraipoje. žr. Eksperimento metodika ir eiga). Grafike pažymėtas taškas teikia dvejopą informaciją: nurodo balsio dalį (pradžią, vidurį, pabaigą), kuriame tiriamas taškas buvo realizuotas, ir iliustruoja pagrindinio tono ir intensyvumo koreliaciją (bendrąją akustinę energiją). Ant punktyrinės linijos atsidūręs taškas rodo tai, kad tiek pagrindinio tono, tiek intensyvumo kreivių viršūnė realizuota tuo pačiu balsio trukmės momentu (t.y. energija koncentruota vienoje balsio dalyje), – ir priešingai, nuo punktyrinės linijos nutolę taškai leidžia teigti, kad intensyvumo ir pagrindinio tono koreliacija yra minimali, kadangi jų maksimumo taškai realizuoti skirtingose balsio dalyse.

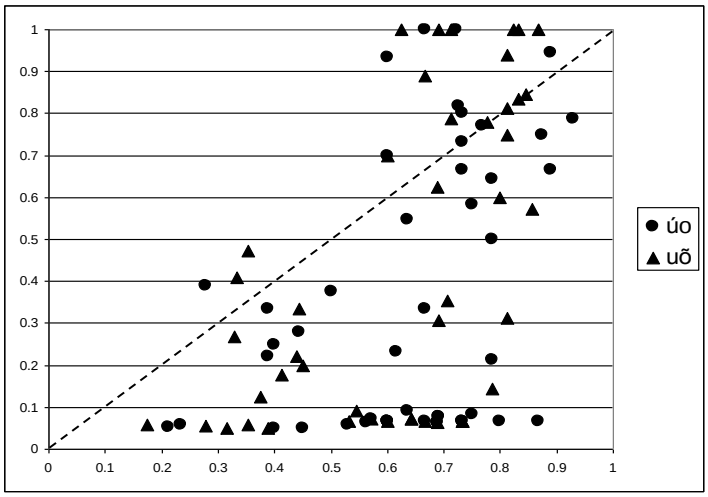
Žemiau pateikti grafikai (žr. 1–6 grafikas) gerai iliustruoja platų santykinio viršūnių iškilimo laiko diapazoną. Šiuo požiūriu tiek akūtinė, tiek cirkumfleksinė priegaidės nėra realizuotos pagal kokį nors vieną modelį ir nėra apibrėžtos kuriose nors balsio dalyse. Tai reiškia, kad intensyvumo ir pagrindinio tono viršūnės iškyla nepriklausomai viena nuo kitos ir nekoreliuoja tarpusavyje. Tik nedaugeliu atvejų šių dviejų požymių maksimumų taškai atsiduria ant punktyrinės linijos. Plačiausiai grafike išsidėstę ilgųjų *ũ – ú* ir *ẽ – é* taškai. Jie myšta tarpusavyje ir vienodai pasiskirsto po visą grafiką. Vienais atvejais pirma iškyla intensyvumo viršūnė, kitais pagrindinio tono. Prisimintina, kad šių ilgųjų monoftongų trukmė buvo mažiausia resp. didžiausia, tad galima atsargiai spėti, kad skiemens branduolio trukmė tono ir intensyvumo koreliacijai lemiamos įtakos neturi. Kitaip tariant, akustinė energija koncentruojasi resp. nesikoncentruoja balsyje nepaisant jo trukmės. Arčiau vienas kito išsidėstę *úo – uõ*, *õ – ó*, *íe – iẽ* porų taškai. Minimais atvejais pagrindinio tono viršūnė, nepriklausomai nuo priegaidės, dažniau iškyla garso pradžioje. Tonas šiais atvejais dominuoja intensyvumo atžvilgiu, kadangi pastarojo sklaida grafike, kaip matyti, yra kur kas platesnė. Sutaptinių dvibalsių *úo – uõ*, *íe – iẽ* savybė koncentruoti tono maksimumus garso pradžioje aiškintina ir galima savaiminės prozodijos įtaka. Spėta, kad akūtinių monoftongų tono ir intensyvumo kreivių viršūnių taškai galėtų būti kiek pasislinkę arčiau balsio pradžios, o cirkumfleksinių – arčiau balsio pabaigos. Susidarius bent apytikrėms tokioms taškų sankaupoms, būtų priartėta prie A. Girdenio rekonstruoto akustinio priegaidžių modelio. Deja, gauti rezultatai ir grafinis jų palyginimas šio modelio egzistavimo tiriamoje

medžiagoje nepatvirtina. Šis nesutapimas aiškintinas vienu svarbiu aspektu. F. Kuršaičio natomis užrašytųjų priegaidžių rekonstrukcija atspindi idealizuotus, itin ryškius akustinius požymius. Pagrindinio tono intervalai, skiriantys, A. Girdenio teigimu, priegaides, yra labai platūs (kvinta, kvarta, tercija). Toks skiemens centro pradžios ir pabaigos pagrindinio tono dažnių skirtumo reguliarumas ištisinėje kalboje sunkiai įsivaizduotinas (dėl informantų kalbėjimo manieros, tempo skirtybių, išblukusių intonacijų). Panašių tendencijų galbūt galima laukti suvienodinus eksperimento metodus su F. Kuršaičio naudotaisiais (įrašius tik pavienius, itin ryškiai ir pabrėžiamai tariamus žodžius). Atsižvelgus į šį aspektą, rekonstrukcijos nustatytųjų ir šiame eksperimente gautųjų rezultatų nesutapimas laikytinas paaiškinamu.

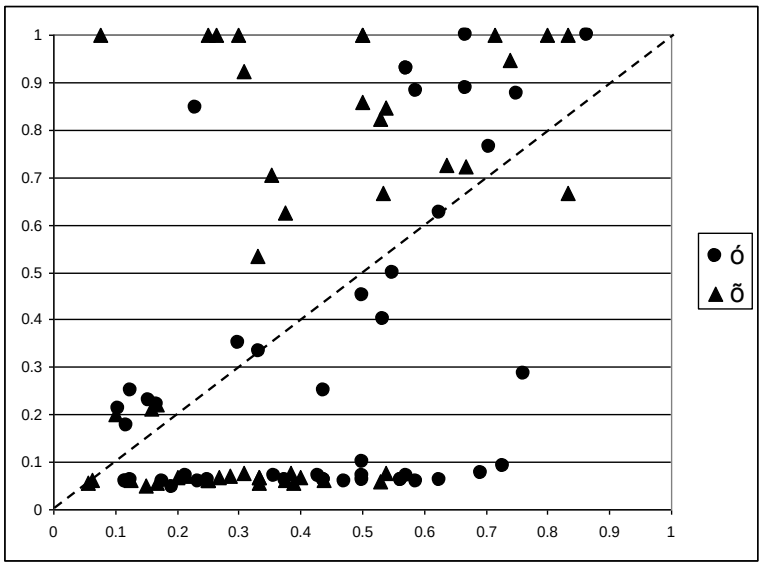
1 grafikas. **ẽ ir é intensyvumo ir pagrindinio tono viršūnių koreliacija ir santykinis iškilimo laikas**

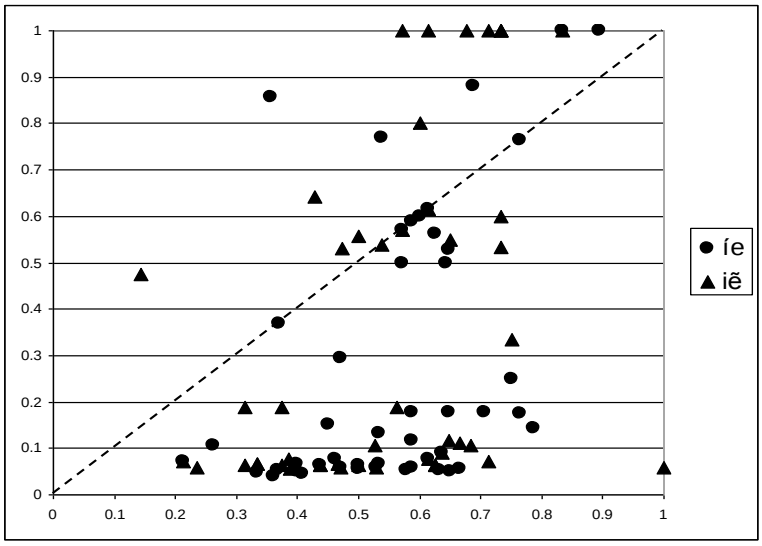
2 grafikas. **úo ir uõ intensyvumo ir pagrindinio tono viršūnių koreliacija ir santykinis iškilimo laikas**

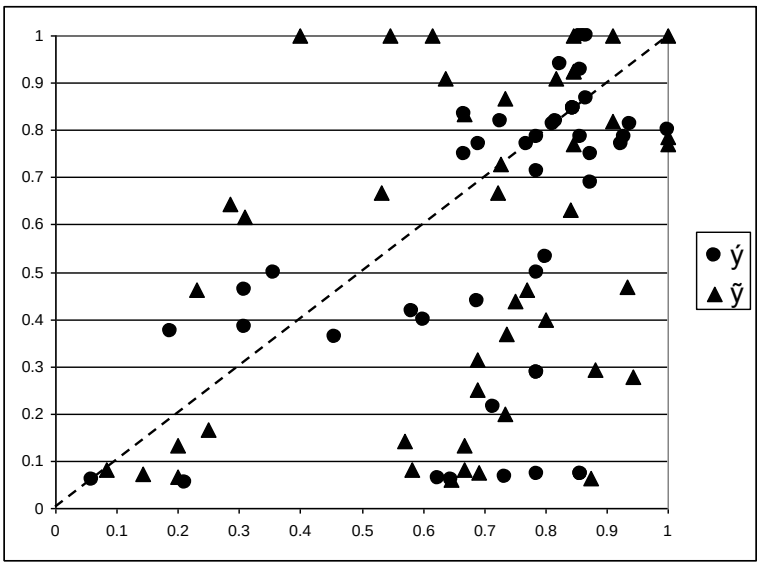
3 grafikas. **õ ir ó intensyvumo ir pagrindinio tono viršūnių koreliacija ir santykinis iškilimo laikas**

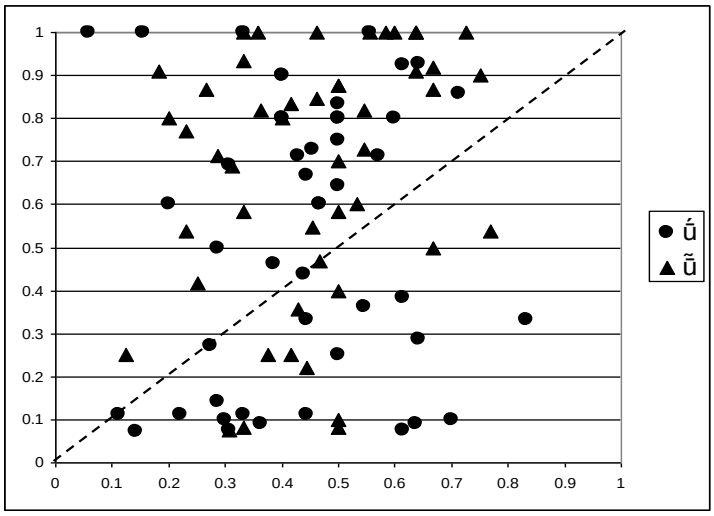
4 grafikas. **íe ir iẽ intensyvumo ir pagrindinio tono viršūnių koreliacija ir santykinis iškilimo laikas**

5 grafikas. **ỹ ir ý intensyvumo ir pagrindinio tono viršūnių koreliacija ir santykinis iškilimo laikas**

6 grafikas. **ű̃ ir ű́ intensyvumo ir pagrindinio tono viršūnių koreliacija ir santykinis iškilimo laikas**

Apibendrinimas. Atliktas tyrimas nesuteikia tvirtų argumentų kalbėti apie ilgųjų monoftongų ir poliftongų *ie*, *uo* priegaidžių skyrimą bendrine kalba kalbančio jaunimo kalboje. Visų trijų požymių (trukmės, pagrindinio tono ir intensyvumo) lyginimas nefiksuoja opozicinių akustinių modelių, kuriuos būtų galima sieti su priegaidėmis. Pagrindinio tono ir intensyvumo viršūnių santykinio iškilimo laiko negalima susieti su konkrečiomis balsių ar poliftongų dalimis. Viršūnės dažniausiai iškyla nepriklausomai viena nuo kitos ir retu atveju realizuojamos tuo pačiu balsio trukmės momentu. Tai patvirtina ir aptariamųjų rezultatų galimo skirtumo statistinis įvertinimas,

kuriuo užfiksuoti dideli variacijos ir standartinio nuokrypio koeficientai. Mažiau kintančiu akustiniu požymiu dėl mažesnio variavimo koeficiento sąlygiškai laikytina trukmė. Ilgųjų balsių absoliučiosios ir santykinės trukmės lyginimas kai kuriais atvejais parodė statistiškai patikimus skirtumus, suponuojančius didesnę akūtinių balsių trukmę. Vis dėlto alogiškas bendrųjų ir atskirai (pagal kiekvieną informantą) palygintų rezultatų santykis byloja apie galimą skirtumo atsitiktinumą. Visi šie faktai byloja, kad priegaidės yra labai sumišusios ir techniškai jas atskirti yra sunku. Galbūt daugiau aiškumo į šį klausimą įneštų didesnis lyginamų imčių skaičius (statistinės analizės metodika byloja, kad didėjant imčių skaičiui, didėja ir analizės tikslumas bei jos rezultatų patikimumas) ar tyrimui paimta tik vieno informanto medžiaga (taip išvengiant informantų kalbėjimo tempų, manierų skirtybių galimos įtakos bendriesiems rezultatams). Dera pasakyti, kad ir patobulintais instrumentiniais metodais galimai užčiuopus šių priegaidžių akustinius skirtumus, apie fonologinę jų vertę derėtų kalbėti labai apdairiai. Į šiuos klausimus gali atsakyti tik papildomi tyrimai.

DISTINCTIVE FEATURES OF SYLLABLE TONES IN MONOPHTHONGS: AN INVESTIGATION OF THE LANGUAGE OF THE YOUNGER GENERATION

Summary

The aim of this investigation was to establish distinctive tone features in monophthongs and the diphthongs *ie* and *uo*. Despite all previous efforts by researchers, the essential question remains open: Which tone features (length, intensity, or pitch) play the most significant role and allow us to distinguish the tones? There are no obvious facts that could afford conclusive evidence for a clear distinction between acute and circumflex. For this research, informants were chosen from the younger generation. It must be borne in mind that the speech of younger people represents the current state of the spoken language and illustrates typical tendencies in the phonetic development of syllable tones. The experiment was conducted by instrumental and statistical methods. The results obtained lead us to conclude the following: none of the acoustic parameters (pitch, intensity, or duration) clearly distinguishes one syllable tone from another; high variability of parameters is observed in many cases. The possibility of distinction between tones by pitch shift and the absence of intensity-pitch co-articulation was also excluded. Even sporadic differences in duration can be explained as artefacts of the mathematical procedures that were used; this assumption was proved by detailed analysis of each case. Thus the issue of the existence of a binary tone system remains open. There is a need to continue investigative work in the hope that the questions that have arisen in this field may be answered.

Keywords: syllable tone, monophthong, pitch, intensity, duration, acute, circumlex

Literatūra

Atkočaitytė Daiva 2002, *Pietų žemaičių raseiniškių prozodija ir vokalizmas*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.

Bacevičiūtė Rima, Rinkauskienė Regina 2008, Rytų aukštaičių inesyvo ir iliatyvo priegaidės: audicinis tyrimas, *Baltistica* XLIII (2), 229–237.

Bakšienė Rima 2011, Vakarų aukštaičių kauniškių monoftongų priegaidžių akustiniai požymiai, *Baltistica* VII (Priedas), 13–26.

Bakšienė Rima 2012, Marijampolės šnektos ilgųjų balsių priegaidės: kokybiniai požymiai, *Baltistica* XLVII (2), 293–308.

Girdenis Aleksas 2000 [1967], Mažeikių tarmės priegaidžių fonetinės ypatybės, in Idem, *Kalbotyros darbai* 1: 1962–1974, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 76–88.

Girdenis Aleksas 2000 [1974], Prozodinės priegaidžių ypatybės šiaurės žemaičių tarmėje (Trukmė, pagrindinis tonas, intensyvumas), in Idem, *Kalbotyros darbai* 1: 1962–1974, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 284–307.

Girdenis Aleksas, Pupkis Aldonas 2000 [1974], Pietinių vakarų aukštaičių priegaidės (Prozodiniai požymiai), in Idem, *Kalbotyros darbai* 1: 1962–1974, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 272–283.

Girdenis Aleksas 2000 [1996], Energetinė šiaurės žemaičių tarmės priegaidžių fonetinės prigimties interpretacija, in Idem, *Kalbotyros darbai* 3: 1988–2000, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 243–256.

Girdenis Aleksas 2008, Frydricho Kuršaičio priegaidės (akustinė rekonstrukcija), *Baltistica* 2008 XLIII (3), 381–404.

Eidukaitienė Eugenija Vytautė 1977, Kupiškėnų monoftongų priegaidės, *Kalbotyra* 28(1), 18–23.

Jaroslavienė Jurgita 2010, *Rytinių kauniškių Prienų šnektos fonologija*, Humanitarinių mokslų daktaro disertacija, Vilniaus universitetas.

Kačiuškienė Genovaitė 1985, Kuo gali skirtis šiaurinių panevėžiškių priegaidės, *Kalbotyra* 36 (1), 12–17.

Kačiuškienė Genovaitė, Girdenis Aleksas 1997, Rytų aukštaičių ir šiaurės žemaičių priegaidės: bendrybės ir skirtumai, *Kalbotyra* 46 (1), 31–36.

Kačiuškienė Genovaitė 2006, *Šiaurės panevėžiškių tarmės fonologijos bruožai*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Kazlauskas Jonas 2000, *Rinktiniai raštai* 1: *Lietuvių kalbos istorinė gramatika*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Kosienė Otilija 1982, Rytų aukštaičių uteniškių monoftongų priegaidės, *Kalbotyra* 33 (1) 61–71.

Kudirka Robertas 2005, Lietuvių bendrinės kalbos monoftongų priegaidžių akustiniai požymiai, *Acta Linguistica Lithuanica* LII, 1–21.

Laigonaitė Adelė 1958, Dėl lietuvių kalbos kirčio ir priegaidės supratimo, *Kalbotyra* 1, 71–100.

Leskauskaitė Asta 2004, *Pietų aukštaičių vokalizmo ir prozodijos bruožai*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.

Murinienė Lina 2007, *Rytinių šiaurės žemaičių fonologija: vokalizmas ir prozodija*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.

Pakerys Antanas 1982, *Lietuvių bendrinės kalbos prozodija*, Vilnius: Mokslas.

Remenytė Irena 1994, Priegaidžių raidos tendencijos centrinėje šiaurės žemaičių tarmėje, *Baltistica* XXVII (2), 61–67.

Urbanavičienė Jolita, Kardelis Vytautas 2006, Rytų aukštaičių vilniškių ilgųjų balsių priegaidžių audicinis tyrimas, *Acta Linguistica Lituanica* LIV, 63–82.

Urbanavičienė Jolita 2011, Rytų aukštaičių vilniškių priegaidės: eksperimentinis ir fonetinis monoftongų bei poliftongų tyrimas, *Baltistica* VII (Priedas), 285–300.

Vaitkevičiūtė Valerija 1995, *Bendrinės lietuvių kalbos priegaidės*, Vilnius: Enciklopedija.

Evaldas ŠVAGERIS
Vilniaus universitetas
Skaitmeninės filologijos centras
Universiteto 5
LT-01513 Vilnius
Lithuania
[evaldas.svageris@flf.vu.lt]

PRIEDAS

Projekto „Jaunimo kirčiavimo polinkiai: bendrinės kalbos normos ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijos“ anketinių apklausų rezultatai (publikuoti parengė Sigita DEREŠKEVIČIŪTĖ)

Pastaba. Priedų lentelėse pateikiami visų keturių anketinių apklausų rezultatai. Antrajame stulpelyje rašoma pagrindinė forma (jų kirčiavimas pateiktas remiantis iki 2011 m. kodifikuotomis kirčiavimo normomis). Penktajame stulpelyje paryškintos taip pat iki 2011 m. kodifikuotos norminės lytys.

BENDRINIAI ŽODŽIAI

DAIKTAVARDŽIAI

1 lentelė. **Dūriniai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	aiškiaregỹs, -ẽ 3[4a], 3[b]	**aiškiaregius**	Net kelis aiškiaregius pasikvietė.	**áiškiaregius** – **aiškiãregius** – aiškiarẽgius – aiškiaregiùs – aĩškiaregius – àiškiaregius (73:94:26:10:5:1)
2.	akmenskaldỹs, -ẽ 3[4b], 3[a]; akménskaldis, -ė 1	**akmenskaldžiai**	Du akmenskaldžiai atostogauja.	**akmenskaldžiaĩ** – **akménskaldžiai** – akmeñskaldžiai – akmenskaĺdžiai (129:53:28:1)
3.	akmenskaldỹs, -ẽ 3[4b], 3[a]; akménskaldis, -ė 1	**akmenskaldžius**	Sukvietė akmenskaldžius pasitarti.	**ãkmenskaldžius**, **akménskaldžius** – akmeñskaldžius – akmenskaldžiùs – akmènskaldžius (0:147:58:5:1)
4.	brángakmenis 1	**brangakmenį**	Juvelyras brangakmenį apžiūri.	**brángakmenį** – brangãkmenį – brañgakmenį – brangákmenį (70:123:17:1)
5.	bulviakasỹs, -ẽ 3[4a], 3[b]	**bulviakasiai**	Visi bulviakasiai pietauja.	**bulviakasiaĩ** – bulviãkasiai – bùlviakasiai – búlviakasiai (117:87:4:1)
6.	bulviakasỹs, -ẽ 3[4a], 3[b]	**bulviakasiai**	Dabar bulviakasiai pietauja.	**bulviakasiaĩ** – bulviãkasiai (112:99)
7.	bulviakasỹs, -ẽ 3[4a], 3[b]	**bulviakasius**	Sukvietėm bulviakasius į talką.	**bùlviakasius** – **bulviãkasius** – bulviákasius– bulviakasiùs – bulviakãsius (17:186:1:6:1)
8.	bulviakasỹs, -ẽ 3[4a], 3[b]	**bulviakasius**	Paprašėm bulviakasius į talką.	**bùlviakasius** – **bulviãkasius** – bulviakãsius – bulviakasiùs – buĺviakasius (11:195:2:2:1)
9.	bulviakasỹs, -ẽ 3[4a], 3[b]	**bulviakasių**	Vyrų bulviakasių	**bulviakasiũ** – bùlviakasių bulviãkasių (117:3:91)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
			nematyti.	
10.	bulviakasỹs, -ẽ 3^{4a}, 3^{b}	**bulviakasį**	Vieną bulviakasį sužeidė.	**bùlviakasį** – **bulviãkasį** – bulviákasį – bulviakãsį (23:184:2:1)
11.	darbdavỹs, -ẽ 3^{a}	**darbdaviu**	Pokalbis su darbdaviu neįvyko.	**dárbdaviu** – darb̃daviu – darbdãviu – darbdaviù (3:203:1:1)
12.	galvažudỹs, -ẽ 3^{4a}, 3^{b}	**galvažudžiu**	Tauta jį galvažudžiu vadina.	**gálvažudžiu** – **galvãžudžiu** – galvažudžiù – galv̀ažudžiu (18:158:21:14)
13.	gélžbetonis 1	**gelžbetonio**	Virina gelžbetonio konstrukcijas.	**gélžbetonio** – gelž̀betonio – gelžbetònio – gelžbetõnio – gelžbẽtonio (18:180:8:1:1)
14.	geradarỹs, -ẽ3^{4b}, 3^{b}	**geradarius**	Žmonės geradarius gerbia.	**gẽradarius** – **gerãdarius** – geradãrius – geradariùs – geradariũs (28:36:94:52:1)
15.	jaunavedỹs, -ẽ 3^{4a}, 3^{b}	**jaunavedį**	Norime jaunavedį pasveikinti.	**jáunavedį** – **jaunãvedį** – jaũnavedį – jaunavẽdį (33:176:2:1)
16.	kaminkrėtỹs, -ẽ 3^{4b}, 3^{a}	**kaminkrėtį**	Piemenaitė kaminkrėtį pamilo.	**kãminkrėtį** – **kamìnkrėtį** – kamiñkrėtį – kaminkrẽtį – kamínkrėtį (9:165:36:1:1)
17.	karžygỹs, -ẽ 3^{a}	**karžygiai**	Visi karžygiai yra gerbiami.	**karžygiaĩ** – kar̃žygiai – karžygiài (205:4:2)
18.	karžygỹs, -ẽ 3^{a}	**karžygius**	Tauta karžygius garbina.	**káržygius** – kar̃žygius – karžýgius – karžỹgius (37:170:1:1)
19.	kélkraštis 1	**kelkraščio**	Stoviu ant kelkraščio ir laukiu.	**kélkraščio** – kel̀kraščio (188:20)
20.	laũkakmenis 1	**laukakmenius**	Naudojo laukakmenius pamatams.	**laũkakmenius** – laukakmeniùs – laukãkmenius – laukakmẽnius (142:8:56:5)
21.	miškakirtỹs, -ẽ 3^{4b}, 3^{b}	**miškakirčiu**	Tenka miškakirčiu būti.	**mìškakirčiu** – **miškãkirčiu** – miškakirčiù – miškakir̃čiu (5:198:4:4)
22.	naktigul̃tas 2, naktìgultas 1	**naktigultą**	Nežinau, kur naktigultą rasiu.	**naktigul̃tą** – **naktìgultą** – naktigùltą – nãktigultą (2:207:1:1)
23.	nugrubnãgis, -ė 2, nugrùbnagis, -ė 1	**nugrubnagis**	Mazgo nugrubnagis neatriš.	**nugrubnãgis** – **nugrùbnagis** – nùgrubnagis – nugrubnágis (197:9:1:2)
24.	nuodėmklausỹs, -ẽ 3^{4a}, 3^{b}	**nuodėmklausiu**	Draugai jį nuodėmklausiu laiko.	**núodėmklausiu** – **nuodẽmklausiu** – nuodémklausiu – nuodėmklausiù – nuodėmklaũsiu (37:60:98:13:2)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
25.	obuolmušỹs, -ẽ 3[4a]	**obuolmušiai**	Pievoje obuolmušiai ganosi.	**obuolmušiaĩ** – obúolmušiai – obuõlmušiai (35:107:70)
26.	põpiergalis 1, popíergalis 1	**popiergaliai**	Ant grindų popiergaliai mėtosi.	**põpiergaliai** – **popíergaliai** – popiẽrgaliai – pópiergaliai (25:38:140:5)
27.	põpiergalis 1, popíergalis 1	**popiergalius**	Surink popiergalius nuo grindų.	**põpiergalius** – **popíergalius** – popiẽrgalius – pópiergalius (26:37:139:7)
28.	pìliakalnis 1, piliãkalnis 1	**piliakalnį**	Šį piliakalnį juosia upė.	**pìliakalnį** – **piliãkalnį** – piliakal̃nį – piliákalnį (31:175:4:1)
29.	piemengalỹs, -ẽ 3[4a], 3[a]	**piemengaliai**	Vyrai kaip piemengaliai elgiasi.	**piemengaliaĩ** – píemengaliai – pieméngaliai – piemeñgaliai – piemengãliai (133:8:50:18:2)
30.	piemengalỹs, -ẽ 3[4a], 3[a]	**piemengaliu**	Negražu piemengaliu vadinti.	**píemengaliu** – **pieméngaliu** – piemengaliù – piemeñgaliu – piẽmengaliu - piemèngaliu - piemengãliu (118:198:8:92:5:1:1)
31.	piemengalỹs, -ẽ 3[4a], 3[a]	**piemengalių**	Į šokius piemengalių priėjo.	**piemengaliũ** – píemengaliu – pieméngalių – piemeñgalių – piemengãlių – (121:13:49:27:1)
32.	piemengalỹs, -ẽ 3[4a], 3[a]	**piemengalį**	Merginos į piemengalį nežiūrėjo.	**píemengalį** – **pieméngalį** – piemeñgalį – piemengãlį (56:84:68:2)
33.	rùgiagėlė 1, rugiãgėlė 1	**rugiagėlės**	Rugiuose rugiagėlės žydi.	**rùgiagėlės** – **rugiãgėlės** – rugiagẽlės (11:194:4)
34.	sidabrãžolė 1, sidãbražolė 1	**sidabražoles**	Žąsiukai sidabražoles skabo.	**sidabrãžoles** – **sidãbražoles** – sidabražolės – sìdabražoles – sidabražõles – sĩdabražoles (164:43:2:1:1:1)
35.	smẽliaduobė 1, smėliãduobė 1	**smėliaduobėje**	Vaikai smėliaduobėje žaidžia.	**smẽliaduobėje** – **smėliãduobėje** – smėliaduobẽje (3:208:1)
36.	stebukladarỹs, -ẽ 3[4b], 3[b] / stebùkladaris, -ė 1	**stebukladario**	Minia nuo stebukladario nesitraukė.	**stebùkladario** – **stebuklãdario** – stebukladãrio (70:132:6)
37.	stebukladarỹs, -ẽ 3[4b], 3[b] / stebùkladaris, -ė 1	**stebukladarių**	Stebiuosi stebukladarių išmone.	**stebukladariũ** – **stebùkladarių** – stebuklãdarių – stebukladãrių (95:26:81:6)
38.	šiukšliãdėžė 1	**šiukšliadėžę**	Gerą šiukšliadėžę turim.	**šiukšliãdėžę** (210)
39.	tarpledynmetis 1, tarpledýnmetis 1	**tarpledynmetį**	Ledynai per tarpledynmetį atsitraukė.	**tarpledynmetį** – **tarpledýnmetį** – tarpledynmétį – tàrpledynmetí (23:184:1:1)
40.	vandéntiekis 1	**vandentiekiu**	Vanduo vandentiekiu	**vandéntiekiu** – vandeñtiekiu (44:167)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
			ateina.	
41.	veidmaĩnis, -ė 2/ veidmainỹs, -ẽ 3[a]	**veidmainių**	Visur veidmainių apstu.	**veidmaĩniu – veidmainiũ** – veidmáinių (203:5:1)
42.	véidrodis 1	**veidrodį**	Ant sienos veidrodį pakabinau.	**véidrodį** – veĩdrodi (195:14)
43.	veltẽdis, -ė 2, veltėdỹs, -ẽ 3[a]	**veltėdžių**	Giminėje veltėdžių ne vienas.	**veltẽdžiu – veltėdžiũ** - veltėdžiu (96:0:112)
44.	vergvaldỹs, -ẽ 3[a], 3[b]	**vergvaldžius**	Vergai vergvaldžius aptarnauja.	**vérgvaldžius – veřgvaldžius** – vergvaldžiùs – vergvaldžius – vèrgvaldžius – vergváldžius (44:153:10:2:1:1)
45.	vergvaldỹs, -ẽ 3[a], 3[b]	**vergvaldžių**	Dar gyvos vergvaldžių pažiūros.	**vergvaldžiũ** – veřgvaldžiu – vérgvaldžių – vergvaldžiu (181:27:3:1)
46.	visureĩgis 2, visuřeigis 1	**visureigį**	Kaime jis visureigį vairuoja.	**visureĩgi – visuřeigi** – visùreigį – visurèigį (18:75:116:1)
47.	žemdirbỹs, -ẽ 3[a]	**žemdirbį**	Jis į žemdirbį nepanašus.	**žémdirbį** – žemdirbi – žemdiřbi (84:124:1)
48.	žiemkenčiaĩ 3[b], žiemkeñčiai 2	**žiemkenčiai**	Gražūs žiemkenčiai auga.	**žiemkenčiaĩ – žiemkeñčiai** – žiẽmkenčiai – žíemkenčiai – žiemkénčiai – žiemkenčiài (145:33:20:9:1:1)
49.	žiemkenčiaĩ 3[b], žiemkeñčiai 2	**žiemkenčių**	Dar netręšėm žiemkenčių javų.	**žiemkenčiũ – žiemkeñčių** – žiẽmkenčių – žíemkenčiu – žiemkénčių (136:26:32:13:1)

2 lentelė. **Priesaginiai daiktavardžiai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	akiniaĩ 3[b]	**akiniai**	Veidą akiniai dengia.	**akiniaĩ** – akìniai (205:6)
2.	amatiniñkas, -ė 2	**amatininkas**	Jis ne amatininkas, bet žemdirbys.	**amatiniñkas** – amãtininkas – ãmatininkas (9:197:5)
3.	añtstolis 1	**antstolis**	Turtą antstolis aprašė.	**añtstolis** – ántstolis (166:46)
4.	aplinkýbė 1	**aplinkybes**	Pagal aplinkybes elgiasi.	**aplinkýbes** – aplinkybès – aplínkybes – áplinkybes (175:30:4:1)
5.	apmókestintojas, -a 1	**apmokestintoju**	Dirbu apmokestintoju inspekcijoje.	**apmókestintoju** – apmokẽstintoju – apmokèstintoju – apmokestìntoju – apmòkestintoju (8:200:2:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
6.	apsauginiñkas, -ė 2	**apsaugininku**	Dirbu apsaugininku parduotuvėje.	**apsaugininkù** – apsauginiñku – apsaugìninku – apsaugìninku – apsáugininku – apsauginínku (91:90:26:2:1:1)
7.	arbãtinė 1, arbatìnė 2	**arbatinę**	Einu į arbatinę užkąsti.	**arbãtinę** – **arbatìnę** – arbàtinę (40:170:2)
8.	audinỹs 3[a]	**audinį**	Gėlėtą audinį greit išpirko.	**áudinį** – aũdinį – àudinį (197:13:1)
9.	áugalas 3[a]	**augalus**	Laistyk augalus lietaus vandeniu.	**áugalus** – aũgalus (203:6)
10.	aukštýbė 1	**aukštybes**	Į dangaus aukštybes pakilo.	**aukštýbes** – aukštybės – áukštybes (197:12:1)
11.	aukštumà 3[a]	**aukštumas**	Vanduo kalnelius ir aukštumas apsėmė.	**áukštumas** – aũkštumas – aukštumàs (198:12:2)
12.	áušalas 3[a], aũšalas 3[b]	**aušalas**	Lietuviškai antifrizas vadinamas aušalas.	**áušalas** – **aũšalas** – aušalás –aušãlas – aušalãs (26:182:1:1:1)
13.	ãvalynė 1, avalỹnė 2	**avalynės**	Brangios avalynės neperku.	**ãvalynės** – **avalỹnės** – avalýnės (46:111:51)
14.	balt̃alas 3[b]	**baltalu**	Baltas pigmentas vadinamas baltalu.	**balt̃alu** – báltalu – baltalù – baltãlu (22:148:23:18)
15.	báltymas, -aĩ 3[a]	**baltymai**	Pyragui penki baltymai išplakti.	**baltymaĩ** – báltymai – baltỹmai (205:6:1)
16.	baũdžiava 1	**baũdžiavos**	Prisimena baudžiavos laikus.	**baũdžiavos** – baudžiavõs (3:207)
17.	brólienė 1	**brolienė**	Mano brolienė nuolat kalba.	**brólienė** – brolíenė (79:130)
18.	cùkrinė 1	**cukrinę**	Pastūmiau cukrinę ir ji sudužo.	**cùkrinę** – cukrìne (59:152)
19.	čiaudulỹs 3[a]	**čiauduliu**	Kovoju su čiauduliu.	**čiáuduliu** – čiaũduliu (100:110)
20.	daliniñkas, -ė 2	**dalininkų**	Vyksta bendrovės dalininkų posėdis.	**daliniñkų** – dãlininkų – dalininkũ – dalinìnkų – dalinínkų (151:52:7:0:1)
21.	dárgana 1	**darganos**	Nemėgstu darganos ir vėjo.	**dárganos** – darganõs – dar̃ganos – dargãnos (29:173:9:1)
22.	deguõnis 2, deguonìs 3[b]	**deguonies**	Kvėpavimui deguonies reikia.	**deguõnies** – **dẽguonies** – deguoniẽs – degúonies (37:0:163:11)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
23.	deguõnis 2, deguonìs 3[b]	**deguonies /-io**	Kvėpavimui deguonies / deguonio reikia.	**deguõnies** – **deguoniẽs** – degúonies (18:2:183) **deguõnio** – degúonio (4:4)
24.	deguõnis 2, deguonìs 3[b]	**deguonis**	Skystas deguonis yra melsvas.	**deguõnis** – **deguonìs** – degúonis (227:42:153)
25.	deguõnis 2, deguonìs 3[b]	**deguonį**	Ligoniui deguonį prijungė.	**deguõnį** – **dẽguonį** - degúonį (88:0:123)
26.	dìdmenininkas, -ė 1	**didmenininkai**	Prekes didmenininkai supirko.	**dìdmenininkai** – didmẽninkai – didménininkai – didmènininkai –didmeniniñkai (51:155:2:1:2)
27.	direktoríenė 1	**direktorienę**	Ir direktorienę pasveikinome.	**direktoríenę** – dirèktorienę – direktorìenę (208:1:1)
28.	drabužìnė 2	**drabužinėje**	Paltą drabužinėje paliko.	**drabužìnėje** – drabùžinėje (208:2)
29.	drùskinė 1	**druskinę**	Druską į druskinę supyliau.	**drùskinę** – druskìnę (116:94)
30.	dvariniñkas, -ė 2	**dvarininką**	Kaimiečiai šį dvarininką gerbė.	**dvariniñką** – dvãrininką (183:28)
31.	dvãsininkas 1	**dvasininku**	Kalbėjo su dvasininku iš Vatikano.	**dvãsininku** – dvasiniñku – dvasininkù – dvàsininku (208:1:1:1)
32.	ėduonìs 3[a]	**ėduonies /-io**	Dantis ėduonies / ėduonio pažeistas.	**ėduoniẽs** – éduonies – ėdúonies – ėduõnies –(163:1:23:6) **éduonio** – ėduoniõ – ėdúonio – ėduõnio (1:1:7:9)
33.	ėduonìs 3[a]	**ėduonį**	Dantų ėduonį gydėsi ilgai.	**éduonį** – ėdúonį – ėduõnį (14:119:78)
34.	ėduonìs 3[a]	**ėduonis**	Į dantį ėduonis įsimetė.	**ėduonìs** – éduonis – ėdúonis –ėduõnis (52:2:102:55)
35.	galū́nė 1	**galūnes**	Žodžių galūnes apibraukite.	**galū́nes** – galūnės (117:95)
36.	gertùvė 2, gertuvẽ 3[a]	**gertuvę**	Į kišenę gertuvę įsikišo.	**gertùvę** – **gértuvę** – geřtuvę (198:9:2)
37.	gérimas 1	**gėrimų**	Pridėta gėrimų ir valgio.	**gérimų** – gẽrimų – gėrìmų – gėrimū̃ (204:3:1:1)
38.	gimináitis 1	**giminaičiai**	Atvyko giminaičiai iš kaimo.	**gimináičiai** – giminaĩčiai (204:4)
39.	graužatìs 3[b]	**graužatį**	Veidas rodė graužatį ir skausmą.	**graũžatį** – gráužatį (187:24)
40.	graužulỹs 3[a]	**graužuliu**	Gyvenu su širdies graužuliu.	**gráužuliu** – graũžuliu – graužũliu (20:189:2)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
41.	indaujà 4	**indaują**	Senovinę indaują nusipirkom.	**indaũją** – iñdaują – índauja – indáują – ìndauja (53:12:1:144:1)
42.	indaujà 4	**indaujos**	Norėčiau indaujos svetainei.	**indaujõs** –indaũjos –indáujos – iñdaujos (36:45:124:5)
43.	ištvermẽ 3[b], ìštvermė 1	**ištvermės**	Tokiam darbui ištvermės reikia.	**ištvermẽs** – **ìštvermės** (196:13)
44.	jaudulỹs 3[a]	**jaudulio**	Negaliu jaudulio įveikti.	**jáudulio** – jaũdulio (43:166)
45.	jaunatìs 3[a]	**jaunatis**	Mėnulio jaunatis – kaip ragelis.	**jaunatìs** – jáunatis (211:0)
46.	jáutiena 1	**jautienos**	Mėgstu jautienos kepsnius.	**jáutienos** – jautíenos (111:98)
47.	Jõninės 1	**Joninių**	Greitai Joninių šventė.	**Jõninių** – Jonìnių – Jóninių (199:10:3)
48.	kaltiniñkas, -ė 2, kal̃tininkas, -ė 1	**kaltininko**	Ieško kaltininko tarp vaikų.	**kaltiniñko** – **kal̃tininko** – káltininko – kaltinìnko (198:0:12:1)
49.	kastùvas 2	**kastuvai**	Visi kastuvai jau išpirkti.	**kastùvai** – kãstuvai – kastuvaĩ – kastúvai (117:60:34:1)
50.	kiaurỹmė 2	**kiaurymę**	Kulka per kiaurymę išlėkė.	**kiaurỹmę** – kiáurymę –kiaurýmę (151:1:57)
51.	kláusimas 1	**klausimų**	Smulkesnių klausimų nebesvarstėme.	**kláusimų** – klausimũ – klaũsimų – klausimù (100:107:1:1)
52.	kráutuvė 1, krautùvė 2	**krautuvės**	Einu iš krautuvės į krautuvę.	**kráutuvės** – **krautùvės** – krautuvẽs – krautúvės – kràutuvės (128:79:2:1:1)
53.	kunigaikštíenė 1, kunigáikštienė 1	**kunigaikštienę**	Pasveikins kunigaikštienę su dukterimi.	**kunigaikštíenę** – **kunigáikštienę** (204:4)
54.	láiptinė 1	**laiptinė**	Mūsų laiptinė – tvarkinga.	**láiptinė** – laiptìnė – laĩptinė – laiptínė (84:96:30:1)
55.	lavóninė 1, lavonìnė 2	**lavoninę**	Mirusį į lavoninę nugabeno.	**lavóninę** – **lavonìnę** (70:139)
56.	leidinỹs 3[a]	**leidinius**	Į kultūros leidinius rašome.	**léidinius** – leĩdinius (64:144)
57.	maišýtuvai 1 maišytùvas 2	**maišytuvai**	Vandens maišytuvai – perpus pigiau!	**maišýtuvai** – **maišytùvai** – màišytuvai (0:207:2)
58.	mãžmenininkas, -ė 1	**mažmenininkais**	Su mažmenininkais	**mãžmenininkais** – màžmenininkais –mažmẽnininkais –

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
			susitarė.	mažmenin̂kais (32:4:169:5)
59.	mẽdžiaga 1	**medžiagos**	Tokios pat medžiagos nebėra.	**mẽdžiagos** – medžiagõs – mèdžiagos – medžiagòs (62:145:1:1)
60.	mergáitė 1	**mergaitė**	Ši mergaitė labai stropi.	**mergáitė** – mergaĩtė – mérgaitė (186:24:1)
61.	nakvýnė 1	**nakvyne**	Turistai nakvyne nepatenkinti.	**nakvýne** – nakvynė (162:49)
62.	naujíena 1	**naujienas**	Po šios naujienos dar dvi naujienas pasakė.	**naujíenas** – naujienàs – naujiẽnas (199:9:3)
63.	naujíena 1	**naujienos**	Po šios naujienos dar dvi naujienas pasakė.	**naujíenos** – naujiẽnos (204:6)
64.	nuobodulỹs 3[4a]	**nuobodulio**	Galima iš nuobodulio susirgti.	**núobodulio** (208)
65.	núodėmė 1	**nuodėmės**	Žmogaus be nuodėmės nerasi.	**núodėmės** – nuodėmẽs – nuõdėmės (110:96:3)
66.	operãcinė 1	**operacinę**	Ligonį į operacinę veža.	**operãcinę** – operacìnę – opẽracinę – operàcinę (94:112:2:1)
67.	pabũklas 2	**pabūklus**	Kariai pabūklus išsistatė.	**pabūklùs** – pabū́klus – pabũklus – pábūklus (17:153:40:1)
68.	pagálbininkas, -ė 1	**pagalbininkų**	Be kelių pagalbininkų neišsiversiu.	**pagálbininkų** – pagalbiniñkų (112:97)
69.	páiniava 1	**painiavos**	Negaliu iš šios painiavos išlipti.	**páiniavos** – painiavõs – paĩniavos – painiavòs (17:193:1:1)
70.	palikuõnis, -ė 2, palikuonìs 3[4b]	**palikuonis**	Poeto palikuonis neatvyko.	**palikuõnis** – **palikuonìs** – palikuonĩs – palikuonís – palikúonis – palĩkuonis – palíkuonis (163:0:0:0:43:3:1)
71.	palikuõnis, -ė 2, palikuonìs 3[4b]	**palikuonių**	Mokslininkas palikuonių neturi.	**palikuõnių** – **palikuonių̃** – palikúonių – palíkuonių (171:0:39:1)
72.	pãpuošalas 3[4b]	**papuošalas**	Šitas papuošalas – ne man.	**pãpuošalas** – papuõšalas (64:144)
73.	pasélis 1, pasėlỹs 3[b]	**pasėliai**	Geri pasėliai džiugina akį.	**paséliai** – **pasėliaĩ** – pásėliai – pasẽliai (204:0:3:2)
74.	pasélis 1, pasėlỹs 3[b]	**pasėlius**	Saugome pasėlius nuo šernų.	**pasélius** – **pãsėlius** – pasẽlius (208:0:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
75.	pašvaĩstė 2	**pašvaistė**	Kai gaisras, pašvaistė matyti.	**pašvaĩstė** – pašváistė – pašvaistẽ (20:187:1)
76.	pãtalynė 1, patalỹnė 2	**patalynės**	Šilkinės patalynės nemėgstu.	**pãtalynės** – **patalỹnės** – patalýnės – patãlynės – patálynės (46:109:52:1:1)
77.	patarlẽ 3[b]	**patarlė**	Kokia patarlė čia tinka?	**patarlẽ** – patařlė – pãtarlė – patárlė – patàrlė (108:93:7:0:1)
78.	pãtiekalas 3[4b]	**patiekalus**	Rytietiškus patiekalus aš mėgstu!	**pãtiekalus** – patiẽkalus – patíekalus (110:97:2)
79.	pérmatomumas 1	**permatomumas**	Svarbus ir permatomumas, ir šešėliai.	**pérmatomumas** – permatomùmas – peřmatomumas – permatòmumas (69:136:2:2)
80.	pérteklius 1, peřteklius 1	**pertekliaus**	Dėl drėgmės pertekliaus pūva derlius.	**pértekliaus** – **peřtekliaus** – pertékliaus – pertekliáus (204:4:1:1)
81.	pradiniñkas, -ė 2	**pradininkas**	Aviacijos pradininkas yra Griškevičius.	**pradiniñkas** – prãdininkas (20:192)
82.	praustùvė 2, praustuvẽ 3[b]	**praustuvę**	Vaiką į praustuvę įkėliau.	**praustùvę** – **praũstuvę** (208:1)
83.	príedermė 1	**priedermė**	Mūsų priedermė balsuoti.	**príedermė** – priẽdermė – priedeřmė – priedermẽ (132:2:2:74)
84.	príedermė 1	**priedermių**	Turiu ir priedermių, ir teisių.	**príedermių** – priẽdermių – priedermiũ (183:1:27)
85.	pripažinìmas 2	**pripažinimas**	Klaidos pripažinimas – ne gėda.	**pripažinìmas** – pripažìnimas (177:31)
86.	pilnatìs 3[a]	**pilnatis**	Mėnulio pilnatis šviečia.	**pilnatìs** – pìlnatis – pilnàtis – pilnatĩs (203:3:2:1)
87.	pìrmininkas, -ė 1	**pirmininkai**	Grupių pirmininkai jau renkasi.	**pìrmininkai** – piřmininkai – pirmininkaĩ – pirminiñkai (158:28:24:1)
88.	rašéiva 1	**rašeivos**	Internetiniai rašeivos poilsio neturi.	**rašéivos** – rašeĩvos (113:96)
89.	rãšliava 1	**rašliava**	Čia juk rašliava, ne menas!	**rãšliava** – rašliavà (3:209)
90.	reiškinỹs 3[a]	**reiškinius**	Sunku šiuos reiškinius įvertinti.	**réiškinius** – reĩškinius – rèiškinius (182:28:1)
91.	riñkliava 1	**rinkliavų**	Jie be rinkliavų	**riñkliavų** – rinkliavũ – rìnkliavu (50:159:3)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
			neišgyventų.	
92.	rùpūžė 1	**rupūžė**	Vargsta kaip rupūžė molyje.	**rùpūžė** – rupū̃žė – rupúžė – rupūžẽ – rupùžė – rupūžè (115:57:31:5:1:1)
93.	sándėlis 1	**sandėliuose**	Lentas sandėliuose laikome.	**sándėliuose** – sandėliuosè – sandėliuõse – sandėliúose – sañdėliuose – sandėliuosẽ – sandėliùose (85:111:9:3:1:1:1)
94.	saváitė 1	**savaitei**	Dar savaitei darbo turiu.	**saváitei** – sãvaitei – savàitei (203:4:2)
95.	saviniñkas, -ė 2	**savininkas**	Krautuvėje pats savininkas dirba.	**saviniñkas** – sãvininkas (162:49)
96.	saviniñkas, -ė 2	**savininkė**	Buto savininkė yra žmona.	**saviniñkė** – sãvininkė (138:70)
97.	sąsiuvinis 1	**sąsiuvinių**	Pratybų sąsiuvinių dar neturiu.	**sąsiuvinių** – sasiuviniũ – sãsiuvinių – sasiuvĩnių (98:108:4:2)
98.	sémenys 3[a], 1	**sėmenų**	Vartoju sėmenų aliejų.	**sėmenų̃** – **sémenų** (197:15)
99.	skaĩtmenintojas, -a 1	**skaitmenintoja**	Dirbu skaitmenintoja muziejuje.	**skaĩtmenintoja** – skaitmẽnintoja – skaitmenìntoja – skaitmeniñtoja – skáitmenintoja – skaitmenintója – skaitmenintòja (16:172:12:5:1:1:1)
100.	skõlininkas, -ė 1, skoliniñkas, -ė 2	**skolininkė**	Kaimynė skolininkė nebeužeina.	**skõlininkė** – **skoliniñkė** – skólininkė (203:7:1)
101.	spaustùvė 2, spáustuvė 1	**spaustuvėje**	Iki pietų spaustuvėje buvau.	**spaustùvėje** – **spáustuvėje** – spaũstuvėje – spaustuvė̲je (91:118:1)
102.	stambmenà 3[b], staṁbmena 1	**stambmenų**	Tarp šiukšlių ir stambmenų yra.	**stambmenų̃** – **staṁbmenų** – stámbmenų – stambmènų – stambmenų̀ (193:16:1:1:1)
103.	sužadėtùvės 2, sužadétuvės 1	**sužadėtuvių**	Po sužadėtuvių išėjau atostogų.	**sužadėtùvių** – **sužadétuvių** – sužadẽtuvių – sužàdėtuvių – sužãdėtuvių (133:74:2:1:1)
104.	šaliniñkas, -ė 2	**šalininkai**	Demokratijos šalininkai piketuoja.	**šaliniñkai** – šãlininkai – šalininkaĩ (89:120:2)
105.	šaudmuõ 3[a]	**šaudmenis**	Įvairius šaudmenis gamina.	**šáudmenis** – šaũdmenis –šaudmenĩs (58:151:1)
106.	šáutuvas 1	**šautuvai**	Šautuvai į sieną atremti.	**šáutuvai** – šautuvaĩ – šautùvai – šautuvài – šautuvái – šaũtuvai (72:132:2:1:1:1)
107.	šiùkšlinė 1	**šiukšlinę**	Šiukšles į šiukšlinę	**šiùkšlinę** – šiukšlĩnę – šiúkšlinę – šiukšlínę (81:126:3:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
			sumečiau.	
108.	šỹpsena 1	**šypsena**	Jos šypsena labai žavi.	**šỹpsena** – šypsenà – šýpsena – šypsenã (109:74:26:1)
109.	tamsumà 3[b], 3[a]	**tamsumą**	Į nykią tamsumą išėjo.	**tam̃sumą** – **támsumą** – tamsùmą (182:25:2)
110.	tyrìmas 2	**tyrimų**	Išsamių tyrimų nebeatliksime.	**tyrìmų** – týrimų – tỹrimų (167:35:9)
111.	traukinỹs 3[a]	**traukinį**	Į greitąjį traukinį nesuspėsiu.	**tráukinį** – traũkinį (187:24)
112.	traukulỹs 3[a]	**traukulius**	Nevalingus traukulius masažu gydo.	**tráukulius** – traũkulius (32:179)
113.	trū́kumas 1	**trūkumų**	Komisija daug trūkumų nustatė.	**trū́kumų** – trūkùmų – trũkumų – trūkúmų (204:1:0:4)
114.	trupùtis 2, trùputis 1	**truputį**	Įpilk truputį pieno.	**trupùtį** – **trùputį** – truputìs – trupútis (186:18:2:3)
115.	vaĩrininkas, -ė 1, vairiniñkas, -ė 2	**vairininkas**	Laivo vairą vairininkas sukioja.	**vaĩrininkas** – **vairiniñkas** – vàirininkas (192:17:2)
116.	valytùvas 2, valýtuvas 1	**valytuvai**	Stiklo valytuvai ledo nenuvalo.	**valytùvai** – **valýtuvai** – valytuvài – valỹtuvai (206:0:2:1)
117.	Vẽlinės 1	**Vėlinės**	Artėja Vėlinės, kitaip – Ilgės.	**Vẽlinės** – Vėlĩnės –Vélinės – Vėlinẽs (208:1:1:1)
118.	viršū́nė 1	**viršūnes**	Vėtra viršūnes nulaužė.	**viršū́nes** – viršūnės – viršũnes – viršũnes (147:62:1:1)
119.	visúomenininkas, -ė 1	**visuomeninkas**	Jis buvo visuomeninkas ir poetas.	**visúomeninkas** – visuomẽninkas – visuoménininkas – visuomènininkas – vĩsuomenininkas (39:168:1:1:1)
120.	viršininkas, -ė 1	**viršininkai**	Darbą tikrina trys viršininkai.	**viršininkai** – viršininkaĩ – vìršininkai – viršinìnkai – viršiniñkai (149:49:9:0:1)
121.	viršininkíenė 1	**viršininkienė**	Šventėje ir viršininkienė buvo.	**viršininkíenė** – viršininkienė – viršinínkienė – viršininkìenė –viršininkiẽnė (193:13:3:1:1)
122.	žãliava 1	**žaliava**	Popieriaus žaliava yra mediena.	**žãliava** – žaliavà (14:197)
123.	žiniuõnis, -ė 2, žiniuonìs 4	**žiniuoniams**	Patarimų žiniuoniams nereikia.	**žiniuõniams** – **žiniuoniáms** – žiniúoniams (169:0:43)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
124.	žiniuõnis, -ė 2, žiniuonìs 4	**žiniuonis**	Jis tikras žiniuonis – viską žino!	**žiniuõnis – žiniuonìs** – žiniúonis (168:0:43)
125.	žìrgininkas, -ė 1	**žirgininku**	Jonas žirgininku dirba.	**žìrgininku** – žirgininkù – žírgininku – žirgininku – žirgininkù (196:7:1:1:6)
126.	Žõlinė 1	**Žolinės**	Po Žolinės – tuoj ruduo.	**Žõlinės** – Žolìnės – Žólinės (205:3:1)
127.	žõlininkas, -ė 1	**žolininkės**	Vaistažolių iš žolininkės nusiperku.	**žõlininkės** – žoliniñkės – žólininkės (209:1:1)

3 lentelė. **Priešdėliniai, priesaginiai (su priešdėliais) ir galūniai (su priešdėliais) daiktavardžiai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	añtakis 1	**antakius**	Iš nuostabos antakius pakėlė.	**añtakius** – ántakius (148:62)
2.	añtspaudas 1	**antspaudu**	Dokumentą antspaudu patvirtino.	**añtspaudu** – ántspaudu – antspáudu (25:183:1)
3.	apklõtas 2	**apklõtas**	Sniego apklotas tirpsta.	**apklõtas** – ápklotas – apklótas – ãpklotas –(46:1:11:152)
4.	apsiaũstas 2	**apsiaustą**	Vilkis apsiaustą – jau vėsu.	**apsiaũstą** – apsiáustą – ápsiaustą (13:195:3)
5.	įdaras 1, 3[a]	**įdarai**	Pyragėlių įdarai – skirtingi.	**ídarai – įdaraĩ** – ĩdarai – ìdarai (188:18:1:1)
6.	įmaũtė 2	**įmautes**	Lapus į įmautes sukaišiojau.	**įmautės** – ímautes (0:211)
7.	ínamis, -ė 1, inamỹs, -ė 3[a]	**įnamiai**	Jie čia įnamiai, o ne šeimininkai.	**ínamiai – inamiaĩ** (210:1)
8.	ínamis, -ė 1, inamỹs, -ė 3[a]	**įnamių**	Butas įnamių pilnas.	**ínamių – inamiũ** – ìnamių – ĩnamių (207:1:2:1)
9.	nebūtìs 4, 3[b]	**nebūtį**	Išeina į nebūtį senolių daiktai.	**nebũti – nẽbūtį** (0:211)
10.	nebūtìs 4, 3[b]	**nebūtis**	Kas laukia: nebūtis ar amžinybė?	**nebūtìs** – nèbūtis – nẽbūtis (207:2:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
11.	nẽganda 1, negandà 3[b]	**negandų**	Patyriau ir negandų, ir džiaugsmų.	**nẽgandų** – **negandũ** – nègandų (197:11:2)
12.	negarbẽ 3[b], 4	**negarbę**	Užtraukė negarbę visai šeimai.	**nẽgarbę** – **negarbę** (124:88)
13.	netvarkà 3[b], 4, nẽtvarka 1	**netvarka**	Visur baisi netvarka.	**netvarkà** – **nẽtvarka** – netvarkã (120:88:1)
14.	netvarkà 3[b], 4, nẽtvarka 1	**netvarką**	Kaip drįsai netvarką palikti?	**nẽtvarką** – **netvarką** – nétvarką (209:1:1)
15.	padangà 3[b]	**padangomis**	Tuščiomis padangomis važinėja.	**padangomìs** – pãdangomis – padangomĩs (140:68:1)
16.	padangà 3[b]	**padangomis**	Tuščiomis padangomis važiuosi.	**padangomìs** – padangomís – padangòmis – pãdangomis – padangomĩs (122:1:1:85:2)
17.	padangà 3[b]	**padangų**	Išleido iš padangų orą.	**padangų** – pàdangų – pãdangų (145:1:65)
18.	pajū́ris 1	**pajūris /-ys**	Vasarą pajūrys / pajūris vilioja.	**pajū́ris** – pãjūris – pajūrĩs (73:1:5) pájūrys – pajū́rys – pajūrys – pajūrỹs (1:47:1:83)
19.	pajū́ris 1	**pajūryje**	Tik pajūryje šiek tiek palis.	**pajū́ryje** – pajūryjè – pajūrỹje – pajūryjé (133:76:1:1)
20.	pajū́ris 1	**pajūryje**	Pajūryje šiek tiek palis.	**pajū́ryje** – pajūryjè (112:98)
21.	pajū́ris 1	**pajūrį**	Atvykome į pajūrį pailsėti.	**pajū́rį** – pãjūrį (175:36)
22.	pagálvė 1	**pagalvę**	Po šonu pagalvę pasikišo.	**pagálvę** – pagalvè – pãgalvę – pagal̃ve (130:1:70:10)
23.	pakal̃nė 2, pakálnė 1	**pakalnę**	Ratai į pakalnę rieda.	**pakal̃nę** – **pakálnę** – pãkalnę (153:46:12)
24.	pakópa 1	**pakopa**	Lipk lėtai: pakopa po pakopos.	**pakópa** – pakopà – pakòpa (205:2:1)
25.	pakul̃nės 2	**pakulnes**	Šuo į pakulnes kimba.	**pakulnès** – pàkulnes – pakùlnes –pãkulnes – pakul̃nes (13:1:34:149:14)
26.	palaukẽ 3[b], palaũkė 2	**palaukėje**	Pievagrybiai palaukėje auga.	**palaukėjè** – **palaũkėje** – palàukėje – palaukẽje (116:93:1:1)
27.	palydà 3[b], 2	**palydą**	Eina ir palydą vedasi.	**pãlydą** – **palỹdą** – palýdą – pálydą (6:119:84:2)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
28.	pãnieka 1, panieką 3[b]	**paniekos**	Metė paniekos žvilgsnį.	**pãniekos** – **paniekõs** (160:48)
29.	paširdžiaĩ 3[b], pašìrdžiai 1	**paširdžiuose**	Peiliais paširdžiuose bado.	**paširdžiuosè** – **pašìrdžiuose** – pašir̃džiuose – paširdžiuõse – pãširdžiuose – pašírdžiuose (172:12:20:5:1:1)
30.	pavãdis 2	**pavadžio**	Šunį už pavadžio laikyk.	**pavãdžio** – pávadžio – pãvadžio (2:1:208)
31.	pãveldas 3[b]	**paveldas**	Kultūros paveldas bus įamžintas.	**pãveldas** – pavéldas – páveldas (83:124:2)
32.	sárašas 3[a], 1	**sąrašų**	Studentų sąrašų nepasiėmiau.	**sąrašų̃** – **sárašų** – sãrašu – sarašù – sąrãšų (198:8:1:1:1)
33.	sutemà 3[b], sùtema 1	**sutemų**	Ligi sutemų dirbame.	**sutemų̃** – **sùtemų** – sũtemų (190:18:2)
34.	ùžmačia 1, užmačią 3[b]	**užmačių**	Kaip jo užmačių išvengti?	**ùžmačių** – **užmačių̃** (207:5)
35.	ùžrašas 3[b], 1	**užrašų**	Su savimi užrašų neturiu.	**užrašų̃** – **ùžrašų** (152:60)
36.	ùžvadas 1, 3[b]	**užvadai**	Tėvo užvadai – abu sūnūs.	**ùžvadai** – **užvadaĩ** – úžvadai (130:81:1)

4 lentelė. **Tarptautiniai daiktavardžiai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	bãras 2	**barai**	Miestelyje trys barai veikia.	**bãrai** – baraĩ (1:210)
2.	bármenas 1	**barmenu**	Dirbu barmenu kavinėje.	**bármenu** – barmenù – barmènu (14:119:78)
3.	bìlietas 1, 3[b]	**bilietai**	Kelionės bilietai nepinga.	**bìlietai** – **bilietaĩ** – biliẽtai (123:86:1)
4.	chalvà 3	**chalvą**	Mėgstu chalvą su kava.	**chálvą** – chal̃va (193:19)
5.	chalvà 3	**chalvos**	Noriu chalvos su riešutais.	**chálvos** – chalvõs – chal̃vos – chalvós (159:47:2:1)
6.	chãrizma 1	**charizma**	Politikas charizma nepasižymi.	**chãrizma** – charizmà – charìzma –(4:58:147)
7.	datà 2	**datos**	Nors ir reikėjo, datos nerašiau.	**dãtos** – datõs (68:143)
8.	dieta (diẽtos ar dietos) 2	**dietos**	Jau metus dietos laikosi.	**diẽtos** – díetos – dìetos (129:81:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
9.	egzãminas 1, 3[b]	**egzaminai**	Visi egzaminai jau išlaikyti.	**egzãminai** – **egzaminaĩ** (66:145)
10.	eũras 2	**eurus**	Puodelis du eurus kainuoja.	**eurùs** – eũrus – èurus (169:26:14)
11.	imbieras 1	**imbierą**	Kad nesirgtų, imbierą valgo.	**imbierą** – imbiẽrą – imbíera – ìmbiera (14:152:39:5)
12.	kokònas 2	**kokonai**	Šilkverpių kokonai sudaryti iš šilkinių gijų.	**kokònai** – kokõnai (167:43)
13.	koncèrtas 1, koncẽrtas 2	**koncerte**	Šiame koncerte nedalyvausime.	**koncèrte** – **koncertè** – koncẽrte (21:189:1)
14.	kvotà 2, 4	**kvotos**	Eksporto kvotos patvirtintos.	**kvòtos** – **kvõtos** (21:189)
15.	krãbas 4	**krabų**	Mėgstu krabų mišrainę.	**krabũ** – krãbų – krábų (2:206:1)
16.	lãkas 2	**lakai**	Medienos lakai irgi garuoja.	**lãkai** – lakaĩ – lakài (8:199:1)
17.	mašinà 2	**mašinomis**	Jaunimas mašinomis laksto.	**mašìnomis** – mãšinomis – mašínomis – mašinomìs (197:9:1:2)
18.	mozáika 1	**mozaiką**	Sudėjau mozaiką iš gabalėlių.	**mozáiką** (209)
19.	mū́za 1, mūzà 2	**mūza**	Poeto mūza yra tėvynė.	**mū́za** – **mūzà** (203:6)
20.	naftà 2	**naftos**	Dirba naftos platformoje.	**nãftos** – naftõs (125:84)
21.	nèrvai 1, nẽrvai 2	**nervus**	Pasaugok nervus rytdienai.	**nèrvus** – **nervùs** –neřvus –nérvus (134:73:4:1)
22.	pãkas 4, 2	**pakų**	Rūsyje pakų pakelių prikrauta.	**pãkų** – **pakũ** (23:185)
23.	pèrsas 1, peřsas 2	**persu**	Susipažino su persu iš Irano.	**pèrsu** – **persù** – peřsu – pérsu (144:54:11:2)
24.	plòvas 2	**plovo**	Užsisakėme plovo ir sriubos.	**plòvo** – plóvo –plõvo (22:19:169)
25.	pòpas 2	**popo**	Cerkvėje popo nematyti.	**pòpo** – pópo – põpo (131:4:75)
26.	pròcentas 1, proceñtas 2	**procentai**	Trys procentai nuo algos.	**pròcentai** – **proceñtai** – prõcentai – prócentai (136:65:8:2)
27.	pròpolis 1	**propoliu**	Pirkau pastilių su propoliu ir vitaminu C.	pròpoliu – propóliu – propòliu – propoliù – prõpoliu – propõliu - própoliu (57:3:62:50:11:26:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
28.	provìncija 1, proviñcija 1	**provincijoje**	Gyveno provincijoje, mažame mieste.	**provìncijoje** – **proviñcijoje** (116:94)
29.	relẽ 4, rėlė 2	**relės**	Domiuosi laiko relės veikimu.	**relẽs** – **rėlės** – rẽlės – relés – relès (138:61:9:1:1)
30.	statulà 3[b], 2	**statulas**	Nugabeno statulas į Grūtą.	**stãtulas** – **statulàs** – statùlas (16:187:8)
31.	štãbas 4, 2	**štabų**	Rinkimų štabų vadovai ilsisi.	**štãbų** – **štabũ** – štabú – štãbų (86:121:1:1)
32.	taigà 3	**taigą**	Ėjo per taigą pėsčiomis.	**táigą** – taĩga (168:40)
33.	taigà 3	**taigoje**	Medžiotojas taigoje pasiklydo.	**taigojè** – táigoje – taĩgoje (32:174:3)
34.	tándemas 1	**tandemas**	Mūsų tandemas visus nugali.	**tándemas** – tandèmas – tandẽmas (0:209:1)
35.	teřminas 1, 3[b]	**terminų**	Sklaidau terminų žodyną.	**teřminų** – **terminũ** – tèrminų – términų (26:175:7:2)
36.	trasà 2	**trasos**	Negalima iš trasos išklysti.	**trãsos** – trasõs (16:195)
37.	vazà 2	**vazos**	Nerandu vazos gėlėms.	**vãzos** – vazõs (20:190)
38.	žaliùzės 2	**žaliuzių**	Reikia žaliuzių ant langų.	**žaliùzių** – žãliuzių – žaliuziũ – žáliuzių (19:189:2:1)

5 lentelė. **Kiti daiktavardžiai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	aguonà 2	**aguona**	Ji kaip aguona graži.	**aguonà** – agúona – aguõna (11:155:43)
2.	áidas 3, aĩdas 4	**aidas**	Surikau ir aidas atsiliepė.	**áidas** – **aĩdas** – àidas (208:2:1)
3.	aikštẽ 3	**aikštėje**	Mugė aikštėje vyksta.	**aikštėjè** – áikštėje – aĩkštėje – aikštėjẽ (17:190:1:1)
4.	aistrà 2, 4	**aistrų**	Per posėdį aistrų niekas nevaldė.	**aĩstrų** – **aistrũ** (3:207)
5.	alyvà 2	**alyva**	Prie lango alyva auga.	**alyvà** – alýva – alỹva (39:137:35)
6.	aslà 2, 4	**aslos**	Javus ant aslos nukūlė.	**ãslos** – **aslõs** (13:197)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
7.	balà 2, 4	**balos**	Sausas iš balos neišlipsi.	**bãlos** – **balõs** (19:189)
8.	bal̃das 2	**baldų**	Svetainės baldų dar nepirksiu.	**bal̃dų** – báldų – baldũ (199:10:2)
9.	blýksnis 1	**blyksnius**	Mačiau du blyksnius, ne vieną.	**blýksnius** – blyksniùs (108:103)
10.	borùžė 2	**boružė**	Delnu boružė ropoja.	**borùžė** – bóružė – bõružė – boružẽ – borúžė (150:40:17:2:1)
11.	bùtelis 1	**butelių**	Prie upės butelių primėtyta.	**bùtelių** – buteliũ – buteli̇ų (81:126:1)
12.	bũklė 1	**būklės**	Tai avarinės būklės pastatai.	**bũklės** – būklẽs (192:17)
13.	čiáupas 3, 1	**čiaupai**	Dujų čiaupai nesandarūs.	**čiáupai** – **čiaupaĩ** – čiàupai (200:10:1)
14.	čiáupas 3, 1	**čiaupus**	Vandens čiaupus pakeisime.	**čiáupus** – čiaupùs – čiàupus – čiaupũs (207:2:1:1)
15.	dãgtis 2	**dagtis**	Žvakės dagtis rūko.	**dãgtis** – dagtì̇s – dàgtis (54:147:8)
16.	dáigas 3, daĩgas 4	**daigus**	Susodinau daigus į šiltnamį.	**dáigus** – **daigùs** (90:122)
17.	dailẽ 4	**dailės**	Mokosi dailės ir dizaino.	**dailẽs** – daĩlės – dáilės (55:138:16)
18.	dalỹkas 2	**dalykus**	Baisius dalykus pasakoji.	**dalykùs** – dalýkus – dalỹkus – dalỳkus (164:31:13:2)
19.	dirvà 2	**dirvos**	Šalnos bus dirvos paviršiuje.	**dir̃vos** – dirvõs – dìrvos (106:95:7)
20.	dukrà 2	**dukros**	Laukiu dukros iš mokyklos.	**dùkros** – dukrõs (31:177)
21.	dum̃blas 2, 4	**dumblais**	Kelią dumblais užnešė.	**dum̃blais** – **dumblaĩs** – dùmblais – dúmblais – dumbláis (40:164:5:1:1)
22.	dūdà 2, 4	**dūdomis**	Muzikantai dūdomis groja.	**dũdomis** – **dūdomìs** – dűdomis (141:36:32)
23.	élnias 1	**elniai**	Prie miško elniai ganosi.	**élniai** – el̃niai – elniaĩ (29:144:35)
24.	ẽpušė 1, epušẽ 3[b]	**epušė**	Širdis kaip epušė dreba.	**ẽpušė** – **epušẽ** – epùšė – èpušė (80:109:14:5)
25.	gáirė 1	**gairių**	Pagrindinių gairių neaptarėme.	**gáirių** – gaĩrių – gairiũ (94:111:3)
26.	gañdras 2, 4	**gandrų**	Sodyboj gandrų nebėra.	**gañdrų** – **gandrũ** – gándrų (0:210:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
27.	gegužẽ 3[b], gegùžė 2	**gegužę**	Vyšnios gegužę pražydo.	**gẽgužę** – **gegùžę** – gegužė̀ – gegũžę (100:108:1:1)
28.	gegužẽ 3[b], gegùžė 2	**gegužė**	Po balandžio gegužė ateis.	**gegužẽ** – **gegùžė** – gẽgužė – gègužė (74:122:11:2)
29.	gė́da 1	**gėdos**	Negi gėdos nebeturi?	**gė́dos** – gėdõs – gẽdos (201:8:1)
30.	giñklas 2	**ginklų**	Visi prie ginklų puolė.	**giñklų** – ginklũ – gìnklu (174:23:14)
31.	giñklas 2	**ginklus**	Priešai ginklus nuleido.	**ginklùs** – gìnklus – giñklus – ginklús (151:32:25:1)
32.	gleĩvės 4, gléivės 1	**gleivėmis**	Grybai gleivėmis apėję.	**gleivėmìs** – **gléivėmis** – gleĩvėmis (10:161:38)
33.	gulbė 2	**gulbes**	Išlydėjom ir gulbes, ir gandrus.	**gulbès** – gùlbes – gulbes – gulbẽs (110:67:32:2)
34.	gūžtà 2, 4	**gūžtoje**	Viršta gūžtoje tupi.	**gū́žtoje** – **gūžtojè** – gũžtoje (51:2:157)
35.	ýda 1, ydà 4	**ydų**	Savo ydų neatsisako.	**ýdų** – **vdũ** – vdú (187:20:2)
36.	ievà 4, 2	**ievomis**	Pavasarį ievomis sninga.	**ievomìs** – **iẽvomis** – íevomis (14:154:41)
37.	inkštìras 2	**inkštirų**	Spaudyti inkštirų negalima.	**inkštìrų** – ìnkštirų – inkštirũ (195:3:13)
38.	jungtìs 3, 4	**jungtis**	Kompiuterių jungtis suderinome.	**jùngtis** – **jungtìs** (17:193)
39.	káimas 1	**kaimų**	Jau nebėra šių kaimų gyventojų.	**káimų** – kaimũ (65:146)
40.	Kalẽdos 2	**Kalėdas**	Švenčiu Kalėdas su šeima.	**Kalėdàs** – Kalédas – Kalẽdas (86:103:21)
41.	kandìs 4, kándis 1	**kandžių**	Kailinių nuo kandžių nepaslėpsi.	**kandžiũ** – **kándžių** – kañdžių (62:55:91)
42.	kárdas 3, kar̃das 4	**kardu**	Nė vienas su kardu negimė.	**kárdu** – **kardù** – kar̃du (49:161:2)
43.	kařklas 2	**karklų**	Ožkos ant karklų lipa.	**kařklų** – karklũ – kárklų (43:168:1)
44.	ketvir̃tis 2	**ketvirtį**	Vėluoja jau ketvirtį valandos.	**ketvir̃tį** – kẽtvirtį – ketvìrtį – kétvirtį (53:145:9:1)
45.	késlas 1	**kėslai**	Jų kėslai stebina.	**késlai** – kẽslai – kėslaĩ (207:3:1)
46.	kìbiras 3[b], kibìras 2	**kibirai**	Stovi kibirai su pienu.	**kibiraĩ** – **kibìrai** – kìbirai (208:0:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
47.	kìbiras 3[b], kibìras 2	**kibiras**	Šitas kibiras – vandeniui.	**kìbiras** – **kibìras** – kĩbiras (207:1:1)
48.	kliū́tis 1, kliūtìs 4	**kliūčių**	Jokių kliūčių nebėra.	**kliū́čių** –**kliūčiũ** (95:113)
49.	kregždẽ 4, krẽgždė 2	**kregždė**	Viena kregždė – ne pavasaris.	**kregždẽ** – **krẽgždė** (12:198)
50.	kreivẽ 4, kreĩvė 2	**kreivė**	Žaibo kreivė apakino.	**kreivẽ** – **kreĩvė** – kréivė (23:176:9)
51.	kriauklẽ 4, kriáuklė 1, kriaũklė 2	**kriaukles**	Prie jūros kriaukles renkame.	**kriauklès** – **kriáukles** – kriaũkles (96:110:2)
52.	kriauklẽ 4, kriáuklė 1, kriaũklė 2	**kriauklių**	Čia – kriauklių išauginti perlai.	**kriaukliũ** –**kriáuklių** – **kriaũklių** (4:186:19)
53.	krẽslas 3, 1	**krėslai**	Jau sustatyti krėslai svečiams.	**krẽslai** – krėslaĩ – krẽslai (197:12:2)
54.	kuprà 2, 4	**kupros**	Maišą ant kupros užsimetė.	**kùpros** – **kuprõs** – kũpros (8:202:1)
55.	láiptas 1	**laiptą**	Dar per laiptą pakilo.	**láiptą** – laĩptą (145:64)
56.	lemtìs 3, 4	**lemtį**	Be nuoskaudų lemtį priimu.	**lémtį** – **lemtì** – lemtĩ – lèmtį (1:204:6:0)
57.	lėkštẽ 4, lẽkštė 2	**lėkštėje**	Mėsa – lėkštėje, o bulvės – puode.	**lėkštėjè** – **lẽkštėje** – lėkštėjẽ (205:0:2)
58.	lẽšos 1, lẽšos 4	**lėšų**	Komandiruotėms lėšų neskyrė.	**lẽšų** – **lėšũ** – lẽšų (169:37:4)
59.	liaukà 2, liáuka 1	**liauka**	Vidaus sekrecijos liauka yra kasa.	**liaukà** – **liáuka** – liàuka (2:207:2)
60.	liaukà 2, liáuka 1	**liaukų**	Prakaito liaukų yra daugiausia.	**liaũkų** – **liáukų** (0:211)
61.	liaupsẽ 4	**liaupsių**	Keisčiausių liaupsių prisiklausėm.	**liaupsiũ** – liáupsių – liaũpsių (0:206:4)
62.	lýsvė 1	**lysves**	Pasėjau dvi lysves morkų.	**lýsves** – lysvès – lỳsves (109:99:1)
63.	liū́tis 1, liūtìs 4	**liūčių**	Žiemą liūčių nebūna.	**liū́čių** – **liūčiũ** – liũčių (17:192:3)
64.	lùbos 4, 2	**lubų**	Su koja lubų nepasieksi.	**lubũ** – **lùbų** – lúbų (68:140:1)
65.	lūšnà 3, lū́šna 1	**lūšnoje**	Prastoje lūšnoje gyvename.	**lūšnojè** – **lū́šnoje** (2:208)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
66.	lūšnà 3, lúšna 1	**lūšnų**	Paryžiaus lūšnų nematėm.	**lūšnų̃** – **lúšnų** – lũšnų (17:192:1)
67.	mẽnas 4, 2	**menai**	Domina ne menai, o mokslas.	**menaĩ** – **mẽnai** (209:0)
68.	mentẽ 4, meñtė 2	**mentė**	Liežuvis kaip mentė – gerai dirba.	**mentẽ** – **meñtė** – méntė – mentę̀ (3:140:68:1)
69.	móteris 1	**moteris**	Graži moteris smagiau gyvena.	**móteris** – moterìs – mõteris (174:34:1)
70.	móteris 1	**moters**	Dramos centre – moters pasaulis.	**móters** – moterš – mòters – motèrs – motérs (167:40:3:0:1)
71.	naudà 3	**nauda**	Dirbk su nauda visuomenei.	**náuda** – naudà (64:147)
72.	naudà 3	**naudai**	Visuomenės naudai stengiuosi.	**náudai** – naũdai (197:14)
73.	nerijà 3[b], 2	**neriją**	Į Kuršių neriją važiuojame.	**nẽriją** – **nèriją** – nerìja (7:202:2)
74.	nerijà 3[b], 2	**nerija**	Kuršių nerija visiems patinka.	**nerijà** – nèrija (108:104)
75.	niẽkas 2	**niekais**	Kas tokiais niekais užsiima?	**niẽkais** – niekaĩs –níekais – nìekais (66:137:7:1)
76.	nùgara 1	**nugaros**	Rankas už nugaros laikau.	**nùgaros** – nugarõs – nugaròs (147:60:2)
77.	núoma 1	**nuoma**	Būsto nuoma – nepigi.	**núoma** – nuomà – nùoma (179:28:1)
78.	óda 1, odà 4	**odos**	Padirbo iš odos būgną.	**ódos** – **odõs** (84:126)
79.	óras 3	**orus**	Savaitės orus jau pranešė.	**órus** – orùs – òrus (152:56:1)
80.	pažįstamas, -à 3[a], pažį́stamas, -a 1	**pažįstamais**	Su pažįstamais būtina sveikintis.	**pažį́stamais** – pažĩstamais – pažistamaĩs (189:1:21)
81.	pláustas 1, plaũstas 2	**plaustu**	Kėlėmės plaustu per Nemuną.	**pláustu** – **plaustù** – plaũstu – plaustũ (45:142:20:1)
82.	pléistras 1	**pleistru**	Žaizdą pleistru užklijuok.	**pléistru** – pleistrù – pleĩstru (187:21:1)
83.	pléntas 1, pleñtas 2	**plento**	Iki plento – šimtas metrų.	**plénto** – **pleñto** – plentõ (52:154:3)
84.	pliūpsnis 2, pliū́psnis 1	**pliūpsnius**	Juoko pliūpsnius sunku suvaldyti.	**pliūpsniùs** – **pliū́psnius** – pliūpsniũs (83:125:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
85.	plutà 2, 4	**plutų**	Primerkė plutų šuniui.	**plùtų** – **plutũ** – plútų – plũtų (189:18:2:2)
86.	plũdė 2, plūdẽ 4	**plūdė**	Jau plūdė pasinėrė!	**plũdė** – **plūdẽ** – plúdė (113:11:86)
87.	porà 3, 4	**poras**	Imk dvi poras batų.	**póras** – **poràs** – põras (32:172:7)
88.	pradžià 4	**pradžioje**	Sunku tik pradžioje būna.	**pradžiojè** – prãdžioje – pràdžioje – pradžiojẽ (199:11:1:1)
89.	próga 1, progà 4	**proga**	Tai gera proga juos aplankyti.	**próga** – **progà** (160:49)
90.	príekis 1	**priekiu**	Automobilį priekiu pastatė.	**príekiu** – priekiù (151:57)
91.	rakañdas 2, rakándas 1	**rakandų**	Spintelės rakandų prikrautos.	**rakañdų** – **rakándų** – rakandũ (10:201:1)
92.	raĩdė 2	**raidžių**	Nosinių raidžių jis nepripažįsta.	**raĩdžių** – raidžiũ – ráidžių (75:131:4)
93.	ráinis, -ė 1, raĩnis, -ė 2	**rainis**	Pilkis ir rainis gaudo peles.	**ráinis** – **raĩnis** (4:206)
94.	reikšmẽ 3	**reikšmes**	Ar žodis dvi reikšmes turi?	**réikšmes** – reikšmès – reĩkšmes (46:162:1)
95.	rentà 4, 2	**rentoms**	Signatarų rentoms nėra pinigų.	**rentóms** – **reñtoms** – rentõms (132:56:24)
96.	rémuo 1, rėmuõ 3[a]	**rėmuo**	Reikia gydytis – rėmuo ėda.	**rémuo** – **rėmuõ** – rẽmuo – rėmúo (74:132:4:1)
97.	riekẽ 4	**riekės**	Atriektos riekės neprilipdysi.	**riekẽs** – riẽkės – ríekės – riekès (82:100:25:1)
98.	ríešas 3	**riešų**	Močiutė skundžiasi riešų skausmu.	**riešũ** – ríešu – riẽšų (64:146:1)
99.	rýkštė 1	**rykščių**	Gausi rykščių, jei neklausysi.	**rýkščių** – rykščių (185:25)
100.	rinkà 2, rìnka 1	**rinka**	Kinijos rinka sumažėjo.	**rinkà** – **rìnka** – riñka (17:149:)
101.	ryšỹs 4	**ryšiais**	Jis plačiais ryšiais giriasi.	**rvšiaĩs** – rýšiais – rỹšiais (139:24:47)
102.	ryšỹs 4	**ryšių**	Su įmone ryšių neužmezgėme.	**rvšiũ** – rýšių – rỹšių (167:14:19)
103.	rỹtas 3	**rytus**	Langai į rytus išeina.	**rýtus** – rytùs – rytũs (151:57:1)
104.	rū́šis 1, rūšìs 4	**rūšių**	Trijų rūšių obuoliai.	**rū́šiu** –**rūšiũ** (82:129)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
105.	sė̃bras, -ė 2, sė́bras, -ė 1	**sėbrus**	Susikvietė sėbrus prie stalo.	**sėbrùs** – **sébrus** – sėbrús (8:203:1)
106.	sélenos 1	**sėlenų**	Į tešlą sėlenų įpyliau.	**sélenų** – sėlenū̃ –sė̃lenų – sėlė̃nų (71:127:10:1)
107.	síela 1	**siela**	Vaiko siela – skaidri.	**síela** – sielà (208:3)
108.	skaidrė̃ 4, skaĩdrė 2	**skaidrių**	Sustabdžiau skaidrių peržiūrą.	**skaidriū̃** – **skaĩdrių** – skáidrių (2:175:34)
109.	skilándis 1	**skilandžio**	Užsimanė skilandžio vakarienei.	**skilándžio** – skilañdžio – skìlandžio (90:119:2)
110.	skliaũstas 2	**skliaustus**	Pastabas į skliaustus įrašyk.	**skliaustùs** – skliáustus – skliaũstus – skliaustús – skliaustũs (19:181:7:2:1)
111.	skliaũtas 2, 4	**skliautais**	Giesmės po skliautais aidėjo.	**skliaũtais** – **skliautaĩs** – skliáutais (14:192:4)
112.	sklỹpas 2	**sklypai**	Ar sklypai jau išdalyti?	**sklỹpai** – sklypaĩ – sklýpai – sklypài (69:139:1:1)
113.	skrúostas 1, 3	**skruostai**	Paraudo skruostai iš gėdos.	**skrúostai** – **skruostaĩ** – skruõstai (208:2:1)
114.	skruzdė̃ 4	**skruzdžių**	Bute skruzdžių prisiveisė.	**skruzdžiū̃** – skrúzdžių – skrùzdžių – skrũzdžių (0:2:176:32)
115.	skìltis 1	**skiltimis**	Tekstus skiltimis dalija.	**skìltimis** – skiltimìs – skíltimis – skiltims (153:54:1:1)
116.	slė̃nis 2, slėnỹs 4	**slėnyje**	Karvė slėnyje ganosi.	**slė̃nyje** – **slėnyjè** – slényje (182:2:27)
117.	smãkras 4	**smakrai**	Abiejų brolių smakrai – atsikišę.	**smakraĩ** – smãkrai – smakrái (178:32:2)
118.	smùrtas 1, smur̃tas 2	**smurtu**	Turtą smurtu užvaldė.	**smùrtu** – **smurtù** (17:191)
119.	smė̃lis 1, smėlỹs 4	**smėlyje**	Gėlės smėlyje neauga.	**smė̃lyje** – **smėlyjè** – smélyje (167:5:40)
120.	spéigas 1, speĩgas 2	**speigas**	Sako, kad speigas nesitrauks.	**spéigas** – **speĩgas** (6:205)
121.	sráigė 1, sraĩgė 2	**sraigė**	Juda kaip sraigė – iš lėto.	**sráigė** – **sraĩgė** – sraigė̃ (2:2062:1)
122.	sráigtas 1, sraĩgtas 2	**sraigtais**	Rėmą sraigtais suveršime.	**sráigtais** – **sraĩgtais** – sraigtaĩs (0:162:48)
123.	sráigtas 1, sraĩgtas 2	**sraigtų**	Negaliu sraigtų atsukti.	**sráigtų** – **sraĩgtų** – sraigtū̃ (5:177:29)
124.	stabdỹs 4, stãbdis 2	**stabdžiai**	Tikrinu, ar stabdžiai veikia.	**stabdžiaĩ** – **stãbdžiai** – stábdžiai (66:144:1)
125.	stygà 2, 4	**stygų**	Balso stygų uždegimas.	**stỹgų** – **stygū̃** – stýgų (172:14:25)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
126.	stógas 3	**stogus**	Vėjas stogus plėšia.	**stógus** – stogùs – stogũs (147:64:1)
127.	súolas 3	**suolų**	Klasėje suolų nėra, tik stalai.	**suolų̃** – súolų (187:22)
128.	sváinis 1, svaĩnis 2	**svainiu**	Gerai su svainiu sutariu.	**sváiniu** –**svainiù** – svaĩniu – svainiũ (67:49:92:1)
129.	šãlikas 1, 3[b]	**šalikų**	Primezgė šalikų vaikams.	**šãlikų** – **šalikų̃** – šalìku – šalĩku – šalíku – šalikú – šalikù (3:200:1:4:1:1:1)
130.	šálmas 3, šalmas 4	**šalmus**	Kariai šalmus nusimovė.	**šálmus** – **šalmùs** – šalmus (48:155:6)
131.	šãpas 2, 4	**šapų**	Prinešė šapų į kambarį.	**šãpų** – **šapų̃** (35:177)
132.	šárvas 3, šarvas 4	**šarvus**	Vėžliukai šarvus keičia.	**šárvus** – **šarvùs** – šarvus – šàrvus – šarvũs (90:118:1:1:1)
133.	šérnas 3	**šernus**	Iš bulvių lauko šernus vaikome.	**šérnus** – šernùs – šerñus – šernús (179:29:1:1)
134.	šiur̃pas 2	**šiurpai**	Per nugarą šiurpai laksto.	**šiur̃pai** – šiurpaĩ – šiùrpai – šiurpái (17:189:3:1)
135.	šlovẽ 3, 4	**šlove**	Girtis šlove negražu.	**šlóve** – **šlovè** (6:205)
136.	šmeĩžtas 4, 2	**šmeižtai**	Jai teko vien šmeižtai ir patyčios.	**šmeižtaĩ** – **šmeĩžtai** – šméižtai (145:64:2)
137.	šnérvė 1, šneřvė 4	**šnervėmis**	Abiem šnervėmis kvėpuoju.	**šnérvėmis** – **šnervėmìs** (208:0)
138.	taurẽ 4	**taurė**	Kantrybės taurė jau pilna.	**taurẽ̃** – taũrė – taurè (103:105:1)
139.	taũras 4, 2	**taũrų**	Senovėje taurų būta.	**taurų̃** – **taũrų** – táurų (83:121:6)
140.	téisė 1	**teises**	Žinok teises ir nepamiršk pareigų.	**téises** – teisès (188:23)
141.	tiesẽ 4, tiẽsė 2	**tiesėje**	Taškai vienoje tiesėje sudėti.	**tiesėjè** – **tiẽsėje** – tíesėje (5:166:39)
142.	tiesẽ 4, tiẽsė 2	**tiesėje**	Taškai tiesėje pažymėti.	**tiesėjè** – **tiẽsėje** – tíesėje – tiesė́je (5:166:38:1)
143.	tũpsnis 1	**tūpsnius**	Mankštindamiesi tūpsnius darome.	**tṹpsnius** – tùpsnius – tūpsniùs – tũpsnius – tūpsniũs (101:1:103:4:1)
144.	tvárstis 1	**tvarsčius**	Nuo kojų tvarsčius nurišo.	**tvársčius** – tvarsčiùs – tvaŕsčius (10:187:12)
145.	ùrvas 3, urvas 4	**urvus**	Kurmiai urvus kasasi.	**ùrvus** – **urvùs** – urvũs (15:194:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
146.	ū́kis 1	**ūkiu**	Savo ūkiu aš didžiuojuosi.	**ū́kiu** – ūkiù (122:87)
147.	ū̃pas 2, ū́pas 1	**ūpu**	Dirba tai su ūpu, tai be ūpo.	**ūpù** – **ū́pu** – ū̃pu (56:122:34)
148.	váistas 1, vaĩstas 4	**vaistai**	Puikūs vaistai, bet nepigūs.	**váistai** – **vaistaĩ** – vaĩstai (101:105:3)
149.	váistas 1, vaĩstas 4	**vaistus**	Geriu vaistus nuo kosulio.	**váistus** – **vaistùs** (191:17)
150.	váistas 1, vaĩstas 4	**vaistų**	Pirksiu vaistų nuo gripo.	**váistų** – **vaistū̃** – vaĩstų (83:128:1)
151.	váišės 1	**vaišės**	Po to bus vaišės ant žolės.	**váišės** – vaĩšės – vàišės – vaišẽs (135:74:1:1)
152.	valandà 3[b]	**valandų**	Kiek valandų užtruksi?	**valandū̃** – vãlandų (186:22)
153.	varškė̃ 3	**varške**	Jis tik varške maitinasi.	**várške** – varškè (135:74)
154.	veĩslė 2	**veislės**	Arabų veislės žirgas.	**veĩslės** – véislės – veislẽs (35:60:115)
155.	Velýkos 1	**Velykas**	Kiaušinius per Velykas ridena.	**Velýkas** – Velykàs – Velykás (168:40:1)
156.	vérgas 3, -ė 1, veř̃gas 4, -ė 2	**vergė**	Aš nei vergė, nei ponia.	**vérgė** – **veř̃gė** (181:28)
157.	vérgas 3, -ė 1, veř̃gas 4, -ė 2	**vergus**	Iškeitė du vergus į auksą.	**vérgus** – **vergùs** – veř̃gus (154:56:1)
158.	veř̃slas 2, 4	**verslams**	Tai lėšos verslams skatinti.	**veř̃slams** – **versláms** – verslam̃s – verslàms (14:169:24:1)
159.	viltìs 3, 4	**viltis**	Mano didžioji viltis – sūnus.	**viltìs** (220)
160.	viltìs 3, 4	**vilties**	Nė mažiausios vilties nebėra.	**viltiẽs** – viltìes (208:2)
161.	viltìs 3, 4	**viltis**	Didžiausias viltis jau laidoju.	**vìltis** – **viltìs** – viĩltis (19:190:1)
162.	zýlė 1	**zyles**	Žiemą zyles lesinu.	**zýles** – zylès – zỹles (50:158:1)
163.	žaĩslas 4	**žaislus**	Duktė žaislus dėlioja.	**žaislùs** – žáislus – žaĩslus (62:146:1)
164.	žaltỹs 3, 4	**žalčius**	Senovėje žalčius gerbė.	**žálčius** – **žalčiùs** – žalčius (82:127:2)
165.	žarnà 3, žárna 1	**žarnų**	Iš avių žarnų darė stygas.	**žarnū̃** – **žárnų** (45:165)
166.	žaĩbas 4	**žaibas**	Į ąžuolą žaibas trenkė.	**žaĩbas** – žáibas (190:18)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
167.	žíedas 3	**žiedus**	Nuo pirštų žiedus nusimovė.	**žíedus** – žiedùs – žiedũs (152:55:1)
168.	žmonà 3	**žmona**	Norėčiau su žmona pasitarti.	**žmóna** – žmonà – žmõna (69:131:9)
169.	žnýplės 1	**žnyples**	Vėžys žnyples judina.	**žnýples** – žnyplès (101:109)
170.	žvýnas 3, žvỹnas 4	**žvynus**	Skutu žvynus nuo karoso.	**žvýnus** – **žvynùs** (74:137)

BŪDVARDŽIAI

6 lentelė. **Dūriniai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	abipùsis, -ė 2	**abipusiu**	Išsiskyrėm abipusiu susitarimu.	**abipusiù** – abìpusiu – abipùsiu (8:200:3)
2.	artipil̃nis, -ė 2	**artipilnis**	Maišas jau artipilnis grūdų.	**artipil̃nis** – artìpilnis – artipìlnis (47:161:3)
3.	atlẽpausis, -ė 1	**atlėpausis**	Glaustosi atlėpausis šuniukas.	**atlẽpausis** – atlėpaũsis – atlėpáusis (1:209:1)
4.	dvigùlis, -ė 2	**dvigulį**	Nupirkau dvigulį fotelį.	**dvigùlį** – dvìguli (10:198)
5.	dvipùsis, -ė 2	**dvipusį**	Dėvėjo dvipusį švarką.	**dvipùsį** – dvìpusi (108:103)
6.	ilgaam̃žis, -ė 2	**ilgaamžiai**	Seneliai ilgaamžiai buvo.	**ilgaam̃žiai** – ilgaámžiai – ilgáamžiai (8:199:4)
7.	ketùrpėsčias, -a 1, kẽturpėsčias, -a 1	**keturpėsčias**	Į namus keturpėsčias ėjo.	**ketùrpėsčias** – **kẽturpėsčias** – keturpésčias – ketur̃pėsčias – keturpẽsčias – ketúrpėsčias (92:1:46:44:25:1)
8.	mažareĩkšmis, -ė 2	**mažareikšmiu**	Dėmesys tapo mažareikšmiu bruožu.	**mažareikšmiù** – mažaréikšmiu – mažareĩkšmiu – mažareikšmiú (14:170:23:1)
9.	óbuolmušis, -ė 1	**obuolmušiais**	Didžiuojasi obuolmušiais žirgais.	**óbuolmušiais** – obúolmušiais – obuõlmušiais – obuolmušiaĩs (0:115:76:20)
10.	óbuolmušis, -ė 1	**obuolmušius**	Pažabojo obuolmušius žirgus.	**óbuolmušius** – obúolmušius – obuõlmušius (0:125:86)
11.	saldžiarũgštis,-ė 2: saldžiãrūgštis, -ė 1	**saldžiarūgštę**	Mėgstu saldžiarūgštę girą.	**saldžiarũgšte** – **saldžiãrūgštę** – saldžiarúgšte (31:169:9)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
12.	saũsakimšas, -à 3[4b], sausãkimšas, -a 1	**sausakimša**	Stovi statinė, sausakimša silkių.	**sausakimšà** – **sausãkimša** – sausãkimša – sausakimša (8:0:199:1)
13.	saũsakimšas, -à 3[4b], sausãkimšas, -a 2	**sausakimšas**	Atvažiavo sausakimšas autobusas.	**saũsakimšas** – **sausãkimšas** (0:209)
14.	viengùlis, -ė 2	**viengulė**	Kampe stovėjo viengulė lova.	**viengùlė** – víengulė – viẽngulė – viengulẽ (20:189:1:1)
15.	vien(a)pùsis, -ė 2	**vienpusio**	Ši gatvė – vienpusio eismo.	**vienpùsio** – víenpusio (114:94)

7 lentelė. **Priesaginiai būdvardžiai**

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	ankstývas, -a 1, ankstývas, -à 3	**ankstyvų**	Iš̃ėjo ankstyvų pietų.	**ankstývų** – **ankstyvũ** – ankstỹvu – ankstyvú (43:165:2:1)
2.	asmenìnis, -ė 2	**asmeninius**	Pasiėmiau tik asmeninius daiktus.	**asmeniniùs** – asmẽninius – asmenìnius (107:61:42)
3.	ãsmeniškas, -a 1	**asmeniškus**	Užduoda asmeniškus klausimus.	**ãsmeniškus** – asmẽniškus (39:169)
4.	buitìnis, -ė 2	**buitinį**	Į buitinį gin̂čą nesikišk.	**buitìnį** – buĩtinį – bùitinį (26:159:23)
5.	daržẽlinis, -ė 1	**darželinių**	Prisiskynėm darželinių aguonų.	**daržẽlinių** – darželìniu (12:199)
6.	euròpinis, -ė 1 európinis, -ė 1	**europinius**	Administruoja europinius projektus.	**europiniùs** – **európinius** – euròpinius –europìnius – eurõpinius –eùropinius (86:5:63:49:6:1)
7.	garsìnis, -ė 2	**garsinis**	Sugedo garsinis signalas.	**garsìnis** – gařsinis (86:124)
8.	gamtìnis, -ė 2	**gamtiniai**	Lietuvos gamtiniai ištekliai riboti.	**gamtìniai** – gamtiniai (28:182)
9.	geltónas, -a 1, geltónas, -à 3	**geltonam**	Užsidegus geltonam signalui, sustok.	**geltónam** – **geltonám** – geltonam̃ (22:185:5)
10.	geltónas, -a 1, geltónas, -à 3	**geltonų**	Prisiskynė geltonų gėlių.	**geltónų** – **geltonų̃** – geltõnų (72:134:5)
11.	grindìnis, -ė 2	**grindinių**	Pirkome grindinių lentų.	**grindìnių** – grìndiniu – griñdinių – grindiniũ (79:27:97:8)

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
12.	grybẽlinis, -ė 1	**grybelinis**	Pasikartojo grybelinis uždegimas.	**grybẽlinis** – grybelìnis (11:200)
13.	grūdìnis, -ė 2	**grūdinis**	Lietuvoje tai populiariausias grūdinis augalas.	**grūdìnis** – grū́dinis – grū̃dinis (8:202:1)
14.	išorìnis, -ė 2	**išorinį**	Naudosiu išorinį modemą.	**išorìnį** – išóriną – išòrinį – išõrinį (154:40:4:13)
15.	kaulìnis, -ė 2, káulinis, -ė 1	**kauliniai**	Kieno kauliniai dantys?	**kaulìniai** – **káuliniai** – kaũliniai – kaulìniai (188:22:1:1)
16.	keleĩvinis, -ė 1, keleivìnis, -ė 2	**keleivinis**	Atvyksta keleivinis traukinys.	**keleĩvinis** – **keleivìnis** (85:126)
17.	kilomètrinis, -ė 1	**kilometrinės**	Nusidriekė kilometrinės eilės.	**kilomètrinės** – kilometrìnės (30:180)
18.	klimatìnis, -ė 2	**klimatinės**	Mūsų klimatinės sąlygos yra geros.	**klimatìnės** – klimãtinės – klìmatinės – klimàtinės – klimátinės – klimatínės (135:63:10:1:1:1)
19.	kristalìnis, -ė 2, kristãlinis, -ė 1	**kristalinė**	Cukrus – kristalinė medžiaga.	**kristalìnė** – **kristãlinė** – kri̇̃stalinė (72:138:1)
20.	lėtìnis, -ė 2	**lėtiniu**	Serga lėtiniu plaučių uždegimu.	**lėtiniù** – lẽtiniu – létiniu (2:168:41)
21.	lytìnis, -ė	**lytinis**	Sveikatą saugo lytinis švietimas.	**lytìnis** – lỹtinis – lýtinis – lytínis – lytĩnis (6:138:65:1:1)
22.	mažýtis 1	**mažyčius**	Mėgstame mažyčius agurkus.	**mažýčius** – mažyčiùs – mažỹčius (158:52:1)
23.	medžiaginis, -ė 2	**medžiaginį**	Pirkau medžiaginį paltą.	**medžiaginìnį** – mẽdžiaginį – medžiàginį (207:1:1)
24.	mẽdžiagiškas, -a 1	**medžiagiški**	Nejaugi svarbesni medžiagiški dalykai?	**mẽdžiagiški** – medžiãgiški – mèdžiagiški – medžiagiškì – medžiagìški (183:23:3:2:1)
25.	mètrinis, -ė 1	**metrinę**	Sugavom metrinę lydeką.	**mètrinę** – metrìne (70:141)
26.	mélynas, -a 1, mélynas, -à 3[a]	**mėlyni**	Žydi mėlyni linai.	**mélyni** – **mėlynì** – mėlýni – mẽlyni (91:115:1:1)
27.	mélynas, -a 1, mélynas, -à 3[a]	**mėlynos**	Nemėgstu mėlynos spalvos.	**mélynos** – **mėlynõs** – mėlýnos – mẽlynos (101:104:2:2)
28.	mygtùkinis, -ė 1	**mygtukinį**	Turiu mygtukinį telefono aparatą.	**mygtùkinį** – mygtukìnį (8:203)

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
29.	mólinis, -ė 1, molìnis, -ė 2	**moliniai**	Man gražiausi – moliniai indai.	**móliniai** – **molìniai** – moliniaĩ (19:191:1)
30.	múrinis, -ė 1, mūrìnis, -ė 2	**mūrinių**	Pristatyta mūrinių namų.	**mū́rinių** – **mūrìnių** (58:153)
31.	nùlinis, -ė 1	**nulinė**	Lauke nulinė temperatūra.	**nùlinė** – nulìnė (139:72)
32.	pagálbinis, -ė 1, pagalbìnis, -ė 2	**pagalbinio**	Reikia pagalbinio darbininko.	**pagálbinio** – **pagalbìnio** – pagalbínio (25:185:1)
33.	pamiñklinis, -ė 1	**paminklinį**	Meras atidengė paminklinį akmenį.	**pamiñklinį** – pamìnklinį – paminklìnį – paminklĩnį (178:10:21:2)
34.	pasáulinis, -ė 1, pasaulìnis, -ė 2	**pasaulinės**	Įvykis – pasaulinės reikšmės.	**pasáulinės** – **pasaulìnės** (100:110)
35.	paviršinis, -ė 1	**paviršiniu**	Domiuosi paviršiniu nardymu	**paviršiniu** – pavìršiniu – paviršìniu – paviršinìu (24:7:39:140)
36.	pažõdinis, -ė 1, pažodìnis, -ė 2	**pažodinis**	Tai prastas pažodinis vertimas.	**pažõdinis** – **pažodìnis** (25:186)
37.	píemeniškas, -a 1	**piemeniškas**	Nestebino piemeniškas poelgis.	**píemeniškas** – piẽmeniškas – piemẽniškas (146:2:63)
38.	pìlkšvas, -à 3, pil̃kšvas, -à 4	**pilkšvus**	Matau pilkšvus debesis.	**pìlkšvus** – **pilkšvùs** – pil̃kšvus – pílkšvus (49:153:5:1)
39.	planìnis, -ė 2	**planinis**	Vyks planinis patikrinimas.	**planìnis** – plãninis – pláninis – planínis (48:159:1:1)
40.	pogrindìnis, -ė 2	**pogrindinę**	Leido pogrindinę literatūrą.	**pogrindìnę** – pógrindinę – pogriñdinę (86:122:1)
41.	požemìnis, -ė 2	**požeminis**	Pastatytas naujas požeminis garažas.	**požemìnis** – póžeminis – požeminìs (208:2:1)
42.	procentìnis, -ė 2, proceñtinis, -ė 1	**procentinis**	Neatitinka vienas procentinis punktas.	**procentìnis** – **proceñtinis** – procéntinis (133:77:1)
43.	raudónas, -a 1, raudónas, -à 3	**raudona**	Kvepia raudona tulpė.	**raudóna** – **raudonà** – raudoná (122:86:1)
44.	raudónas, -a 1, raudónas, -à 3	**raudonais**	Apsodino raudonais jurginais.	**raudónais** – **raudonaĩs** (67:144)
45.	rūškanótas, -a 1, rúškanotas, -a 1	**rūškanotą**	Matau tik rūškanotą dangų.	**rūškanótą** – **rúškanota** – rũškanota (208:2:1)

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
46.	sąjungìnis, -ė 2, sąjunginis, -ė 1	**sąjunginę**	Parengė naują sąjunginę sutartį.	**sąjungìnę** – **sąjunginę** – sąjunginę (119:92)
47.	salygìnis, -ė 2, sąlyginis, -ė 1	**sąlyginis**	Tai tik sąlyginis pritarimas.	**salygìnis** – **sąlyginis** – sąlyginis (102:108:1)
48.	samonìngas, -a 1, sąmoningas, -a 1	**nesąmoningos**	Nustebino nesąmoningos kalbos.	**nesamonìngos** – **nesąmoningos** – nesąmóningos – nesamoníngos – nesąmòningos –nesąmõningos – nesąmoniñgos (63:129:1:1:2:1:14)
49.	samplaikìnis, -ė 2, sąmplaikinis, -ė 1	**samplaikinį**	Pavartojo samplaikinį tarinį.	**samplaikìnį** – **sąmplaikinį** – samplaĩkini – sàmplaikinį (117:92:2:1)
50.	santykìnis, -ė 2, sąntykinis, -ė 1	**santykiniai**	Svarbūs tik santykiniai skaičiai.	**santykìniai** – **sąntykiniai** (202:9)
51.	santuokìnis, -ė 2, sąntuokinis, -ė 1	**santuokinio**	Jau metai santuokinio gyvenimo.	**santuokìnio** – **sąntuokinio** (203:9)
52.	saulėtas, -a 1, sąulėtas, -a 1	**saulėta**	Šiandien – saulėta diena.	**saulė́ta** – **sąulėta** (93:117)
53.	savąiminis, -ė 1	**savaiminį**	Šis įvardis žymi savaiminį veiksmą.	**savąiminį** – savaimìni – savaĩmini (205:5:1)
54.	savąitinis, -ė 1	**savaitinį**	Perku savaitinį žurnalą.	**savąitinį** – savaitìni – sãvaitinį – savaitinì (112:96:1:1)
55.	sažinìngas, -a 1, sąžiningas, -a 1	**sąžiningas**	Yra sąžiningas, todėl daug dirba.	**sažinìngas** – **sąžiningas** – sąžiniñgas – sãžiningas – sažiníngas – sąžíningas (43:152:10:2:1:1)
56.	semèstrinis, -ė 1	**semestrinių**	Studentai semestrinių darbų dar nepristatė.	**semèstrinių** – sèmestrinių – semestrìnių (74:2:135)
57.	senývas, -a 1, senývas, -à 3	**senyvų**	Nematyti senyvų vyrų.	**senývų** – **senyvų̃** – senyvú (193:17:1)
58.	skaitmenìnis, -ė 2	**skaitmeninį**	Pirkau skaitmeninį fotoaparatą.	**skaitmenìnį** – skaitmẽninį (208:1)
59.	skirtìngas, -a 1	**skirtingus**	Atsinešiau skirtingus batus.	**skirtìngus** – skirtiñgus – skirtíngus – skìrtingus (203:4:2:2)
60.	smùlkmeniškas, -a 1	**smulkmeniškas**	Tyrėjui svarbus smulkmeniškas pasakojimas.	**smùlkmeniškas** – smulkmẽniškas – smulkmeñiškas – smulkméniškas (20:184:5:2)
61.	spalvìnis, -ė 2	**spalviniai**	Mus priblokšė spalviniai vaizdai.	**spalvìniai** – spalvĩniai – spalvĩniai (84:126:1)

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
62.	stãtmeniškas, -a 1	**statmenišką**	Akys atsiremia į statmenišką krantą.	**stãtmenišką** – státmenišką – stàtmenišką – statmènišką – statmẽnišką – statmenĩška (119:1:3:1:85:2)
63.	šarmìnis, -ė 2	**šarminė**	Stipri šarminė reakcija.	**šarmìnė** – šárminė (14:196)
64.	šokolãdinis, -ė 1, šokoladìnis, -ė 2	**šokoladinį**	Ar mėgsti šokoladinį pyragą?	**šokolãdinį** – **šokoladìnį** (210:1)
65.	tarptautìnis, -ė 2	**tarptautiniam**	Vadovauja tarptautiniam susitikimui.	**tarptautìniam** – tarptautiniám – tarptaũtiniam (193:1:17)
66.	valývas, -a 1, valývas, -à 3	**nevalyvų**	Nemėgstu nevalyvų vaikinų.	**nevalývų** – **nevalyvũ** – nevalvvú – nevalỹvų (189:20:1:1)
67.	vaizdìnis, -ė 2	**vaizdinė**	Tai šmaikšti vaizdinė reklama.	**vaizdìnė** – vaĩzdinė – váizdinė – vaizdĩnė (26:182:1:1)
68.	vėlývas, -a 1, vėlývas, -à 3	**vėlyvos**	Dirbau lig vėlyvos nakties.	**vėlývos** – **vėlyvõs** – vėlỹvos – vėlyvós (58:151:1:1)
69.	vėžìnis, -ė 2	**vėžinių**	Nesunaikino vėžinių ląstelių.	**vėžìnių** – véžinių – vẽžinių (10:158:43)
70.	virtùvinis, -ė 1	**virtuviniai**	Parduodami virtuviniai peiliai.	**virtùviniai** – virtuvìniai (45:166)
71.	visuomenìnis, -ė 2	**visuomeninių**	Turiu ir visuomeninių įsipareigojimų.	**visuomenìnių** – visuomẽninių (177:34)
72.	visúomeniškas, -a 1	**visuomeniškas**	Seniūnas – visuomeniškas žmogus.	**visúomeniškas** – visuomẽniškas – visuoméniškas (52:158)
73.	žiedìnis, -ė 2	**žiedinę**	Įvažiavau į žiedinę sankryžą.	**žiedìnę** – žíedinę – žiẽdinę (9:158:44)

8 lentelė. **Kiti būdvardžiai**

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	áiškus, -i 3	**aiški**	Ar tau aiški jo pozicija?	**áiški** – aiškì – àiški (155:53:1)
2.	áiškus, -i 3	**aiškius**	Rašyk aiškius sakinius.	**áiškius** – aiškiùs (186:24)
3.	belaĩsvis, -ė 2	**belaisvių**	Ten – karo belaisvių stovykla.	**belaĩsvių** – beláisvių (85:126)
4.	beprõtis, -ė 2	**bepročiais**	Negi mus bepročiais laikai?	**beprõčiais** – bepróčiais – bẽpročiais – bepròčiais

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
				(150:38:20:1)
5.	beteĩsis, -ė 2	**beteisiai**	Vergai – beteisiai žmonės.	**beteĩsiai** – betéisiai (39:170)
6.	blõgas, -à 4	**neblogus**	Gauna neblogus pažymius.	**neblogùs** – neblógus – neblõgus (95:96:19)
7.	brandùs, -ì 4	**brandų**	Knygą įvertino kaip brandų mokslinį darbą.	**brañdų** – brándų (185:25)
8.	brangùs, -ì 3	**brangią**	Nusipirkau brangią knygą.	**brángią** – brañgią – brangiã (127:83:1)
9.	brangùs, -ì 3	**brangų**	Pirko brangų kompiuterį	**brángų** – brañgų (144:67)
10.	dosnùs, -ì 4	**dosnia**	Džiaugiamės dosnia pagalba.	**dosnià** – dósnia – dõsnia (209:2:1)
11.	gardùs, -ì 3	**gardų**	Suvalgiau gardų apelsiną.	**gárdų** – gañdų (81:130)
12.	gardùs, -ì 3	**gardžia**	Mėgavausi gardžia kava.	**gárdžia** – gardžià – gardžiã (7:202:3)
13.	giẽdras, -à 4	**giedras**	Visi mėgstame giedras dienas.	**giedràs** – gíedras – giẽdras (103:83:23)
14.	gývas, -à 3	**gyvas**	Parduoda gyvas žuvis.	**gývas** – gyvàs – gyvás – gyvãs (90:119:1:1)
15.	júodas, -à 3	**juodus**	Mėgstame juodus drabužius.	**júodus** – juodùs (134:75)
16.	kartùs, - ì 3	**karčias**	Geriu karčias piliules.	**kárčias** – karčiàs – kàrčias – kañčias – karčiãs (41:164:1:1:2)
17.	kartùs, -ì 3	**kartų**	Suvalgiau kartų apelsiną.	**kártų** – kañtų (81:130)
18.	kíetas, -à 3	**kietus**	Knygą įrišo į kietus viršelius.	**kíetus** – kietùs (124:86)
19.	laĩsvas, -à 4	**laisvu**	Ji mezga laisvu laiku.	**laisvù** – láisvu (90:118)
20.	liaũnas, -à 4, liáunas, -à 3	**liauno**	Nepurtyk to liauno berželio!	**liaũno** – **liáuno** – liàuno – liaunó (2:206:2:1)
21.	liũdnas, -à 4	**liūdnu**	Šuo žiūri liūdnu žvilgsniu.	**liūdnù** – liűdnu – liũdnu (168:35:8)
22.	lýgus, -i 3	**lygiu**	Važiavome lygiu keliu.	**lýgiu** – lygiù (62:147)
23.	lýgus, -i 3	**lygus**	Sūnus lygus su manimi.	**lýgus** – lygùs (111:98)
24.	mìnkštas, -à 3	**minkštus**	Mėgstu minkštus obuolius.	**mìnkštus** – minkštùs – mínkštus – mĩnkštus (75:132:1:1)

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
25.	míelas, -à 3	**mielus**	Dirbo tik mielus darbus.	**míelus** – mielùs (103:108)
26.	nei̇̃giamas, -à 3[b]	**neigiamių**	Išvardykite daugiau neigiamų savybių.	**nei̇̃giamų** - néigiamų – neigiamũ (205:1:5)
27.	núogas, -à 3	**nuogus**	Liūdna, kai matai nuogus medžius.	**núogus** – nuogùs – nuõgus (154:56:1)
28.	núosavas, -à 3[a]	**nuosavų**	Jis neturi nuosavų namų.	**nuosavų̃** – núosavų – nuõsavų (168:41:1)
29.	nuoseklùs, -ì 4	**nuoseklios**	Mintys nuoseklios ir logiškos.	**nuosẽklios** – núoseklios – nuosẽklios (198:12:1)
30.	nuostabùs, -ì 4	**nuostabius**	Čia radau nuostabius žmones.	**nuostabiùs** – núostabius – nuostabiũs (180:22:9)
31.	nuoširdùs, -ì 4	**nuoširdų**	Parašei nuoširdų laišką.	**nuošir̃dų** – nuoš̀irdų – nuõširdų – núoširdų – nuošírdų (206:0:1:1:2)
32.	pasìturintis, -i 1, pasitùrintis, -i 1	**pasiturintis**	Jis gana pasiturintis žmogus.	**pasìturintis** – pasitùrintis (2:206)
33.	pė́sčias, -ià 3	**pėsčius**	Pavežėm pėsčius senukus.	**pė́sčius** – pėsčiùs (95:116)
34.	pìlnas, -à 3	**pilnus**	Grybų pririnkom pilnus krepšius.	**pìlnus** – pilnùs – pi̇̃lnus (87:119:3)
35.	plónas, -à 3	**plonus**	Vilki plonus baltinius.	**plónus** – plonùs (155:56)
36.	prìslėgtas, -à 3[b], prislégtas, -à 3	**prislėgtas**	Esu prislėgtas ir be nuotaikos.	**prìslėgtas** – **prislégtas** – prislẽgtas (64:144:1)
37.	ráibas, -à 3, raĩbas, -à 4	**raibas**	Gieda raibas gaidys.	**ráibas** – **raĩbas** (81:130)
38.	ráinas, -à 3, raĩnas, -à 4	**rainas**	Murkia rainas kačiukas.	**ráinas** – **raĩnas** (78:130)
39.	ráišas, -à 3 raĩšas, -à 4,	**raišas**	Prabėgo raišas šunelis.	**ráišas** – **raĩšas** (23:88)
40.	ráiškus, -i 3, raiškùs, -ì 4	**raiški**	Jo kalba – raiški ir prasminga.	**ráiški** – **raiškì** – raĩški (14:192:1)
41.	ráiškus, -i 3, raiškùs, -ì 4	**raiškų**	Poetai renkasi raiškų žodį.	**ráiškų** – **raĩškų** – raiškũ (29:181:1)
42.	riebùs, -ì 3	**riebius**	Valgo riebius lašinius.	**rí̇ebius** – riebiùs (59:149)
43.	rimtas, -à 4, rìmtas, -à 3	**rimtus**	Dirbu rimtus darbus.	**rimtùs** – **rìmtus** – rimtus (169:38:2)

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
44.	ryškùs, -ì 4	**ryškius**	Matome ryškius skirtumus.	**ryškiùs** – rýškius – rỹškius – ryškiũs (185:20:4:1)
45.	rūgštùs, -ì 3	**rūgščius**	Mėgstu rūgščius obuolius.	**rűgščius** – rūgščiùs – rűgščius (31:178:2)
46.	rūstùs, -ì 3, 4	**rūsčiu**	Kalbėjai rūsčiu balsu.	**rűsčiu** – **rūsčiù** – rūsčiũ (10:200:2)
47.	saldùs, -ì 3	**saldų**	Suvalgiau saldų apelsiną.	**sáldų** –sal̃dų (110:101)
48.	smùlkus, -i 3	**smulki**	Druska per smulki mėsai sūdyti.	**smùlki** – smulkì (4:207)
49.	smùlkus, -i 3	**smulkiu**	Nulijo smulkiu lietumi.	**smùlkiu** – smulkiù (25:183)
50.	sótus, -i 3	**sočius**	Gyvulius sočius laiko.	**sóčius** – sočiùs (65:144)
51.	sódrus, -i 3, sodrùs, -ì 4	**sodria**	Foną nudažė sodria spalva.	**sódria** – **sodrià** – sodriã (23:161:1)
52.	sótus, -i 3	**sotus**	Esu sotus ir patenkintas.	**sótus** – sotùs (33:178)
53.	stóras, -à 3	**storas**	Užsimovė storas kojines.	**stóras** – storàs (99:109)
54.	sūrùs, -ì 3	**sūria**	Pamaitino sūria žuvimi.	**sűria** – sūrià (8:203)
55.	tamsùs, -ì 4, 3	**tamsią**	Nejauku tamsią naktį.	**tam̃sią** – **támsią** – tamsiã (167:40:2)

KITI VARDAŽODŽIAI

9 lentelė. **Įvardžiai**

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	jóks, -ià 3	**jokie**	Man nepatinka jokie kilimai.	**jokiẽ** – jókie – jokíe (204:3:1)
2.	kìtkas 1	**kitkuo**	Jis tuomet buvo kitkuo užimtas.	**kìtkuo** – kitkuõ (25:186)
3.	kitóks, -ia 1	**kitokie**	Čia gyvena kitokie žmonės.	**kitókie** – kitokiẽ – kitõkie (54:153:1)
4.	kóks, -ià 3	**kokį**	Ar duosi kokį nors saldainį?	**kókį** – kokĩ – kõkį – kòkį (202:5:1:1)

5.	šȉtas, -à 4, šȉtas, -a 1	**šitoje**	Gyvenam šitoje gatvėje.	**šitojè** – **šȉtoje** – šitòje – šitojẽ (192:16:1:2)
6.	šȉtas, -à 4, šȉtas, -a 1	**šitų**	Paskink šitų obuolių.	**šitų̃** – **šȉtų** – šitù̧ (201:6:1)
7.	šȉtoks, -ia 1	**šitokių**	Man nereikia šitokių talkininkų.	**šȉtokių** – šitókių – šitokiũ (160:3:48)
8.	niẽkas 2	**nieku**	Jis nieku gyvu nenusileido	**niekù** – nı́eku – niẽku – niekũ (86:74:50:1)
9.	niẽkas 2	**niekuo**	Jis čia niekuo dėtas	**niekuõ** – nı́ekuo – niẽkuo (152:18:40)
10.	vienóks, -ia 1	**vienokių**	Mokantis reikia vienokių savybių, dirbant – kitokių.	**vienókių** – vienokiũ – vienõkių (119:90:1)
11.	visóks, -ia 1	**visokių**	Spintoje visokių daiktų pilna.	**visókių** – visokiũ – visõkių (100:110:1)
12.	vȉskas 1	**viskam**	Laiko viskam reikia.	**vȉskam** – viskám – viskam̃ – vı́skam (14:190:5:1)
13.	vȉskas 1	**viskuo**	Jis viskuo patenkintas.	**vȉskuo** – viskuõ – viskúo (16:191:1)

10 lentelė. **Skaitvardžiai**

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	dù, dvì	**dviejų**	Pasigedo dviejų puodelių.	**dviejų̃** – dviejú (210:1)
2.	dvìdešimt 1	**dvidešimties**	Jis bus gal dvidešimties metų.	**dvidešimtiẽs** – dvìdešimties – dvídešimties (156:54:1)
3.	dvìdešimt 1	**dvidešimtyje**	Bendradarbiavo dvidešimtyje žurnalų.	**dvidešimtyjè** – dvìdešimtyje – dvidešim̃tyje (105:102:4)
4.	trìsdešimt 1	**trisdešimties**	Trūksta trisdešimties litų.	**trisdešimtiẽs** – trìsdešimties (150:61)
5.	trìsdešimt 1	**trisdešimtyje**	Kvartetas lankėsi trisdešimtyje šalių.	**trisdešimtyjè** – trìsdešimtyje – trisdešim̃tyje – trisdešimtỹje (147:59:4:1)
6.	trỹs 4	**trijų**	Pasigedo trijų puodelių.	**trijų̃** – trìjų – trijù̧ (208:2:1)
7.	vı́enas, -à 3	**vienu**	Pasitikiu tik vienu žmogumi.	**vı́enu** – vienù (147:64)

VEIKSMAŽODŽIAI

11 lentelė. **Pirminiai ir sangrąžiniai veiksmžodžiai (kai kurie teikiami su priešdėliais)**

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	apčiúopti, apčiúopia, apčiúopė	**apčiuopiau**	Aš apčiuopiau tai pirštais.	**apčiúopiau** – àpčiuopiau – apčiuõpiau – apčiuopiaũ – ãpčiuopiau (29:172:4:2:1)
2.	apglėbti, apglėbia, apglėbė	**apglėbei**	Tu apglėbei mane per juosmenį.	**apglė́bei** – àpglėbei – ãpglėbei (29:177:2)
3.	aprė́pti, aprė́pia, aprė́pė, aprẽpti, aprẽpia, àprėpė	**aprėpei**	Ar aprėpei tu visus darbus?	**aprė́pei** – **àprėpei** – áprėpei (12:198:1)
4.	álkti, álksta, álko	**alkti**	Negerai alkti nuolatos.	**álkti** – alk̃ti (58:154)
5.	beřti, bẽria, bẽrė; bérti, bẽria, bérė	**berti**	Reikia berti grūdus.	**beřti** – **bérti** – bertí (5:205:1)
6.	blỹkšti, blỹkšta, blỹško	**išblyškau**	Po to išblyškau ir aš.	**išblyškaũ** – išblýškau – išblỹškau – íšblvškau (35:140:31:2)
7.	bréžti, bréžia, bréžė	**brėžiau**	Aš brėžiau ribą.	**bréžiau** – brėžiaũ (100:111)
8.	brìnkti, brìnksta, brìnko	**brinkstu**	Aš brinkstu čia per ilgai.	**brìnkstu** – brinkstù – briñkstu (25:185:1)
9.	bū́ti, vrà (bũva, bũna, ẽsti), bùvo	**būni**	Tu dažnai būni koncertuose.	**būnì** – bú́ni – bũni (80:103:26)
10.	bū́ti, vrà (bũva, bũna, ẽsti), bùvo	**būnu**	Šeštadieniais paprastai būnu namuose.	**būnù** – bú́nu – bũnu (80:108:22)
11.	čiřkšti, čiřškia, čiřškė	**čirškei**	Ką čirškei tu vakar?	**čirškeĩ** – čìrškei – čiřškei (182:21:8)
12.	dérgti, dérgia, dérgė	**dergia**	Vėl dergia jis kaimynus.	**dérgia** – deřgia (45:167)
13.	dí́egti, dí́egia, dí́egė	**diegiu**	Aš diegiu kompiuterio programą.	**dí́egiu** – diegiù – dìegiu – diegiũ (13:196:1:1)
14.	dýgti, dýgsta, dýgo	**išdygai**	Iš kur tu išdygai taip netikėtai?	**išdýgai** – išdygaĩ – išdygài (163:46:1)
15.	drékti, dréksta, dréko	**sudrėkau**	Nuo rūko sudrėkau ir aš.	**sudrékau** – sudrėkaũ – súdrėkau (168:41:1)
16.	drĩsti, drĩsta, drĩso	**drįsti**	Tu drįsti man pasipriešinti?	**drįstì** – drísti – drĩsti – drìsti (161:36:12:1)

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
17.	dróžti, dróžia, dróžė	**drožiau**	Aš ilgai drožiau medį.	**dróžiau** – drožiaũ – drožiàu (90:117:1)
18.	dūgzti, dūzgia, dūzgė	**dūzgi**	Vis dūzgi tu aplinkui.	**dūzgì**– dúzgi – dũzgi (115:79:15)
19.	éngti, éngia, éngė	**engei**	Ar tu engei aplinkinius?	**éngei** – engeĩ – eñgei (178:32:1)
20.	gýti, gỹja, gìjo	**gyji**	Tu gyji iš lėto.	**gyjì** – gýji – gỹji (95:91:22)
21.	gýti, gỹja, gìjo	**gyju**	Aš gyju palengva.	**gyjù** – gýju – gỹju – gyjú – gỳju (83:102:24:1:1)
22.	gnýbti, gnýba (gnýbia), gnýbo (gnýbė)	**gnybau**	Pamažu gnybau daigą.	**gnýbau** – gnybaũ (172:39)
23.	góbti, góbia, góbė	**gobiau**	Aš gobiau tave skarele.	**góbiau** – gobiaũ – gõbiau – gòbiau – gobiáu (61:145:1:1:1)
24.	gõžti, gõžia, gõžė	**užgožei**	Tu užgožei kitus.	**ùžgožei** – užgóžei – úžgožei – užgõžei – užgòžei (178:28:1:1:1)
25.	grémžti, grémžia, grémžė	**gremžiu**	Aš gremžiu pamažu	**grémžiu** – gremžiù (75:135)
26.	grėbti, grėbia, grėbė	**grėbiau**	Šiandien grėbiau šieną.	**grėbiau** – grėbiaũ (88:124)
27.	griẽbti, griẽbia, griẽbė	**griebei**	Tu griebei už pakarpos.	**griebeĩ**– gríebei – griẽbei – griebéi – griebèi (187:19:2:1:2))
28.	gríežti, gríežia, gríežė	**griežiu**	Aš griežiu smuiku	**gríežiu** – griežiú – griežiù (30:1:179)
29.	gróbti, gróbia, gróbė	**grobei**	Tu grobei viską.	**gróbei** – grobeĩ – grobéi – grobèi (84:122:1:1)
30.	grū́sti, grū́da, grū́do	**grūdau**	Daiktus grūdau į maišą.	**grū́dau** – grūdaũ (155:55)
31.	gúosti, gúodžia, gúodė	**guodei**	Tu guodei visus nelaimingus.	**gúodei** – guodeĩ – guõdei (68:142:1)
32.	gúosti, gúodžia, gúodė	**guodi**	Tu guodi vėl mane	**gúodi** – guodì (92:118)
33.	ištvìrkti, ištvìrksta, ištvìrko; ištviř̃kti, ištviř̃ksta, ištviř̃ko	**ištvirkai**	Tu ištvirkai per šią vasarą	**ištvìrkai** – **ištvirkaĩ** (5:205)
34.	itū́žti, itū́žta, itū́žo	**įtūžau**	Rimtai įtūžau ant tavęs.	**itū́žau** – įtūžaũ (182:26)
35.	júosti, júosia, júosė	**juosiau**	Liemenį juosiau diržu.	**júosiau** – juosiaũ – juosiáu – juosiàu (38:168:1:2)
36.	káršti, káršta, káršo	**nukaršti**	Reikia nukaršti garbingai	**nukáršti** – nũkaršti – nukařšti (6:1:203)

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
37.	klýsti, klýsta, klýdo	**klystu**	Aš klystu retai.	**klýstu** – klystù (160:52)
38.	kniáubti, kniáubia, kniáubė	**kniaubti**	Ėmė kniaubti jis	**kniáubti** – kniàubti – kniaũbti (14:1:195)
39.	kópti, kópia, kópė	**kopiau**	Aš kopiau į kalną.	**kópiau** – kopiaũ (48:163)
40.	kóšti, kóšia, kóšė	**košei**	Tu košei pieną tinkamai.	**kóšei** – košeĩ – košéi (87:121:1)
41.	lémti, lẽmia, lémė	**lėmei**	Tu lėmei man likimą.	**lémei** – lėmeĩ (139:73)
42.	lõbti, lõbsta, lõbo; lóbti, lóbsta, lóbo	**lobsti**	Tu lobsti kiekvieną dieną.	**lobstì** – **lóbsti** – lobstí (43:165:1)
43.	lūžti, lūžta, lūžo	**lūžau**	Aš lūžau vakare.	**lúžau** – lūžaũ (167:44)
44.	mẽlti, mẽlsta, mẽlo	**pamėlai**	Staiga pamėlai ir tu.	**pamėlaĩ**– pamélai – pamẽlai (2:163:43)
45.	mẽžti, mẽžia, mẽžė	**mėži**	Tu mėži kiekvieną pavasarį?	**méži** – mėžì – mẽži (102:108:1)
46.	nustẽrti, nustẽrsta, nustẽro	**nustėrau**	Aš nustėrau iš nuostabos.	**nustėraũ** – nustérau – nustẽrau – nústėrau (6:162:42:1)
47.	pasirýžti, pasirýžta, pasirýžo	**pasiryžau**	Aš pasiryžau nerūkyti.	**pasirýžau** – pasiryžaũ – pasírvžau (188:20:3)
48.	pavérgti, pavérgia, pavérgė; paveřgti, paveřgia, pàvergė	**pavergti**	Mūsų pavergti niekas neįstengs.	**pavérgti** – **paveřgti** – pãvergti (8:201:2)
49.	peřti, pẽria, pẽrė; pérti, pẽria, pérė	**pėriau**	Pirtyje pėriau su beržine vanta.	**pėriaũ** – **périau** (8:203)
50.	pỹkti, pỹksta, pỹko	**pykai**	Tu pykai ant manęs?	**pykaĩ** – pýkai – pỹkai – pykái (177:28:3:1)
51.	plýšti, plýšta, plýšo	**plyšai**	Tu plyšai iš juoko.	**plýšai** – plvšaĩ (130:81)
52.	plẽšti, plẽšia, plẽšė	**plėšiau**	Aš plėšiau žurnalus.	**plẽšiau** – plėšiaũ – plẽšiau (174:36:1)
53.	plíekti, plíekia, plíekė	**pliekiau**	Aš pliekiau diržu.	**plíekiau** – pliekiaũ (34:175)
54.	plűsti, plűsta, plűdo	**plūdai**	Tu plūdai mane?	**plűdai** – plūdaĩ (208:3)
55.	remtis, rẽmiasi, rẽmėsi	**rėmiausi**	Anksčiau rėmiausi autoritetais.	**rėmiaũsi** – rémiausi – rẽmiausi – rėmiáusi (69:111:27:4)
56.	remtis, rẽmiasi, rẽmėsi	**rėmiausi**	Aš rėmiausi patikimais šaltiniais.	**rėmiaũsi** – rémiausi – rėmiáusi – rėmiàusi– rẽmiausi – (113:77:2:1:17)

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
57.	rė́žti, rė́žia, rė́žė	**rėžiau**	Aš rėžiau viską iš eilės.	**rė́žiau** – rėžiaũ (111:98)
58.	rýžtis, rýžtasi, rýžosi	**ryžaisi**	Tu ryžaisi drąsiam žingsniui.	**rýžaisi** – ryžaĩsi (187:22)
59.	ruõšti, ruõšia, ruõšė	**ruošiau**	Aš ruošiau skanią vakarienę.	**ruošiaũ** – ruošìau (210:0)
60.	rū́gti, rū́gsta, rū́go	**rūgai**	Tu rūgai kiaurą dieną.	**rū́gai** – rūgaĩ – rūgai (167:43:1)
61.	síekti, síekia, síekė	**siekiau**	Aš siekiau teisybės.	**síekiau** – siekiaũ – siekìau (46:161:4)
62.	síeti, síeja, síejo; siẽti, siẽja, siẽjo	**siejau**	Viltis aš siejau su tavimi.	**síejau** – **siejaũ** – sìejau (208:0:1)
63.	skélbti, skélbia, skélbė	**skelbiu**	Šiandien skelbiu pertrauką.	**skélbiu** – skelbiù (143:68)
64.	skíesti, skíedžia, skíedė	**skiedžiau**	Vyną skiedžiau vandeniu.	**skíedžiau** – skiedžiaũ (95:115)
65.	skõbti, skõbia, skõbė	**skobiau**	Viską skobiau iš medžio.	**skobiaũ** – skóbiau – skõbiau (155:48:8)
66.	skrósti, skródžia, skródė	**skrodei**	Tu skrodei kada nors žuvį?	**skródei** – skrodeĩ – skrodéi (97:111:2)
67.	skúosti, skúodžia, skúodė	**skuodi**	Kur skuodi tu tekinom?	**skúodi** – skuodì (169:42)
68.	slẽgti, slẽgia, slẽgė; slégti, slégia, slégė	**slėgiau**	Aš slėgiau sūrį.	**slėgiaũ** – **slégiau** (131:78)
69.	slýsti, slýsta, slýdo	**slydau**	Aš dažnai slydau su šiais batais.	**slýdau** – slydaũ (193:18)
70.	slū́gti, slū́gsta, slū́go	**suslūgau**	Užgautas suslūgau ir aš.	**suslū́gau** – suslūgaũ (163:48)
71.	smel̃kti, smel̃kia, smel̃kė	**smelkti**	Vėl ėmė smelkti šoną.	**smel̃kti** – smelktì (209:2)
72.	sprésti, spréndžia, spréndė	**sprendžia**	Vaikai sprendžia uždavinius.	**spréndžia** – spreñdžia – sprendžiá (200:6:1)
73.	sprū́sti, sprū́sta, sprū́do	**išsprūdai**	Vėl išsprūdai iš mano glėbio.	**išsprū́dai** – išsprūdaĩ – íšsprūdai (199:7:3)
74.	sublõgti, sublõgsta, sublõgo	**sublogai**	Tu sublogai per šią vasarą.	**sublogaĩ** – sublógai – sublõgai (2:164:43)
75.	stìngti, stìngsta, stìngo	**sustingai**	Tu sustingai iš baimės.	**sustìngai** – sustingaĩ – sùstingai – sustíngai (113:95:1:1)
76.	suvókti, suvókia, suvókė	**suvokiau**	Aš suvokiau šį tekstą gerai.	**suvókiau** – sùvokiau (36:174)
77.	suvókti, suvókia, suvókė	**suvokiu**	Aš suvokiu šią problem.	**suvókiu** – sùvokiu – suvokiù – súvokiu (56:134:17:1)

Nr	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
78.	sveřti, svẽria, svẽrė; svérti, svẽria, svérė	**svėriau**	Pernai svėriau 60 kilogramų.	**svėriaũ** – **svériau** – svėriáu – svèriau (0:208:1:1)
79.	svíesti, svíedžia, svíedė	**sviedi**	Kur sviedi kamuolį?	**svíedi** – sviedì – sviedí – svìedi (116:92:1:1)
80.	svíesti, svíedžia, svíedė	**sviedžiu**	Draugui sviedžiu kamuolį	**svíedžiu** – sviedžiù – sviẽdžiu (45:164:1)
81.	šlíeti, šlíeja, šlíejo; šliẽti, šliẽja, šliẽjo	**šliejau**	Aš šliejau kopėčias prie sienos.	**šlíejau** – **šliejaũ** (204:8)
82.	terpti, terpia, terpė; térpti, térpia, térpė	**įterpti**	Gal įterpti reikėtų ir šį sakinį.	**iteřpti** – **įtérpti** (204:7)
83.	tõlti, tõlsta, tõlo; tólti, tólsta, tólo	**nutolai**	Tu nutolai nuo manęs.	**nutolaĩ** – **nutólai** – nútolai – nutolaĩ (1:206:1:1)
84.	treñti, trẽmia, trẽmė	**trėmiau**	Pagaliau prisipažino: "aš trėmiau į Sibirą"	**trėmiaũ** – trémiau – trėmiàu (130:79:1)
85.	trýkšti, trýkšta, trýško	**trykštu**	Aš trykštu iš juoko.	**trýkštu** – trykštù (123:78)
86.	trűkti, trúksta, trűko	**pratrūkau**	Aš pratrūkau iš pykčio.	**pratrűkau** – pratrūkaũ – prátrūkau (154:53:1)
87.	úosti, úodžia, úodė	**uodžiu**	Aš uodžiu negerą kvapą.	**úodžiu** – uodžiù – uodžiũ – ùodžiu (91:114:2:1)
88.	užmérkti, užmérkia, užmérkė	**užmerkti (akis)**	Reikės užmerkti akis.	**užmérkti** - úžmerkti - užmeřkti (196:1:3)
89.	užmeřkti, užmeřkia, ùžmerkė	**užmerkti (drabužius)**	Drabužius užmerkti reikės.	**užmeřkti** - užmérkti (185:13)
90.	užsnűsti, užsnústa, užsnűdo	**užsnūdau**	Staiga užsnūdau pievoje.	**užsnűdau** – užsnūdaũ (201:7)
91.	vỹkti, vỹksta, vỹko	**išvykai**	Kur išvykai tu šiandien?	**išvykaĩ** – išvýkai – išvỹkai (190:17:4)
92.	výsti, výsta, výto	**vytau**	Aš vytau šiuose namuose.	**výtau** – vytaũ – vỹtau (127:83:1)
93.	vóžti, vóžia, vóžė	**vožei**	Tu vožei per veidą.	**vóžei** – vožeĩ – vožéi – vožèi (75:134:1:1)
94.	žeřti, žẽria, žẽrė; žérti, žẽria, žérė	**žerti**	Reikia žerti žarijas atgal.	**žeřti** – **žérti** (2:206)
95.	žnýbti, žnýbia, žnýbė	**žnybi**	Tu žnybi gana skaudžiai.	**žnýbi** – žnybì – žnỹbi – žnybí (86:123:1:1)

12 lentelė. **Mišrieji veiksmažodžiai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	aidėti, áidi (aĩdi), aidėjo	**aidi**	Vėl aidi muzika naktį.	**áidi – aĩdi** – àidi (209:0:1)
2.	aižvti, aĩžo, aĩžė	**aižyti**	Sienos pradėjo aižyti vėl.	**aižýti** - áižyti – aĩžvti (33:176:1)
3.	amsėti, ámsi, amsėjo; ámsėti, ámsi, ámsėjo	**amsi**	Šuo amsi visą dieną.	**ámsi** – amsi – amsĩ (44:163:2)
4.	bambėti, bámba (bam̃ba), bambėjo	**bamba**	Kaimynas bamba vis nepatenkintas.	**bámba – bam̃ba** (77:134)
5.	bambsėti, bámbsi, bambsėjo; bámbsėti, bámbsi, bámbsėjo	**bambsi**	Įkyriai bambsi kamuolys.	**bámbsi** – bam̃bsi (11:201)
6.	bambsóti, bam̃bso, bambsójo	**bambsoti**	Ką reiškia veiksmažodis bambsoti?	**bambsóti** - bámbsoti – bam̃bsoti (207:1:2)
7.	barbėti, bárba, barbėjo	**barbi**	Tu barbi ir barbi nuolat	**bárbi** – bàrbi – barbì – barbi (18:1:187:4)
8.	baršḱėti, bárška, baršḱėjo	**barška**	Dantys barška nuo šalčio.	**bárška** – barška (188:23)
9.	bráižyti, bráižo, bráižė	**braižyti**	Sienų braižyti nereikia.	**bráižyti** – braižýti (122:89)
10.	bráižyti, bráižo, bráižė	**braižo**	Sienas braižo vaikai.	**bráižo** – braĩžo (154:57)
11.	burbėti, bùrba, burbėjo	**burbi**	Ko burbi tu?	**bùrbi** – búrbi – burbì – burbi (110:5:94:1)
12.	čiauškėti, čiáuška, čiauškėjo	**čiauška**	Kas čiauška kambaryje?	**čiáuška** – čiaũška (175:33)
13.	dardėti, dárda (dar̃da), dardėjo	**darda**	Ratai darda be paliovos.	**dárda – dar̃da** (67:144)
14.	dėbsóti, dẽbso, dėbsójo	**dėbsoti**	Jis ėmė dėbsoti paniuręs	**dėbsóti** – débsoti – dėbsõti (198:11:1)
15.	drybsóti, drỹbso, drybsójo	**drybsai**	Tu drybsai gerą valandą lovoje.	**drybsaĩ** – drýbsai – drỹbsai (46:130:32)
16.	dundėti, dùnda, dundėjo	**dunda**	Perkūnija dunda naktį.	**dùnda** – dúnda – duñda (96:2:112)
17.	garmėti, gárma (gar̃ma), garmėjo	**garma**	Vanduo garma grioviu.	**gárma – gar̃ma** – garmà (67:141:2)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
18.	gargė́ti, gárga (gar̃ga), gargė́jo	**garga**	Žąsys garga tvenkinyje.	**gárga - gar̃ga** (62:149)
19.	glaistýti, glaĩsto, glaĩstė, gláistyti, gláisto, gláistė	**glaistai**	Tu glaistai sienas.	**glaistaĩ – gláistai** (5:204)
20.	glaistýti, glaĩsto, glaĩstė, gláistyti, gláisto, gláistė	**glaistyti**	Sienas glaistyti reikia atsargiai.	**glaistýti – gláistyti** – glaĩstyti – glaistytí (14:192:1:2)
21.	glámžyti, glámžo, glámžė; glamžýti, glam̃žo, glam̃žė	**glamžyti**	Rūbų glamžyti nereikėtų.	**glámžyti – glamžýti** – glam̃žyti (207:1:2)
22.	glámžyti, glámžo, glámžė; glamžýti, glam̃žo, glam̃žė	**glamžo**	Jis glamžo rūbus.	**glámžo – glam̃žo** (205:3)
23.	gnáibyti, gnáibo, gnáibė	**gnaibai**	Kam gnaibai tu mane?	**gnáibai** – gnaibaĩ (208:1)
24.	giedóti, gíeda, giedójo	**giedi**	Tu giedi gražiai bažnyčioje.	**gíedi** – giedì (174:35)
25.	kėpsóti, kẽpso, kėpsójo	**kėpsoti**	Ar reikia kėpsoti nuolat?	**kėpsóti** - kẽpsoti (202:8)
26.	kiū́toti, kiū́to (kiū́toja), kiū́tojo	**kiūtau**	Aš kiūtau už kampo.	**kiū́tau** – kiūtaũ – kiũtau (162:49:1)
27.	kiū́toti, kiū́to (kiū́toja), kiū́tojo	**kiūtoti**	Ar reikia kiūtoti taip ilgai?	**kiū́toti** – kiūtóti – kiūtòti (28:182:1)
28.	kiū́toti, kiū́to (kiū́toja), kiū́tojo;	**kiūtoti**	Argi reikia kiūtoti kampe?	**kiū́toti** – kiūtóti – kiūtòti (28:181:1)
29.	kýboti, kýbo, kýbojo; kybóti, kýbo, kybójo	**kybai**	Tu kybai ant plauko.	**kýbai** – kybaĩ (182:26)
30.	kýboti, kýbo, kýbojo; kybóti, kýbo, kybójo	**kyboti**	Negerai kyboti ant medžio.	**kýboti – kybóti** – kybõti – kỹboti (29:177:2:3)
31.	kýšoti, kýšo, kýšojo; kyšóti, kýšo, kyšójo	**kyšoti**	Ėmė kyšoti kažkas.	**kýšoti – kyšóti** – kỹšoti (73:132:3)
32.	kliedė́ti, klíedi, kliedė́jo	**kliedi**	Gal kliedi tu netyčia?	**klíedi** – kliedì – kliedí (185:23:1)
33.	klū́poti, klū́po, klū́pojo; klūpóti, klū́po, klūpójo	**klūpau**	Aš klūpau bažnyčioje.	**klū́pau** – klūpaũ (133:78)
34.	klū́poti, klū́po, klū́pojo; klūpóti, klū́po, klūpójo	**klūpoti**	Sunku klūpoti ilgai.	**klū́poti – klūpóti** – klūpòti (21:189:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
35.	kniúboti, kniúbo, kniúboio	**kniūboti**	Argi reikia kniūboti nuolat?	**kniúboti** – kniūbóti – kniūbòti – kniūbõti (35:173:1:1)
36.	marméti, márma (mařma), marméio	**marma**	Jis marma kažką po nosim.	**márma** – **mařma** (40:172)
37.	myléti, mýli, myléio	**myliu**	Aš myliu tėvus.	**mýliu** – myliù (176:32)
38.	murméti, mùrma, murméio	**murmi**	Vėl murmi nepatenkintas	**mùrmi** – murmì (89:121)
39.	narnéti, nárna, narnéio	**narni**	Ko narni kiekvienąkart tu?	**nárni** – narnì – narñi (34:173:3)
40.	niurnéti, niùrna, niurnéio	**niurni**	Ko niurni vis po nosim?	**niùrni** – niurnì – niuñni (125:86:1)
41.	niurnéti, niùrna, niurnéio	**niurni**	Vėl niurni nepatenkintas	**niùrni** – niurnì – niuñni (77:132:1)
42.	paveldéti, pavéldi, paveldéio; pavéldėti, pavéldi, pavéldėjo	**paveldėjo**	Draugė paveldėjo senelio namus.	**paveldéjo** – **pavéldėjo** (130:81)
43.	pavydéti, pavýdi, pavydéjo	**pavydžiu**	Aš pavydžiu tau sėkmės.	**pavýdžiu** – pavydžiù (205:4)
44.	pypséti, pýpsi, pypséjo	**pypsiu**	Aš pypsiu retai.	**pýpsiu** – pypsiù (113:98)
45.	pūpsóti, pũpso, pūpsójo	**pūpsoti**	Jam patinka pūpsoti kampe	**pūpsóti** – pũpsoti – pũpsoti (198:11:1)
46.	raižýti, raĩžo, raĩžė; ráižyti, ráižo, ráižė	**raižyti**	Ar moki raižyti gražiai?	**raižýti** – **ráižyti** – raižỹti (55:155:1)
47.	raižýti, raĩžo, raĩžė; ráižyti, ráižo, ráižė	**raižo**	Jis raižo gražiai.	**raĩžo** – **ráižo** – raižõ (75:135:1)
48.	riedéti, riẽda, riedéjo	**riedi**	Tu riedi nuo kalno greitai.	**riedì** – ríedi – riẽdi (50:128:30)
49.	riogsóti, riõgso, riogsójo	**riogsai**	Kodėl riogsai tu čia?	**riogsaĩ** – riógsai – riõgsai – riògsai (2:168:41:1)
50.	rýmoti, rýmo, rýmojo; rymóti, rýmo, rymójo	**rymau**	Aš rymau prie lango.	**rýmau** – rymaũ (195:17)
51.	rýmoti, rýmo, rýmojo; rymóti, rýmo, rymójo	**rymoti**	Reikia rymoti prie lango.	**rýmoti** – **rymóti** – rỹmoti – rymõti (44:164:2:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
52.	saistýti, saĩsto, saĩstė, sáistyti, sáisto, sáistė	**saistai**	Tu saistai virves.	**saistaĩ** – **sáistai** (9:203)
53.	saistýti, saĩsto, saĩstė, sáistyti, sáisto, sáistė	**saistyti**	Virves saistyti reikia.	**saistýti** – **sáistyti** – saĩstyti (8:203:1)
54.	seikė́ti, seĩki, seikė́jo; séikėti, séiki (séikėja), séikėjo	**seikėti**	Žirnius seikėti reikia rankomis.	**seikė́ti** – **séikėti** – seĩkėti (18:191:3)
55.	spoksóti, spõkso, spoksójo	**spoksai**	Ko spoksai nustebęs?	**spoksaĩ** – spóksai – spõksai (5:166:40)
56.	stýroti, stýro, stýrojo; styróti, stýro, styrójo	**styrau**	Aš styrau lauke vienas.	**stýrau** – styraũ (194:17)
57.	stýroti, stýro, stýrojo; styróti, stýro, styrójo	**styroti**	Šalta styroti lauke.	**stýroti** – **styróti** – styrõti (37:174:1)
58.	sváidyti, sváido, svaidė	**svaidyti**	Daiktus svaidyti negerai.	**svaidyti** – svaidýti (210:2)
59.	svaidyti, svaido, svaidė	**svaido**	Berniukas svaido daiktus.	**svaido** – svaidó – svaidõ (207:2:1)
60.	šypsótis, šỹpsosi, šypsójosi	**šypsaisi**	Ko šypsaisi tu?	**šypsaĩsi** – šýpsaisi – šỹpsaisi (102:65:42)
61.	tálžyti, tálžo, tálžė	**talžyti**	Ėmė talžyti per veidą.	**tálžyti** – talžỹti – talžýti (198:9:4)
62.	tálžyti, tálžo, tálžė	**talžo**	Jis talžo per veidą.	**tálžo** – talžõ (182:29)
63.	tárdyti, tárdo, tárdė	**tardai**	Ką tardai tu šiandien?	**tárdai** – tardái – tařdai (206:2:1)
64.	tárdyti, tárdo, tárdė	**tardyti**	Reikia tardyti nusikaltėlius.	**tárdyti** – tařdyti (210:1)
65.	tarškė́ti, tárška, tarškė́jo	**tarška**	Kaimynė tarška ir tarška.	**tárška** – tařška (161:51)
66.	tylė́ti, tỹli, tylė́jo	**tyliu**	Aš tyliu, kai neturiu, ką pasakyti.	**tyliù** – týliu – tỹliu (160:46:5)
67.	tvárdytis, tvárdosi, tvárdėsi	**tvardausi**	Vos tvardausi aš supykusi.	**tvárdausi** – tvařdausi – tvardausi (208:1:2)
68.	tvárdytis, tvárdosi, tvárdėsi	**tvardytis**	Reikia tvardytis visiems.	**tvárdytis** – tvardýtis – tvàrdytis (209:1:1)
69.	tvýroti, tvýro, tvýrojo; tvyróti, tvýro, tvyrójo	**tvyroti**	Ėmė tvyroti degėsių kvapas.	**tvýroti** – **tvyróti** – tvyrõti (63:147:2)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
70.	týkoti, týko, týkojo	**tykau**	Aš atkakliai tykau laimikio.	**týkau** – tykaũ – tỹkau (189:19:1)
71.	týkoti, týko, týkojo	**tykoti**	Reikia tykoti grobio.	**týkoti** – tykóti – tỹkoti (92:115:2)
72.	týsoti, týso, týsojo; tysóti, týso, tysójo	**tysau**	Aš tysau vis dar lovoje.	**týsau** – tysaũ (158:54)
73.	týsoti, týso, týsojo; tysóti, týso, tysójo	**tysoti**	Ilgai tysoti lovoje negerai.	**týsoti** – **tysóti** (34:177)
74.	tū́noti, tū́no, tū́nojo; tūnóti, tū́no, tūnójo	**tūnai**	Tu tūnai kampe.	**tū́nai** – tūnaĩ – tūnái (190:20:1)
75.	tū́noti, tū́no, tū́nojo; tūnóti, tū́no, tūnójo	**tūnoti**	Nusibodo tūnoti kieme.	**tū́noti** – **tūnóti** – tũnoti (55:153:3)
76.	vėpsóti, vẽpso, vėpsójo	**vėpsai**	Ko vėpsai tu vėl?	**vėpsaĩ** – vė́psai – vẽpsai (2:169:40)
77.	vėpsóti, vẽpso, vėpsójo	**vėpsoti**	Ar reikia vėpsoti taip ilgai?	**vėpsóti** – vė́psoti (207:5)
78.	žiopsóti, žiõpso, žiopsójo	**žiopsai**	Tu žiopsai vėl per langą.	**žiopsaĩ** – žiópsai – žiõpsai – žiopsái (11:160:40:1)
79.	žiopsóti, žiõpso, žiopsójo	**žiopsoti**	Nereikia žiopsoti taip ilgai.	**žiopsóti** – žiópsoti – žiopsõti (209:1:1)
80.	žiū́réti, žiū̃ri, žiūréjo	**žiūriu**	Aš žiūriu pro langą.	**žiūriù** – žiū́riu – žiū̃riu (160:41:10)
81.	žvangė́ti, žvánga (žvañga), žiūréjo	**žvanga**	Afrikoje vėl žvanga ginklai.	**žvánga** – **žvañga** – žvangà – žvangã (74:136:0:1)

13 lentelė. **Priesaginiai veiksmažodžiai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	apmókestinti, apmókestina, apmókestino	**apmokestinti**	Reikėtų apmokestinti ir šiuos darbus.	**apmókestinti** – apmõkestinti – apmokẽstinti – apmokestìnti (6:1:203:2)
2.	ãsmeninti, ãsmenina, ãsmenino	**nuasmeninti**	Nereikėtų nuasmeninti šių dalykų.	**nuãsmeninti** - nuasmẽninti (2:207)
3.	bàkstelėti, bàkstelėja, bàkstelėjo	**bakstelėti**	Reikia bakstelėti jam į šoną	**bàkstelėti** - bákstelėti (209:1)
4.	bjauróti, bjaurója,	**bjauroti**	Nereikia bjauroti namų sienų.	**bjauróti** – **bjáuroti** – bjaũroti – bjaurotí (201:7:1:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
	bjaurójo; bjáuroti, bjáuroja, bjáurojo			
5.	brangìnti, baugìna, baugìno	**branginti**	Tėvus branginti reikia.	**brangìnti** – bránginti – brañginti (207:3:1)
6.	bránginti, brángina, brángino	**pabrangino**	Vėl pabrangino prekes.	**pabrángino** – pabrangìno – pabrañgino – pabràngino (93:52:62:1)
7.	dáilinti, dáilina, dáilino; daĩlinti, daĩlina, daĩlino	**dailinti**	Reikia dailinti aplinką.	**dáilinti** – **daĩlinti** (32:176)
8.	daũžtelėti, daũžtelėja, daũžtelėjo; dáužtelėti, dáužtelėja, dáužtelėjo	**daužtelėjo**	Netyčia daužtelėjo vazą.	**daũžtelėjo** – **dáužtelėjo** (203:6)
9.	dir̃buliuoti, dir̃buliuoja, dirbuliãvo; dirbuliúoti, dirbuliúoja, dirbuliãvo	**dirbuliuoja**	Palengva dirbuliuoja visi.	**dir̃buliuoja** – **dirbuliúoja** – dìrbuliuoja (2:208:2)
10.	gársinti, gársina, gársino; gar̃sinti, gar̃sina, gar̃sino	**garsina**	Jis garsina mūsų kraštą.	**gársina** – **gar̃sina** (18:193)
11.	gársinti, gársina, gársino; gar̃sinti, gar̃sina, gar̃sino	**įgarsino**	Operatorius įgarsino šį filmą.	**įgársino** – **įgar̃sino** (18:193)
12.	grõmuliuoti, grõmuliuoja, grõmuliavo; gromuliúoti, gromuliúoja, gromuliãvo	**gromuliuoja**	Jis gromuliuoja duoną kaip be dantų.	**grõmuliuoja** – **gromuliúoja** – grómuliuoja – gromuliũoja (31:172:6:1)
13.	kabalióti, kabaliója, kabaliójo; kãbalioti, kãbalioja, kãbaliojo	**kabalioja**	Keli obuoliai kabalioja ant šakų.	**kabaliója** – **kãbalioja** – kàbalioja – kabaliõja (194:14:1:2)
14.	kadarúoti, kadarúoja, kadarãvo; kãdaruoti, kãdaruoja,	**kadaruoja**	Skarmalai kadaruoja ant virvės.	**kadarúoja** – **kãdaruoja** – kadarùoja (206:4:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
	kãdaravo			
15.	kaitalióti, kaitaliója, kaitaliójo; káitalioti, káitalioja, káitaliojo	**kaitalioti**	Nereikia kaitalioti nurodymų.	**kaitalióti** – **káitalioti** – kaĩtalioti (63:147:1)
16.	kapanótis, kapanójasi, kapnójosi; kãpanotis, kãpanojasi, kãpanojosi	**kapanotis**	Pačiam kapanotis visada sunku.	**kapanótis** – **kãpanotis** – kapanõtis – kapanòtis (207:1:1:1)
17.	kaũktelėti, kaũktelėja, kaũktelėjo	**kauktelėjo**	Vilkas kauktelėjo tik kartą.	**kaũktelėjo** – káuktelėjo – kauktẽlėjo – kauktélėjo (175:33:2:1)
18.	kauléti, kauléja, kauléjo; káulėti, káulėja, káulėjo	**kaulėti**	Ėmė kaulėti kremzlės.	**kauléti** – **káulėti** – kàulėti (136:72:2)
19.	kémpėti, kémpėja, kémpėjo	**kempėja**	Augalas kempėja greitai	**kémpėja** – kempéja – kempẽja (79:130:1)
20.	kérpėti, kérpėja, kérpėjo	**kerpėja**	Medis kerpėja vis labiau	**kérpėja** – **kerpéja** (179:31)
21.	krusčióti, krusčiója, krusčiójo; krùsčioti, krùsčioja, krùsčiojo	**krusčioji**	Ko taip krusčioji nuolatos?	**krusčióji** – **krùsčioji** – krusčiõji (18:192:1)
22.	kváištelėti, kváištelėja, kváištelėjo; kvaĩštelėti, kvaĩštelėja, kvaĩštelėjo	**kvaištelėti**	Galima ir kvaištelėti po tokios nesėkmės.	**kváištelėti** – **kvaĩštelėti** – kvaišteléti – kvaištẽlėti – kvaištélėti (112:93:2:2:1)
23.	lãžintis, lãžinasi, lãžinosi; lažìntis, lažìnasi, lažìnosi	**lažintis**	Reikia lažintis iš pinigų.	**lãžintis** – **lažìntis** – lážintis (194:13:2)
24.	lũkuriuoti, lũkuriuoja, lũkuriavo; lūkuriúoti, lūkuriúoja, lūkuriãvo	**lūkuriuosi**	Ar lūkuriuosi tu dar ilgai?	**lũkuriuosi** – **lūkuriúosi** – lúkuriuosi – lūkúriuosi (64:128:16:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
25.	máurėti, máurėja, máurėjo; maurė́ti, maurė́ja, maurė́jo	**maurėti**	Ėmė maurėti mūsų tvenkinys.	**máurėti** – **maurė́ti** (20:192)
26.	mindžikúoti, mindžikúoja, mindžikãvo, miñdžikuoti, miñdžikuoja, miñdžikavo	**mindžikuoja**	Berniukas mindžikuoja prie namų.	**mindžikúoja** – **miñdžikuoja** – mìndžikuoja – míndžikuoja – mindžikùoja (192:11:4:1:1)
27.	niókoti, niókoja, niókojo; niokóti, niokója, niokójo	**niokoja**	Karas niokoja miestus.	**niókoja** – **niokója** – niõkoja (83:118:7)
28.	páikinti, páikina, páikino; paĩkinti, paĩkina, paĩkino	**paikina**	Vaikus paikina tėvai.	**páikina** – **paĩkina** (107:104)
29.	pàprastinti, pàprastina, pàprastino paprãstinti, paprãstina, paprãstino	**supaprastinti**	Reikėtų supaprastinti šią tvarką.	**supàprastinti** – **supaprãstinti** – supapràstinti – supãprastinti (0:206:1:2)
30.	pãsninkauti, pãsninkauja, pãsninkavo; pasninkáuti, pasninkáuja, pasninkãvo	**pasninkauji**	Tu pasninkauji dažnai?	**pãsninkauji** – **pasninkáuji** – pásninkauji (3:205:1)
31.	peĩzoti, peĩzoja, peĩzojo; péizoti, péizoja, péizojo	**peizoti**	Nereikia peizoti nesąmonių.	**peĩzoti** – **péizoti** – peizóti (5:142:6)
32.	plũduriuoti, plũduriuoja, plũduriavo; plūdurúoti, plūduriúoja, plūduriãvo	**plūduriuoja**	Kažkas plūduriuoja ežere.	**plũduriuoja** – **plūduriúoja** – plúduriuoja – plù(ū)duriuoja – plūduriùoja (73:115:21:1:1)
33.	põteriauti, põteriauja, põteriavo; poteriáuti, poteriáuja, poteriãvo	**poteriauju**	Vakare poteriauju prieš miegą.	**põteriauju** – **poteriáuju** – póteriauju – pòteriauju (36:166:6:1)
34.	pùsryčiauti, pùsryčiauja, pùsryčiavo;	**pusryčiauti**	Nemėgstu pusryčiauti greitai.	**pùsryčiauti** – **pusryčiáuti** (8:201)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
	pusryčiáuti, pusryčiáuja, pusryčiãvo			
35.	ráibinti, ráibina, ráibino; raĩbinti, raĩbina, raĩbino	**raibina**	Vėjelis raibina ežerą.	**ráibina** – **raĩbina** – raibìna – raibĩna (63:123:24:1)
36.	rùtulioti, rùtulioja, rùtuliojo; rutulióti, rutuliója, rutuliójo	**rutuliojosi**	Įvykiai rutuliojosi labai sparčiai.	**rùtuliojosi** – **rutuliójosi** – rutuliojósi – rutúliojasi – rũtuliojasi – rutuliõjasi (1:199:6:2:1:1)
37.	samanóti, samanója, samanójo	**samanoja**	Miškelis samanoja vis labiau.	**samanója** – sãmanoja – sámanoja (198:9:4)
38.	sapalióti, sapaliója, sapaliójo; sãpalioti, sãpalioja, sãpaliojo	**sapalioji**	Ką sapalioji tu čia?	**sapalióji** – **sãpalioji** – sàpalioji (66:100:46)
39.	síelotis, síelojasi, síelojosi	**sielojosi**	Sportininkas sielojosi dėl nesėkmės.	**síelojosi** – sielójosi – sielõjosi – sielojósi (99:109:3:1)
40.	skáidrytis, skáidrijasi, skáidrijosi; skaĩdrytis, skaĩdrijasi, skaĩdrijosi	**skaidrijasi**	Dangus skaidrijasi palengva.	**skáidrijasi** – **skaĩdrijasi** – skaidrìjasi – skaidrijàsi (41:133:37:1)
41.	skáidrinti, skáidrina, skáidrino; skaĩdrinti, skaĩdrina, skaĩdrino	**skaidrina**	Pilnatis skaidrina padangę.	**skáidrina** – **skaĩdrina** (6:205)
42.	skaĩtmeninti, skaĩtmenina, skaĩtmenino	**skaitmeninti**	Biblioteka pradeda skaitmeninti rankraščius.	**skaĩtmeninti** – skaitmẽninti – skaitmenìnti – skaitmeniñti – skaitmèninti (13:186:6:4:1)
43.	skaĩbinti, skaĩbina, skaĩbino	**skambinai**	Kur skambinai tu šiandien?	**skaĩbinai** – skámbinai – skambĩnai (202:8:1)
44.	smarkáuti, smarkáuja, smarkãvo; smárkauti, smárkauja,	**smarkauti**	Vėl smarkauti norisi man.	**smarkáuti** – **smárkauti** – smar̃kauti (205:4:3)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
	smárkavo			
45.	snỹguriuoti, snỹguriuoja, snỹguriavo; snyguriúoti, snyguriúoja, snyguriãvo	**snyguriuoja**	Vėl snyguriuoja šiandien.	**snỹguriuoja** – **snyguriúoja** – snýguriuoja – snygúriuoja (81:102:24:2)
46.	snũduriuoti, snũduriuoja, snũduriavo; snūduriúoti, snūduriúoja, snūduriãvo	**snūduriuoja**	Pavargęs snūduriuoja lovoje vaikinukas.	**snũduriuoja** – **snūduriúoja** – snúduriuoja (75:115:21)
47.	spyriótis, spyriójasi, spyriójosi; spỹriotis, spỹriojasi, spỹriojosi	**spyriotis**	Nereikia spyriotis taip atkakliai.	**spyriótis** – **spỹriotis** – spýriotis (195:11:5)
48.	spéigėti, spéigėja, spéigėjo	**speigėti**	Ėmė speigėti naktį	**spéigėti** – speigė́ti – speĩgėti (151:57:2)
49.	strakalióti, strakaliója, strakaliójo; strãkalioti, strãkalioja, strãkaliojo	**strakalioja**	Vėl strakalioja jis kažkodėl.	**strakaliója** – **strãkalioja** – strȁkalioja – strakãlioja (179:23:7:1)
50.	šérpėti, šérpėja, šérpėjo	**šerpėti**	Rankos ėmė šerpėti	**šérpėti** – šerpė́ti – šeĩpėti (150:58:2)
51.	šiurkštáuti, šiurkštáuja, šiurkštãvo; šiùrkštauti, šiùrkštauja, šiùrkštavo	**šiurkštauja**	Jis šiurkštauja nuolat be priežasties.	**šiurkštáuja** – **šiùrkštauja** – šiurkštauja – šiúrkštauja (104:86:21:1)
52.	šykštáuti, šykštáuja, šykštãvo; šýkštauti, šýkštauja, šýkštavo	**šykštauti**	Negi šykštauti tau patinka?	**šykštáuti** – **šýkštauti** – šỹkštauti (106:105:1)
53.	tásioti, tásioja, tásiojo, tąsióti, tąsiója, tąsiójo	**tąsioti**	Ėmė tąsioti už plaukų.	**tásioti** – **tąsióti** – tąsiõti – tãsioti (19:189:2:1)
54.	tĩrpdinti, tĩrpdina,	**tirpdina**	Saulė tirpdina sniegą.	**tĩrpdina** – **tirpdìna** – tìrpdina (41:160:11)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
	tir̃pdino; tirpdìnti, tirpdìna, tirpdìno			
55.	užplãkdinti, užplãkdina, užplãkdino	**užplakdino**	Rykštėmis užplakdino vargšelį.	**užplãkdino** - užplàkdino – užplakdìno (24:21:166)
56.	vaišìnti, vaišìna, vaišìno; váišinti, váišina, váišino	**vaišina**	Kaimynai vaišina visus.	**vaišìna** - **váišina** (124:84)
57.	várpučiuoti, várpučiuoja, várpučiavo; varpučiúoti, varpučiúoja, varpučiãvo	**varpučiuoja**	Vėl varpučiuoja daržas.	**várpučiuoja** – **varpučiúoja** – varpùčiuoja – várpučiuoja – vařpučiuoja – varpučiuõja (16:189:2:2:1:1)
58.	várputėti, várputėja, várputėjo; varputė́ti, varputė́ja, varputė́jo	**varputėja**	Pieva varputėja greitai.	**várputėja** – **varputė́ja** – varpùtėja – vařputėja (22:184:4:1)
59.	vilnýti, vilnìja, vilnìjo; viĺnyti, viĺnija, viĺnijo	**vilnija**	Bangos vilnija nuo vėjo.	**vilnìja** – **viĺnija** – vìlnija – vilnía (204:4:1:2)
60.	výrauti, výrauja, výravo	**vyrauti**	Ėmė vyrauti naujos mados.	**výrauti** – vyráuti (200:11)
61.	žvánginti, žvángina, žvángino; žvañginti, žvañgina, žvañgino	**žvangina**	Vėl žvangina ginklais.	**žvángina** – **žvañgina** – žvangìna – žvangĩna – žvanginã (86:114:9:1:1)

14 lentelė. **Priešdėliniai tvirtagalės šaknies esamojo laiko veiksmažodžiai be balsių kaitos (*-ia* asmenuotė)**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	neknařkti, neknařkia, nèknarkė	**neknarkia**	Jonas neknarkia naktį.	**neknařkia** – nèknarkia – nēknarkia (35:175:1)
2.	nukreĩpti, nukreĩpia, nùkreipė	**nukreipia**	Vyras nukreipia žvilgsnį.	**nukreĩpia** – nùkreipia – nukrèipia (78:132:1)
3.	nupiẽšti, nupiẽšia, nùpiešė	**nupiešia**	Vaikas nupiešia saulę.	**nupiẽšia** – nùpiešia – nupíešia (47:161:1)

4.	papuõšti, papuõšia, pàpuošė	**papuošia**	Moksleiviai papuošia klasę.	**papuõšia** – pàpuošia – pãpuošia (49:160:1)
5.	prišaũkti, prišaũkia, prìšaukė	**prišaukia**	Stresai prišaukia nelaimes.	**prišaũkia** – prìšaukia – príšaukia – prišàukia (68:142:1:1)
6.	sučiulp̃ti, sučiulp̃ia, sùčiulpė	**sučiulpia**	Kas valandą sučiulpia saldainį.	**sučiulp̃ia** – sùčiulpia – sučiùlpia (38:171:2)
7.	suleñkti, suleñkia, sùlenkė	**sulenkia**	Mergaitė sulenkia lapą.	**suleñkia** – sùlenkia (26:182)
8.	sutel̃kti, sutel̃kia, sùtelkė	**sutelkia**	Sunkiai sutelkia dėmesį.	**sutel̃kia** – sùtelkia – sutélkia – sutèlkia (74:133:1:8)

15 lentelė. **Priešdėliniai tvirtapradės šaknies būtojo kartinio laiko veiksmažodžiai (*-ė* asmenuotė)**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	neskíesti, neskíedžia, neskíedė	**neskiedė**	Jonas neskiedė nesąmonių.	**neskíedė** – nèskiedė – neskiẽdė – neskìedė (37:173:1:1)
2.	nuplėšti, nuplėšia, nuplėšė	**nuplėšė**	Vėjas nuplėšė kepurę.	**nuplėšė** – nùplėšė – nuplèšė (18:191:1)
3.	nuskúosti, nuskúodžia, nuskúodė	**nuskuodė**	Šunys nuskuodė į mišką.	**nuskúodė** – nùskuodė – nuskuõdė (49:161:1)
4.	pabélsti, pabéldžia, pabéldė	**pabeldė**	Vaikas pabeldė į duris.	**pabéldė** (209)
5.	padróžti, padróžia, padrožė	**padrožė**	Vaikas padrožė pieštuką.	**padróžė** – pàdrožė – pádrožė (40:169:1)
6.	pagróbti, pagróbia, pagróbė	**pagrobė**	Vaiką pagrobė plėšikai.	**pagróbė** – pàgrobė – pãgrobė (23:187:1)
7.	pasíekti, pasíekia, pasíekė	**pasiekė**	Vaikas pasiekė stalą.	**pasíekė** – pàsiekė – pãsiekė – pásiekė – pasiẽkė – pasìekė (58:148:2:1:1:1)
8.	paskélbti, paskélbia, paskélbė	**paskelbė**	Policija paskelbė paiešką.	**paskélbė** – pàskelbė (173:35)
9.	sudíegti, sudíegia, sudíegė	**sudiegė**	Vyrui sudiegė kelį.	**sudíegė** – sùdiegė (7:205)
10.	užúosti, užúodžia, užúodė	**užuodė**	Šunys užuodė mėsą.	**užúodė** – ùžuodė – úžuodė – užùodė (98:110:1:1)

ŽODŽIŲ FORMOS

Linksniuojamosios, asmenuojamosios ir kitaip kaitomos neįvardžiuotinės ir nepriešdėlinės formos.

16 lentelė. **Aukštesniojo laipsnio būdvardžiai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**geresnėje**	Sportuoja geresnėje arenoje.	**geresnėjè** – gerèsnėje – gerésnėje – geresnėjẽ – gerẽsnėje – geresnèje (152:52:3:1:1:2)
2.	**geresnėms**	Dėmesys geresnėms naujienoms.	**geresnéms** – gerèsnėms – geresnẽms (181:26:2)
3.	**geresnės**	Nori geresnės suknelės.	**geresnẽs** – gerèsnės – geresnés (191:17:1)
4.	**geresniame**	Žaidžia geresniame aikštyne.	**geresniamè** – gerèsniame – gerésniame – geresnìame (192:16:1:2)
5.	**geresniems**	Dėmesys geresniems kompiuteriams.	**geresníems** – gerèsniems – geresnìems – geresniẽms (203:4:2:2)
6.	**geresnių**	Laukia geresnių naujienų.	**geresniũ** – gerèsnių (208:3)

17 lentelė. **Veikiamieji dalyviai: trumposios formos**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**dainuojąs**	Sako, jis dainuojąs prastai.	**dainúojąs** – dainuojãs – dainuõjąs (164:46:1)
2.	**džiuginąs**	Sako, Jonas džiuginąs mergaitę.	**džiùginąs** – džiuginãs (138:73)
3.	**gerinąs**	Studentas gerinąs pažymius	**gẽrinąs** – gèrinąs – gerinãs (127:3:80)
4.	**gyvenąs**	Sako, Jonas gyvenąs miestelyje.	**gyvẽnąs** – gyvenãs – gỹvenąs (53:155:2)
5.	**kalbąs**	Sako, vyras kalbąs nesąmones.	**kalbą̃s** – kalbas (209:2)
6.	**kibinąs**	Sako, Jonas kibinąs merginą	**kìbinąs** – kĩbinas – kibinãs (118:2:90)
7.	**laikąs**	Sako, Jonas laikąs gyvatę.	**laĩkąs** - laikãs (3:206)
8.	**mažinąs**	Ministras mažinąs komandą	**mãžinąs** – màžinąs – mažinãs (136:2:72)
9.	**nešąs**	Jis sako nešąs gyvatę.	**nešą̃s** – nẽšąs – nešàs (203:5:1)

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
10.	**norįs**	Sako, Jonas norįs keliauti.	**nórįs** - norĩs (5:205)
11.	**pasakojąs**	Sako, jis pasakojąs nesąmones.	**pãsakojąs** – pasakojãs (207:5)
12.	**perkeliąs**	Sako, Petras perkeliąs per upę.	**pérkeliąs** – perkeliãs – pèrkeliąs – peřkeliąs – perkẽliąs (152:55:2:2:1)
13.	**rankiojąs**	Sako, Jonas rankiojąs metalą.	**ránkiojąs** – rañkiojąs – rankiojãs (194:7:8)
14.	**statydinąs**	Sako, jis statydinąs pilaitę.	**statýdinąs** – statydinãs (183:27)
15.	**tikįs**	Sako, Jonas tikįs stebuklais.	**tikĩs** – tìkis (208:2)
16.	**vadinąs**	Jis draugą vadinąs nemokša.	**vadìnąs** - vadinãs (26:185)
17.	**vadovaująs**	Sako, jis vadovaująs bendrovei.	**vadováująs** – vadovauįãs – vadóvaująs (186:21:2)

18 lentelė. **Neveikiamieji esamojo laiko dalyviai, įskaitant ir subūdvardėjusius**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**atitinkama**	Vilioja atitinkama sumelė.	**atitinkamà** – atitìnkama – atitiñkama (18:1:191)
2.	**atitinkamiems**	Pasiruošęs atitinkamiems sprendimams.	**atitinkamíems** – atitinkámiems – atitìnkamiems – atitiñkamiems (17:2:1:190)
3.	**atitinkamoms**	Lėšos atitinkamoms vietoms.	**atitinkamóms** – atitinkámoms – atitìnkamoms – atitiñkamoms (100:1:1:198)
4.	**atitinkamų**	Laukia atitinkamų postų.	**atitinkamų̃** - atitínkamų – atitìnkamų – atitiñkamų (13:1:1:195)
5.	**kalbami**	Baugina kalbami dalykai.	**kalbamì** – kal̃bami (183:26)
6.	**kalbamoms**	Jautrumas kalbamoms istorijoms.	**kalbamóms** – kal̃bamoms – kalbamõms (134:72:4)
7.	**leidžiama**	Sunkiai leidžiama knygelė.	**leidžiamà** – léidžiama – leĩdžiama – leidžiamã (172:36:1:1)
8.	**leidžiami**	Rūpi leidžiami žurnalai.	**leidžiamì** – léidžiami – leidžiamĩ (192:17:1)
9.	**leidžiamiems**	Lėšos leidžiamiems žurnalams.	**leidžiamíems** – léidžiamiems – leĩdžiamiems (127:82:1)
10.	**leidžiamoms**	Lėšos leidžiamoms knygoms.	**leidžiamóms** – léidžiamoms – leidžiamõms (85:124:1)
11.	**miršama**	Klastinga miršama liga.	**miršamà** – miršamá – mìršama – miřšama (116:1:89:4)

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
12.	**mirštami**	Baugina mirštami atveja.i	**mirštamì** – mìrštami – mirštami (97:10:3)
13.	**mirštamiems**	Ruošiasi mirštamiems atvejams.	**mirštamíems** – mìrštamiems – mirštamiems (101:102:7)
14.	**mirštamoms**	Ruošiasi mirštamoms ligoms.	**mirštamóms** – mìrštamoms – mirštamòms – mirštamoms – mirštamoms (130:73:1:5:1)
15.	**mirštamų**	Neplanuoja mirštamų atvejų.	**mirštamų** - mìrštamų – mirštamų (95:107:8)
16.	**mokami**	Avansai mokami penktadieniais.	**mokamì** – mókami – mokàmi – mõkami (85:122:2:2)
17.	**mokamiems**	Kliūtys mokamiems atlyginimams.	**mokamíems** – mókamiems – mokamiẽms (70:140:1)
18.	**neigiama**	Baugina neigiama reakcija.	**neigiamà** - neĩgiama (69:352)
19.	**neigiamoms**	Atsparūs neigiamoms emocijoms.	**neigiamóms** – neĩgiamoms – neigiãmoms – neigiamòms (46:160:2:1)
20.	**šelpiamiems**	Pagalba šelpiamiems seneliams.	**šelpiamíems** – šelpiamiems – šelpiamiẽms – šelpiamìems (141:64:2:1)
21.	**šelpiamų**	Daugėja šelpiamų senelių.	**šelpiamų** - šélpiamų - šelpiamų (192:1:18)
22.	**teigiamos**	Laukia teigiamos reakcijos.	**teĩgiamos** – teigiamõs (195:14)
23.	**teigiamų**	Laukia teigiamų atsakymų.	**teigiamų** - teĩgiamų (36:174)
24.	**tinkamos**	Laukia tinkamos vietelės.	**tinkamõs** – tiñkamos – tìnkamos – tinkãmos (20:179:10:2)
25.	**tinkamų**	Laukia tinkamų postų.	**tinkamų** – tiñkamų – tìnkamų (9:140:59)

19 lentelė. **Pusdalyviai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**laukdama**	Mergaitė laukdama varžybų dainavo.	**laukdamà** - láukdama (207:4)
2.	**laukdami**	Berniukai laukdami varžybų švilpavo.	**laukdamì** - láukdami (195:16)
3.	**lipdama**	Studentė lipdama aukštyn pavargo.	**lipdamà** – lipdamá – lìpdama (209:1:1)
4.	**lipdami**	Studentai lipdami aukštyn kvailiojo.	**lipdamì** – lìpdami (205:3)
5.	**šaukdama**	Mergaitė šaukdama tarnaitę blaškėsi.	**šaukdamà** – šaũkdama – šàukdama (206:3:1)

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
6.	**šaukdami**	Berniukai šaukdami valio! šokinėjo.	**šaukdamì** – šaũkdami – šaukdàmi – šaukdamĩ (196:12:1:1)

20 lentelė. **Būsimojo laiko 3 a.**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**gaus**	Daug mokinių gaus premijas.	**gaũs** – gáus – gàus (148:60:1)
2.	**įkels**	Vyras įkels inkiliuką.	**ikel̃s** – įkéls – i̗kels (172:39:1)
3.	**nebars**	Tėvas nebars sūnaus.	**nebar̃s** – nebárs – nẽbars (199:12:1)
4.	**neleis**	Žmonės neleis užtvenkti upės.	**nelei̇̃s** – neléis – nẽleis (160:50:1)
5.	**reikalaus**	Žaidėjai reikalaus premijų.	**reikalaũs** – reikaláus (157:54)

21 lentelė. **Tariamoji nuosaka**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**dalyvaučiau**	Aš dalyvaučiau posėdyje.	**dalyváučiau** – dalyvaũčiau – dalývaučiau (203:4:1)
2.	**dalyvautų**	Jie dalyvautų posėdyje.	**dalyváutų** – dalyvaũtų – dalývautų – dalyvautú (191:15:2:2)
3.	**dalyvautum**	Ar dalyvautum posėdyje?	**dalyváutum** – dalyvaũtum – dalývautum (205:2:1)
4.	**dalyvautume**	Mes dalyvautume posėdyje.	**dalyváutume** – dalyvaũtume (209:2)
5.	**dalyvautute/ dalyvautumėte**	Ar dalyvautute/ dalyvautumėte posėdyje?	**dalyváutumėte** – dalyvaũtumėte (170:1) **dalyváutute** - dalyvaũtute (38:1)
6.	**išbarčiau**	Aš išbarčiau tavo brolį.	**išbárčiau** – išbar̃čiau – íšbarčiau (201:8:2)
7.	**išbartų**	Jis išbartų draugą už vėlavimą.	**išbártų** – išbar̃tų – íšbartų – ĩšbartų (156:53:2:1)
8.	**išbartum**	Ar išbartum mane už vėlavimą?	**išbártum** – išbar̃tum – íšbartum (195:15:1)
9.	**išbartume**	Ar išbartume draugą už vėlavimą?	**išbártume** – išbar̃tume (202:9)
10.	**išbartute/ išbartumėte**	Ar išbartute/ išbartumėte išdykusį vaiką?	**išbártumėte** – išbar̃tumėte (163:7) **išbártute** - ĩšbartute – išbar̃tute (35:1:4)

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
11.	**laukčiau**	Aš laukčiau tavęs rytoj.	**láukčiau** – laũkčiau (208:3)
12.	**lauktum**	Ar lauktum manęs rytoj?	**láuktum** – laũktum (206:3)
13.	**lauktume**	Mes lauktume svečių namuose.	**láuktume** – laũktume – lauktúme (210:1:1)
14.	**lauktute/ lauktumėte**	Kur lauktute/ lauktumėte svečių?	**láuktumėte** – laũktumėte (169:1) **láuktute** (40)
15.	**lauktų**	Tėvas lauktų sūnaus uoste.	**láuktų** – laũktų – lauktú (181:29:1)

Įvardžiuotinės formos

22 lentelė. **Būdvardžiai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**dantytasis**	Atšipo dantytasis peilis.	**dantýtasis** – dantytàsis – dantỹtasis (195:15:1)
2.	**dėmėtieji**	Patinka dėmėtieji elniai.	**dėmė́tieji** – dėmėtíeji (207:2)
3.	**draugiškiesiems**	Padėkojo draugiškiesiems jaunuoliams.	**draũgiškiesiems** – **draugiškíesiems** – draugiškìesiems – draugĩškiesiems (96:12:1:1)
4.	**dvigubasis**	Suskilo dvigubasis langas.	**dvìgubasis** – dvigubàsis (180:31)
5.	**dviguboji**	Sugriuvo dviguboji siena.	**dvìguboji** – dvigubóji – dvigubòji (64:146:1)
6.	**dvigubųjų**	Neranda dvigubųjų durų.	**dvìgubųjų** – dvigubũjų – dvigubújų – dvígubųjų (83:125:1:1)
7.	**ginkluotąsias**	Telkia ginkluotąsias pajėgas.	**ginklúotąsias** – ginkluõtąsias – ginkluotąsias (199:12:1)
8.	**kaimiškoji**	Patiko kaimiškoji rinkimų apygarda.	**káimiškoji** – **kaimiškóji** – kaimiškòji (133:77:1)
9.	**laimingasis**	Pradingo laimingasis bilietas.	**laimìngasis** – **laimingàsis** – laimiñgasis (82:127:2)
10.	**laimingoji**	Prabilo laimingoji nuotaka.	**laimìngoji** – **laimingóji** – laimiñgoji (81:125:3)
11.	**šakotasis**	Ošia šakotasis ąžuolas.	**šakótasis** – šakotàsis – šakòtasis (198:9:1)

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
12.	**šakotoji**	Siūbuoja šakotoji liepa.	**šakótoji** – šakotóji (207:2)

23 lentelė. **Skaitvardžiai ir įvardžiai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**devynioliktosios**	Nemoku devynioliktosios taisyklės.	**devynióliktosios – devynioliktõsios** - devýnioliktosios –(122:84:2)
2.	**dvyliktoji**	Susirinko dvyliktoji klasė.	**dvýliktoji – dvyliktóji** – dvỹliktoji (120:87:1)
3.	**kelioliktajam**	Kelioliktajam dalyviui teks prizas?	**kelióliktajam – kelioliktájam** – kelioliktãjam – kélioliktajam (107:86:15:1)
4.	**tūkstantasis**	Atėjo tūkstantasis lankytojas.	**tűkstantasis – tūkstantàsis** (7:202)
5.	**vienuoliktasis**	Parašytas vienuoliktasis skyrius.	**vienúoliktasis – vienuoliktàsis** (99:109)

24 lentelė. **Veikiamieji esamojo laiko dalyviai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**keliaujančiąja**	Kalbu su keliaujančiąja lenke.	**keliáujančiąja** – keliaujančiąja – keliaũjančiąja – keliaujančiãja (158:48:1:1)
2.	**keliaujančioji**	Išlipo keliaujančioji rusė.	**keliáujančioji** – keliaujančióji – kéliaujančioji (159:50:2)
3.	**keliaujančiuoju**	Kalbu su keliaujančiuoju vyru.	**keliáujančiuoju** – keliaujančiúoju – keliaũjančiuoju – keliaujánčiuoju (184:22:1:1)
4.	**keliaujantysis**	Išlipo keliaujantysis vyras.	**keliáujantysis** – keliaujantỹsis – kéliaujantysis – keliaũjantysis (74:135:1:1)
5.	**laukiančiosios**	Nepastebėjo laukiančiosios motinos.	**láukiančiosios – laukiančiõsios** – laukiančiósios – laukiančiosíos – làukiančiosios (166:38:4:1:2)
6.	**laukiančiuosius**	Klausinėjo laukiančiuosius vyrus.	**láukiančiuosius – laukiančiúosius** – laũkiančiuosius – laukiančiuõsius (101:108:1:1)
7.	**laukiantysis**	Nurimęs laukiantysis snūstelėjo.	**láukiantysis – laukiantỹsis** – laukiantýsis (16:191:2)
8.	**miegančioji**	Sukosėjo miegančioji motina.	**miẽgančioji – miegančióji** – míegančioji (70:115:25)
9.	**miegančiosios**	Nepastebėjo miegančiosios sargės.	**miẽgančiosios – miegančiõsios** – miegančiósios – míegančiosios –

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
			miegáñčiosios – miegančiosiõs (69:83:31:22:1:3)
10.	**miegantysis**	Bunda miegantysis vyras.	**miẽgantysis** – **miegantỹsis** – miẽgantysis (11:194:4)
11.	**prašančiosioms**	Neskyrė prašančiosioms priedo.	**prãšančiosioms** – **prašančiósioms** – prášančiosioms – prašančiõsioms (129:79:1:1)
12.	**prašantysis**	Pagalbos prašantysis sulaukė.	**prãšantysis** – **prašantỹsis** (20:189)
13.	**siautėjančiąja**	Baisiuosi siautėjančiąja motina.	**siáutėjančiąja** – siautėjančiája – siautėjáñčiąja – siautéjančia – siautėjančiãja (175:26:4:2:1)
14.	**siautėjantysis**	Nurimo siautėjantysis vyras.	**siáutėjantysis** – siautėjantỹsis – siautėjãntysis (108:101:2)
15.	**tikinčioji**	Prabilo tikinčioji motina.	**tìkinčioji** – **tikinčióji** – tikìnčioji – tikínčioji (89:118:1:1)
16.	**tikinčiųjų**	Garantuoja tikinčiųjų laisves.	**tìkinčiųjų** - **tikinčiũjų** (95:114)
17.	**tikintysis**	Atsistojo tikintysis vyras.	**tìkintysis** – **tikintỹsis** – tikiñtysis (22:189:1)

25 lentelė. **Veikiamieji būtojo kartinio laiko dalyviai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**gimusieji**	Atsistojo gimusieji užpernai.	**gìmusieji** – gimusíeji – gimusìeji (160:49:1)
2.	**gimusioji**	Kalbėjo gimusioji prieš šimtą metų.	**gìmusioji** – gimusióji (131:78)
3.	**gimusiuosius**	Suskaičiavo gimusiuosius šįmet.	**gìmusiuosius** – gimusiúosius (103:105)
4.	**laukusysis**	Prabilo laukusysis mašinos.	**láukusysis** – laukusỹsis (23:185)
5.	**laukusioji**	Atvyko laukusioji pagalbos.	**láukusioji** – laukusióji (117:91)
6.	**miegojusysis**	Pakilo miegojusysis vyras.	**miegójusysis** – miegojusỹsis – miegõjusysis – miegojusýsis (53:153:3:1)
7.	**miegojusioji**	Prakalbo miegojusioji motina.	**miegójusioji** – miegojusióji – miegojùsioji – miegojúsioji – miegõjusioji (179:29:1:1:1)
8.	**siautėjusysis**	Įkliuvo siautėjusysis vyras.	**siáutėjusysis** – siautėjusỹsis – siautéjusysis (85:125:1)

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
9.	**siautėjusioji**	Įkliuvo siautėjusioji motina.	**siáutėjusioji** – siautėjusióji – siaũtėjusioji – siautė́jusioji – siautėjusiõji – siautėjúsioji (200:5:1:1:0:1)

26 lentelė. **Veikiamieji būtojo dažninio laiko dalyviai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**laukdavusieji**	Gero oro laukdavusieji daug bėgiodavo.	**láukdavusieji** – laukdavusíeji – làukdavusieji – laũkdavusieji (202:6:2:1)
2.	**laukdavusiesiems**	Saulės laukdavusiesiems pabosdavo oro prognozės.	**láukdavusiesiems** – laukdavusíesiems – laũkdavusiesiems (195:13:3)
3.	**laukdavusioji**	Saulės laukdavusioji smuikuodavo.	**láukdavusioji** – laukdavusióji – laukdavusiõji (149:57:2)
4.	**laukdavusysis**	Saulės laukdavusysis piešdavo akvareles.	**láukdavusysis** - laukdavusỹsis (53:156)
5.	**miegodavusieji**	Lauke miegodavusieji knarkdavo.	**miegódavusieji** – miegodavusíeji (186:25)
6.	**miegodavusioji**	Lauke miegodavusioji knarkdavo.	**miegódavusioji** – miegodavusióji (176:33)
7.	**miegodavusiosioms**	Lauke miegodavusiosioms tekdavo aiškintis.	**miegódavusiosioms** – miegodavusiósioms – miegodavusiõsioms (174:33:1)
8.	**miegodavusysis**	Lauke miegodavusysis knarkdavo.	**miegódavusysis** – miegodavusỹsis –miegodavusýsis – miegõdavusysis – miegodavũsysis (85:122:1:1:1)
9.	**siautėdavusieji**	Klasėj siautėdavusieji gaudavo baudų.	**siáutėdavusieji** – siautėdavusíeji – siautė́davusieji (201:9:1)
10.	**siautėdavusiesiems**	Klasėj siautėdavusiesiems tekdavo aiškinti.	**siáutėdavusiesiems** – siautėdavusíesiems – siaũtėdavusiesiems – siautėdavúsiesiems (198:7:3:1)
11.	**siautėdavusioji**	Klasėj siautėdavusioji gaudavo baudą.	**siáutėdavusioji** – siautėdavusióji – siautė́davusioji – siaũtėdavusioji (191:17:2:1)
12.	**siautėdavusysis**	Klasėj siautėdavusysis gaudavo baudą.	**siáutėdavusysis** – siautėdavusỹsis – siautė́davusysis (103:103:2)
13.	**šaukdavusieji**	Salėj šaukdavusieji gaudavo pastabų.	**šaũkdavusieji** – šaukdavusíeji – šáukdavusieji (191:18:1)
14.	**šaukdavusiesiems**	Salėj šaukdavusiesiems kliūdavo kritikos.	**šaũkdavusiesiems** – šaukdavusíesiems – šáukdavusiesiems – šaukdavúsiesiems (189:16:5:1)

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
15.	**šaukdavusioji**	Salėj šaukdavusioji slėpdavo rankinę.	**šaũkdavusioji** – šaukdavusióji – šáukdavusioji (148:60:1)
16.	**šaukdavusysis**	Salėj šaukdavusysis mėgdavo ir šokinėti.	**šaũkdavusysis** – šaukdavusỹsis – šaukdavusỳsis (46:161:2)

27 lentelė. **Veikiamieji būsimojo laiko dalyviai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**lauksiančioji**	Atsirado lauksiančioji skrydžio.	**láuksiančioji** – lauksiančióji (136:75)
2.	**lauksiančiosioms**	Prizai lauksiančiosioms skrydžio.	**láuksiančiosioms** – lauksiančiósioms – lauksiančiõsioms (144:65:1)
3.	**lauksiantieji**	Atsirado lauksiantieji laivo.	**láuksiantieji** – lauksiantíeji – laũksiantieji (120:88:1)
4.	**lauksiantiesiems**	Pietūs lauksiantiesiems laivo.	**láuksiantiesiems** – lauksiantíesiems – laũksiantiesiems (130:77:1)
5.	**lauksiantysis**	Atsirado lauksiantysis laivo.	**láuksiantysis** – lauksiantỹsis – laũksiantysis – lauksiantýsis (54:152:3:2)
6.	**miegosiančioji**	Atsirado miegosiančioji ant šieno.	**miegósiančioji** – miegosiančióji – miegosiáńčioji (172:37:1)
7.	**miegosiančiosioms**	Prizai miegosiančiosioms ant šieno.	**miegósiančiosioms** – miegosiančiósioms – míegosiančiosioms – miẽgosiančiosioms – miegosiáńčiosioms – miegõsiančiosioms (180:24:1:1:2:1)
8.	**miegosiantieji**	Susirinko miegosiantieji ant šieno.	**miegósiantieji** – miegosiantíeji – miẽgosiantieji – miegosiántieji – miegõsiantieji – miegòsiantieji (182:25:0:1:1:2)
9.	**miegosiantysis**	Atsirado miegosiantysis ant šieno.	**miegósiantysis** – miegosiantỹsis – miegosiantýsis (79:128:1)
10.	**pasakosiančioji**	Atsirado pasakosiančioji istoriją.	**pãsakosiančioji** – pasakosiančióji – pasakójančioji – pasakojáńčioji – pásakojančioji (153:53:2:2:1)
11.	**pasakosiantieji**	Susirinko pasakosiantieji istorijas.	**pãsakosiantieji** – pasakosiantíeji – pasakósiantieji – pasakosiántieji – pásakosiantieji – pàsakosiantieji (171:28:5:4:2:1)
12.	**pasakosiantiesiems**	Kliūtys pasakosiantiesiems salėje.	**pãsakosiantiesiems** – pasakosiantíesiems – pasakósiantiesiems – pásakosiantiesiems – pasákosiantiesiems – pasakosíantiesiems – pàsakosiantiesiems (149:51:4:1:1:3:1)
13.	**pasakosiantysis**	Atsirado pasakosiantysis istoriją.	**pãsakosiantysis** – pasakosiantỹsis – pasakosiãntysis (56:150:2)

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
14.	**šauksiančioji**	Atsirado šauksiančioji valio!	**šaũksiančioji** – šauksiančióji – šáuksiančioji – šauksianči̇̀oji (98:111:1:1)
15.	**šauksiantieji**	Stovi šauksiantieji valio!	**šaũksiantieji** – šauksiantíeji – šauksiántieji (118:91:1)
16.	**šauksiantiesiems**	Prizai šauksiantiesiems varžybose.	**šaũksiantiesiems** – šauksiantíesiems (99:100)
17.	**šauksiantysis**	Atsirado šauksiantysis valio!	**šaũksiantysis** – šauksiantỹsis – šauksiantýsis (20:190:1)

28 lentelė. **Neveikiamieji esamojo laiko dalyviai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**atstovaujamasis**	Patinka atstovaujamasis darbas.	**atstováujamasis** – **atstovaujamàsis** – atstovaujamásis (128:81:1)
2.	**atstovaujamieji**	Patinka atstovaujamieji postai.	**atstováujamieji** – **atstovaujamíeji** - atstovaujámieji – atstovaũjamieji (134:74:1:1)
3.	**atstovaujamoji**	Patinka atstovaujamoji misija.	**atstováujamoji** – **atstovaujamóji** - atstóvaujamoji – (132:77:1)
4.	**dalijamąsias**	Mėgsta dalijamąsias užduotis.	**dalį̀jamąsias** – **dalijamą́sias** – dalíjamasias – dalijámąsias – dalijãmąsias – dalijamãsias (48:157:2:2:1:1)
5.	**dalijamieji**	Patinka dalijamieji pratimai.	**dalį̀jamieji** – **dalijamíeji** – dlijámieji (62:148:2)
6.	**gyvenamieji**	Nauji gyvenamieji rajonai.	**gyvẽnamieji** – **gyvenamíeji** – gyvénamieji – gỹvenamieji – gyvenámieji (14:190:2:1:2)
7.	**gyvenamoji**	Prasta gyvenamoji vieta.	**gyvẽnamoji** – **gyvenamóji** – gývenamoji (17:192:1)
8.	**kaltinamasis**	Paskelbtas kaltinamasis nuosprendis.	**káltinamasis** – **kaltinamàsis** – kaltinàmasis (16:191:1)
9.	**kaltinamoji**	Netikėta kaltinamoji išvada.	**káltinamoji** – **kaltinamóji** – kaltínamoji – kaltinámoji – kaltinamõji (58:147:1:4:1)
10.	**kilnojamasis**	Neveikia kilnojamasis paštas.	**kilnójamasis** – **kilnojamàsis** – kilnòjamasis (91:118:1)
11.	**kilnojamieji**	Penki kilnojamieji postai.	**kilnójamieji** – **kilnojamíeji** (117:93)
12.	**kilnojamoji**	Nauja kilnojamoji muitinė	**kilnójamoji** – **kilnojamóji** – kilnõjamoji (107:102:1)
13.	**mokomasis**	Sugedo mokomasis laivas.	**mókomasis** – **mokomàsis** – mokomásis (5:205:1)

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
14.	**mokomąsias**	Pristatė mokomąsias priemones.	**mókomąsias** – **mokomásias** – mokomąsías – mokomàsias (10:198:1:1)
15.	**mokomoji**	Perleista mokomoji priemonė.	**mókomoji** - **mokomóji** (17:195)
16.	**mokomosioms**	Skyrė lėšų mokomosioms priemonėms.	**mókomosioms** – **mokomósioms** – mokomõsioms – mokomosíoms (34:172:2:1)
17.	**pasakojamasis**	Keistas pasakojamasis įvykis.	**pãsakojamasis** – **pasakojamàsis** – pasakojàmasis – pasakojamásis (42:163:2:1)
18.	**pasakojamoji**	Keistoka pasakojamoji istorija.	**pãsakojamoji** - **pasakojamóji** - pasakojamõji (79:131:1)
19.	**rašomasis**	Pavyzdinis rašomasis darbas.	**rãšomasis** – **rašomàsis** – rãšomasis (5:204:1)
20.	**rašomieji**	Moksleiviui rašomieji sekasi.	**rãšomieji** - **rašomíeji** - rašomiẽji (28:182:1)
21.	**rašomoji**	Nuvalyta rašomoji lenta.	**rãšomoji** – **rašomóji** – rašomõji – rašomòji (20:187:1:3)
22.	**šienaujamasis**	Didėja šienaujamasis plotas	**šienáujamasis** – **šienaujamàsis** - šienaujamásis (137:72:1)
23.	**šienaujamieji**	Didėja šienaujamieji plotai	**šienáujamieji** – **šienaujamíeji** (188:22)
24.	**šienaujamoji**	Sunyko šienaujamoji pieva	**šienáujamoji** – **šienaujamóji** (144:66)
25.	**vadovaujamasis**	Patinka vadovaujamasis darbas.	**vadováujamasis** – **vadovaujamàsis** – vadóvaujamasis – vadovaujàmasis (141:66:2:1)
26.	**vadovaujamoji**	Patinka vadovaujamoji veikla.	**vadováujamoji** – **vadovaujamóji** – vádovaujamoji – vadóvaujamoji – vadovaujámoji (149:53:2:3:2)
27.	**vaizduojamasis**	Traukia vaizduojamasis menas.	**vaizdúojamasis** – **vaizduojamàsis** (46:163)
28.	**vaizduojamoji**	Traukia vaizduojamoji dailė.	**vaizdúojamoji** – **vaizduojamóji** – vaizuojámoji – vaizduõjamoji (76:129:3:1)
29.	**valgomasis**	Kaimynų valgomasis per mažas.	**válgomasis** – **valgomàsis** (4:205)

29 lentelė. **Neveikiamieji būtojo laiko dalyviai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**apkaltintasis**	Prabilo apkaltintasis vyras.	**apkáltintasis** – apkaltintàsis – apkal̃tintasis – apkaltìntasis (130:76:2:1)

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
2.	**apkaltintoji**	Prakalbo apkaltintoji moteris.	**apkáltintoji** – apkaltintóji – apkal̃tintoji – apkaltíntoji – apkaltintòji (160:47:2:1:1)
3.	**augintasis**	Nugaišo augintasis triušis.	**augìntasis** – augintàsis (173:35)
4.	**augintoji**	Nugaišo augintoji varna.	**augìntoji** – augintóji – augintòji (172:37:2)
5.	**auklėtasis**	Nusikalto auklėtasis vaikas.	**áuklėtasis** – auklėtàsis – auklétasis (179:22:7)
6.	**auklėtoji**	Nusikalto auklėtoji mergaitė.	**áuklėtoji** – auklėtóji – auklétoji (183:21:4)
7.	**dainuotasis**	Pasimiršo dainuotasis romansas.	**dainúotasis** – dainuotàsis (190:19)
8.	**dainuotoji**	Pasimiršo dainuotoji baladė.	**dainúotoji** – dainuotóji – dáinuotoji – dainuõtoji (198:8:1:3)
9.	**gydytasis**	Pasveiko gydytasis ligonis.	**gýdytasis** – gydytàsis – gydýtasis – gydytásis – gìdytasis (169:39:2:1:1)
10.	**gydytoji**	Pasveiko gydytoji ligonė.	**gýdytoji** – gydytóji (202:10)
11.	**mokytasis**	Prabilo mokytasis vyras.	**mókytasis** – mokytàsis – mokýtasis – mokytásis (153:49:8:1)
12.	**mokytoji**	Kalbėjo mokytoji moteris.	**mókytoji** – mokytóji – mokýtoji (169:33:6)
13.	**palaimintasis**	Naujas palaimintasis vyras.	**paláimintasis** – palaimintàsis – palaimintásis – palàimintasis (148:60:1:1)
14.	**palaimintoji**	Nauja palaimintoji moteris.	**paláimintoji** – palaimintóji – palaĩmintoji – palaimíntoji (184:26:1:1)
15.	**parašytasis**	Dingo parašytasis laiškas.	**parašýtasis** – parašytàsis – parašỹtasis – párašytasis – parášytasis – parašytãsis (194:8:4:2:1:1)
16.	**parašytoji**	Prapuolė parašytoji apysaka.	**parašýtoji** – parašytóji – parášytoji (202:5:2)
17.	**pasakotasis**	Pasimiršo pasakotasis įvykis.	**pãsakotasis** – pasakotàsis – pasakótasis – pásakotasis – pasakotasìs (177:27:5:1:1)
18.	**pasakotoji**	Paseno pasakotoji istorija.	**pãsakotoji** – pasakotóji – pasakótoji – pásakotoji (192:12:3:1)

30 lentelė. **Reikiamybės dalyviai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**tikėtinasis**	Pats tikėtinasis sprendimas.	**tikétinasis** – tikėtinàsis – tikètinasis (117:90:2)
2.	**tikėtinoji**	Pati tikėtinoji išvada.	**tikétinoji** – tikėtinóji – tíkėtinoji – tikètinoji (136:70:2:1)

Priešdėlinės formos

31 lentelė. **Veikiamieji esamojo laiko tvirtagalės šaknies dalyviai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**iškreipianti**	Esmę iškreipianti išvada.	**iškreĩpianti** - ìškreipianti – iškreipiantì – ĩškreipianti (302:115:1:1)
2.	**iškreipiantis**	Esmę iškreipiantis faktas.	**iškreĩpiantis** – ìškreipiantis – iškréipiantis (300:116:3)
3.	**išpuošianti**	Ji kasmet eglutę išpuošianti popieriais.	**išpuõšianti** – ìšpuošianti – išpúošianti – išpùošianti – išpuošiantì – ĩšpuošianti – išpuošiãnti (157:45:2:1:1:1:3)
4.	**išpuošiantis**	Jis kasmet eglutę išpuošiantis popieriais.	**išpuõšiantis** – ìšpuošiantis – išpuošiãntis (139:70:2)
5.	**nupiešianti**	Ji per savaitę nupiešianti du paveikslus.	**nupiẽšianti** – nùpiešinti – nupiešiañti (148:64)
6.	**nupiešiantis**	Jis per savaitę nupiešiantis du paveikslus.	**nupiẽšiantis** – nùpiešiantis – nupiešiañtis (156:55:1)
7.	**prišaukianti**	Ji kartais prišaukianti bėdą.	**prišaũkianti** - prìšaukianti – prišaukiantì – prĩšaukianti – prišàukianti (285:130:1:3:1)
8.	**prišaukiantis**	Jis kartais prišaukiantis bėdą.	**prišaũkiantis** – prìšaukiantis – prĩšaukiantis – príšaukiantis - prišaukiañtis (276:142:1:1:1)
9.	**sutelkianti**	Šeimą sutelkianti motina.	**sutel̃kianti** – sùtelkianti (295:124)
10.	**sutelkiantis**	Grupę sutelkiantis vyras.	**sutel̃kiantis** – sùtelkiantis – sutélkiantis (302:117:2)

32 lentelė. **Neveikiamieji esamojo laiko tvirtagalės šaknies dalyviai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**išpuošiama**	Šventėms išpuošiama stotelė.	**išpuošiamà** – ìšpuošiama – išpuõšiama – išpuošiamã (196:9:2:2)
2.	**išpuošiamas**	Šventėms išpuošiamas kryžius.	**išpuõšiamas** – ìšpuošiamas – ĩšpuošiamas (120:89:1)
3.	**nukreipiamam**	Baimė nukreipiamam ginklui.	**nukreipiamám** – nukreĩpiamam – nùkreipiamam – nukreipíamam (188:9:8:6)
4.	**nukreipiamas**	Ginklas nukreipiamas tyčia.	**nukreĩpiamas** – nùkreipiamas (84:127)
5.	**nukreipiamą**	Mato nukreipiamą ietį.	**nukreĩpiamą** – nùkreipiamą – nukréipiamą – núkreipiamą – nūkreipiamą (107:100:1:2:1)
6.	**nupiešiama**	Greitai nupiešiama gatvelė.	**nupiešiamà** – nupiẽšiama – nùpiešiama – nū̃piešiama (193:9:9:1)
7.	**nupiešiamas**	Greitai nupiešiamas namas.	**nupiẽšiamas** – nùpiešiamas (110:101)
8.	**sušaukiama**	Klasė sušaukiama lengvai.	**sušaukiamà** – sušaũkiama – sùšaukiama (205:4:2)
9.	**sušaukiamam**	Reglamentas sušaukiamam posėdžiui.	**sušaukiamám** – sùšaukiamam – sušaũkiamam (154:35:22)
10.	**sušaukiamas**	Susirinkimas sušaukiamas greitai.	**sušaũkiamas** - sùšaukiamas (97:114)
11.	**sutelkiamos**	Minios sutelkiamos sunkiai.	**sutelkiamos** – sùtelkiamos – sutélkiamos (89:118:2)
12.	**sutelkiamoms**	Pavojai sutelkiamoms minioms.	**sutelkiamóms** – sutelkiamoms – sùtelkiamoms – sutelkiámoms – sutelkiamòms (159:24:17:9:1)

33 lentelė. **Esamojo laiko tvirtagalės šaknies padalyviai**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**išpiešiant**	Padirbėta išpiešiant visą sieną.	**išpiẽšiant** – ìšpiešiant (89:122)
2.	**išpuošiant**	Padirbėta išpuošiant kryžių.	**išpuõšiant** – ìšpuošiant – išpúošiant (97:111:1)
3.	**pakreipiant**	Reikia atsakyti pakreipiant galvą.	**pakreĩpiant** – pàkreipiant – pãkreipiant (131:79:1)
4.	**sušaukiant**	Reikia varžytis sušaukiant visą klasę.	**sušaũkiant** – sùšaukiant – sušáukiant – sušaũkiant (91:116:1:2)
5.	**sutelkiant**	Reikia dirbti sutelkiant visas jėgas.	**sutelkiant** – sùtelkiant (109:102)

Kurios ne kurios linksnių formos

34 lentelė. **Būdvardžių ir būdvardiškųjų žodžių mot. g. vns. naudininkas**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**aštuntai**	Sutaupė aštuntai kelionei.	**aštuñtai** – aštuntái – aštùntai (90:117:2)
2.	**baltai**	Eilėraštis baltai žiemužei.	**báltai** – baltái – baltaĩ – baltài (105:101:3:1)
3.	**dėmėtai**	Pakaba dėmėtai suknelei.	**dėmétai** – dėmėtai (208:1)
4.	**dėmėtajai**	Pakaba dėmėtajai suknelei.	**dėmétajai** – dėmėtajai (207:2)
5.	**gerai**	Premija gerai studentei.	**gẽrai** – gerái – geraĩ – gérai (54:150:6:1)
6.	**gimusiajai**	Tostas gimusiajai sausį.	**gìmusiajai** – gimusiájai – gimusiãjai (380:35:6)
7.	**ištrauktai**	Ratai ištrauktai iš upės mašinai.	**ištráuktai** – ištrauktái – ištrauktaĩ – ìštrauktai – ištraũktai (51:147:9:1:1)
8.	**jaunajai**	Plojimai jaunajai aktorei.	**jáunajai** – jaunájai – jaunãjai – jaũnajai – jaunajái (136:60:10:2:1)
9.	**kaltinamajai**	Laikas kaltinamajai išvadai.	**káltinamajai** – kaltinamájai – kaltinamãjai (107:67:38)
10.	**kitai**	Pasiruošė kitai kelionei.	**kìtai** – kitái – kitài – kítai – kĩtai (56:149:2:1:1)
11.	**laimingai**	Tostas laimingai merginai.	**laimìngai** – laimiñgai – laimíngai (204:4:1)
12.	**laimingajai**	Tostas laimingajai aktorei.	**laimìngajai** – laimingájai – laimingãjai – laimiñgajai (319:61:14:27)
13.	**laukiamai**	Ruošiasi laukiamai kelionei.	**láukiamai** – laukiamái – laukíamai – laukiamài (123:86:1:1)
14.	**laukiamajai**	Santaupos laukiamajai progai.	**láukiamajai** – laukiamájai – laukiamãjai – laũkiamajai (103:90:14:2)
15.	**laukiančiajai**	Patarimas laukiančiajai mokinei	**láukiančiajai** – laukiančiájai – laũkiančiajai – laukiančiãjai (179:19:1:11)
16.	**lauksiančiai**	Laiškas lauksiančiai merginai.	**láuksiančiai** - lauksiančiái - làuksiančiai - laũksiančiai (207:2:1:1)
17.	**lauksiančiajai**	Laiškas lauksiančiajai moteriai.	**láuksiančiajai** - lauksiančiájai - laũksiančiajai - lauksiančiãjai (144:41:3:7)
18.	**lauktai**	Lėšos lauktai kelionei.	**láuktai** – lauktái – lauktaĩ – lauktài (81:118:7:3)
19.	**lauktajai**	Puota lauktajai progai.	**láuktajai** – lauktájai – lauktãjai – laũktajai (115:63:33:1)

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
20.	**mandagiai**	Padėka mandagiai merginai.	**mandãgiai** – mandagiái – mandagiaĩ (70:125:16)
21.	**mandagiajai**	Padėka mandagiajai mokinei.	**mandãgiajai** – mandagiájai – mandagiãjai – mandágiajai (93:98:16:2)
22.	**mokomajai**	Prizas mokomajai priemonei.	**mókomajai** – mokomájai – mokomãjai (102:90:19)
23.	**paliktai**	Spąstai paliktai kieme mašinai.	**pàliktai** - paliktái – palíktai – paliktaĩ – palìktai (63:141:2:2:1)
24.	**paliktajai**	Skola paliktajai tėvynei.	**pàliktajai** – paliktájai – paliktãjai – palìktajai – páliktajai (65:109:23:12:1)
25.	**paskirtajai**	Kliūtys paskirtajai premijai.	**paskìrtajai** – paskirtájai – paskirtãjai – pàskirtajai – paskĩrtajai (82:95:16:13:2)
26.	**penktajai**	Smūgis penktajai kolonai.	**peñktajai** – penktájai – penktãjai (122:73:16)
27.	**raudonajai**	Prizas raudonajai mašinai.	**raudónajai** – raudonájai – raudonãjai (281:101:36)
28.	**šaukiamai**	Skelbimas šaukiamai komisijai.	**šaũkiamai** – šaukiamái – šaukiamaĩ – šáukiamai (142:62:4:1)
29.	**šaukiamajai**	Skarelė šaukiamajai moteriai.	**šaũkiamajai** – šaukiamájai – šaukiamãjai – šáukiamajai (118:70:19:2)
30.	**šauksiančiai**	Patarimas šauksiančiai posėdį sekretorei.	**šaũksiančiai** – šauksiančiái – šauksiančiaĩ (206:2:2)
31.	**šauksiančiajai**	Patarimas šauksiančiajai posėdį sekretorei.	**šaũksiančiajai** – šauksiančiájai – šauksiančiãjai – šáuksiančiajai (163:41:4:3)
32.	**senajai**	Laiškas senajai mokytojai.	**sẽnajai** – senájai – senãjai – sénajai (142:44:24:2)
33.	**suktai**	Smūgis suktai merginai.	**sùktai** – suktái – suktài – suktaĩ (62:145:2:2)
34.	**suktajai**	Teismas suktajai kaimynei.	**sùktajai** – suktájai – suktãjai – súktajai – suktajái – suktajài (129:68:10:1:1:1)
35.	**tokiai**	Nesiruošė tokiai nelaimei.	**tókiai** – tokiái – tokiaĩ (74:131:4)
36.	**vyresnei**	Padėka vyresnei kolegei.	**vyrèsnei** – vyresnéi – vyrésnei – vyrẽsnei – vyresneĩ – vyresnèi (301:113:2:1:1:1)
37.	**vyresniajai**	Padėka vyresniajai kolegei.	**vyrèsniajai** – vyresniájai – vyresniãjai – vyrẽsniajai (105:63:43:1)

35 lentelė. **3 kirčiuotės vardažodžių ir neveikiamųjų dalyvių mot. g. vns. įnagininkas**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**atvira**	Vaikšto atvira teritorija.	**ãtvira** – atvirà (59:149)
2.	**balta**	Džiaugiasi balta kurpaite.	**bálta** - baltà (49:146)
3.	**laukta**	Džiaugiasi laukta pagalba.	**láukta** - lauktà (32:170)
4.	**Lietuva**	Atsisveikina su Lietuva visam laikui.	**Líetuva** - Lietuvà (174:21)
5.	**neigiama**	Piktinasi neigiama recenzija.	**neĩgiama** - neigiamà (165:29)
6.	**pamoka**	Džiaugiasi pamoka išeiviams.	**pãmoka** – pamokà – pamokã (19:191:1)
7.	**šelpiama**	Rūpinasi šelpiama našlaite.	**šelpiama** - šelpiamà (39:170)
8.	**valanda**	Pasuko laikrodį valanda į priekį.	**vãlanda** - vàlanda - valandà (143:1:51)

36 lentelė. **3 bei 4 kirčiuotės vardažodžių ir dalyvių mot. g. vns. šauksmininkas**

Nr.	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	**balta**	O balta žiemuže!	**baltà** - bálta (165:27)
2.	**galva**	O galva baltoji!	**galvà** – gálva (133:75)
3.	**kvaila**	O kvaila galvele!	**kvailà** – kvaĩla (196:11)
4.	**laukta**	O laukta pagalba!	**lauktà** - láukta (202:13)
5.	**Lietuva**	O Lietuva, tėvyne mano!	**Lietuvà** - Líetuva (7:188)
6.	**penkta**	O penkta studente!	**penktà** – peñkta – penktã (200:8:1)
7.	**pirma**	O pirma mergaite lauktoji!	**pirmà** - pìrma (200:23)
8.	**ponia**	O ponia lauktoji!	**ponià** – põnia – pónia (106:85:16)
9.	**šaukta**	O šaukta mergaite!	**šauktà** – šaũkta – šauktá (206:4:1)
10.	**valanda**	O valanda išmuštoji!	**valandà** - vãlanda (160:34)

NEKAITOMOSIOS IR RIBOTO KAITYMO KALBOS DALYS

37 lentelė. **Prieveiksmiai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	absoliučiaĩ	**absoliučiai**	Man absoliučiai nepatinka jo elgesys.	**absoliučiaĩ** – absoliùčiai (196:16)
2.	akivaizdžiaĩ	**akivaizdžiai**	Sportininkė akivaizdžiai pralaimėjo.	**akivaizdžiaĩ** – akivaĩzdžiai (187:22)
3.	aktyviaĩ	**aktyviai**	Parlamentaras aktyviai diskutuoja.	**aktyviaĩ** – aktỹviai – aktýviai (95:112:5)
4.	ankstývai, ankstyvaĩ	**ankstyvai**	Bulvės ankstyvai sodintos.	**ankstývai** – **ankstyvaĩ** – ankstỹvai (85:106:17)
5.	añtrąsyk	**antrąsyk**	Tikiuosi, antrąsyk nesuklysi.	**añtrąsyk** – antrąsỹk – ántrąsyk – àntrąsyk (136:58:16:2)
6.	ãsmeniškai	**asmeniškai**	Tu asmeniškai pasiteirauk.	**ãsmeniškai** – asmẽniškai (43:168)
7.	atgaĪ	**atgal**	Laišką atgal sugrąžino.	**atgaĪ** – atgál – atgàl (115:95:1)
8.	atsargiaĩ	**atsargiai**	Tu atsargiai kalbėk.	**atsargiaĩ**– atsar̃giai – ãtsargiai (148:61:1)
9.	bepìgu, bepigù	**bepigu**	Tau bepigu taip kalbėti.	**bepìgu** – **bepigù** (3:207)
10.	bevéik	**beveik**	Aš beveik su tavim sutinku.	**bevéik** – beveĪk (191:18)
11.	bjaũriai	**bjauriai**	Tu bjauriai pasielgei šį kartą.	**bjaũriai** – bjauriaĪ (207:4)
12.	brángiai	**brangiai**	Jis brangiai už viską sumokėjo.	**brángiai** – brañgiai – brangiaĪ – brangiái (116:91:2:1)
13.	čionaĪ	**čionai**	Ateik čionai ir tu.	**čionaĪ** – čionái – čiónai (14:193:1)
14.	deramaĪ	**deramai**	Sesuo deramai atkirto.	**deramaĪ** – dẽramai (208:3)
15.	dẽšimtkart	**dešimtkart**	Reikia dešimtkart viską pamatuoti.	**dẽšimtkart** – dešimtkar̃t – dešim̃tkart – déšimtkart (144:51:14:3)
16.	dõsniai	**dosniai**	Jis dosniai atsilygino.	**dõsniai** – dósniai – dòsniai – dosniaĪ (202:5:1:3)
17.	dùkart	**dukart**	Darbą net dukart atlikau.	**dùkart** – dukar̃t (184:27)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
18.	efektyviaĩ	**efektyviai**	Viską efektyviai reikia padaryti.	**efektyviaĩ** – efektỹviai – efektýviai – efektyviài (139:70:1:1)
19.	ekstèrnu, eksternù	**eksternu**	Egzaminus jis eksternu laikė.	**ektèrnu** – **eksternù** – èksternu – eksteřnu (129:78:3:1)
20.	gardžiaĩ	**gardžiai**	Valgiau gardžiai pagamintą patiekalą.	**gardžiaĩ** – gařdžiai – gárdžiai (68:137:6)
21.	geltónai, geltonaĩ	**geltonai**	Namas geltonai nudažytas.	**geltónai** – **geltonaĩ** – geltõnai (72:136:1)
22.	grãžumu, gražumù	**gražumu**	Tavęs gražumu to prašau.	**grãžumu** – **gražumù** – gražumũ (0:210:2)
23.	gudriaĩ	**gudriai**	Įtariamasis gudriai atsakinėjo į klausimus.	**gudriaĩ** – gùdriai – gudriài (76:131:2)
24.	ìlgainiui, ilgaĩniui	**ilgainiui**	Žmogus ilgainiui išmoko ugnimi naudotis.	**ìlgainiui** – **ilgaĩniui** – ilgainiuĩ – ilgáiniui (3:193:12:1)
25.	iřzliai	**irzliai**	Jis irzliai atsakinėjo.	**iřzliai** – irzliaĩ – ìrzliai (136:66:7)
26.	ìšoriškai	**išoriškai**	Tik išoriškai jis stiprus.	**ìšoriškai** – išóriškai – išõriškai – išòriškai –íšoriškai (1:152:43:12:2)
27.	iš paskõs	**iš paskos**	Jis iš paskos slenka.	**iš paskõs** – iš pãskos (157:52)
28.	iš pradžių	**iš pradžių**	Tau iš pradžių reikia susitvarkyti.	**iš pradžių** – iš prãdžių (191:18)
29.	ìtin	**itin**	Jis itin nervingas.	**ìtin** – itiñ – itìn – ítin (187:16:5:1)
30.	įdomiaĩ, įdõmiai	**įdomiai**	Draugai įdomiai kalbėjo.	**idomiaĩ** - **įdõmiai** (46:166)
31.	íkandin	**įkandin**	Einu įkandin tavęs.	**íkandin** – įkandiñ – ikandìn – ĩkandin – įkándin (50:92:53:9:1)
32.	itìkinamai	**įtikinamai**	Kalbėjo įtikinamai.	**itìkinamai** – itikinamaĩ – ìtikinamai (188:21:1)
33.	jaũtriai	**jautriai**	Jis jautriai sureagavo.	**jaũtriai** – jautriaĩ (209:3)
34.	kañtriai	**kantriai**	Mama kantriai aiškino.	**kañtriai** – kantriaĩ (204:8)
35.	kasmẽt	**kasmet**	Tavęs kasmet laukiu svečiuose.	**kasmẽt** – kasmèt – kàsmet (43:165:1)
36.	ka tìk, kã tik	**ką tik**	Atvažiavo ką tik ir jaunasis.	**ką-tìk** - **kã-tik** (5:206)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
37.	ketùrpėsčia, kẽturpėsčia	**keturpėsčia**	Ji keturpėsčia atslinko.	**ketùrpėsčia** – **kẽturpėsčia** – keturpėsčià – keturpė́sčia – ketur̃pėsčia – ketúrpėsčia – keturpẽsčia (81:2:69:30:27:2:1)
38.	kiaurai̇̃, kiáurai	**kiaurai**	Tave kiaurai matau.	**kiaurai̇̃** – **kiáurai** – kiaurài (45:162:1)
39.	kìtąkart	**kitąkart**	Ateik kitąkart anksčiau.	**kìtąkart** – kitąkar̃t – kitąkàrt (134:76:1)
40.	kìtąsyk	**kitąsyk**	Kitąsyk tai ne nuo mūsų priklauso.	**kìtąsyk** – kitąsỹk – kitãsyk (171:36:4)
41.	klusniai̇̃	**klusniai**	Darbuotojas klusniai vykdė nurodymus.	**klusniai̇̃** – klùsniai – klusniài (84:127:1)
42.	konè	**kone**	Motina kone apalpo iš išgąsčio.	**konè** – kõne – kòne – kóne (181:20:7:3)
43.	kruõpščiai	**kruopščiai**	Studentas kruopščiai atlieka darbus.	**kruõpščiai** – krúopščiai – kruopščiai̇̃ (202:1:7)
44.	kukliai̇̃	**kukliai**	Kaimynas kukliai gyvena.	**kukliai̇̃** – kùkliai – kúkliai (66:144:2)
45.	kur̃ ne kur̃	**kur ne kur**	Miškelyje kur ne kur grybai dygsta.	**kur-ne-kur̃** - kùr-ne-kur - kur-ne-kùr - kur̃-ne-kur - kur-nẽ-kur (152:1:38:10:10)
46.	maloniai̇̃, malõniai	**maloniai**	Gydytoja maloniai sutiko.	**maloniai̇̃** – **malõniai** – malóniai (85:124:2)
47.	moderniai̇̃	**moderniai**	Jis moderniai piešia.	**moderniai̇̃** – modeřniai – modérniai – mõderniai (145:62:1:1)
48.	neišvéngiamai	**neišvengiamai**	Reikės neišvengiamai persitvarkyti.	**neišvéngiamai** – neišvengiamai̇̃ – neíšvengiamai – neišveñgiamai (184:22:2:1)
49.	neliẽčiamai	**neliečiamai**	Padėjo neliečiamai, į seifą.	**neliẽčiamai** - neliečiamai̇̃ (57:154)
50.	nepaprastai̇̃	**nepaprastai**	Aš nepaprastai jaudinausi.	**nepaprastai̇̃** – nepàprastai (202:9)
51.	netýčiom	**netyčiom**	Jis netyčiom sudavė ranka.	**netýčiom** – netyčiõm – netỹčiom – netyčióm (9:197:4:1)
52.	nìčniekur	**ničniekur**	To ničniekur dar nebuvo.	**nìčniekur** – ničniẽkur – ničnı́ekur – ničniekùr – ničniekur̃ (90:117:2:1:1)
53.	niẽkaip	**niekaip**	Jis niekaip nesusitvarko.	**niẽkaip** – niekai̇̃p – nı́ekaip (169:39:1)
54.	normaliai̇̃	**normaliai**	Aš normaliai gyvenu.	**normaliai̇̃** – normãliai (178:31)
55.	nórom	**norom**	Jis norom nenorom sutiko.	**nórom** – norõm – nõrom (4:205:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
56.	nuõlat	**nuolat**	Draugė nuolat vėluoja į pamokas.	**nuõlat** – nuolàt – núolat (197:9:2)
57.	nuosekliaĩ	**nuosekliai**	Studentai nuosekliai mokosi.	**nuosekliaĩ** – núosekliai – nuosẽkliai (203:6:2)
58.	oficialiaĩ	**oficialiai**	Iškvietė oficialiai į teismą.	**oficialiaĩ** – oficiãliai (205:6)
59.	padoriaĩ, padõriai	**padoriai**	Tėvai padoriai gyvena.	**padoriaĩ** – **padõriai** – padóriai – pãdoriai (36:170:2:1)
60.	pakañkamai	**pakankamai**	Jis pakankamai prisikankino sirgdamas.	**pakañkamai** – pakánkamai (207:1)
61.	pakeñčiamai	**pakenčiamai**	Brolis pakenčiamai gyvena.	**pakeñčiamai** – pakenčiamaĩ – pàkenčiamai – pakenčiãmai (123:84:4:1)
62.	parankiaĩ, parañkiai	**parankiai**	Man parankiai susiklostė burtai.	**parankiaĩ** - **parañkiai** (135:76)
63.	paslaugiaĩ, paslaũgiai	**paslaugiai**	Pardavėja paslaugiai padėjo.	**paslaugiaĩ** – **paslaũgiai** (107:102)
64.	pastoviaĩ	**pastoviai**	Šiuos žodžius pastoviai kirčiuojame.	**pastoviaĩ** – pastõviai – pastóviai (35:171:3)
65.	pašiẽpiamai	**pašiepiamai**	Jis pašiepiamai kalbėjo.	**pašiẽpiamai** – pašiepiamaĩ – pašíepiamai – pãšiepiamai (44:160:5:2)
66.	patỹkom(is), patykõm, patykomìs	**patykomis**	Šuo kartais patykomis puola.	**patỹkomis** – **patykomìs** – patýkomis (15:195:1)
67.	patogiaĩ, patõgiai	**patogiai**	Atsisėdau patogiai į sofą.	**patogiaĩ** – **patõgiai** – patógiai – pãtogiai (55:151:3:1)
68.	pavėjuĩ, pavẽjui	**pavėjui**	Ėjome pavėjui visą dieną.	**pavėjuĩ** – **pavẽjui** – pavéjui (183:18:8)
69.	pavieniuĩ, paviẽniui	**pavieniui**	Mes pavieniui nieko nepadarysime.	**pavieniuĩ** – **paviẽniui** – pavíeniui (154:53:4)
70.	pavydžiaĩ, pavỹdžiai	**pavydžiai**	Ji nuolat pavydžiai kalba.	**pavydžiaĩ** – **pavỹdžiai** – pavýdžiai (104:86:20)
71.	piestù	**piestu**	Man piestu plaukai atsistojo.	**piestù** – píestu – piẽstu – pìestu (33:143:34:1)
72.	pìktumu, piktumù	**piktumu**	To piktumu nepasieksi.	**pìktumu** – **piktumù** – piktùmu (0:205:6)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
73.	pirmà, pìrma	**pirma (visų pirma)**	Tu visų pirma atidžiai perskaityk.	**pirmà - pìrma** - pir̃ma (79:117:1)
74.	raudónai, raudonaĩ	**raudonai**	Kambarys raudonai nuspalvintas.	**raudónai – raudonaĩ** – raudõnai (111:99:1)
75.	reĩkiamai	**reikiamai**	Jis reikiamai pasirengė.	**reĩkiamai** – reikiamaĩ – reikiãmai (175:36:1)
76.	rūgščiaĩ	**rūgščiai**	Sriuba rūgščiai išvirta.	**rūgščiaĩ** – rúgščiai – rũgščiai (113:67:31)
77.	rūškanaĩ	**rūškanai**	Kodėl šiandien rūškanai atrodai?	**rūškanaĩ** – rúškanai – rũškanai (180:27:4)
78.	saldžiaĩ	**saldžiai**	Aš mėgstu saldžiai valgyti.	**saldžiaĩ** – sal̃džiai – sáldžiai (34:112:61)
79.	saulėtai, sáulėtai	**saulėtai**	Aplinka saulėtai atrodo.	**saulė́tai – sáulėtai** (108:101)
80.	senývai, senyvaĩ	**senyvai**	Jis senyvai atrodo.	**senývai – senyvaĩ** – senỹvai – senı̀vai(145:62:3:1)
81.	skaĩtmeniškai	**skaitmeniškai**	Duomenis skaitmeniškai apdorosime.	**skaĩtmeniškai** – skaitmẽniškai –skaitmenĩškai (38:170:1)
82.	skubiaĩ	**skubiai**	Man skubiai reikalinga pagalba.	**skubiaĩ** – skùbiai – skubiài (118:93:1)
83.	slegiamaĩ	**slegiamai**	Situacija buvo slegiamai sunki.	**slegiamaĩ** - slẽgiamai – slègiamai (140:70:1)
84.	stipriaĩ	**stipriai**	Jis stipriai susimušė kelį.	**stipriaĩ** – stı̀priai – stĩpriai – stipriài (45:164:1:1)
85.	subjektyviaĩ	**subjektyviai**	Jis subjektyviai kalba.	**subjektyviaĩ** – subjektỹviai – subjẽktyviai – subjektýviai (151:55:3:2)
86.	suprañtamai	**suprantamai**	Viską suprantamai paaiškino.	**suprañtamai** – suprantamaĩ – suprantãmai (134:56:1)
87.	suvìs, sùvis	**suvis**	Jis suvis pavargęs.	**suvìs – sùvis** (212:0)
88.	šalimaĩs, šalìmais	**šalimais**	Šalimais stovėjo kibiras.	**šalimaĩs – šalìmais** – šalimàis (209:1:1)
89.	šiañdien	**šiandien**	Tu šiandien atrodai pavargęs.	**šiañdien** – šiandiẽn – šiándien (183:15:10)
90.	teñ	**ten**	Ir aš ten buvau.	**teñ** – tén (87:122)
91.	tenaĩ	**tenai**	Iš tenai visi bėga.	**tenaĩ** – tenái (21:188)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
92.	teĩgiamai	**teigiamai**	Darbas teigiamai buvo įvertintas.	**teĩgiamai** – teigiamaĩ (203:8)
93.	tiksliaĩ	**tiksliai**	Studentas tiksliai atsakė į klausimus.	**tiksliaĩ** – tìksliai – tiksliài (63:143:4)
94.	tiktaĩ	**tiktai**	Jis tiktai vienas čia atėjo.	**tiktaĩ** – tìktai (120:91)
95.	tiñkamai	**tinkamai**	Ji tinkamai pasielgė.	**tiñkamai** – tinkamaĩ – tìnkamai (196:14:2)
96.	tolydžiaĩ, tolỹdžiai	**tolydžiai**	Kopose smėlio tolydžiai mažės.	**tolydžiaĩ** – **tolỹdžiai** – tolýdžiai – tólydžiai – tõlydžiai (35:124:23:16:14)
97.	tùčtuojau	**tučtuojau**	Paskambink tučtuojau tėvams.	**tùčtuojau** – tučtuojaũ (164:44)
98.	tuomèt, tuõmet	**tuomet**	Ir aš tuomet buvau.	**tuomèt** – **tuõmet** (203:5)
99.	ū́miai, ū̃miai	**ūmiai**	Jis ūmiai susirgo.	**ū́miai** – **ū̃miai** – ūmiaĩ (49:18:142)
100.	veidmaĩniškai, véidmainiškai	**veidmainiškai**	Patarė veidmainiškai jis tau.	**veidmaĩniškai** – **véidmainiškai** – veĩdmainiškai – veidmáiniškai (190:0:19:2)
101.	véltui	**veltui**	Jis veltui stengėsi.	**véltui** – veltui (204:4)
102.	veltė̃diškai, véltėdiškai	**veltėdiškai**	Gyvenimas veltėdiškai praslinko.	**veltė̃diškai** – **véltėdiškai** – veltédiškai (128:0:83)
103.	vėlývai, vėlyvaĩ	**vėlyvai**	Pavasaris vėlyvai atėjo.	**vėlývai** – **vėlyvaĩ** – vėlỹvai (128:80:4)
104.	víenakart	**vienąkart**	Pasiryžk vienąkart nekartoti klaidų.	**víenąkart** – vienakar̃t – vìenakart – vienąkàrt (110:92:7:2)
105.	visàd, vìsad	**visad**	Tavęs visad trūksta.	**visàd** – **vìsad** (33:176)
106.	visadõs	**visados**	Tavęs visados laukiu.	**visadõs** – visadòs (207:1)
107.	vìsiškai	**visiškai**	Su tavim visiškai sutinku.	**vìsiškai** – visiškaĩ – visiškài (189:22:1)
108.	visuomèt	**visuomet**	Tu visuomet esi teisus.	**visuomèt** – visuõmet – visúomet – visuomẽt – visuomét – vìsuomet (201:5:2:1:1:1)

38 lentelė. **Prielinksniai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	anàpus	**anapus**	Jis anapus upės gyvena.	**anàpus** – anãpus – anápus – ànapus – anapùs (5:200:2:1:2)
2.	apiẽ	**apie**	Jis apie pietus atvažiuos.	**apiẽ** – àpie – ãpie – apìe (142:63:1:2)
3.	ikì, ìki	**iki**	Draugai iki vakaro manęs laukė.	**ikì** – **ìki** (65:146)
4.	pagal̃, pãgal	**pagal**	Užmokestis pagal darbą.	**pagal̃** – **pãgal** – pàgal – págal – pagál (44:43:122:1:1)
5.	palei̇̃, pãlei	**palei**	Jis stovėjo palei sieną.	**palei̇̃** – **pãlei** – pàlei (53:36:122)
6.	pasàk	**pasak**	Šiemet, pasak jo, bus geri metai.	**pasàk** – pàsak – pãsak – pasák – pasãk (175:32:2:1:1)
7.	sulìg	**sulig**	Vandens čia sulig keliais.	**sulìg** – sùlig (158:53)
8.	šiàpus	**šiapus**	Gyvenu šiapus vieškelio.	**šiàpus** – šiãpus (9:201)

39 lentelė. **Dalelytės**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	aliái, aliaĩ	**aliai**	Išreikalavo aliai cento.	**aliái** – **aliaĩ** – àliai – ãliai (0:41:88:79)
2.	ar̃gi	**argi**	Argi tu to nežinai?	**ar̃gi** – argì – árgi – àrgi (199:8:1:1)
3.	benè, bène	**bene**	Bene jis ką žino.	**benè** – **bène** (110:98)
4.	kažìn, kažiñ	**kažin**	Kažin ar jis ateis?	**kažìn** – **kažiñ** – kàžin – kãžin – kažín (123:71:13:1:0)
5.	nebè, nèbe	**nebe**	Jis jau nebe toks geras.	**nebè** (toks) – **nèbe** (toks) – nebe (tóks) – nebe (tõks) (3:52:153:2)
6.	nètgi	**netgi**	Jis netgi pareikalavo pinigų.	**nètgi** – nẽtgi – netgì (142:66:3)
7.	taĩgi	**taigi**	Taigi jis nusprendė keliauti.	**taĩgi** – taigì – taigĩ – táigi(171:36:1:1)
8.	tegù	**tegu**	Nebijok, tegu kalba atvirai.	**tegù** – tègu (136:75)
9.	tiktaĩ	**tiktai**	Jis tiktai vienas čia atėjo.	**tiktaĩ** – tìktai (120:91)

40 lentelė. **Jaustukai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	alió, aliõ	**alio**	Alio, klausau, kalbėk.	**alió** – **aliõ** – aliò – ãlio – àlio – álio (67:86:51:3:2:1)
2.	labãnakt	**labanakt**	Mieloji, labanakt, susitiksime rytoj.	**labãnakt** – labànakt – labanãkt – labánakt (207:0:1:2)

41 lentelė. **Jungtukai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	arbà	**arba**	Aš padainuosiu arba pagrosiu.	**arbà** – ar̃ba – árba – àrba– arbá – arbã (83:122:3:1:1:1)
2.	jéigu	**jeigu**	Atvažiuok, jeigu gali, rytoj.	**jéigu** – jeĩgu – jeigù (148:47:14)
3.	kadángi	**kadangi**	Kadangi nepaskambinai, aš neatvažiavau.	**kadángi** – kadañgi – kádangi (174:33:1)
4.	nebeñt	**nebent**	Aš pats neisiu, nebent kas nutemps.	**nebeñt** – nebént (144:67)
5.	negù	**negu**	Gyvename geriau, negu pernai.	**negù** – nègu (73:136)
6.	idañt	**idant**	Tai darau, idant tau patiktų.	**idañt** - ìdant (102:109)
7.	vìs dėlto	**vis dėlto**	Aš vis dėlto nenusileisiu.	**vìs dėlto** – vis dėltõ (145:67)

TIKRINIAI DAIKTAVARDŽIAI

42 lentelė. **Asmenvardžiai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	Álfredas 1, Alfrèdas 2	**Alfredas**	Tėvelis Alfredas yra išvažiavęs.	**Álfredas** – **Alfrèdas** – Ãlfredas (66:142:4)
2.	Adamkíenė 1	**Adamkienė**	Adamkus ir Adamkienė jau atvažiavo .	**Adamkíenė** – Adam̃kienė – Adámkienė (188:14:1)
3.	Aleknà 2	**Alekna**	Suolo draugas Alekna eina prie lentos.	**Aleknà** – Ãlekna – Alẽkna – Aleknã (196:1:2:13)
4.	Aleknà 2	**Aleknos**	Dabar Juozo Aleknos nebepažinčiau.	**Alẽknos** – Aleknõs – Ãleknos – Alèknos – Àleknos (27:169:9:6:1)
5.	Algirdà 3[b], Alg̃irda 1	**Algirda**	Vaida ir Algirda yra ekonomistės .	**Algirdà** – **Alg̃irda** – Álgirda – Algìrda – Algĩrda (21:12:162:4:13)
6.	Alg̃irdas 1	**Algirdas**	Jonas ir Algirdas yra draugai.	**Alg̃irdas** – Álgirdas (24:188)
7.	Algirdà 3[b], Alg̃irda 1	**Algirdos**	Pamokose Algirdos neberadau.	Algirdõs - Alg̃irdos – Álgirdos – Àlgirdos – Algìrdos – Algĩrdos (10:12:166:1:7:16)
8.	Ármandas 1, Ar̃mandas 1, Armándas 1	**Armandas**	Bičiulis Armandas iškylauja.	**Ármandas** – **Ar̃mandas** – **Armándas** – Armãndas (20:6:185:1)
9.	Arminà 3[b], Ar̃mina 1	**Armina**	Aistė ir Armina yra manekenės.	**Arminà** – **Ar̃mina** – Ármina – Armìna (132:4:58:18)
10.	Arminà 3[b], Ar̃mina 1	**Arminos**	Salėje Arminos nemačiau.	**Arminõs** - **Ar̃minos** - Árminos – Arminós – Armìnos (6:4:66:1:135)
11.	Árnoldas 1	**Arnoldas**	Tomas ir Arnoldas žiūri filmą.	**Árnoldas** – Arnóldas – Arnòldas – Arnol̃das (27:29:127:29)
12.	Artũras 2, Ártūras 1	**Artūras**	Brolis Artūras ilsisi.	**Artũras** – **Ártūras** – Artúras (209:1:2)
13.	Ar̃vydas 1	**Arvydas**	Petras ir Arvydas yra bičiuliai.	**Ar̃vydas** – Árvydas – Arvýdas – Ãrvydas (8:180:23:1)
14.	Áudra 1, Audrà 4	**Audra**	Vida ir Audra skina uogas.	**Áudra** – **Audrà** – Aũdra (128:81:3)
15.	Aũksė 2	**Auksė**	Meluoti man Auksė	**Aũksė** – Áuksė (4:208)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
			neleidžia.	
16.	Aũrimas 1	**Aurimas**	Mažasis Aurimas jau snaudžia.	**Aũrimas** - Áurimas – Aurìmas (93:117:2)
17.	Brĺedienė 1	**Briedienė**	Briedžio žmona yra Briedienė.	**Brĺedienė** - Briedĺenė (2:207)
18.	Būgà 4	**Būgos**	Žodynininko Būgos darbai tęsiami.	**Būgõs** – Bũgos – Bűgos (139:72:1)
19.	Čiurliónienė 1	**Čiurlionienė**	Čiurlionis ir Čiurlionienė neatėjo.	**Čiurliónienė** – Čiurlionĺenė – Čiurliõnienė (51:142:10)
20.	Dainà 4	**Daina**	Kirpėja Daina dalyvaus konkurse.	**Dainà** – Dáina – Daĩna (55:155:2)
21.	Dainà 4	**Dainos**	Be klaidų – vienintelės Dainos rašinys.	**Dainõs** – Dáinos – Daĩnos – (58:152:2)
22.	Dangirà 3[a], Dángira 1	**Dangira**	Urtė ir Dangira yra studentės.	**Dangirà** – **Dángira** – Dangìra – Dañgira (120:18:72:2)
23.	Dangirà 3[a], Dángira 1	**Dangiros**	Darbe Dangiros nėra.	**Dangirõs** - **Dángiros** – Dangìros – Dañgiros (4:16:191:1)
24.	de Servántesas 1	**Servantesas**	Migelis de Servantesas buvo ispanų rašytojas.	**Servántesas** – Servantèsas (126:80) (pažymėta, kad 5 skiemuo kairinis, dažnumas 6, skaičiavo de Servantesas)
25.	Deĩmantė 1	**Deimantė**	Daiva ir Deimantė verda sriubą.	**Deĩmantė** – Deimañtė – Deimántė (3:201:8)
26.	Dóvilė 1, Dovìlė 2	**Dovilė**	Inga ir Dovilė yra trenerės.	**Dóvilė** – **Dovìlė** – Dovĩlė (1:210:1)
27.	Dùlkienė 1	**Dulkienė**	Dulkės žmona yra Dulkienė	**Dùlkienė** – Dulkĺenė – Dúlkienė (2:208:2)
28.	Eñrika 1, Enrikà 2	**Enriką**	Mieląją Enriką visi mėgsta.	**Eñriką** – **Enrìką** – Ènriką – Énriką (49:150:9:4)
29.	Eĩnšteinas 1	**Einšteinas**	Albertas Einšteinas yra fizikas.	**Eĩnšteinas** – Einšteĩnas (4:199)
30.	Gabijà 3[b]	**Gabija**	Saulė ir Gabija rašo referatą.	**Gabijà** – Gãbija – Gábija (7:204:1)
31.	Gabijà 3[b]	**Gabijos**	Kaimynės Gabijos metus nemačiau.	**Gabijõs** – Gãbijos – Gàbijos – (5:206:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
32.	Gẽdvilas 1	**Gedvilas**	Darius ir Gedvilas yra vadovai.	**Gẽdvilas** – Gedvìlas – Gédvilas – Gèdvilas (24:7:1:180)
33.	Gérvienė 1	**Gervienė**	Gervės žmona yra Gervienė	**Gérvienė** - Gervíenė (5:203)
34.	Giñtarė 1, Gintãrė 2	**Gintarė**	Monika ir Gintarė yra sportininkės.	**Giñtarė – Gintãrė** (13:199)
35.	Giñtarė 1, Gintãrė 2	**Gintare**	Monika su Gintare sportuoja.	**Giñtare – Gintarė** – Gintãre (15:101:96)
36.	Gražvydà 3[b], Grãžvyda 1	**Gražvyda**	Viltė ir Gražvyda yra politikės.	**Gražvydà – Grãžvyda** – Gražvýda – Gražvỹda (61:69:68:14)
37.	Gražvydà 3[b], Grãžvyda 1	**Gražvydos**	Kieme Gražvydos nematyti.	**Gražvydõs – Grãžvydos** – Gražvýdos – Gražvỹdos (7:79:92:34)
38.	Grãžvydas 1	**Gražvydas**	Marius ir Gražvydas yra pirmūnai.	**Grãžvydas** – Gražvýdas – Gražvỹdas (200:11:1)
39.	Ievà 4	**Ieva**	Ramunė ir Ieva deginasi.	**Ievà** – Íeva – Iẽva – Iėva – Ievã (94:85: 28:4:1)
40.	Ievà 4	**Ievos**	Pasiilgau Ievos juoko.	**Ievõs** – Íevos – Iẽvos – Iėvos – (58:86:65:3)
41.	Iñdrė 2, Ìndrė 1	**Indrė**	Viktorija ir Indrė padeda tėvams.	**Iñdrė – Ìndrė** (34:169)
42.	Iñdrė 2, Ìndrė 1	**Indre**	Mama su Indre išvažiavo į miestą.	**Indrė – Ìndre** – Iñdre (17:177:18)
43.	Jadvygà 2, Jadvýga 1	**Jadvyga**	Močiutė Jadvyga dainuoja.	**Jadvygà – Jadvýga** – Jadvỳga (41:170:1)
44.	Jankū́naitė 1	**Jankūnaitės**	Daivos Jankūnaitės nebesutikau .	**Jankū́naitės** – Jankūnáitės – Jankū̃naitės – Jankūnaĩtės (203:7:1:1)
45.	Jankū́nienė 1	**Jankūnienė**	Jankūnas ir Jankūnienė nesipyksta.	**Jankū́nienė** – Jankūníenė (202:10)
46.	Jógilė 1, Jogìlė 2	**Jogilė**	Valdas ir Jogilė yra skautai.	**Jógilė – Jogìlė** – Jogílė – Jògilė – Jõgilė (27:180:1:1:3)
47.	Jonýnaitė 1	**Jonynaitės**	Rimos Jonynaitės nepažįstu.	**Jonýnaitės** – Jonynáitės – Jonvnaĩtės – Jónynaitės (91:115:5:1)
48.	Jonýnienė 1	**Jonynienė**	Jonynas ir Jonynienė puikiai sutaria.	**Jonýnienė** – Jonvníenė – Jónynienė – Jõnynienė (151:50:1:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
49.	Iustìnas 2, Ìustinas 1	**Justinas**	Dėdė Justinas žvejoja.	**Iustìnas** – **Ìustinas** (211:1)
50.	Kárpienė 1	**Karpienė**	Karpio žmona yra Karpienė	**Kárpienė** – Karpíenė – Kar̃pienė – Karpiẽnė (4:206:1:1)
51.	Kãtkus 2	**Katkus**	Atėjo Katkus su sūnumi.	**Kãtkus** – Kàtkus (3:209)
52.	Kleĩnas 2	**Kleinas**	Danielius Kleinas yra kalbininkas.	**Kleĩnas** – Kléinas (195:8)
53.	Láimis 1	**Laimis**	Stasys ir Laimis klausosi muzikos.	**Láimis** - Laĩmis (50:162)
54.	Láura 1, Laurà 2	**Laura**	Rytis ir Laura yra aktoriai.	**Láura** – **Laurà** – Laurá (202:0:10)
55.	Láuras 1, Laũras 2	**Lauru**	Dainius su Lauru vis ginčijasi.	**Láuru** – **Laurù** – Laũru (203:6:3)
56.	Levì Stròsas 2	**Levi**	Klodas Levi Strosas yra filosofas ir sociologas.	**Levì** (**Stròsas**) – Lèvi (Strosas) (21:170)
57.	Mañtas 2	**Mantas**	Nei Dalius, nei Mantas neatėjo.	**Mañtas** – Mántas (24:188)
58.	Mõzė 2, Mózė 1	**Mozė**	Manoma, kad Mozė gimė Egipte.	**Mõzė** – **Mózė** – Mòzė (98:57:57)
59.	Mõzė 2, Mózė 1	**Moze**	Visi Moze pasitikėjo.	**Mozè** – **Móze** – Mòze – Mõze (45:55:40: 72)
60.	Napoleònas, Napoleõnas 2	**Napoleoną**	Karvedį Napoleoną ištrėmė į Elbės salą.	**Napoleòną** – **Napoleõną** – Napoleóną (109:102:1)
61.	Neringà, -õs, Nẽringą 3[b], Nẽringa 1	**Neringa**	Vytas ir Neringa atostogauja.	**Neringà** – **Nẽringa** – Nèringa (9:1:202)
62.	Neringà, -õs, Nẽringą 3[b], Nẽringa 1	**Neringos**	Išleistuvėse Neringos nebuvo.	**Neringõs** – **Nẽringos** - Nèringos –(12:3:197)
63.	Nijõlė, Nijòlė 2	**Nijolė**	Teta Nijolė siuva.	**Nijõlė** – **Nijòlė** – Nijólė (37:161:14)
64.	Nijõlė, Nijòlė 2	**Nijole**	Teta su Nijole siuvinėja staltieses.	**Nijolè** – Nijóle – Nijòle – Nijõle – Nìjole (76:13:94:28:1)
65.	Nikodèmas 2, Nikòdemas 1	**Nikodemas**	Senelis Nikodemas dažo tvorą.	**Nikodèmas** – **Nikòdemas** – Nìkodemas (210:1:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
66.	Niùtonas 1	**Niutonas**	Izaokas Niutonas yra fizikas ir matematikas.	**Niùtonas** – Niutònas – Niũtonas – Niutõnas (197:12:1:2)
67.	Nómeda 1, Nomedà 2	**Nomedą**	Mažąją Nomedą visi myli.	**Nómedą** – **Nomèdą** (0:212)
68.	Orintà 3[b]	**Orinta**	Bičiulė Orinta studijuoja Rygoje.	**Orintà** – Orìnta – Oriñta – Òrinta – Õrinta (72: 74:64:1: 1)
69.	Orintà 3[b]	**Orintą**	Prie namų draugę Orintą sutikau.	**Õrintą** – Oriñtą – Orìnta (1:107:104)
70.	Pakė́nienė 1	**Pakėnienė**	Pakėnas ir Pakėnienė vis barasi.	**Pakė́nienė** – Pakėnı́enė – Pakẽnienė (106:96:1)
71.	Pakė́naitė 1	**Pakėnaitės**	Linos Pakėnaitės nesu matęs.	**Pakė́naitės** – Pakėnáitės – Pakėnaı̃tės (133:72:7)
72.	Palemõnas 2	**Palemonas**	Kunigaikštis Palemonas apsistojo prie Dubysos.	**Palemõnas** – Palemònas – Palẽmonas – Pàlemonas – Palèmonas (27:178:5:1:1:)
73.	Pẽtkus 2	**Petkus**	Mano kaimynai – Petkus ir Jonaitis.	**Pẽtkus** – Pètkus (6:206)
74.	Rãdvilė 1, Radvìlė 2	**Radvilė**	Rusnė ir Radvilė yra žurnalistės.	**Rãdvilė** – **Radvìlė** – Radvı̃lė – Radvilẽ (25:185:1:1)
75.	Ráimunda 1, Raimùnda 1	**Raimunda**	Miglė ir Raimunda tvarko butą.	**Ráimunda** – **Raimùnda** – Raimundà – Raimũnda (45:149:12:6)
76.	Ramìnta 1, Ramintà 2	**Raminta**	Eglė ir Raminta yra seserys.	**Ramìnta** – **Ramintà** – Ramı̃nta (119:49:44)
77.	Ramonáitė 1	**Ramonaitės**	Laimos Ramonaitės nebelaukiau	**Ramonáitės** – Ramónaitės – Ramõnaitės – Ramonaı̃tės (166:18: 15:13)
78.	Ramonı́enė 1	**Ramonienė**	Ramonas ir Ramonienė nepasirodė.	**Ramonı́enė** – Ramõnienė – Ramónienė – Ramònienė – Ràmonienė (185:10:6:1:1)
79.	Rìmantė 1	**Rimantė**	Magistrantė Rimantė laiko egzaminus.	**Rìmantė** – Rimañtė – Rimántė (4:196:12)
80.	Ròberta 1	**Roberta**	Saulė su Roberta tvarkosi namie.	**Ròberta** – Robèrta – Robertà – Robeñta – Róberta – Rõberta (9:128:61:10:2:2)
81.	Ròmanas 1, Romãnas 2	**Romanas**	Sūnėnas Romanas medžioja.	**Ròmanas** – **Romãnas** – Rómanas – Rõmanas – Románas (55:134:13:9:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
82.	Rūtà 2	**Rūta**	Seniūnė Rūta nuolat vėluoja.	**Rūtà** – Rū́ta – Rūta (152:26: 34)
83.	Rūtà 2	**Rūtos**	Seniūnės Rūtos renginyje dar nėra.	**Rūtos** – Rū́tos – Rūtõs (179:26: 7)
84.	Sáulius 1, Saũlius 2	**Saulius**	Gytis ir Saulius žaidžia.	**Sáulius** – **Saũlius** (0:203)
85.	Skaĩdrė 2, Skáidrė 1	**Skaidrė**	Arūnė ir Skaidrė mezga.	**Skaĩdrė** – **Skáidrė** (162:50)
86.	Skaĩstė 2, Skáistė 1	**Skaistė**	Vaiva ir Skaistė moja rankomis.	**Skaĩstė** – **Skáistė** (134:78)
87.	Stìrnienė 1	**Stirnienė**	Stirnos žmona yra Stirnienė	**Stìrnienė** – Stirnı́enė – Stirniẽnė – Stirnienė́ – Stirnìenė (1:205:2:1:1)
88.	Stulginskáitė 1	**Stulginskaitės**	Jurgos Stulginskaitės nebesivijau .	**Stulginskáitės** – Stulginskaĩtės – Stulginskaitės (192:17:3)
89.	Šerniı́enė 1	**Šernienė**	Šerno žmona yra Šernienė	**Šerniı́enė** – Šérnienė – Šernienė́ (209:2:1)
90.	Tautginà 3b, Taũtgina 1	**Tautgina**	Irma ir Tautgina yra vertėjos.	**Tautginà** – **Taũtgina** – Táutgina – Tàutgina (85:105:2:20)
91.	Tautginà 3b, Taũtgina 1	**Tautginos**	Auditorijoje Tautginos nebebuvo.	**Tautginõs** – **Taũtginos** – Táutginos – Tautginos – Tautginòs (12:115:83:1:1)
92.	Taũtvilė 1, Tautvìlė 2	**Tautvilė**	Benas ir Tautvilė yra pavaduotojai.	**Taũtvilė** – **Tautvìlė** – Táutvilė – Tàutvĩlė – Tautvilė (72:137:1:1:1)
93.	Taũtvydė 1	**Tautvydė**	Laima ir Tautvydė pasirinko istoriją.	**Taũtvydė** – Tautvýdė – Tautvỹdė (92: 68:52)
94.	Tẽklė, Tèklė 2	**Teklė**	Močiutė Teklė snaudžia.	**Tẽklė** – **Tèklė** – Téklė – Teklẽ (48:153:1:10)
95.	Trubeckòjus 2	**Trubeckojus**	Nikolajus Trubeckojus – garsus kalbininkas.	**Trubeckòjus** – Trubeckõjus – Trubèckojus – Trùbeckojus (9: 194:8:1)
96.	Vãbalienė 1	**Vabalienė**	Vabalas ir Vabalienė neatvyko.	**Vãbalienė** – Vabalı́enė – Vabalìenė (8:187:8)
97.	Vãlentas 1, Valeñtas 2	**Valentas**	Bitininkas Valentas miega.	**Vãlentas** – **Valeñtas** (174:38)
98.	Výtautė 1	**Vytautė**	Virgis ir Vytautė tveria tvorą.	**Výtautė** – Vytaũtė – Vytáutė (79:132:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
99.	Žiogíenė 1	**Žiogienė**	Žiogo žmona yra Žiogienė	**Žiogíenė** – Žiógienė (209:1)
100.	Žygintà 3a, Žýginta 1	**Žyginta**	Justė ir Žyginta yra šokėjos.	**Žygintà** – **Žýginta** – Žvgìnta – Žỹginta – Žygiñta (114:35:23:19:21)
101.	Žygintà 3a, Žýginta 1	**Žygintos**	Dvi dienas Žygintos negirdėjau.	**Žygintõs** – **Žýgintos** – Žỹgintos – Žvgìntos – Žygiñtos (16:56: 78:28: 16)
102.	Žvìrblienė 1	**Žvirblienė**	Žvirblio žmona yra Žvirblienė	**Žvìrblienė** – Žvirblíenė – Žvírblienė (2:209:1)

43 lentelė. **Vietovardžiai**

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
1.	Ãdelaidė 1	**Adelaidės**	Jie gyveno Adelaidės mieste.	**Ãdelaidės** – Adeláidės – Adelaĩdės (1:206:6)
2.	Aĩrija 1	**Airijos**	Domiuosi Airijos istorija.	**Aĩrijos** – Áirijos (28:185)
3.	Ãjova 1	**Ajovoje**	Įsikursiu Ajovoje, prie Misūrio.	**Ãjovoje** – Ajòvoje – Ajóvoje – Ajovojè –Ajõvoje – Ajovõje *valst.* (12:164:14:10:11:2)
4.	Alytùs 4	**Alytaus**	Netoli Alytaus stato namą.	**Alytaũs** –Alỹtaus – Alýtaus (192:12:9)
5.	Alytùs 4	**Alytus**	Alytus – Dzūkijos sostinė.	**Alytùs** – Alýtus –Alỹtus – Alytũs (191:6:5:1)
6.	Ámsterdamas 1	**Amsterdamo**	Laiveliai Amsterdamo kanalais plaukia.	**Ámsterdamo** – Amsterdámo – Amsterdãmo (194:1:3:15)
7.	Anykščiaĩ 3	**Anykščius**	Važiuosiu į Anykščius pas tetą.	**Anýkščius** – Anykščiùs – Anỹkščius – Anykščiũs (145:59:8:1)
8.	Anykščiaĩ 3	**Anykščių**	Gėrėjomės Anykščių kalneliais.	**Anykščiũ** – Anýkščių – Anỹkščių (93:87:33)
9.	Ãstrachanė 1	**Astrachanėje**	Dirba Astrachanėje jūreiviu.	**Ãstrachanėje** – Astrachãnėje – Astrachánėje – Astrachanéje – Astrachanėjè –Astrãchanėje (6:196:1:1:1: 8)
10.	Babrùngas 1, Bãbrungas 1	**Babrungo**	Antys Babrungo upelyje nardo.	**Babrùngo** – **Bãbrungo** – Babruñgo – Bàbrungo (75:58:77:3:)
11.	Balatònas 2, Bãlatonas 1	**Balatono**	Grožėjomės Balatono ežeru.	**Balatòno** – **Bãlatono** – Balatóno – Bàlatono – Balãtono –

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
				Balatõno (179:7:1:2:2:22)
12.	Báltimorė 1, Baltimòrė 2	**Baltimorės**	Jis dirbo Baltimorės mieste.	**Báltimorės** – **Baltimòrės** – Baltimõrės – Baltìmorės – Bal̃timorės (62:77:51:17:6)
13.	Báltupiai 1	**Baltupiai**	Šiaurės vakaruose Baltupiai išsidėstę.	**Báltupiai** – Baltupiaĩ – Baltùpiai – Bal̃tupiai (19:169:4:21)
14.	Báltupiai 1	**Baltupių**	Darbovietė – Baltupių pakraštyje.	**Báltupių** – Bal̃tupių – Baltupiũ (20:16:117)
15.	Belgrãdas 2	**Belgrado**	Jis dirbo Belgrado mieste.	**Belgrãdo** –Bel̃grado – Belgrádo – Bèlgrado – Belgràdo (170:34:2:5:2)
16.	Bòsnija 1 ir Hercegovinà 2	**Hercegovina**	Bosnija ir Hercegovina ribojasi su Serbija.	**Hercegovinà** – Hercegovìna – Hercegòvina – Hercègovina – Hercegõvina (129:79:3:1:1)
17.	Daũgai 2	**Daugų**	Jonas gyvena Daugų miestelyje.	**Daũgų** – Daugũ – Dáugų (2:210:1)
18.	Dubingiai 3[b]	**Dubingiai**	Dubingiai yra Molėtų rajone.	**Dubingiaĩ** – Dubìngiai – Dubiñgiai – Dubíngiai – Dùbingiai (38:144:18:1:1)
19.	Dubingiai 3[b]	**Dubingius**	Važiuosiu į Dubingius pažvejoti.	**Dùbingius** – Dubìngius – Dubingiùs – Dubiñgius – Dubingiũs (7:153:45:7:1)
20.	Dubròvnikas 1, Dùbrovnikas 1	**Dubrovniko**	Ji ilsėjosi Dubrovniko kurorte.	**Dubròvniko** – **Dùbrovniko** – Dubróvniko – Dubrovníko – Dubrõvniko (171:6:1:5:3)
21.	Elbrùsas 2	**Elbruso**	Grožiuosi Elbruso kalnais.	**Elbrùso** – El̃bruso – Èlbruso – Élbruso (111:71:30:1)
22.	Europà 2	**Europa**	Azija ir Europa sudaro Euraziją.	**Europà** – Európa – Euròpa – Eurõpa (143:16:53:1)
23.	Europà 2	**Europos**	Keliavome po Europos šiaurę.	**Euròpos** – Európos – Eurõpos (183:22:8)
24.	Flòrida 1, Floridà 2 *valst.*	**Floridos**	Jis gyveno Floridos valstijoje.	**Flòridos** – **Florìdos** - Flóridos – Flõridos (135:42:1:35)
25.	Gardinas 3[b]	**Gardiną**	Važiuoju į Gardiną pas draugą.	**Gařdiną** – Gárdiną –Gardìna (36:172:5)
26.	Gardinas 3[b]	**Gardine**	Vytas Gardine nėra lankęsis.	**Gardinè** – Gárdine– Gařdine (14:170:29)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
27.	Garliavà 4	**Garliava**	Prieš Kauną Garliava bus.	**Garliavà** – Gar̃liava (211:2)
28.	Garliavà 4	**Garliavą**	Autobusas į Garliavą važiuoja.	**Garliãvą** – Gar̃liava – Gárliavą – Garlíava (13:191:8:1)
29.	Giruliaĩ 4	**Giruliai**	Giruliai – Klaipėdos miesto dalis.	**Giruliaĩ** – Girùliai – Gĩruliai (195:13:5)
30.	Giruliaĩ 4	**Girulių**	Deginosi Girulių paplūdimyje.	**Giruliũ** – Girùlių (202:11)
31.	Hòlivudas 1, Holivùdas 2	**Holivudo**	Jai patinka Holivudo filmai.	**Hòlivudo** – **Holivùdo** (1:212)
32.	Ylakiaĩ 3[a], 4	**Ylakiai**	Gimtieji Ylakiai jau turi herbą.	**Ylakiaĩ** – Ýlakiai – Ylãkiai – Ylákiai – Ỳlakiai – Ỹlakiai (93:67:50:1:1:1)
33.	Ylakiaĩ 3[a], 4	**Ylakius**	Šiandien į Ylakius neužsuksiu.	**Ýlakius** – **Ylakiùs** – Ỹlakius – Ylãkius (101:55:2:55)
34.	Jùrbarkas 3[a]	**Jurbarke**	Ugnė Jurbarke mokosi.	**Jurbarkè** – Jùrbarke –Jur̃barke – Júrbarke (5:194:13:1)
35.	Kaišiadórys 3	**Kaišiadoris**	Važiuoju į Kaišiadoris pas gydytoją.	**Kaišiadóris** – Kaĩšiadoris – Káišiadoris – Kaišiadorìs – Kaišiãdoris – Kaišiadõris (204:5:1:1:1:1)
36.	Kaišiadórys 3	**Kaišiadorių**	Lipsime Kaišiadorių stotyje.	**Kaišiadoriũ** – Kaišiadórių – Kaišiadõrių – Káišiadorių (73:137:2:1)
37.	Kalvarìjos 2	**Kalvarijų**	Į turgų veda Kalvarijų gatvė.	**Kalvarìjų** – Kalvãrijų (153:60)
38.	Keĩptaunas 1	**Keiptauno**	Nusileido Keiptauno oro uoste.	**Keĩptauno** – Keiptáuno – Kéiptauno– Keiptaũno (32:179:1:1)
39.	Kernavė̃ 3[b]	**Kernavę**	Važiuojame į Kernavę prasiblaškyti.	**Keřnavę** – Kernãvę – Kérnavę (126:85:2)
40.	Kernavė̃ 3[b]	**Kernavės**	Aš nesu matęs Kernavės piliakalnių.	**Kernavės̃** – Kernãvės – Keřnavės (155:46:12)
41.	Klaĩpėda 1	**Klaipėdos**	Trečias pagal dydį – Klaipėdos miestas.	**Klaĩpėdos** – Kláipėdos (207:6)
42.	Krekenavà 3[4b]	**Krekenava**	Iš čia Krekenava nebetoli.	**Krekenavà** –Krekenãva – Krẽkenava (159:52:2)
43.	Krekenavà 3[4b]	**Krekenavą**	Užsuko į Krekenavą pas	**Krẽkenavą** – Krekenãvą – Krèkenavą – Krekenávą –

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
			močiutę.	Krekẽnavą (15:189:7:1:1)
44.	Krókuva 1	**Krokuvą**	Aplankėme Krokuvą ir jos įžymybes.	**Krókuvą** – Krõkuvą – Kròkuvą (137: 57:19)
45.	Krókuva 1	**Krokuvos**	Aplankėme Krokuvos Menų akademiją.	**Krókuvos** – Krõkuvos – Kròkuvos – Krokuvõs (104: 42:18: 49)
46.	Léipalingis 1	**Leipalingio**	Grožėjausi Leipalingio apylinkėmis.	**Léipalingio** - Leipãlingio – Leipaliñgio – Leĩpalingio – Leipalìngio – Leipálingio (6:149:28:20:9:1)
47.	Leĩpcigas 1	**Leipcigo**	Jis mokėsi Leipcigo konservatorijoje	**Leĩpcigo** – Léipcigo – Leipcìgo (168:44:1)
48.	Liucèrna 1	**Liucernos**	Grožėjausi Liucernos gamta.	**Liucèrnos** – Liuceřnos – Liùcernos –Liucernõs – Líucernos (134:60:12:6:1)
49.	Máišiagala 1	**Maišiagalos**	Prezidentai pasirašė Maišiagalos memorandumą.	**Máišiagalos** – Maišiãgalos – Maišiagãlos – Maišíagalos – Maíšiagalos –Maišiagalõs (4:193:11:2:1:2)
50.	Máncesteris 1, Mančèsteris 1	**Mančesterio**	Jis studijavo Mančesterio mieste.	**Máncesterio** – **Mančèsterio** – Mančestèrio (21:191:1)
51.	Medingė́nai 1, Mẽdingėnai 1	**Medingėnai**	Medingėnai – senas Žemaičių miestelis.	**Medingė́nai** – **Mẽdingėnai** – Mèdingėnai – Mediñgėnai – Medingẽnai – Medingėnaĩ (201:6:1:2:2:1)
52.	Medingė́nai 1, Mẽdingėnai 1	**Medingėnus**	Šiandien į Medingėnus neužsuksiu.	**Medingė́nus** – **Mẽdingėnus** – Mèdingėnus – Medingėnùs –Mediñgėnus – Medingẽnus (202:5:1:2:2:1)
53.	Mìčiganas 1, Mičigãnas 2	**Mičigano**	Jis apsistojo Mičigano valstijoje.	**Mìčigano** – **Mičigãno** – Mĩčigano (178:34:1)
54.	Miroslãvas 2, Miròslavas 1	**Miroslavo**	Jis gyveno Miroslavo miestelyje.	**Miroslãvo** – **Miròslavo** –Mirõslavo – Miroslávo – Mìroslavo (159:43:8:2:1)
55.	Nevà, Nèvą 4, 2	**Nevos**	Laivai Nevos upe plaukia.	**Nevõs** – **Nèvos** – Nẽvos (31:179:3)
56.	Òregonas 1, Oregònas 2	**Oregono**	Jis įsikūrė Oregono valstijoje.	**Òregono** – **Oregòno** – Oregóno – Orègono – Õregono – Oregõno (29:157:1:1:2:23)
57.	Pabradẽ 3[b]	**Pabradę**	Užsuko į Pabradę pavalgyti.	**Pãbradę** – Pabrãdę – Pabrádę (25:187:1)
58.	Pabradẽ 3[b]	**Pabradės**	Kariai treniravosi Pabradės poligone.	**Pabradẽs** – Pabrãdės – Pãbradės – Pabrádės (43:166:3:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
59.	Plãteliai 1	**Platelių**	Grožėjomės Platelių ežeru.	**Plãtelių** – Platẽlių – Plateliũ – Platélių (79:79:54:1)
60.	Prancūzijà 2	**Prancūzijos**	Domiuosi Prancūzijos revoliucija.	**Prancūzìjos** – Prancũzijos (200:13)
61.	Préila 1	**Preiloje**	Ir vėl Preiloje atostogausiu.	**Préiloje** – Preĩloje – Preilojè (9:198:6)
62.	Pùntukas 1	**Puntuko**	Užkėliau sūnų ant Puntuko akmens.	**Pùntuko** – Puntùko (20:193)
63.	Raséiniai 1	**Raseinius**	Pasukęs į dešinę Raseinius privažiuosi.	**Raséinius** – Raseiniùs – Raseĩnius (95:49:69)
64.	Reĩkjavikas 1	**Reikjaviko**	Žaviuosi Reikjaviko parkais.	**Reĩkjaviko** – Reikjavìko – Reikjãviko – Reikjáviko – Reikjavĩko (25:134:52:1:1)
65.	Salantaĩ 4, 3[b]	**Salantai**	Sovietmečiu Salantai klestėjo.	**Salantaĩ** – Salántai – Salañtai (200:11:2)
66.	Salantaĩ 4, 3[b]	**Salantus**	Šiandien į Salantus neužsuksiu.	**Salantùs** – **Sãlantus** – Salántus – Sálantus – Sàlantus – Salañtus (98:96:16:1:1:1)
67.	Sankt Peterbùrgas 1	**(Sankt) Peterburgo**	Gėriuosi Sankt Peterburgo paminklais.	(Sankt) **Peterbùrgo** – (Sankt) Peterburgo (201:1)
68.	Sántariškės 1	**Santariškių**	Važiuoju į Santariškių klinikas.	**Sántariškių** – Santarìškių – Sañtariškių – Santãriškių (160:50:2:1)
69.	Smoleñskas 2	**Smolensko**	Pagerbėme Smolensko aukų atminimą.	**Smoleñsko** – Smolénsko – Smõlensko –Smòlensko – Smólensko (92:82:22:16:1)
70.	Stelmužė 1	**Stelmužę**	Aplankėme Stelmužę ir jos ąžuolą.	**Stelmuže** – Stelmùžę – Stélmužę – Stelmũžę (7:200:5: 1)
71.	Stelmužė 1	**Stelmužės**	Apkabinome Stelmužės ąžuolą.	**Stelmužės** – Stelmùžės – Stélmužės – Stelmũžės – Stelmužẽs (9:198:3:1:2)
72.	Stòkholmas 1	**Stokholmo**	Stažuojasi Stokholmo mieste.	**Stòkholmo** – Stokhòlmo – Stokholmo –Stokhólmo – Stókholmo (115:76:11:9:2)
73.	Šalčininkai 1	**Šalčininkų**	Jis dirba Šalčininkų savivaldybėje.	**Šalčininku** – Šalčiniñkų – Šálčininkų –Šalčininkũ (97:108:6: 2)
74.	Šatrijà 3[b]	**Šatriją**	Aplankėme Šatriją ir Medvėgalį.	**Šãtriją** – Šátriją – Šatrìja (208:1:4:)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
75.	Šatrijà 3[b]	**Šatrijos**	Užlipome į Šatrijos kalną.	**Šatrijõs** – Šãtrijos – Šátrijos – Šàtrijos – Šatrìjos (33:175:1:1:3:)
76.	Šìluva 1	**Šiluvos**	Atlaidai vyksta Šiluvos miestelyje.	**Šìluvos** – Šiluvõs (4:209)
77.	Telšiaĩ 3	**Telšiai**	Gimtieji Telšiai vis gražėja.	**Telšiaĩ** – Télšiai – Telšiài (190:22:1)
78.	Telšiaĩ 3	**Telšius**	Ekskursija į Telšius jau išvyko.	**Télšius** – Telšiùs – Telšius – Telšiũs (45:166:1:1)
79.	Trãkai 2	**Trakų**	Į darbą važinėja iš Trakų miesto.	**Trãkų** –Trakũ – Trákų (93:119:1)
80.	Varėnà 3	**Varėnos**	Grybavome Varėnos miškuose.	**Varėnõs** – Varénos – Varẽnos (74:112:27)
81.	Vařniai 2	**Varnių**	Valančius mokėsi Varnių kunigų seminarijoje.	**Vařniu** – Varniũ – Várnių (26:185:2)
82.	Veisiejaĩ 3	**Veisiejai**	Jau iš tolo Veisiejai traukia akį.	**Veisiejaĩ** – Véisiejai – Veisíejai – Veisiẽjai (24:1:115:73)
83.	Veisiejaĩ 3	**Veisiejų**	Grožėjausi Veisiejų architektūra.	**Veisiejũ** - Véisiejų – Veisíejų – Veisiẽjų – (22:1:116:74)
84.	Vérkiai 1	**Verkius**	Visus Verkius dviračiais apvažiavau.	**Vérkius** – Verkiùs – Veřkius – Verkiũs (59:152:1:1)
85.	Vérkiai 1	**Verkių**	Gėrimės Verkių rūmais.	**Vérkių** – Verkiũ – Verkiù (38:173:2)
86.	Viršùliškės 1	**Viršuliškių**	Darbovietė – Viršuliškių pakraštyje.	**Viršùliškių** – Viršulìškių – Vìršuliškių – Viršuliškių – Viršuliškiũ (131:77:1: 3:1)
87.	Vìsaginas 1	**Visagino**	Antys plauko Visagino ežere.	**Vìsagino** – Visagìno – Visãgino (55:143:15)
88.	Vorkutà 4, 2	**Vorkutos**	Tremtinys gyveno Vorkutos apylinkėse.	**Vorkutõs** – **Vorkùtos** –Vórkutos – Vòrkutos – Võrkutos (13:48:65:67:20)
89.	Vorònežas 1	**Voronežo**	Jablonskis apsigyveno Voronežo mieste.	**Vorònežo** – Voronèžo – Vorõnežo – Vorónežo – Vòronežo (21:184:6:1:1)
90.	Žãsliai 2	**Žaslių**	Lipsime Žaslių stotyje.	**Žãslių** – Žasliũ – Žasliú (86:126:1)

Nr.	Pagrindinė (antraštinė) forma	Konkreti projekte tirta forma	Tirtas sakinys	Tyrimo rezultatai
91.	Žùvintas 3[b]	**Žuvinte**	Sako, Žuvinte daug žuvies.	**Žuvintè** – Žùvinte – Žuvìnte – Žuviñte (138:12:33: 30)
92.	Žùvintas 3[b]	**Žuvinto**	Žvejojau Žuvinto ežere.	**Žùvinto** – Žuvìnto – Žuviñto (21:39:153)

Jaunimo kirčiavimo polinkiai: Bendrinės kalbos normos ir vartosenos tendencijos. Straipsnių rinkinys / sudarė Asta Kazlauskienė. Kaunas: VDU, 2013, – 180 p.: iliustr., lent., bibliogr.

ISBN 978-9955-12-988-2

Rinkinyje skelbiami Valstybinės lietuvių kalbos komisijos finansuoto projekto „Jaunimo kirčiavimo polinkiai: bendrinės kalbos normos ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijos“ vykdytojų straipsniai, kuriuose analizuojami svarbiausi tyrimo rezultatai.

JAUNIMO KIRČIAVIMO POLINKIAI: BENDRINĖS KALBOS NORMOS IR VARTOSENOS TENDENCIJOS